

ZARZĄD WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO



**PLAN
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO**

Szczecin, czerwiec 2002 r.

REGIONALNE BIURO GOSPODARKI PRZESTRZENNEJ WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO

Zespół autorski:

Dyrektor - Piotr Kowalski
Generalny Projektant Planu - Julian Giedych
Generalny Projektant - Jerzy Tokarski
Główny Specjalista - Jerzy Urban
Główny Projektant - Urszula Barańska
Główny Projektant - Elżbieta Gutral-Koronkiewicz
Główny Projektant - Zofia Kempieńska
Główny Projektant - Zofia Ryter
Starszy Projektant - Mieczysław Jaszczyk
Starszy Projektant - Jarosław Kiszczak
Starszy Projektant - Waldemar Pasternak
Projektant - Beata Stemplowska
Specjalista - Bogusława Rożyńska
Specjalista - Marek Wiśniewski
Starszy Asystent - Magdalena Racinowska-Ratajska
Starszy Asystent - Daniel Ziętek
Starszy Asystent - Anna Kaczmarek
Asystent - Michał Urbański

W opracowaniu uczestniczyli ponadto

(w ramach Terenowego Biura Planowania Przestrzennego w Koszalinie):

Dyrektor - Wojciech Wojciechowski
Generalny Projektant - Roman Erdmann
Główny Projektant - Andrzej Skarbek
Projektant - Maria Szczygielska
Starszy Asystent - Jacek Kammer
Starszy Asystent - Mariola Mróz

Konsultacje: Maria Sidorczuk



**REGIONALNE BIURO GOSPODARKI PRZESTRZENNEJ
WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO**

Siedziba: ul. Mickiewicza 41, 70-383 Szczecin,

Filia: al. Monte Cassino 2, 75 – 414 Koszalin

tel. /fax. +..+ 91 48 58 313 / 48 50 314

www.rbgp.pl

biuro@rbgp.pl, koszalin@rbgp.pl

Spis treści

1.1. WPROWADZENIE.....	3
1.2. CEL I ZAKRES OPRACOWANIA.....	3
1.3. PRZEBIEG PRAC NAD PLANEM	5
2. UWARUNKOWANIA	6
2.1. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE	6
2.1.1. <i>Wpływ procesów integracji europejskiej na rozwój województwa</i>	<i>6</i>
2.1.2. <i>Przesłania wynikające z Europejskiej Koncepcji Rozwoju Przestrzennego (ESDP)</i>	<i>7</i>
2.1.3. <i>Przesłania wynikające z programu VASAB 2010 Plus – wizje i strategię wokół Morza Bałtyckiego..</i>	<i>7</i>
2.1.4. <i>Uwarunkowania wynikające z wymogów międzynarodowej współpracy transgranicznej</i>	<i>9</i>
2.1.5. <i>Uwarunkowania wynikające z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju.....</i>	<i>10</i>
2.1.6. <i>Uwarunkowania wynikające z powiązań transgranicznych z sąsiednimi województwami</i>	<i>12</i>
2.2. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE	17
1.1.1. <i>„Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2015”</i>	<i>17</i>
2.2.2. <i>Wnioski i propozycje zgłoszone przez urzędy administracji i instytucje centralne i wojewódzkie wskazujące na szereg zadań o znaczeniu ponadlokalnym.</i>	<i>18</i>
3. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO.....	23
3.1. GŁÓWNE USTALENIA PRZESTRZENNE.....	23
3.1.1. <i>Sieć osadnicza – zjawiska, problemy</i>	<i>24</i>
3.1.2. <i>Hierarchia osadnictwa. Struktura obsługi</i>	<i>25</i>
3.1.3. <i>Struktura administracyjna</i>	<i>27</i>
3.1.4. <i>Kierunki rozwoju osadnictwa.....</i>	<i>28</i>
3.2. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE	30
3.2.1. <i>Charakterystyka ogólna</i>	<i>30</i>
3.2.2. <i>Zagrożenia, stan jakości środowiska</i>	<i>36</i>
3.2.3. <i>Stan ochrony prawnej</i>	<i>41</i>
3.2.4. <i>Proponowany system obszarów chronionych</i>	<i>53</i>
3.3. DZIEDZICTWO KULTUROWE	56
3.3.1. <i>Zagrożenia dla zabytków i zabytkowego krajobrazu</i>	<i>56</i>
3.3.2. <i>Ochrona środowiska kulturowego</i>	<i>58</i>
3.3.3. <i>System ochrony obszarowej środowiska kulturowego</i>	<i>64</i>
3.4. SFERA SPOŁECZNA.....	75
3.4.1. <i>Założenia demograficzno-społeczne</i>	<i>75</i>
3.4.2. <i>Mieszkalnictwo.....</i>	<i>78</i>
3.4.3. <i>Infrastruktura społeczna</i>	<i>79</i>
3.4.4. <i>Sfera gospodarcza.....</i>	<i>90</i>
3.5. INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA.....	113
3.5.1. <i>Infrastruktura drogowa.....</i>	<i>114</i>
3.5.2. <i>Infrastruktura kolejowa</i>	<i>118</i>
3.5.3. <i>Transport morski.....</i>	<i>121</i>
3.5.4. <i>Transport wodny śródlądowy.....</i>	<i>123</i>
3.5.5. <i>Transport lotniczy</i>	<i>126</i>
3.5.6. <i>Przejścia graniczne na terytorium województwa zachodniopomorskiego</i>	<i>128</i>
3.6. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA.....	131
3.6.1. <i>Gospodarka wodno-ściekowa</i>	<i>131</i>
3.6.2. <i>Ochrona przed żywiołem wodnym.</i>	<i>137</i>
3.6.3. <i>Gospodarka odpadami.....</i>	<i>139</i>
3.6.4. <i>Elektroenergetyka</i>	<i>140</i>

3.6.5.	<i>Odnawialne i niekonwencjonalne źródła energii</i>	143
3.6.6.	<i>Zaopatrzenie w gaz</i>	151
3.6.7.	<i>Telekomunikacja</i>	154
3.7.	OBSZARY KONWERSJI.....	154
3.8.	STRUKTURA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA WOJEWÓDZTWA.....	158
3.8.1.	<i>Charakterystyka struktur funkcjonalno-przestrzennych</i>	158
3.8.2.	<i>Kierunkowe ustalenia przestrzenne dla poszczególnych obszarów funkcjonalnych (podstref)</i>	163
3.8.3.	<i>Obszary zróżnicowanej polityki przestrzennej</i>	210
4.	REALIZACJA PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH	214
4.1.	ZADANIA RZĄDOWE SŁUŻĄCE REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH	214
4.2.	ZAMIERZENIA INWESTYCYJNE NA SIECI DRÓG KRAJOWYCH WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO (WEDŁUG WYTYCZNYCH GDDKiA).	216
4.3.	WYBRANE ZADANIA WYNIKAJĄCE Z KONTRAKTU WOJEWÓDZKIEGO NA LATA 2001-2002.	218
4.4.	PROPONOWANE ZADANIA SŁUŻĄCE REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH...	219

1. WSTĘP

1.1. Wprowadzenie

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego opracowany został zgodnie z ustawą z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 1999 r. Nr 15, poz. 139). W systemie planowania stanowi pomost pomiędzy planowaniem krajowym i planowaniem miejscowym – lokalnym. Z tego wynika jego negocjacyjna funkcja w mogących powstać różnicach interesów i konfliktach między rozwiązaniami ogólnokrajowymi i koncepcjami rozwoju lokalnego.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa jest planem o charakterze regionalnym i jest elementem szeroko pojętego planowania strategicznego.

Zintegrowany system planowania wiąże przyjęte w strategii cele rozwoju z jego odniesieniami przestrzennymi zawartymi w planie zagospodarowania przestrzennego województwa.

Plan posiada charakter strukturalny. Określa wielkoprzestrzenne struktury funkcjonalne na tle uwarunkowań środowiska przyrodniczego, w tym: obszary węzłowe, układ osadniczy z określeniem jego preferencji rozwojowych i hierarchizacją oraz infrastrukturę techniczną jako elementów kształtujących zagospodarowanie przestrzenne województwa.

Plan zagospodarowania nie posiada rangi prawa miejscowego, jest jednak wiążący ze względów następujących:

- ustalenia planu muszą być uwzględniane w uchwalanych przez organa samorządu terytorialnego studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, z którymi z kolei spójne muszą być opracowywane miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego,
- w planie zapisane zostają wszystkie zadania rządowe i samorządu województwa służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych, ze wskazaniem obszarów, na których są one przewidziane do realizacji.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego jest efektem współpracy Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego, poszczególnych departamentów Urzędu Marszałkowskiego, Wojewody Zachodniopomorskiego wraz z administracją zespoloną i niezespoloną, samorządów powiatów i gmin w drodze bezpośredniego udziału bądź konsultacji oraz przyjętego systemu opiniodawczego.

1.2. Cel i zakres opracowania

Celem podstawowym opracowania Planu zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego (zwanego dalej Planem) jest:

- określenie uwarunkowań rozwoju i ich wpływu na kierunki zagospodarowania przestrzennego (uwarunkowania społeczno-gospodarcze),
-

- określenie uwarunkowań wynikających z obowiązującego prawa, stanu środowiska przyrodniczego i kulturowego i potrzeb jego ochrony oraz stanu zagospodarowania przestrzeni, rzutujących na kierunki zagospodarowania przestrzennego,
- określenie kierunków i zadań polityki przestrzennej w kontekście strategicznych celów rozwoju, ze szczególnym uwzględnieniem zasady zrównoważonego rozwoju tak w sferze ekologicznej, jak i społeczno-gospodarczej,
- określenie kierunków i zasad zagospodarowania przestrzennego, obejmujących strukturę funkcjonalno-przestrzenną, system osadniczy wraz z infrastrukturą komunikacyjną i energetyczną, obszary funkcjonalne i problemowe oraz projektowany system ochrony środowiska,
- określenie w nim zadań o znaczeniu ponadlokalnym ujętych w programach rządowych i wojewódzkich.

Podstawowym zadaniem Planu jest określenie odniesień przestrzennych zawartych w „Strategii rozwoju województwa zachodniopomorskiego do roku 2015”, poprzez **określenie kierunków i zasad zagospodarowania przestrzennego** pozwalających na realizację tej strategii z uwzględnieniem:

- wymogów ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz walorów krajobrazowych,
- zasady rozwoju zrównoważonego ekologicznie,
- właściwego wykorzystania preferencji o możliwości przestrzeni (w tym stan zagospodarowania i rezerw terenowych),
- potrzeby świadomego kształtowania pożądanej struktury funkcjonalno-przestrzennej (w tym przekształceń sieci osadniczej),
- konieczności wyposażenia przestrzeni we właściwą infrastrukturę techniczną i społeczną zapewniającą rozwój i równocześnie ochronę środowiska naturalnego (zadania ponadlokalne),
- potrzeby harmonizacji wszelkich działań wpływających lub mogących mieć wpływ na przekształcenia przestrzeni (w tym eliminacja konfliktów i zagrożeń).

Plan składa się z „tekstu Planu” oraz „załączników graficznych”:

„**Tekst Planu**”, ze względu na wymogi edycyjne (czytelność), stanowi syntezę wszystkich opracowań, podporządkowaną rzeczowo i metodycznie zakresowi zadań Planu, tj. określeniu:

- diagnozy stanu zagospodarowania województwa,
- uwarunkowań rozwoju zewnętrznych i wewnętrznych,
- celów i kierunków polityki przestrzennej,
- kierunków i zasad zagospodarowania przestrzennego,
- wskazań w zakresie rozmieszczenia inwestycji celu publicznego,
- prognozy wpływu ustaleń planu na środowisko i zdrowie ludności,
- wniosków do koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju.

Część graficzna Planu składa się z:

- map i schematów w tekście planu, stanowiących ilustrację omawianych problemów,
 - wskazań w zakresie rozmieszczenia zadań celu publicznego,
 - mapy w skali 1: 100 000;
-

Przestrzenny zakres opracowania obejmuje Województwo Zachodniopomorskie w jego granicach administracyjnych, z uwzględnieniem powiązań z obszarami przyległymi.

Czasowy zakres opracowania jest zbieżny z pułapem czasowym Strategii, generalnie można stwierdzić, że potrzeba kompleksowej aktualizacji niniejszego Planu może wystąpić w przypadku:

- istotnej zmiany uwarunkowań rozwoju (szczególnie zewnętrznych),
- zaistnienia nieprzewidzianych konfliktów przestrzennych o charakterze ponadlokalnym.

W pracach nad Planem rozpatrywano uwarunkowania i tendencje rozwojowe do 2015 roku, podobnie jak w Strategii rozwoju województwa zachodniopomorskiego.

Dlatego też istotne jest stosowanie ciągłego monitoringu realizacji planu i stanu przestrzeni województwa, oraz dokonywanie okresowych analiz aktualności planu. Nie powinny natomiast wpływać na konieczność aktualizacji nieuniknione zmiany zakresu zadań publicznych objętych programami rządowymi, kontraktem wojewódzkim, programami pomocowymi itp. o ile będą one zgodne z ustalonymi kierunkami i zasadami polityki przestrzennej i zagospodarowania przestrzennego.

1.3. Przebieg prac nad Planem

Prace nad Planem podjęte zostały w 2000 roku na podstawie Uchwały Nr VIII/81/99 Sejmiku Wojewódzkiego Zachodniopomorskiego z dnia 25.10.1999 r. i prowadzone są na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego przez Regionalne Biuro Gospodarki Przestrzennej w Szczecinie z filią w Koszalinie .

W okresie od kwietnia do sierpnia 2000 roku zbierano wnioski do planu (podrozdział 2.2.2). W grudniu 2001 roku Zarząd Województwa skierował projekt planu, w ramach procedury opiniującej i uzgadniającej, do gmin, powiatów, województw i krajów związkowych ościennych państw i organów.

Opracowano kolejno:

- analizę i diagnozę stanu istniejącego przestrzeni i jej zagospodarowania, w tym budowę komputerowej bazy danych,
 - analizę uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych, w tym zgłoszonych wniosków,
 - analizy branżowe,
 - koncepcję kształtowania pożądanej struktury funkcjonalno-przestrzennej wraz z określeniem wymogów i warunków jej realizacji,
 - przedstawiany aktualnie projekt Planu obejmujący syntetyczne ujęcie diagnoz i wniosków wynikających z ww. analiz oraz koncepcję ustaleń w zakresie polityki przestrzennej, a w szczególności kierunków i zasad zagospodarowania przestrzennego.
-

2. UWARUNKOWANIA

2.1. Uwarunkowania zewnętrzne

Przygraniczne, w tym nadmorskie, położenie województwa zachodniopomorskiego ma decydujący wpływ na jego znaczącą rolę i ważne zadania w procesach integracji europejskiej, szczególnie w perspektywie bliskiego przystąpienia Polski do Unii Europejskiej. Zadania w tym zakresie winny być realizowane przede wszystkim jako element krajowej polityki integracyjnej, co nie wyklucza jednak działań samorządowych, szczególnie w zakresie współpracy przygranicznej i międzyregionalnej w skali europejskiej.

Położenie województwa zachodniopomorskiego oraz jego potencjał przestrzenny i społeczno-gospodarczy stawiają je w szczególnej roli w procesach integracyjnych, tak pod kątem możliwości jak i niezbędnych ukierunkowań rozwoju. Można stwierdzić, że województwo zachodniopomorskie ma do spełnienia dużo ważniejszą niż większość pozostałych województw rolę we wdrażaniu obowiązującej nas w najbliższym czasie polityki rozwoju Unii Europejskiej. Z punktu widzenia zadań Planu szczególnie istotne są uwarunkowania przestrzenne wynikające z jednej strony z przyjętych w Unii Europejskiej kierunków i zasad rozwoju i równoważenia przestrzennego (Europejska Dyrektywa Rozwoju Przestrzennego), jak i konkretnych programów działań dla rozwoju przestrzennego (np. „VASAB 2010”), z drugiej zaś z realnie istniejących transgranicznych związków i powiązań, bądź barier przestrzennych, a także ustaleń podjętych w ramach współpracy transgranicznej (Komitet ds. Gospodarki Przestrzennej w Polsko-Niemieckiej Komisji Międzyrządowej ds. Współpracy Przygranicznej i Regionalnej, Helcom itp.), przyjętych programów i opracowań wspólnych („Baltic Bridge”, „Water Front”, „Zintegrowane Zarządzanie Strefą Przybrzeżną Zalewu Szczecińskiego”, „Oderregio”, „Zielona wstęga Odry”, „Koncepcja strukturalna rozwoju wysp Uznam-Wolin”, „Translogis” itd.).

2.1.1. Wpływ procesów integracji europejskiej na rozwój województwa

W Koncepcji Integracji Przestrzeni Europejskiej dla obszaru pogranicza polsko-niemieckiego zwrócono uwagę, iż obszar ten jest „krytycznym regionem przygranicza”, rozumianym jako obszar, na którym zachodzą szybkie i znaczne procesy przekształceń przestrzennych. Na wybranym obszarze działania województwa zachodniopomorskiego zachodzą procesy związane z: ochroną cennych obszarów przyrodniczych, komunikacją i transportem, poziomem życia mieszkańców, obsługą tychże mieszkańców przez usługi podstawowego i wyższego rzędu, połączeniami infrastrukturalnymi.

Województwo zachodniopomorskie jest określone jako przestrzeń przyrodnicza o znaczeniu europejskim (wartości ekologiczne i rekreacyjne) oraz jako zwornik procesów integracyjnych Europy w kierunkach zachodnio-wschodnim (Unia Europejska – wspólnota euroazjatycka) i północno-południowym (Europa Bałtycka - Europa Południowo-Wschodnia).

Miasto Szczecin – polska aglomeracja o potencjalnym znaczeniu europejskim, jedyne miasto z województwa zachodniopomorskiego, które zostało uwzględnione w Koncepcji i jest postrzegane w ramach integracji przestrzennej jako ośrodek miejski o znaczeniu krajowym wymagający rozwoju w pierwszej kolejności.

Elementem uzupełniającym w zakresie infrastruktury komunikacyjnej jest połączenie drugorzędne (droga Nr 6) wymagające również rozwoju w pierwszej kolejności.

2.1.2. Przesłania wynikające z Europejskiej Koncepcji Rozwoju Przestrzennego (ESDP)

Sprowadzają się do określenia głównych obszarów działania odpowiadających następującym celom:

- wyważonemu, policentrycznemu systemowi miast,
- zapewnieniu równych możliwości dostępu do infrastruktury i wiedzy,
- inteligentnemu zarządzaniu i rozwojowi przyrodniczego i kulturowego dziedzictwa,
- nadaniu stosownej wagi wymiarowi przestrzennemu a także do szerokiego przeniesienia wyobrażeń o europejskim rozwoju przestrzeni.

Za szczególnie istotne należy uznać przesłania dotyczące:

- trendów urbanizacyjnych w kontekście uwarunkowań demograficznych (w tym rozwój aglomeracji, migracje ludności, wyludnianie niektórych obszarów, przekształcenia funkcjonalne miast),
- trendów w gospodarce europejskiej (małe i średnie przedsiębiorstwa, elastyczność lokalizacji),
- trendów w ochronie środowiska (w tym restrukturyzacja gospodarki odpadami i sanacja terenów skażonych, problemy ograniczania terenów przyrodniczych, w tym przestrzeni leśnych).

2.1.3. Przesłania wynikające z programu VASAB 2010 Plus – wizje i strategię wokół Morza Bałtyckiego

VASAB 2010 Plus – program działań dla rozwoju przestrzennego Regionu Morza Bałtyckiego stanowi wizję ponadnarodową i strategię rozwoju krajów basenu Morza. Program promuje strategiczne planowanie przestrzenne w regionie Morza Bałtyckiego, oparte o zasady zrównoważonego rozwoju i współpracy międzynarodowej. Kontynuacja i wspieranie rozwoju zrównoważonego (proponując aktywne planowanie przestrzenne – tzw. operacyjnie zorientowanego, obejmującego procesy przygotowania, podejmowania decyzji oraz realizacji).

Główne wyzwania:

- poprawa konkurencyjności całego Regionu Morza Bałtyckiego (Region) w skali światowej poprzez rozprzestrzenienie przewag i sił charakterystycznych dla najbardziej efektywnych subregionów,
- zachowanie różnorodności Regionu w procesie wzmacniania jego integracji.

Identyfikacja głównych zagadnień rozwoju przestrzennego Regionu:

- rozwój stref i osi o strategicznym znaczeniu dla integracji,
- ewaluacja i działania uzupełniające w zakresie intermodalnych systemów transportowych,
- realizacja pilotażowych przedsięwzięć współpracy międzysektorowej w zakresie zrównoważonego rozwoju infrastruktury,
- wspieranie rozwoju regionów i miast pozostających poza trendami rozwojowymi,
- doskonalenie zintegrowanego rozwoju obszarów przybrzeżnych i wysp, przy rozszerzeniu zasięgu planowania przestrzennego także na obszary morskie,
- promowanie idei ponadnarodowych „zielonych sieci i korytarzy”, zapewniających elastyczne wdrażanie programu Natura 2000.

Wytyczne:

- wzmocniona współpraca miast w celu powiększenia ich konkurencyjności w skali Regionu Morza Bałtyckiego i Europy,
 - system miast ma zapewnić większą spójność przestrzenną,
 - powiązania pomiędzy obszarami miejskimi a ich wiejskim zapleczem mają wzmocnić regionalną równowagę gospodarczą i ekologiczną,
 - miasta mają zapewnić odpowiednie środowisko życia i atrakcyjne warunki inwestowania,
 - sieć transportowo-komunikacyjna Regionu sprzyjać ma proekologicznym formom transportu oraz stworzyć warunki integracji w obrębie Regionu w szerszej skali,
 - pozyskiwanie energii ma w coraz większym stopniu opierać się na wykorzystaniu odnawialnych i proekologicznych źródeł,
 - współpraca transgraniczna przyczynić się ma do poprawy spójności przestrzennej, gospodarczej i społecznej,
 - wyspy mają się stać rdzeniem aktywności turystycznej w Regionie,
 - strefy przybrzeżne mają się rozwijać zgodnie z planami rozważnie harmonizującymi cele związane z ochroną środowiska i rozwojem społeczno-gospodarczym,
 - należy utworzyć Bałtycką Sieć Cennych Przyrodniczo Obszarów podlegających ochronie,
 - systemowe planowanie przestrzenne opierające się na zasadach pomocniczości, partycypacji (współuczestnictwa) i przejrzystości (jawności), dążące do transgranicznej harmonizacji i spójności oraz koordynacji planowania branżowego.
-

2.1.4. Uwarunkowania wynikające z wymogów międzynarodowej współpracy transgranicznej

Granica zachodnia, przebiegająca wzdłuż rzeki Odry i poprzez Zalew Szczeciński, dość wyraźnie wyodrębnia główne struktury geograficzno-przyrodnicze po obu stronach, choć ich pasmowy układ wzdłuż wybrzeża Bałtyku i charakterystyka są zdecydowanie podobne.

Natomiast sama dolina Odry wraz z Zalewem Szczecińskim tworzy określoną strukturę geograficzno-przyrodniczą o charakterze transgranicznym, wymagającą ścisłej współpracy w zakresie ochrony środowiska i kształtowania zagospodarowania przestrzennego.

Transgraniczne powiązania w zakresie infrastruktury technicznej, w szczególności komunikacji, muszą być rozpatrywane w ścisłym sprzężeniu zwrotnym z zasadami rozwoju przestrzennego po obu stronach granicy.

Odmienny wpływ na kształtowanie przestrzeni ma granica morska, gdzie postrzeganie problemów i szukanie powiązań sięgać musi poza granice województwa i kraju.

Układ sieci osadniczej w południowej Skanii (z rozproszonymi centrami) ma stosunkowo niewielki wpływ na kształtowanie sieci osadniczej województwa zachodniopomorskiego. Istotne znaczenie mają tu jednak obowiązki w zakresie ochrony środowiska (Konwencja o ochronie wód Bałtyku), koncepcje i trendy w zakresie żeglugi bałtyckiej, jak też zasady określone w programie „VASAB 2010 Plus”.

Konkretyzując – do szczególnie istotnych uwarunkowań transgranicznych należą:

- w zakresie struktury przestrzennej:
 - konieczność pełnej koordynacji wszelkich działań przestrzennych w dolinie Odry i rejonie Zalewu Szczecińskiego z wyspami Uznam i Wolin,
 - konieczność daleko idącej koordynacji kształtowania struktur przestrzennych w obszarach po obu stronach doliny Odry i Zalewu Szczecińskiego (pasma, koncentracje, eliminacja uciążliwości bądź szkodliwych oddziaływań),
 - koordynacja zagospodarowania pasma nadmorskiego pod kątem zabezpieczenia wymogów i wykorzystania możliwości żeglugi, turystyki i rekreacji przy spełnieniu szczególnych warunków ochrony środowiska i krajobrazu oraz unikaniu nadkoncentracji i ciągłej zabudowy brzegu morskiego,
 - stosowanie zasad „zintegrowanego zarządzania” obszarami przygranicznymi;
- w zakresie środowiska przyrodniczego:
 - szczególna ochrona struktur transgranicznych – wody Bałtyku, pas nadmorski, dolina Odry, Zalew Szczeciński i tereny przylegające,
 - ochrona pasmowych struktur przyrodniczych wzdłuż brzegu morskiego (VASAB 2010),
 - ochrona obszarów o dużych walorach przyrodniczo-krajobrazowych z dopuszczonym wykorzystaniem dla potrzeb turystyki międzynarodowej;
- w zakresie komunikacji:
 - utrzymanie i rozbudowa połączeń w transporcie morskim i lotniczym,
 - właściwe wykorzystanie małych portów i przystani, rozwój turystyki morskiej,

- modernizacja i rozbudowa podstawowego tranzytowego układu drogowego – w układzie równoleżnikowym (drogi krajowe nr 6, 10, 22, 116, koncepcja autostrady „via Hanseatica”), w układzie południkowym (drogi krajowe nr 3, 11, 118, 163, budowa obejścia zachodniego Szczecina wraz z przeprawą w Policach-Świętej),
- modernizacja i rozbudowa przejść granicznych, budowa uzgodnionych nowych przejść (Dobieszczyń-Hintersee, Świnoujście-Gartz, ewentualnie też Schwedt-Ognica i Gozdowice-Güstebieser Loose),
- rozbudowa transgranicznych połączeń kolejowych, ewentualnie budowa terminalu granicznego dla kolejowych przewozów tranzytowych, pojazdów samochodowych i kontenerów,
- realizacja rządowego „Programu dla Odry 2006” – usprawnienie transportu rzeczno-

2.1.5. Uwarunkowania wynikające z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju

Opublikowana Obwieszczeniem Prezesa Rady Ministrów z dnia 26 lipca 2001 r. (MP Nr 26 z dnia 16 sierpnia 2001 r., poz. 432) „Koncepcja polityki przestrzennego zagospodarowania kraju” określa podstawowe uwarunkowania, cele strategiczne oraz kierunki polityki zagospodarowania przestrzennego kraju.

Uwarunkowania wynikają z globalnych przesłań i trendów europejskich, takich jak: cywilizacja informacyjna, globalizacja gospodarki, ekorozwój, integracja polskiej przestrzeni z przestrzenią europejską, czynników geopolitycznych, struktury przestrzennej kraju, wartości środowiska przyrodniczego i przesłań demograficznych.

Spośród tak uogólnionych przesłań i czynników konkretny wymiar dla regionu posiadają:

- w zakresie położenia:
 - uwarunkowania wynikające z położenia geograficznego woj. zachodniopomorskiego, w szczególności graniczne, w tym nadmorskie położenie województwa;
 - w zakresie struktury przestrzennej:
 - miejsce i rola województwa w historycznie ukształtowanej strukturze przestrzennej kraju, co wiąże się z:
 - określoną orientacją systemów komunikacyjnych,
 - zróżnicowaniem stopnia zurbanizowania,
 - zróżnicowaniem krajobrazu kulturowego,
 - miejsce i rola województwa zachodniopomorskiego w aktualnej przestrzeni społeczno-gospodarczej kraju oraz wynikające z tego przesłanki wskazujące na:
 - spodziewany najszybszy w skali kraju rozwój gospodarczy i cywilizacyjny, m.in. w aglomeracji szczecińskiej,
-

- utrzymanie ożywienia gospodarczego z racji renty położenia (przygranicznego),
- zjawiska niekorzystne w postaci występowania obszarów głębokiego regresu, położonych w północnej i wschodniej części województwa, związanych w przeszłości z państwowym rolnictwem;
- w zakresie środowiska przyrodniczego:
 - województwo należy do obszarów słabo przekształconych z szeroko zachowanymi walorami przyrodniczymi;
- w zakresie uwarunkowań demograficznych:
 - wobec prezentowanych w skali kraju przemian demograficznych zakładających wzrost liczby ludności do 2017 roku (założony pułap czasowy planu – 2015 rok), a następnie spadek do 2030 roku (przewidywany stan poniżej poziomu z roku 1998), należy zakładać, że tendencje powyższe w odpowiedniej proporcji wystąpią w woj. zachodniopomorskim. W perspektywie prognozowanych do roku 2030 zmian demograficznych województwo zachodniopomorskie należeć będzie do obszarów o spadku ludności, na który złożą się: ujemne saldo migracji i ubytek naturalny.

Zawarte w „Koncepcji” główne kierunki polityki społecznej i ich odniesienie przestrzenne do województwa zachodniopomorskiego scharakteryzować można następująco:

- w zakresie kształtowania podstawowej struktury przestrzennej:
 - kształtowanie europolii – ośrodków o znaczeniu europejskim, z zakładanym potencjalnie włączeniem w ww. system Szczecina (warunkiem spełnienie standardów europejskich, przy czym aglomeracja szczecińska odpowiadać będzie w najbliższym okresie praktycznie większości kryteriów),
 - w strukturze ośrodków równoważenia rozwoju o znaczeniu ponadregionalnym znajduje się Koszalin, zaś w sieci ośrodków regionalnych Świnoujście, Kołobrzeg, Stargard Szczeciński i Szczecinek,
 - rozwój pasm przyspieszonego rozwoju na kierunkach podstawowej sieci komunikacyjnej w skali europejskiej i krajowej. Potencjalne osie w skali regionu to drogi: A3 (S 3), Nr 6 (S 6), Nr 10 (S 10), Nr 11 (S 11),
 - aktywizacja obszarów przeważającej części regionu o wysokich walorach przyrodniczych w kierunku rozwoju gospodarki turystycznej, z współzależnym rozwojem leśnictwa i rolnictwa;
- w zakresie kształtowania przestrzeni przyrodniczej:
 - prowadzenie polityki proekologicznej, przy założeniu ekorozwoju jako podstawowej zasady rozwoju społeczno-gospodarczego regionu, co wiązać się powinno z następującymi efektami:
 - zmniejszeniem poziomu emisji do granic normatywnych UE,
 - zwiększeniem powierzchni terenów chronionych do 32% i lesistości do 30%,
 - współudziałem w tworzeniu systemu ekologicznego NATURA 2000,

- utrwalaniem i rozwijaniem krajowego systemu ochrony środowiska w powiązaniu z systemem europejskim (ECONET – NATURA 2000), w którym obszary województwa zachodniopomorskiego posiadają znaczenie podstawowe;
- w zakresie systemu infrastruktury technicznej:
 - transport drogowy:
 - Sieć paneuropejskich korytarzy transportowych jest teoretycznie otwarta wobec rekomendacji jako propozycji (Helsinki), dodatkowego korytarza Świnoujście-Szczecin-Czechy;
 - transport kolejowy:
 - Program rozwoju transportu zakłada modernizację linii kolejowej Poznań-Szczecin (E 59).
 - transport morski:
 - Ogólnikowość ustaleń i brak ich jednoznaczności (konceptja krajowa).
 - transport rzeczny:
 - Zakłada się modernizację drogi wodnej Odry z odpowiednim powiązaniem z siecią wodną Niemiec, zachodniej Europy i pozostałą siecią wodną Polski.
 - transport lotniczy:
 - Teoretycznie otwarta szansa rozwoju portów regionalnych pierwszego rzędu o znaczeniu międzynarodowym, w tym Goleniowa.

2.1.6. Uwarunkowania wynikające z powiązań transgranicznych z sąsiednimi województwami

2.1.6.1. Województwo lubuskie

W ramach wniosków do planu zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego Wojewoda Lubuski, pismem nr IAB.B.TołVI-7041/27/2000 z dnia 18.08.2000 r., zgłosił jedynie wymogi dot. obszarów chronionych występujących na styku województw, tj. Drawieńskiego Parku Narodowego, Barlinecko-Gorzowskiego Parku Krajobrazowego, Parku Krajobrazowego Ujście Warty oraz obszarów chronionego krajobrazu p.n. A, B, C, E, F, obejmujących gminy Witnicę, Bogdaniec, Lubiszyn, Kłodawę, Strzelce Krajeńskie i Dobiegniew.

Poza ww. zgłoszonymi elementami, niezbędnymi do uwzględnienia w analizie ciągłości systemu ochrony ekologicznej (ESOCh), do oczywistych uwarunkowań transgranicznych należą istotne korytarze komunikacji drogowej, w szczególności drogi krajowe nr 3 i 22, magistrala kolejowa Szczecin-Stargard Szczeciński-Krzyż oraz system żeglugowy rzek Odry i Warty, ważne systemy komunikacji drogowej i kolejowej wzdłuż Odry oraz układ gazociągów przesyłowych.

Poza pasmem zurbanizowanym przebiegającym wzdłuż Odry i równoległymi do niej systemami infrastruktury technicznej, szczególnie komunikacji, nie występują w zasadzie inne istotne powiązania i związki przestrzenne w sferze kształtowania sieci osadniczej i zabudowy.

2.1.6.2. Województwo wielkopolskie

W imieniu Wojewody Wielkopolskiego, pismem nr WBPP/7322/200/2000 z dnia 12.06.2000 r., wnioski dot. problemów „stykowych” przekazał dyrektor Wielkopolskiego Biura Planowania Przestrzennego w Poznaniu. Zgłoszono następujące wnioski i uwagi:

1. Należy podjąć wspólne działania:

a) w zakresie ochrony przyrody:

- połączenie obszarów chronionego krajobrazu:
 - „Pojezierza Waleckiego i Doliny Gwdy”, obejmującego część gmin: Okonek, Jastrowie i Szydłowo,
 - „Puszczy nad Drawą”, obejmującej część gmin: Trzcianka, Wieleń i Krzyż Wlkp.
- utworzenie Waleckiego Parku Krajobrazowego.
Szczegółnej ochrony wymaga Drawieński Park Narodowy i rezerwat torfowiskowy „Smolary” w gminie Szydłowo, położony przy granicy z gminą Wałcz.

b) w zakresie gospodarki wodnej:

- ochronę głównych zbiorników wód podziemnych:
 - GZWP nr 125 – zbiornik międzymorenowy Wałcz – Piła,
 - GZWP nr 126 – Szydłowo, Trzcianka, Krzyż Wlkp.,
 - GZWP nr 127 – zbiornik trzeciorzędowy Złotów – Piła – Strzelce Krajeńskie, gm. Trzcianka, Wieleń, Szydłowo i Krzyż Wlkp.
 - GZWP nr 138 – zbiornik czwartorzędowy Pradolina Toruńsko – Eberswaldzka (Noteci), gm. Krzyż Wlkp. i Drawsko
- Na granicy z gminą Wałcz planuje się budowę zbiorników retencyjnych:
 - 17 – zbiornik jeziorny Trzebieszki
 - 18 – zbiornik jeziorny Krępsko Małe
 - 19 – zbiornik jeziorny Krępsko Długie
 - 20 – zbiornik jeziorny Krępsko Średnie
 - 21 – zbiornik jeziorny Krępsko Górne
 - 30 – zbiornik Dąb

2. W zakresie infrastruktury społecznej należy podjąć wspólne działania w celu zmniejszenia wysokiego bezrobocia.

3. W zakresie powiązań infrastruktury technicznej.

a) komunikacja

- droga krajowa nr 10 Szczecin – Wałcz – Piła – Bydgoszcz – Płońsk (zaliczona do dróg ekspresowych),
- droga krajowa nr 11 Kołobrzeg – Koszalin – Szczecinek – Piła – Poznań, dla której postuluje się prawne zakwalifikowanie do rangi drogi ekspresowej. Droga krajowa nr 11 wraz z drogami krajowymi na kierunku Poznań – Katowice stanowić będą ważny ciąg drogowy łączący Śląsk poprzez Poznań z Wybrzeżem Zachodnim,
- droga krajowa nr 22 Gorzów Wlkp. – Wałcz – Człuchów – Chojnice – Starogard Gdański,
- drogi wojewódzkie nr 177, 178, 179,
- linie kolejowe o znaczeniu krajowym:
 - Poznań – Szczecinek – Kołobrzeg,
 - Kostrzyn – Gorzów Wlkp. – Starogard Gdański,
 - Piła – Wałcz – Stargard Szczeciński.

b) elektroenergetyka

Obszar stykowy przecinają:

- linie istniejące:
 - linia energetyczna 220 kV Piła Krzewina – Żydowo,
 - linia energetyczna 110 kV Piła – Wałcz,
 - linia energetyczna 110 kV Piła – Szczecinek,
- linie projektowane:
 - linia energetyczna 400 kV obok linii 220 kV,
 - linia energetyczna 110 kV Drawsko – Człopa.

Niezależnie od powyższego w rejonie Trzcianki przebiega linia energetyczna 110 kV Czarnków – Piła ze stacją rozdzielczą 110/15 kV w Trzciance.

c) gazownictwo

Obszar stykowy przecinają:

- gazociąg wysokiego ciśnienia średnicy 350 mm Piła – Szczecin; planowana jest realizacja drugiej nitki gazociągu średnicy 500 mm po stronie zachodniej przewodu istniejącego,
- gazociąg wysokiego ciśnienia średnicy 250 mm Piła – Szczecinek. W rejonie Trzcianki znajduje się stacja redukcyjno-pomiarowa I stopnia, do której gaz doprowadzony jest gazociągiem o średnicy 200 mm z kierunku Ujścia.

d) telekomunikacja

Obszar stykowy przecina cyfrowa linia radiowa Poznań – Szamotuły – Czarnków – Rusinowo.

e) inne powiązania

W studium zagospodarowania przestrzennego byłego woj. pilskiego planowana była trasa rowerowa Krzyż Wlkp. – Człopa – Wałcz – Tarnówka – Złotów.

4. Sieć osadnicza

Obszar stykowy z województwem zachodniopomorskim obejmuje tereny gmin:

- Okonek
- Jastrowie
- Szydłowo
- Trzcianka
- Wieleń
- Krzyż Wlkp.

Funkcje obsługi ponadlokalnej występują w Trzciance i Krzyżu Wlkp.

2.1.6.3. Województwo pomorskie

Zarząd Województwa Pomorskiego w piśmie nr DRRP III 7322-617/2000, przesłanym w dniu 11.09.2000 r., przekazał bogate informacje i wnioski wynikające z opracowań regionalnych oraz planów i studiów gmin położonych w obrębie pasa przygranicznego. Ich główne i najistotniejsze do uwzględnienia elementy, to:

- w zakresie struktury przestrzennej:
 - pasmowy, równoleżnikowy układ 6 stref środowiskowo-funkcjonalnych,
 - miasto Słupsk jako regionalny ośrodek równoważenia rozwoju, Ustka jako port i uzdrowisko, przygraniczne ponadlokalne ośrodki rozwoju (Miastko, Kępice, Czarne);
- w zakresie komunikacji:

tworzenie sprawnie działającego i zintegrowanego proekologicznego systemu transportowego, którego głównymi elementami są:

 - podstawowe pasmo komunikacyjne obejmujące drogę krajową nr 6 o znaczeniu międzynarodowym i pierwszorzędą linię kolejową Szczecin – Gdańsk,
 - korytarz komunikacyjny Ustka – Słupsk – Szczecinek – Poznań obejmujący drogę krajową nr 21 Słupsk – Szczecinek (dalej DK-11) oraz linię kolejową o znaczeniu regionalnym Ustka – Piła,
 - pasmo DK-23 relacji Koszalin (DK-11) – Bobolice, Człuchów – Bydgoszcz,
 - pasmo DK-22 Elbląg – Tczew – Chojnice – Wałcz (w kierunku Berlina),
 - linia kolejowa o znaczeniu krajowym Chojnice – Szczecinek – Runowo Pomorskie,
 - system dróg wojewódzkich transgranicznych i przygranicznych,
 - system tras komunikacji rowerowej, trasy międzynarodowe, odcinki Ustka – Darłowo (trasa nadmorska), Bytów – Miastko – Szczecinek (trasa „Tysiąca

Jezior”), trasa międzyregionalna „Zamków Polski Północnej” (Chojnice – Człuchów – Szczecinek), trasa regionalna, odcinek Miastko – Postomino,

- system komunikacji lotniczej – uwzględnienie korytarzy lotniczych komunikacji międzynarodowej (R-23) Warszawa – Darłowo – Skandynawia, krajowej (W-8, W-9, R-231) Szczecin – Gdańsk, oraz możliwość wykorzystania dla potrzeb ruchu cywilnego lotniska wojskowego w Pieniężnicy;

▪ w zakresie infrastruktury technicznej:

- uwzględnienie systemu istniejących i planowanych linii elektroenergetycznych najwyższych napięć (400 kV Dolna Odra – Żarnowiec, 220 kV Żydowo – Gdańsk, 400 kV Szczecinek – Czarne – Chojnice – Grudziądz, 450 kV linia kablowa Szwecja – Polska (Wierzbięcín) w realizacji), j.w. linii 110 kV,
- uwzględnienie istniejącego gazociągu wysokiego ciśnienia Koszalin – Słupsk,
- uwzględnienie istniejących i planowanych linii układu tele i radio-komunikacji międzynarodowej i krajowej (wg szczegółowego opisu);

▪ w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego do najistotniejszych uwarunkowań obszaru stykowego należą:

- obszary węzłowe o znaczeniu międzynarodowym krajowej sieci ekologicznej ECONET-PL (pas wybrzeża – gmina Ustka, obszar pojezierny – gminy Kępice, Miastko, Koczała, Rzeczénica) oraz obszary węzłowe o znaczeniu krajowym (korytarze ekologiczne rzek Gwdy i Wieprzy, gmina Czarne),
 - obszary chronione:
 - obszary chronionego krajobrazu – „Pas pobraża na zachód od Ustki”, „Jezioro Łętowskie i okolice Kępice”, „Jezioro Bobięcińskie Wielkie ze Skibską Górą”, „Obszar na pld-wsch. od jeziora Bielsko”,
 - rezerваты – „Modła”, „Dolina Gwdy”, „Cisy w Czarnem”, „Bocheńskie Błoto”, „Międzybórz”,
 - planowany docelowy przyrost sieci ekologicznej, m.in. na rzecz stworzenia strategicznego obszaru ochrony ekologicznej kraju – tzw. „Zachodnich Zielonych Płuc Polski”,
 - skoordynowana ochrona obszarów wodnych,
 - skoordynowane zagospodarowanie i wykorzystanie przestrzeni leśnej w obszarach stykowych,
 - skoordynowana ochrona krajobrazu.
-

2.2. Uwarunkowania wewnętrzne

2.2.1. „Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2015”

Uchwalona w dniu 23 października 2000 r. (Uchwała Nr XVI/147/2000 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego) strategia stanowi w zintegrowanym systemie planowania (strategia – plan województwa – kontrakt wojewódzki) podstawowy element wyjściowy do opracowania planu województwa, a jej ustalenia stanowią zbiór uwarunkowań niezbędnych do uwzględnienia w tym planie. Przy tworzeniu zapisów Planu kierowano się następującymi wytycznymi z tego dokumentu:

Wizja i misja:

- tworzenie warunków zrównoważonego, pod względem ekologicznym i społeczno-gospodarczym, trwałego rozwoju – poprzez wykorzystanie wszystkich dostępnych walorów województwa (i właściwe przestrzenne ukierunkowanie tego rozwoju),
- zwiększenie dostępności ekonomicznej i komunikacyjnej regionu, rozbudowa jego infrastruktury technicznej,
- tworzenie warunków umożliwiających aktywizację gospodarczą województwa, ze szczególnym uwzględnieniem funkcji stanowiących podstawy przewagi strategicznej regionu (gospodarka morską, turystyka, transport, przemysł, rolnictwo),
- tworzenie warunków wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich,
- tworzenie warunków do rozwoju infrastruktury społecznej, ze szczególnym uwzględnieniem rozwoju nauki i szkolnictwa wyższego.

Cele strategiczne:

- **Cel strategiczny 3** – „Poprawa konkurencyjności województwa zachodniopomorskiego”, z celami pośrednimi:
 - tworzenie warunków dla równoważenia rozwoju gospodarki (w tym cel operacyjny – ograniczanie dysproporcji rozwoju),
 - tworzenie stymulujących warunków zrównoważonego rozwoju gospodarki morskiej (w tym zapewnienie sprawnego dostępu do portów morskich i integracja żeglugi morskiej z transportem lądowym),
 - aktywizacja obszarów wiejskich (w tym zasady wielofunkcyjnego i zrównoważonego rozwoju oraz aktywizacji małych miast),
 - rozwój funkcji turystyczno-uzdrowiskowej (w tym ścisła korelacja z ochroną środowiska naturalnego i rozwojem infrastruktury),
 - Szczecin jako Europole (w tym rozwój instytucji i usług o znaczeniu europejskim w sferach nauki, dydaktyki, kultury i gospodarki morskiej),
 - Koszalin – krajowy ośrodek równoważenia rozwoju (w tym rozwój instytucji i usług o znaczeniu krajowym w sferach nauki, dydaktyki, kultury, turystyki, sportu i rekreacji).
- **Cel strategiczny 4** – „Podniesienie jakości życia w regionie”, z celami pośrednimi:
 - zachowanie, ochrona i odtwarzanie walorów środowiska naturalnego (w tym cele operacyjne: ochrona zasobów wód powierzchniowych i podziemnych, ochrona

- atmosfery oraz poprawa ich jakości, ochrona litosfery i środowiska morskiego, zwiększenie rozmiarów retencji, zachowanie i ochrona bioróżnorodności regionu oraz stworzenie kompleksowych systemów ochrony przyrody),
- zapewnienie bezpieczeństwa i porządku publicznego,
 - stworzenie spójnego systemu realizacji zadań ochrony zdrowia i bezpieczeństwa zdrowotnego,
 - stworzenie spójnego systemu realizacji zadań socjalnych.

2.2.2. Wnioski i propozycje zgłoszone przez urzędy administracji i instytucje centralne i wojewódzkie wskazują na szereg zadań o znaczeniu ponadlokalnym.

Dotyczą uwzględnienia w planie przede wszystkim zadań:

- z zakresu ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego, w tym uwzględnienia obszarów prawnie chronionych,
- z zakresu transportu i komunikacji, m.in. modernizacja dróg krajowych i związana z tym potrzeba budowy obejść (obwodnic) miejscowości leżących w ciągach komunikacyjnych tych dróg, rozbudowa i modernizacja linii kolejowych,
- dotyczących rozbudowy międzygminnych systemów infrastruktury technicznej, w tym stworzenie kompleksowego systemu gospodarki odpadami i rozwoju gazyfikacji,
- dotyczących uwzględnienia obszarów wyłączonych z zagospodarowania i ograniczonego zagospodarowania,
- dotyczących ochrony zasobów wód powierzchniowych i podziemnych, ochrony brzegu morskiego, złóż kopalin.

Ograniczoną ilość wniosków zgłosiły ograny samorządowe — na 114 urzędów miast i gmin tylko 16 zgłosiło wnioski i uwagi, zaś spośród 20 urzędów powiatowych odpowiedziały tylko trzy. Jednostki samorządu lokalnego szczególną uwagę zwróciły na zadania związane z rozbudową systemów infrastruktury technicznej, ochroną środowiska przyrodniczego, rozwojem komunikacji i turystyki.

Przedstawione wnioski i uwagi zostały rozpatrzone i odpowiednio uwzględnione w planie zagospodarowania przestrzennego województwa, za wyjątkiem zadań cząstkowych, które należą do zadań samorządów lokalnych.

Syntetyczną analizę złożonych wniosków oraz zawartą w nich problematykę ilustruje załączone zestawienie tabelaryczne.

Lp	Składający wniosek	Treść wniosku
INSTYTUCJE CENTRALNE I WOJEWÓDZKIE		
1.	Wojewoda Zachodniopomorski	uwzględnienie zadania rządowego — modernizacja kolejowego przejścia granicznego Szczecin Gumieńce-Grambow/Tantow wraz z budową stacji postojowej Szczecin Zaleskie Łęgi dla obsługi składów pasażerskich
2.	Marszałek Woj. Lubuskiego	wniosek zawiera zadania m.in.: utrzymanie i modernizacja odrzańskiej trasy kolejowej, ochrona DPK wraz z otuliną i Barlinecko-Gorzowskiego Parku Krajobrazowego, uwzględnienie współpracy euroregionów, uzgodnienie przebiegu tras turystycznych
3.	Wojewoda Lubuski	uwzględnienie obszarów podlegających ochronie — Drawieński Park Narodowy, Park Krajobrazowy Ujście Warty, obszary chronionego krajobrazu (wykaz)
4.	Wojewoda Wielkopolski Urząd Marszałkowski	uwzględnienie zadań o znaczeniu ponadlokalnym, m.in. połączenia w system obszarów chronionego krajobrazu, ochrona GZWP, budowa zbiorników retencyjnych, uwzględnienie istn. i proj. linii energetycznych, projektowanej trasy rowerowej
5.	Wojewoda Zachodniopomorski	uwzględnienie zadań o znaczeniu ponadlokalnym — rozbudowa i modernizacja linii kolejowych Poznań-Szczecin, modernizacja przejścia granicznego Szczecin Gumieńce-Grambow/Tantow, budowa i rozbudowa jednostek PSP (wykaz miejscowości) oraz uwagi branżowe w zakresie: ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego, ochrony ludności i spraw obrony cywilnej, infrastruktury technicznej, ochrony złóż kopalin i rekultywacji terenów zdegradowanych, ochrony zasobów wód
6.	Zarząd Województwa Pomorskiego	uwzględnienie problematyki z zakresu: komunikacji, ochrony środowiska przyrodniczego, ochrony zasobów wodnych, zagospodarowania przestrzeni leśnej, zagospodarowania i ochrony złóż kopalin, zagospodarowania przestrzeni rolniczej, ochrony środowiska kulturowego
7.	Państwowy Instytut Geologiczny W-wa	deklaracja współpracy Instytutu z Zarządem
8.	Główny Inspektorat Lotnictwa Cywilnego Warszawa	uwzględnienie obiektów: lotnisk w Dąbiu i Goleniowie, radiolatarni w Chociwlu, Darłowie i Goleniowie (poza lotniskiem)
9.	Dowództwo Wojsk Lotniczych i Obrony Powietrznej W-wa	uwzględnienie płaszczyzn ochronnych obiektów lotniskowych oraz stref ochronnych obiektów technicznych
10.	Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A. w Warszawie	wykaz projektowanych gazociągów na terenie województwa zachodniopomorskiego
11.	Generalna Dyrekcja Dróg Publicznych Oddz. Płn.-Zach.w Szczecinie	uwzględnienie istniejących dróg krajowych i wniosek o opracowanie prognozy ruchu dla województwa
12.	Przed. Państwowe PKP Dyr. Inf. Kolej. WiR Teren. Dział Realizacji Inwest. w Szczecinie	uwzględnienie zamierzeń inwestycyjnych w zakresie infrastruktury technicznej stacji i linii kolejowych (m.in.: modernizacja linii kolejowych Poznań-Szczecin i Szczecin Dąbie-Świnoujście, modernizacja przejścia granicznego Szczecin Gumieńce-Tantow, budowa drugiego toru na linii Koszalin-Białogard)
13.	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Szczecinie	uwzględnienie stref ochrony zbiorników wód podziemnych i ujęć wody, obszarów zalewowych, określenie sposobów zaopatrzenia w wodę, odprowadzania i utylizacji ścieków
14.	Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych Woj. Zachodniopom. w Szczecinie	uwzględnienie m.in.: terenów wyłączonych z zabudowy, pasów technicznych wzdłuż wałów p.powodziowych, rzek i kanałów, terenów pod zbiorniki retencyjne i p.powodziowe oraz budowa nowych budowli hydrotechnicznych
15.	Dowództwo Wojsk Lotniczych i Obrony Powietrznej w Szczecinie	uwzględnienie obszarów ograniczonego zainwestowania (płaszczyzny ochronne obiektów lotniskowych i stref ochronnych obiektów technicznych)

16.	Urząd Ochrony Państwa Delegatura w Szczecinie	uwag i wniosków nie wnosi
17.	Urząd Celny w Szczecinie	nie wnosi uwag
18.	Urząd Morski w Szczecinie	uwzględnienie elementów morskiej infrastruktury technicznej, w tym problematyki torów wodnych i kotwiczowisk, problematyki portów, małych portów i przystani, wymagań w zakresie zabudowy i transportu w obsłudze portów, ochrony wybrzeża i terenów nadbrzeżnych, ochrony środowiska wodnego itd.
19.	Urząd Morski w Słupsku	uwzględnienie elementów chronionych: pas techniczny, pas ochrony brzegu morskiego; brzegi zagrożone erozją
20.	Woj. Oddział Służb Ochrony Zabytków w Szczecinie	uwzględnienie uwarunkowań wynikających z wymogów ochrony środowiska kulturowego (określonych na podstawie studium krajobrazu kulturowego województwa)
21.	Woj. Oddział Służb Ochrony Zabytków Delegatura w Koszalinie	nie wnosi dodatkowych uwag (powołanie się na pismo WOSOZ w Szczecinie)
22.	Komenda Wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej	uwzględnienie w planie: obwodnicy Szczecina prowadzącej do przejścia granicznego w Lubieszynie, obwodnicy kolejowej do Polic (obejście Szczecina), obwodnic drogowych Wolina i Pyrzyc, modernizację drogi Szczecin Podjuchy - Gryfino, zapewnienie obwodnic miejscowości na trasie Szczecin – Bydgoszcz i Szczecin – Gdańsk, zbudowanie sieci parkingów dla pojazdów przewożących materiały niebezpieczne
23.	Zachodniopomorski Zarząd Dróg Wojewódzkich w Koszalinie	uwzględnienie w planie obejść komunikacyjnych m. Ognica (realizowane), m.Trzebiatów, zachodnie obejście Szczecina, m. Polczyn Zdrój
24.	Telekomunikacja Polska Region w Szczecinie	informacja o „nasyceniu liniami telekomunikacyjnymi TP S.A.” (mapka powiatów)
25.	Kuria Metropolitalna Szczecińsko-Kamieńska	wniosek o zabezpieczenie terenów pod obiekty sakralne
26.	Dyrekcja Ińskiego i Szczecińskiego Parku Krajobrazowego	uwzględnienie ustaleń dotyczących zasad ochrony i zagospodarowania obszarów parków i ich otulin (wykaz dokumentów i opracowań);
27.	Zarząd Drawskiego Parku Krajobrazowego	uwzględnienie ustaleń Planu Ochrony Parku (dostępny w siedzibie Zarządu DPK)
INSTYTUCJE SAMORZĄDOWE		
28.	Starosta Sławiński	wnioski z zakresu: infrastruktury społecznej, technicznej i transportu (m.in. budowa obwodnic m.Sławna, Malechowa i Pękanina, utrzymanie połączenia kolej. Darłowo-Sławno), turystyki (ścieżki rowerowe), ochrony środowiska (ochrona brzegu klifowego)
29.	Starostwo Powiatowe w Drawsku	- nie wnosi wniosków — pismo z dn. 6.07.2000 r. - pismo z 13.02.2001 — przedłużenie drogi z Chociwla do Drawska po trasie niedokończonych autostrady (droga Nr 20)
30.	Starostwo Powiatowe w Goleniowie	wnioski z zakresu komunikacji, infrastruktury technicznej, turystyki, ochrony środowiska m.in.: rozwój funkcji portowej i budowa morskiego przejścia granicznego w Stepnicy, utrzymanie linii kolei wąskotorowej Dobra-Stargard, modernizacja lotniska w Goleniowie, rozbudowa systemów infrastruktury technicznej i budowa oczyszczalni ścieków, pełne zgazyfikowanie obszaru powiatu,
31.	UMiG Czaplinek	wnioski z zakresu ochrony środowiska przyrodniczego i komunikacji, m.in.: ochrona DPK, tereny do zalesienia, budowa obwodnic (wykaz miejscowości)

32.	UG Darłowo	wnioski m.in. z zakresu: infrastruktury technicznej, komunikacji (utrzymanie drogi wojewódzkiej nr 203), turystyki (wytyczenie ścieżek rowerowych) oraz utworzenie uzdrowiska w Dąbkach i lokalizacja przystani rybackiej w Dąbkach,
33.	UMiG Dobrzany	wnioski do infrastruktury technicznej (gazyfikacja gminy, budowa międzygminnego wysypiska śmieci, rozbudowa sieci kanalizacyjnej)
34.	UMiG Karlino	wnioski z zakresu ochrony środowiska przyrodniczego (objęcie ochroną dolin rz. Parsęty i Radwi, ochrona lasów) i środowiska kulturowego (wykaz obiektów i terenów chronionych), uwzględnienia rozbudowy infrastruktury technicznej
35.	Prezydent Miasta Koszalina	wniosek dotyczy rezerwatu przyrody „Jezioro Lubiatowskie” — ustanowienie otuliny rezerwatu
36.	UMiG Łobez	uwzględnienie m.in.: budowy zb. wodnych (wg programu „Rega”), rozwój energetyki wiatrowej, lądowisko Bonin-Budziszcz, budowa międzygminnych systemów infrastruktury technicznej, ochrona środowiska przyrodniczego (np. ochrona korytarzy ekologicznych rzek, ochrona Łobeskiego Zespołu P.K, itd.), zagospodarowanie turystyczne Regi, zadania z zakresu komunikacji — budowa obejść (wykaz miejscowości)
37.	UG Police	wnioski z zakresu komunikacji (obejście drogowe m. Szczecina, graniczne przejście drogowe Dobieszyn-Hintersee) i turystyki (dowiązanie ścieżek rowerowych do tras po stronie niemieckiej)
38.	UG Połczyn Zdrój	wnioski z zakresu infrastruktury społecznej i technicznej, komunikacji, turystyki, m.in. budowa międzygminnego wysypiska śmieci, obwodnica w ciągu drogi nr 173, gazyfikacja terenów gminy, zagospodarowanie nieczynnych linii i obiektów kolejowych
39.	UM Pyrzyce Zarząd Miejski	uwzględnienie strefy ochronnej wód jez. Miedwie, wprowadzenie kompleksu gospodarczego k. Ryszczewka i zespołu rekreacyjno-rehabilitacyjnego k. Pyrzyc, modernizacja drogi krajowej Nr 3 i budowa obwodnic m. Żabów, Pyrzyce, Mielęcin
40.	MiG Trzebiatów	uwzględnienie realizacji obiektów przeciwpowodziowych (m.in. budowa zbiornika retencyjnego na rz. Redze), budowa obwodnicy Trzebiatowa, utrzymanie linii kolejowej Kołobrzeg-Goleniów, modernizacja wejścia do portu w Mrzeżynie (funkcja turystyczna)
41.	UM Stargard Szcz.	uwzględnienie ustalenia „Strategii rozwoju m. Stargard Szcz.” i „Studium uwarunkowań i kierunków zagospod. przestrzennego m. Stargard Szcz.” — m.in.: obejście południowe miasta, obwodnica północna, lokalizacja składowiska odpadów, budowa zbiornika na rz. Krąpiel”, strefa ochrony ujęcia „Północ”, utrzymanie linii kolejowych do Kostrzyna i Piły
42.	UG Stargard Szczeciński	uwzględnienie zadań o znaczeniu ponadlokalnym, m.in.: ochrona wód powierzchniowych (rzek, strefa jez. Miedwie), regulacja stosunków wodnych (budowa zbiorników retencyjnych), modernizacja drogi Nr 10, wykorzystanie wód geotermalnych, dyslokacja sieci wysokich napięć i stacji „Morzyczyn”, powiązania przyrodnicze (korytarze ekologiczne) itd.
43.	UG Stepnica	wnioski z zakresu: infrastruktury technicznej, komunikacji, turystyki (ścieżki rowerowe), ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego uwzględnić m.in.: drogę powiatową Reclaw – Stepnica jako wojewódzką, morskie przejście graniczne dla Portu Stepnica, rozbudowę sieci elektroenergetycznych, itd.
44.	UMiG Suchań	uwzględnienie obwodnic dla m. Suchania i m. Wapnicy (w ciągu drogi nr 10)
45.	UM Szczecin Prezydent Miasta Szczecina	wnioski z zakresu infrastruktury technicznej, komunikacji i transportu, ochrony środowiska, inne
46.	UM Szczecinek	uwzględnienie problematyki zawartej w opracowaniu „Kierunki zagospodarowania przestrzennego miasta Szczecinek”

ZAKŁADY PRACY		
47.	„Szczecin-Skolwin” S.A.	wniosek zawiera szereg propozycji— m.in. budowa ulic, oczyszczalni ścieków na terenie spółki, przystani wędkarskiej, basenu pływackiego, cmentarza, nowych nabrzeży, itd.
48.	Zakłady Chemiczne „Police” S.A	nie planują zmian w posiadanej organizacji struktury przestrzennej
49.	Przedsiębiorstwo Zbożowo-Młynarskie „PZZ” w Stośławiu	nie planują zmian w posiadanej organizacji struktury przestrzennej
50.	Inwest.Sp.Energet. – IRB Sp. z o.o. W-wa	uwzględnienie projektowanego gazociągu „Berlin – Szczecin”
51.	Zarząd Morskiego Portu Szczecin-Świnoujście S.A	uwzględnienie, m.in.: modernizacji toru wodnego Szczecin - Świnoujście, budowy szlaków żeglug pasażerskiej i jachtowej na Zalewach Szczecińskim i Kamieńskim, budowy dróg szybkiego ruchu (A3, S6), rozbudowy dróg do terenów rozwojowych portów, itd.

3. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO

3.1. Główne ustalenia przestrzenne

Województwo zachodniopomorskie, będące efektem wyniku obowiązującej od 1 stycznia 1999 r. reformy administracyjnej, jest jednym z 16 województw Polski i powstało z połączenia województw: szczecińskiego i koszalińskiego, 11 gmin z województwa gorzowskiego, 5 gmin województwa pilskiego oraz 3 gmin województwa słupskiego. Położone w północno-zachodniej części Polski posiada granice o łącznej długości 873,9 km, z czego na poszczególne granice przypada:

- 184,9 km granicy morskiej od północy
- 186,6 km granicy państwowej z Niemcami od zachodu
- 177,0 km granicy z województwem lubuskim od południa
- 171,3 km granicy z województwem wielkopolskim od południowo-wschodu
- 154,1 km granicy z województwem pomorskim od wschodu

Zachodniopomorskie to piąty co do wielkości region, zajmujący obszar o powierzchni 22 902 km² (co stanowi 7,3 % powierzchni kraju) i liczący 1 733,8 tys. mieszkańców – przy stosunkowo niskiej gęstości zaludnienia 76 osób/km² (średnia krajowa wynosi ponad 123 osoby/km²).

Województwo zachodniopomorskie to:

- 21 powiatów, w tym 3 grodzkie i 18 ziemskich,
- 114 gmin, w tym 11 gmin miejskich, 50 gmin miejsko-wiejskich, 53 gminy wiejskie,
- 61 miast, z których największe (Szczecin) liczy 416 485 mieszkańców, zaś najmniejsze (Nowe Warpno) 1 739 mieszkańców; łącznie ludność miast stanowi 69,6% ogółu mieszkańców województwa – co daje mu 3 lokatę w kraju,
- 3 172 miejscowości wiejskich (w tym 1 589 sołectw), tj. 5,6% wszystkich miejscowości wiejskich kraju.

Stolicą województwa jest Szczecin — główny ośrodek administracyjny, gospodarczy i kulturalny regionu. Pozostałe większe ośrodki miejskie to: Koszalin (111,6 tys. mieszkańców), Stargard Szczeciński (74,4 tys. mieszkańców), Kołobrzeg (47,9 tys. mieszkańców), Świnoujście (43,7 tys. mieszkańców), Szczecinek (42,0 tys. mieszkańców).

O walorach regionu decydują: atrakcyjne położenie na obszarze Pobrzeży i Pojezierzy Południowobałtyckich, urozmaicone ukształtowanie powierzchni, obfitość wód powierzchniowych (zajmujących ok. 6% powierzchni województwa). Do największych jezior, o powierzchni ponad 1 000 ha, zaliczyć należy jeziora: Dąbie, Miedwie, Jamno, Drawskie, Wielimie, Bukowo, Lubie. Zalew Szczeciński, połączony z morzem cieśninami Świną, Dziwną i Pianą, wchodzi w skład wód przybrzeżnych Bałtyku. Większe rzeki regionu to: Odra, Ina, Płonia, Gwda, Drawa, Rega, Parsęta z Radwią i Wieprza (odc. dolny) z Grabową.

Województwo zachodniopomorskie zajmuje pierwsze miejsce pod względem posiadanych gruntów leśnych (35,2% powierzchni regionu), przy czym najsilniej zalesione są powiaty południowe (wałecki, drawski, myśliborski), zaś najsłabiej powiat pyrzycki. Zasoby leśne posiadają dużą wartość gospodarczą, rekreacyjną i ekologiczną.

Unikatowe zasoby środowiska przyrodniczego podlegają różnym formom ochrony prawnej, żeby wymienić najważniejsze: 2 parki narodowe, 81 rezerwatów i pięć parków krajobrazowych. Obszary prawnie chronione obejmują 20,2% powierzchni województwa, co daje mu daleką 14 pozycję w skali kraju. Powierzchnia obszarów chronionych wynosi 462 060,4 ha, w tym na poszczególne formy ochrony prawnej przypada:

- 3,5% parki narodowe
- 1,7% rezerваты
- 25,4% parki krajobrazowe
- 68,0% obszary chronionego krajobrazu
- 0,9% użytki ekologiczne
- 0,4% zespoły przyrodniczo-krajobrazowe

W gospodarce województwa duże znaczenie odgrywają gospodarka morską, zlokalizowany głównie na obszarach zachodnich przemysł (stoczniowy, spożywczy, chemiczny, energetyczny, drzewny, elektrotechniczny, maszynowy, metalowy) oraz rolnictwo. Prawie połowę gruntów regionu stanowią użytki rolne (48,9%), z czego 78,9% stanowią grunty orne. Dominują gleby średnio i mało urodzajne, jedynie w powiecie pyrzyckim występuje płat żyznych czarnych ziem, wykorzystywany intensywnie przez rolnictwo.

Syntetyczne informacje porównawcze „Województwo zachodniopomorskie na tle innych województw w 2000 r.” zawarte są w załączniku graficznym I.

3.1.1. Sieć osadnicza – zjawiska, problemy

Historycznie ukształtowaną strukturę osadniczą województwa zachodniopomorskiego, na którą składa się 3233 jednostek osadniczych, w tym 61 miast, charakteryzuje:

- w odniesieniu do struktury miejskiej: dysproporcja grup wielkościowych, wyrażająca się przewagą miast małych (poniżej 5 000 mieszkańców) oraz zdekoncentrowany układ położenia znaczących miast w strukturze województwa, wyrażający się brakiem miast relatywnie dużych (powyżej 20 000 mieszkańców) w części centralnej obszaru;
- w odniesieniu do struktury ośrodków wiejskich: wysoki udział (około 95%) w strukturze osadnictwa wiejskiego ośrodków o bardzo małym zaludnieniu.

Do zjawisk towarzyszących funkcjonowaniu istniejącej struktury osadniczej należą:

- duże kontrasty w dynamice wzrostu miast, przy czym największą dynamikę wykazują miasta małe i średnie, co wiąże się z indywidualnymi warunkami (rozwój przemysłu, usług, turystyki), natomiast ośrodki największe wykazują tendencje „stagnujące”, wynikające z powszechnych dla tych miast tendencji demograficznych,
 - generalnie malejąca dynamika rozwoju miast,
 - ruchy migracyjne wieś – miasto wyraźnie ukierunkowane na obszar aglomeracji oraz pasa nadmorskiego, obok kilku wybranych miejskich jednostek osadniczych (Wałcz,
-

Ińsko, Recz, Borne Sulinowo). Tworzące się obszary koncentracji ludności (j.w.) będą wywierać wpływ na ewolucję ww. struktur,

- utrudnione funkcjonowanie układu jako struktury administracyjnej (skrajnie dekoncentryczne położenie wojewódzkiego ośrodka administracyjnego), oraz dekoncentryczne położenie wojewódzkiego ośrodka wspomagającego.

3.1.2. Hierarchia osadnictwa. Struktura obsługi.

Pozycję jednostek osadniczych w strukturze sieci pod względem hierarchicznym określa ich aktualny poziom rozwoju społeczno-gospodarczego, rola i miejsce w układzie powiązań międzynarodowych, krajowych i regionalnych.

Z podziałem hierarchicznym wiąże się rola i miejsce jednostek w strukturze obsługi sieci osadniczej. Przyjęty w planie zagospodarowania przestrzennego województwa docelowy układ struktury osadnictwa oraz odpowiadające mu poziomy obsługi oparto na kryteriach formalnych, za które uznano ustalenia wynikające z koncepcji zagospodarowania przestrzennego kraju, oraz na kryteriach wynikających z uwarunkowań wewnętrznych rozwoju. W ustaleniach Planu pomija się poziom struktury osadnictwa o charakterze lokalnym, dotyczący ośrodków podstawowych, obejmujący wsie sołeckie oraz wybrane wsie rozwojowe. Decyzje przestrzenne w tym zakresie ustalane są w niezależnym trybie w opracowywanych studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin.

Kierunki

Podstawowe ustalenia planu zagospodarowania przestrzennego województwa w zakresie głównej struktury osadnictwa są następujące:

Poziom ponadregionalny

- *ośrodek metropolitalny – Szczecin*
 - *Zdecydowanie dominujący pod względem wielkości i znaczenia, koncentrujący największy w skali regionu potencjał gospodarczy. Jeden z głównych biegunów rozwojowych gospodarki krajowej, ośrodek o zakładanym znaczeniu europejskim. Centrum administracyjne województwa.*
- *Koszalin – krajowy ośrodek równoważenia rozwoju.*
 - *Drugi co do wielkości ośrodek województwa. Komplementarny w stosunku do Szczecina ośrodek obsługi regionu, wyróżniający się pod względem potencjału gospodarczego, wielkości i znaczenia.*

Poziom regionalny

Do grupy ośrodków regionalnego równoważenia rozwoju zaliczono ośrodki należące do grupy miast (relatywnie w skali województwa) dużych, znajdujących się w przedziale wielkości 50-100 tys. mieszkańców, bądź zbliżonych do tej wielkości. Charakteryzują się utrwaloną pozycją w sieci osadniczej i strukturze gospodarczej regionu. Pełnią funkcje ośrodków powiatowych (ziemskich, ewentualnie grodzkich). Posiadają węzłowe położenie w strukturze infrastruktury

transportowej. Z uwagi na położenie geograficzne w skali regionu posiadają zróżnicowany charakter funkcjonalny.

Ośrodkami regionalnego równoważenia rozwoju są:

- Kołobrzeg – silny ośrodek uzdrowiskowy i turystyczny o znaczeniu krajowym, ośrodek gospodarki morskiej,
- Stargard Szczeciński – silny ośrodek gospodarczy i przemysłowy, węzłowe znaczenie komunikacyjne,
- Szczecinek – silny ośrodek gospodarczy i przemysłowy, ważny węzeł w układzie komunikacyjnym, wzrastająca rola w krajowej strukturze obsługi ruchu turystycznego,
- Świnoujście – jeden z najważniejszych w kraju ośrodków gospodarki morskiej, silny ośrodek turystyczny i uzdrowiskowy, pod względem znaczenia w skali kraju posiada znaczenie ośrodka ponadregionalnego.

Do grupy ośrodków poziomu regionalnego zaliczono ośrodki regionalnego równoważenia rozwoju – wspomagające. Rozszerzenie tej grupy ośrodków poza ustalonymi w koncepcji zagospodarowania przestrzennego kraju wynika z uwarunkowań wewnętrznych regionu. Układ przestrzenny ośrodków ponadregionalnych i regionalnych charakteryzuje, jak określono wyżej, obrzeżne położenie w skali województwa. Środkowy i południowy obszar województwa pozbawiony jest ośrodków wyższego rzędu (ponadpowiatowych). Dla zapewnienia warunków równomiernego rozwoju społeczno-gospodarczego województwa, struktura osadnicza wymaga wzmocnienia w obszarach środkowej i południowej części województwa.

Projektowane w Planie ośrodki znaczenia regionalnego spełniają podstawowe kryteria, za jakie uznaje się: przewidywany obszar oddziaływania oraz związany z tym układ powiązań i miejsce ośrodków w krajowym i regionalnym systemie infrastruktury transportowej.

Ośrodkami regionalnego równoważenia rozwoju – wspomagającymi, są:

- Wałcz – miasto powiatowe o tradycjach ośrodka o znaczeniu regionalnym. Węzłowe położenie w układzie komunikacji drogowej (S 10, DK 22, DW 163) i kolejowej.
- Świdwin – miasto powiatowe położone w centralnej części województwa. Dobre powiązania w zakresie komunikacji kolejowej i drogowej
- Myślibórz – miasto powiatowe położone w południowo-zachodniej części województwa.

Poziom ośrodków o znaczeniu subregionalnym.

Ośrodkami tego poziomu są pozostałe miasta powiatowe o zróżnicowanej wielkości i równomiernym (w zasadzie) rozmieszczeniu w obszarze województwa. Posiadają podstawowy układ powiązań drogowych i kolejowych.

Do ośrodków subregionalnych należą: Białogard, Choszczno, Drawsko Pomorskie, Goleniów, Gryfice, Gryfino, Kamień Pomorski, Łobez (od 1 stycznia 2002 miasto powiatowe), Myślibórz, Police, Pyrzyce, Sławno.

Do grupy ośrodków subregionalnych wprowadzono ośrodki subregionalne – uzupełniające, do których zaliczono miejscowości o wybijających się funkcjach o znaczeniu regionalnym i krajowym w zakresie turystyki, lecznictwa uzdrowiskowego i wybranych dziedzin rozwoju przemysłowego. Do ośrodków tych zaliczono: Międzyzdroje, Darłowo, Połczyn Zdrój, Chojna.

Poziom ośrodków rozwoju lokalnego

Stanowią ośrodki miejskie i wiejskie, stanowiące siedziby gmin, koncentrujące podstawowy potencjał usługowy i gospodarczy gmin.

Podstawowy układ hierarchiczny osadnictwa ilustruje załączony schemat graficzny II.

3.1.3. Struktura administracyjna

Podstawowy układ struktury administracyjnej jest zbieżny z hierarchiczną siecią województwa zachodniopomorskiego, której układ zostaje utrzymany (za wyjątkiem zmiany wynikającej z utworzenia powiatu Łobez) zgodnie z ustaleniami Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 31 maja 2001 Dz. U. Nr 62 z dnia 20 czerwca 2001 r., poz. 631 w sprawie utworzenia, ustalenia granic i zmiany nazw powiatów oraz zmiany siedziby władz powiatu. Na zakładane, zmodyfikowane struktury administracyjne województwa zachodniopomorskiego składają się:

114 gmin, w tym:

- 3 gminy miejskie na prawach powiatu
- 8 gmin miejskich
- 50 gmin miejsko-wiejskich
- 53 gminy wiejskie

oraz 21 powiatów, z czego:

- 3 powiaty grodzkie
- 18 powiatów ziemskich

Kierunki

Przyjęty w planie, a określony wyżej, układ administracyjny nie jest elementem trwałym, może w czasie ulegać korektom i modyfikacjom wynikającym z następujących względów:

- *otwartość zmian w procesie rozwoju jednostek osadniczych, możliwość ich wzmocnienia lub słabnięcia zależna na przykład od położenia w obszarach wysokiej dynamiki rozwoju ekonomicznego bądź poza nimi,*
- *podobne względy będą prawdopodobnie wchodziły w rachubę przy zmienionych uwarunkowaniach polityczno-gospodarczych, gdzie nie można wykluczyć zmian w układzie administracyjnym stopnia podstawowego (reforma administracyjna pominęła bardzo istotny poziom gminny);*
- *nie bez znaczenia pozostają aspiracje lokalne, często wynikające z uwarunkowań historycznych, które mogą spowodować w bliżej nieokreślonym czasie korekty administracyjne. Często zjawiska te mają związek z utrwalonym stopniem obsługi bądź utrwalonymi ciężeniami (problem zasygnalizowany wyżej – osadnictwo, hierarchia). Przykładem takiej korekty zmiana granic województwa zachodniopomorskiego w obszarze obejmującym Szumilowo w gminie Boleszkowice. Od 1 stycznia 2002 r., na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 września 2001 r. w sprawie ustalenia granic oraz zmiany nazw i siedzib władz niektórych gmin i miast – Dz.U. Nr*

116, poz. 1241 z dnia 12 października 2001 r., do województwa lubuskiego, powiat gorzowski, zostaje przyłączony obszar wsi Szumiłowo z gminy Boleszkowice;

- *konieczność polepszenia funkcjonalności sieci wymagać będzie prawdopodobnie jej modyfikacji. Przykładem powiat Łobez;*
- *zmiana sytuacji polityczno-gospodarczej po roku 2004 teoretycznie może spowodować impuls rozwojowy dla ośrodków południowej części pasa przygranicznego i zmienić docelowo ich rolę w strukturze administracyjnej województwa.*

Strukturę administracyjną ilustruje załącznik Nr III.

3.1.4. Kierunki rozwoju osadnictwa

Powstałą w toku historycznego rozwoju strukturę osadnictwa należy w jej podstawowych cechach zachować oraz rozwijać jakościowo, stosownie do aktualnych wymagań społecznych.

Utrzymuje się wykształcony układ hierarchiczny sieci, strukturę administracyjną oraz funkcje jednostek osadniczych z ewentualnymi modyfikacjami wynikającymi z transformacji społeczno-gospodarczej, trudnymi aktualnie do określenia.

Określona w planie podstawowa struktura osadnicza, obejmująca miejscowości centralne, ośrodki regionalnego równoważenia rozwoju, ośrodki subregionalne oraz ośrodki rozwoju lokalnego, stanowi główne punkty rozwoju osadnictwa. Uzupełniają ją obszary intensywnej urbanizacji aglomeracji szczecińskiej i węzła koszalińskiego oraz określone, w trybie lokalnych opracowań samorządowych (studia gminne), miejscowości rozwojowe wspomagające.

Działalność osadnicza w obszarze aglomeracji i obszarze węzłowym intensywnej urbanizacji porządkowana powinna być poprzez perspektywiczną politykę tworzenia rezerw terenowych w gminach, opartą na opracowaniach planistycznych obszarów funkcjonalnych bądź wielkoprzestrzennych.

Na przeważających w województwie obszarach wiejskich dalszy rozwój osadnictwa powinien być ukierunkowany na wzmacnianie ośrodków lokalnego rozwoju. Proponowana zasada zdecentralizowanej koncentracji w rozwoju osadnictwa prowadzi do wzmocnienia osłabionych struktur osadniczych, tworzy warunki do zabezpieczenia egzystencji ekonomicznej, daje gwarancję zabezpieczenia właściwego poziomu obsługi. Zasada powyższa zapobiega groźbie rozproszonej działalności osadniczej i utracie walorów krajobrazowych. Oszczędne, wyważone gospodarowanie terenami budowlanymi, przy zapewnieniu uzbrojenia, zezwala na utrzymanie zróżnicowanego i atrakcyjnego krajobrazu, minimalizuje negatywne oddziaływania na potencjał przyrodniczy.

Kierunki

W zabezpieczeniu rozwoju osadnictwa w poszczególnych strukturach osadniczych priorytetowo traktować należy rozwój wewnętrzny miejscowości, w tym odnawianie, zagęszczanie bądź zmianę funkcji użytkowej już istniejących terenów budowlanych.

Rozwój osadnictwa wiązać się winien z sanacją struktur osadniczych. Poprzez działania na rzecz sanacji miast należy ożywiać śródmieścia dla pełniejszego pełnienia funkcji mieszkaniowych, mieszkaniowo-usługowych itd. Działaniom sanacyjnym i modernizacyjnym poddać należy struktury budownictwa mieszkaniowego realizowane w przeszłości metodami uprzemysłowionymi, poprawiać ich otoczenie dla tworzenia korzystniejszych warunków życia. Działania sanacyjne oraz zabezpieczenie, zachowanie i konserwacja historycznych układów zabudowy wzmacniają charakter własny miejscowości.

Praktyka planistyczna, mająca na celu doraźne udostępnianie nowych terenów pod cele osadnictwa, ograniczona powinna być wyłącznie do terenów zainwestowanych, wewnętrznych. Swobodny obrót ziemią, praktyka doraźnych zmian do planów miejscowych, ograniczająca się z zasady do planów parcelacji poszczególnych własności, powoduje narastający chaos przestrzenny, tworzy zjawiska pozornie kontrolowane. Sytuacja wymaga pilnych regulacji prawnych, w tym wzmocnienia roli i funkcji planowania miejscowego.

3.2. Środowisko przyrodnicze

3.2.1. Charakterystyka ogólna

Różnorodność środowisk i bogactwo ich zasobów użytkowych oraz walory przyrodniczo-krajobrazowe obszaru województwa stanowiły, i stanowią nadal, zarówno o rozwoju wielu funkcji gospodarczych uwarunkowanych środowiskowo (takich jak: gospodarka morską, przemysł wodochłonny, turystyka i rekreacja, lecznictwo uzdrowiskowe, rolnictwo, leśnictwo, przemysł wydobywczy kopalin), jak i o konieczności zachowania w możliwie najmniej zmienionej postaci poszczególnych elementów środowiska lub obszarów o unikatowych wartościach przyrodniczych o znaczeniu ponadlokalnym. W procesie zrównoważonego rozwoju województwa uwarunkowania przyrodnicze (zarówno w kontekście czynników stymulujących jak i ograniczających zagospodarowanie przestrzenne obszaru), uwzględniające ochronę środowiska i warunki korzystania z jego zasobów są podstawą do utrwalania rozwoju ekologicznie zrównoważonego (ekorozwoju).

Uwarunkowania przyrodnicze zagospodarowania przestrzennego województwa wynikają nie tylko z przyrodniczo-geograficznej przestrzeni tego obszaru, ale determinowane są również funkcjonowaniem transgranicznych struktur przyrodniczych i powiązań ekologicznych na obszarze Pomorza Zachodniego i Europy. Przygraniczne położenie województwa będzie więc czynnikiem stymulującym proces włączania obszarów o krajowej i europejskiej randze wartości przyrodniczych do europejskich systemów sieci ekologicznych. Proces ten będzie jednym z istotnych procesów integracji Polski z krajami UE.

Kierunki zagospodarowania przestrzeni (sposób wykorzystania zasobów) winny uwzględniać nie tylko zachowanie walorów przyrody, ale również zróżnicowaną odporność zasobów przyrody na zaburzenia równowagi ekologicznej.

Uwzględniając niską jakość niektórych elementów środowiska, spowodowaną czynnikami antropogenicznymi (tzn. wysoki stopień ich zanieczyszczeń), należy narzucić ostry reżim w zakresie gospodarowania ograniczonymi zasobami środowiska, zwłaszcza na obszarach obniżonej jakości życia ludności.

3.2.1.1. Wody

Wody są jednym z ważnych zasobów użytkowych środowiska przyrodniczego, odgrywającym jednocześnie znaczącą rolę we wszystkich procesach przyrodniczych.

W granicach województwa zachodniopomorskiego znajdują się wody dwóch środowisk: morskiego i śródlądowego. Morskie wody wewnętrzne obszaru morskiego RP obejmują polską część Zalewu Szczecińskiego, tj. Wielki Zalew oraz cieśniny morskie Świnę i Dziwną wraz z wodami przyległymi, a także rzekę Odrę pomiędzy Zalewem Szczecińskim a wodami portu Szczecin. Obszar ten, wraz z pasem technicznym stanowiącym strefę wzajemnego bezpośredniego oddziaływania wód morskich i lądu, podlega organom administracji morskiej.

Ma to istotne znaczenie w zagospodarowywaniu tego obszaru oraz ochronie wód i ich strefy nadbrzeżnej.

Od północy województwo zachodniopomorskie graniczy z morzem terytorialnym RP, obejmującym obszar wód morskich o szerokości 12 mil morskich (22 224 m). Długość granicy morskiej województwa wynosi 184,9 km.

Województwo zachodniopomorskie charakteryzuje się znaczną powierzchnią wód. Wody powierzchniowe obszaru lądowego i morskie wody wewnętrzne zajmują łącznie 1 303 km², co stanowi 5,7% powierzchni województwa (średnia krajowa wynosi 2,6%) i 15,7% powierzchni wód w kraju. Pod tym względem województwo zachodniopomorskie zajmuje 2 miejsce w kraju po województwie warmińsko – mazurskim.

W podziale hydrograficznym Polski województwo zachodniopomorskie znajduje się na obszarze zlewiska Zalewu Szczecińskiego i bezpośredniego zlewiska Bałtyku oraz na obszarze dorzecza Odry. Dział wodny pomiędzy tymi obszarami biegnie kulminacjami wysoczyzn moreny czołowej w części środkowej i wschodniej, a w części zachodniej lokalnymi wzniesieniami Niziny Szczecińskiej do ujścia Odry do Zalewu Szczecińskiego.

Główną rzeką województwa jest Odra, jedna z dwóch najdłuższych i najzasobniejszych w wodę rzek Polski. Na województwo przypada dolny odcinek biegu rzeki oraz wschodnia część estuarium. Głównymi, bezpośrednimi dopływami w granicach województwa są: Myśla, Kurzyca, Słubia, Rurzyca, Tywa, Płonia, Ina, Gunica. Dopływami pośrednimi (poprzez Notec i Wartę) są: Gwda z Piławą i Drawa. Do Zalewu Szczecińskiego wpływają Gowienica, Wołczenica z Grzybnicą, Świniec. Bezpośrednio do Bałtyku wpływają: Rega, Parsęta z Radwią, Wieprza z Grabową.

Większość rzek (z wyjątkiem Odry i Wieprzy) ma swoje obszary źródłowe w granicach województwa. Natomiast odcinki ujściowe Gwdy z Piławą i Drawy znajdują się na obszarze województwa wielkopolskiego.

Długość sieci hydrograficznej województwa, tj. łącznie rzek, strumieni, kanałów żeglownych i melioracyjnych, ocenia się na ok. 6 500 km.

Najbardziej specyficznym układem wodnym w województwie, i wyróżniającym się pod tym względem w kraju, jest: rzeka Odra – Zalew Szczeciński – Zatoka Pomorska. Jest to ważna oś rozwoju gospodarczego i systemu ekologicznego w skali europejskiej.

Zalew Szczeciński – główne ogniwo estuarium Odry – jest rozległym akwenem przymorskim o powierzchni 687 km² i średniej głębokości 3,8 m, z tego Wielki Zalew, posiadający powierzchnię 410 km², jest największym naturalnym zbiornikiem wodnym na obszarze województwa zachodniopomorskiego. Akwen ten charakteryzuje się specyficzną hydrochemią wód, kształtowaną dopływami wód śródlądowych i wymianą wód z morzem. Napływ słonawych wód z Bałtyku uzależniony jest od kierunku i szybkości wiatru, stanu morza, ciśnienia atmosferycznego i poziomu wody w Zalewie. Występujące tu spiętrzenia wód powodują zalewanie terenów nadbrzeżnych, stanowiących cenne siedliska flory i fauny, tworząc jednocześnie naturalne systemy oczyszczania dla zanieczyszczeń wnoszonych wraz z dopływami rzecznyymi i spływami obszarowymi. Głównym dopływem Zalewu jest Odra,

a największy udział w wymianie wód z Bałtykiem przypada na Świnę, Kanał Piastowski oraz Kanał Mieleński.

Zalew jest wielofunkcyjnym zbiornikiem wodnym. Obok funkcji naturalnych (kształtuje klimat, warunkuje stan hydrologiczny obszaru lądowego, będącego w kontakcie hydraulicznym z wodami Zalewu, jest ostoją przyrody o randze europejskiej), pełni również ważne funkcje gospodarcze: szlak transportu towarowego morsko – rzeczno i żeglugi pasażerskiej, miejsce różnych form rekreacji, akwen o wysokiej wydajności rybackiej oraz obiekt badań naukowych, a także naturalna „oczyszczalnia biologiczna”.

Województwo zachodniopomorskie charakteryzuje się znaczną jeziornością. Znajduje się tu ok. 1650 jezior o powierzchni powyżej 1 ha. Do największych zbiorników liczących powyżej 1000 ha należy 7 jezior: Dąbie – 5 570 ha, Miedwie 3 527 ha, Jamno 2 236 ha, Drawsko 1 781 ha, Wielimie 1 754 ha, Bukowo – 1 747 ha, Lubie 1 439 ha.

Jeziora Dąbie i Miedwie zajmują odpowiednio IV i V miejsce w Polsce pod względem powierzchni, a Drawsko II miejsce pod względem głębokości (79,7 m).

Geneza jezior ma zasadniczy wpływ na ich rozmieszczenie, walory przyrodnicze i użytkowe. Dominują jeziora pochodzenia polodowcowego o zróżnicowanych warunkach morfometrycznych. Skupiają się one na obszarze 8 pojezierzy: Myśliborskiego, Choszczeńskiego, Drawskiego, Ińskiego, Bytowskiego, Wałeckiego, Dobiegniewskiego, Szczecineckiego.

Największym jeziorem rynnowym w województwie i w Polsce jest Miedwie. Jest to zbiornik wielofunkcyjny: ostoją przyrody o randze europejskiej, rezerwuár wody pitnej, ujmowanej dla potrzeb Szczecina, miejsce różnych form rekreacji i rozwoju gospodarki rybackiej.

Dużą grupę jezior stanowią jeziora wzdłuż brzegu morskiego – jeziora przybrzeżne. Są to zbiorniki płytkie, o znacznej powierzchni oraz okresowym zasoleniu wód, związanym z „cofką” wód bałtyckich. Wykorzystywane są do rozwoju funkcji rekreacyjnej. Największym jeziorem przybrzeżnym jest Jamno (nieco mniejsze to Bukowo oraz Wicko, Kopań, Resko Przymorskie i Liwia Łuża).

Jezioro Dąbie jest jeziorem deltowym (największym tego typu w Polsce), przepływowym dla Regalicy. Wykorzystywane jest również do rozwoju funkcji rekreacyjnej i gospodarki rybackiej.

3.2.1.2. Klimat

Klimat województwa zachodniopomorskiego charakteryzuje się dużą różnorodnością i zmiennością. Wynika to ze ścierania się na tym obszarze klimatu morskiego z klimatem lądowym oraz z wpływu czynników lokalnych na kształtowanie się zjawisk pogodowych.

Północna i zachodnia część województwa ma wybitne cechy klimatu morskiego: mała amplituda roczna, sezonowa i dzienna temperatur powietrza, duża wilgotność i wietrzność, krótki okres występowania zimy, chłodniejsze lato i łagodna zima, duża wilgotność powietrza i znaczna ilość opadów.

W miarę oddalania się od morza i w kierunku wschodnim zaznaczają się stopniowo cechy klimatu kontynentalnego: wyższe temperatury latem i niższe zimą, dłuższy okres trwania zimy z dłużej zalegającą pokrywą śnieżną, długie okresy występowania ciszy, wyraźnie zaznaczone pory roku, znaczne amplitudy temperatur w ciągu dnia.

Charakterystyczną cechą klimatu jest wzrost opadów w rejonach najwyższych wzniesień Pojezierza.

W obrębie poszczególnych obszarów występuje duża zmienność klimatu (mikroklimat), uwarunkowana następującymi cechami środowiska geograficznego:

- położenie: w pobliżu morza, jezior, dużych rzek,
- ukształtowanie terenu: wysokość nad poziomem morza, różnica wysokości względnych, nachylenie terenu,
- pokrycie terenu: lasy, łąki, zabudowa, użytki rolne,
- rzeźba terenu: doliny, wąwozy, pradoliny, wzniesienia terenowe.

W oparciu o analizy wieloletnich danych stacji meteorologicznych, klimatolog Krzysztof Prawdzic podzielił obszar województwa na następujące Krainy klimatyczne:

Kraina I – Zalew Szczeciński

Kraina II – Pobrzeże Kołobrzeskie (Pas Nadmorski)

Kraina III – Gryficko-Nowogardzka (Gryficko-Białogardzka)

Kraina IV – Pyrzycko-Goleniowska

Kraina V – Dolina rzeki Odry

Kraina VI – Pojezierze Myśliborskie

Kraina VII – Barlinecko-Walecka

Kraina VIII – Pojezierze Drawskie (Pas Środkowy Pojezierza Pomorskiego)

Kraina IX – Pojezierze Miasteczko-Bytowskie

Zróznicowanie klimatu ma szczególne znaczenie dla rozwoju funkcji gospodarki rolnej i uzdrowiskowo-wypoczynkowo-rekreacyjnej.

3.2.1.3. Gleby

Gleby pokrywające powierzchnię województwa zachodniopomorskiego charakteryzują się dużym zróżnicowaniem pod względem typologii, jak również wartości bonitacyjnej i przydatności glebowo-rolnej.

Uwarunkowania przyrodniczo-produkcyjne są zmienne przestrzennie i sprzyjają produkcji rolnej zarówno roślinnej, jak i zwierzęcej, mimo że dominują gleby średnie (ponad 50%), oraz słabe (ca 25%).

Kompleksy gleb o przewadze użytków bardzo dobrych i dobrych pszennych i żytnich (wg bonitacji gleby klas: II, IIIa i IIIb) stanowią niecałe 25% i występują głównie w pasie

nadmorskim od Dźwirzyna do Jarosławca, w rejonie Pyrzycko-Stargardzkim, a także w rejonie miejscowości: Kołbaskowo, Moryń, Mieszkowice, Dygowo, Będzino, Biesiekierz, Grzmiąca, Sławno, Gościno, Rymań, Karlino, Białogard, Sławoborze, Świdwin, Połczyn Zdrój i Barwice.

Takie rozmieszczenie gleb chronionych dla rolnictwa powoduje liczne kolizje funkcji gospodarczych, osadniczych i wypoczynkowo-rekreacyjnych.

3.2.1.4. Lasy

Na obszarze województwa o powierzchni 2.265.747 ha, grunty leśne, w tym lasy, zajmują powierzchnię 808.400 ha, co stanowi ok. 36% ogólnej powierzchni.

Tereny leśne w granicach woj. zachodniopomorskiego w 95% zaliczone są do I Krainy przyrodniczo-leśnej – Bałtyckiej, a tylko fragment wschodni i południowy należą do III Krainy Wielkopolsko-Pomorskiej.

Rozmieszczenie powierzchni leśnej nie jest równomierne. Duże, zwarte kompleksy leśne, zwane „puszczami”, występują głównie w części południowej i środkowej województwa (puszcze: Bukowa, Goleniowska, Drawska, Piaskowa, Wkrzańska, Koszalińska). Najsłabiej zalesiony jest pas nadmorski i to głównie w jego środkowej części (wyjątek stanowią lasy na wyspach Wolin i Uznam).

Na obszarze województwa działają 3 Regionalne Dyrekcje Lasów Państwowych zarządzane przez liczne nadleśnictwa. Są to RDLP Szczecin, RDLP Szczecinek, RDLP Piła-Kalina.

RDLP Szczecin posiada 22 nadleśnictwa zarządzające na ogólnej powierzchni 381.795 ha, z tego lasy zajmują pow. 356.890 ha, w tym lasy ochronne 90.749 ha.

RDLP Szczecinek posiada 23 nadleśnictwa zarządzające na ogólnej powierzchni 368.677 ha, z tego lasy zajmują pow. 333.190 ha, w tym lasy ochronne 99.957 ha.

RDLP Piła-Kalina posiada 8 nadleśnictw (dotyczy powiatu Wałcz) zarządzających na ogólnej powierzchni 73.592 ha, w tym lasy ochronne 9.218 ha.

W granicach województwa lasy ochronne zajmują około 20% całej powierzchni leśnej lasów gospodarczych (tj. 26% ogólnej powierzchni leśnej).

Lasy ochronne spełniają wiele cennych funkcji w przestrzeni przyrodniczo-krajobrazowej, jak również często stanowią ostoje chronionych gatunków fauny i flory.

3.2.1.5. Kopaliny

Kopaliny należące do nieodnawialnych zasobów środowiska przyrodniczego podlegają ochronie polegającej na racjonalnym gospodarowaniu ich zasobami oraz kompleksowym wykorzystaniu. Obszary udokumentowanych złóż kopalin i perspektywicznego występowania złóż, zwłaszcza surowców o znaczeniu strategicznym, winny być chronione przed trwałym zainwestowaniem na cele rozwoju innych funkcji terenu.

Województwo zachodniopomorskie charakteryzuje się stosunkowo dużym urozmaicheniem pod względem rodzajów występujących kopalin, zarówno w grupie kopalin podstawowych, jak i kopalin pospolitych.

kopaliny podstawowe

- gaz ziemny
 - udokumentowane zasoby gazu ziemnego wynoszą ok. 17 mld m³,
 - do największych złóż eksploatowanych należą:
 - Barnówko – Mostno – Buszewo (9,8 mld m³),
 - Różańsko (2,4 mld m³),
 - Daszewo N (1,2 mld m³),
 - Gorzysław N i S (1,2 mld m³),
- ropa naftowa
 - udokumentowane zasoby ropy naftowej wynoszą ok. 10,5 mln Mg,
 - do największych złóż eksploatowanych należą:
 - Barnówko – Mostno – Buszewo (10,1 mln Mg),
 - Zielin (0,2 Mg),
 - Kamień Pomorski (0,06 mln Mg),
- węgiel brunatny
 - udokumentowane zasoby węgla brunatnego w złożu Kunowo wynoszą 470 tys. Mg,
 - nie przewiduje się eksploatacji złoża ze względu na niewielkie zasoby, trudne warunki eksploatacyjne, konflikt z ochroną zasobów wodnych (obrzeże j. Miedwie),
- rudy żelaza
 - wstępnie rozpoznane złoża : Imno – Unibórz o zasobach 8,1 mln Mg rudy, Ługowina – Berkanowo o zasobach 66,9 mln Mg rudy,
- wody lecznicze
 - udokumentowane złoża znajdują się w Świnoujściu, Międzywodziu, Dziwnówku, Kamieniu Pomorskim, Kołobrzegu, Połczynie Zdroju,
 - wody mineralne eksploatowane są na potrzeby zakładów uzdrowiskowych.
- wody termalne
 - udokumentowane i eksploatowane są zasoby w rejonie Pyrzyc,
 - wstępnie rozpoznane złoża występują w rejonie Stargardu,
- torfy borowinowe
 - złoża udokumentowane i eksploatowane dla potrzeb balneologicznych w uzdrowiskach, o zasobach:
 - Międzyzdroje – 18 tys. Mg,
 - Kamień Pomorski – 832 tys. Mg,
 - Bronowo – 348 tys. Mg,
 - Dziwogóra – 113 tys. Mg,
 - Kołobrzeg I – 1 342 tys. Mg,
 - Kołobrzeg II – 1 508 tys. Mg

kopaliny pospolite

- wapienie i margle
 - udokumentowane złoża : Czarnogłowy – Kłęby o zasobach 154,7 mln Mg; Czarnogłowy 13,3 mln Mg,
- kreda jeziorna
 - 31 udokumentowanych złóż kredy jeziornej w tym 11 eksploatowanych,
 - do największych złóż o zasobach powyżej 1 mln Mg należą: Lubiatowo (10,8), Giżyn (8,6), Krosino – Mołstowo (5,5), Będgoszcz (4,8), Wierzbno (3,0) oraz Strzeszów, Bonin – Dzierżęcino – Wyszebórz, Bugno, Pęczeryno – Rynowo, Grabowo,
- surowce ilaste
 - złoża surowców ilastych o zasobach powyżej 1 mln Mg: Przęsocin (7,4), Złocieniec (6,6), Wąwelnica (4,0), Szczecin Niebuszewo (2,4), Szczecin Zgoda (2,4), Zamkowa (1,6),
- piaski
 - piaski szklarskie – złoża Sulechowo o zasobach 6,4 mln Mg,
 - piaski formierskie – złoża Węgorzewo Koszalińskie o zasobach 7,6 mln Mg,
 - piaski do produkcji cegły wapienno – piaskowej i betonów komórkowych: Wicimice o zasobach 7,7 mln m³, Łęknica k/Barwic o zasobach 3,4 mln m³ oraz 15 udokumentowanych złóż o łącznych zasobach 5,4 mln m³, w tym złoża Łozienica, Trąbki,
- kruszywa naturalne
 - udokumentowane zasoby kruszywa naturalnego wynoszą łącznie 540 mln Mg,
 - do największych złóż kruszywa (o zasobach powyżej 10 mln Mg) należą: Woliczno- Gudowo (142,4), Ińsko (84,5), Namyslin (38,7), Zatoka Koszalińska (37,7), Bielinek (31,0), Chełm Górny I (23,5) oraz Ciemnik, Skotnica, Rzeczyca, Włocibórz,
- torfy
 - eksploatowanych jest 8 złóż torfów przejściowych i wysokich: Czarne Małe k/Czaplinka, Grąbczyn, Grądy – Modlimowo, Mosina – Parsęko, Nosibądy, Reptowo, Samlino, Wielawino – Knyki.

3.2.2. Zagrożenia, stan jakości środowiska

Stan jakościowy i stopień zagrożenia środowiska województwa zachodniopomorskiego w wyniku emisji zanieczyszczeń do poszczególnych sfer środowiska jest zróżnicowany przestrzennie. Warunki ekologiczne obszaru kształtowane są zarówno przez czynniki lokalne, jak i na skutek transmisji zanieczyszczeń z dużych odległości, zwłaszcza w środowisku wodnym (dopływ zanieczyszczeń z obszarów zlewniowych środkowego i górnego biegu rzek mających źródła poza województwem) i w powietrzu atmosferycznym (obszar województwa znajduje się w zasięgu dominujących tu wiatrów z kierunku południowo – zachodniego i zachodniego). W niektórych sferach środowiska lub na niektórych obszarach mają miejsce zmiany jakościowe z symptomami degradacji lub stanowiące takie zagrożenie. Największe

przekształcenia w kierunku zmian negatywnych w środowisku województwa wynikają przede wszystkim z nierozwiązanych problemów dotyczących gospodarki wodno – ściekowej, gospodarki odpadami, rekultywacji terenów po eksploatacji surowców mineralnych i rekultywacji terenów zdegradowanych przez wojska FR.

3.2.2.1. Powietrze

Jakość powietrza atmosferycznego województwa zależy m.in. od wielkości emisji zanieczyszczeń do atmosfery, pochodzących zarówno ze źródeł lokalnych, jak i zanieczyszczeń transgranicznych napływających z wiatrami południowo-zachodnimi i zachodnimi, głównie z kierunku Schwedt.

Główne źródła emisji zanieczyszczeń do powietrza w województwie skoncentrowane są na obszarze aglomeracji szczecińskiej w paśmie nadodrzańskim Nowe Czarnowo – Szczecin – Police, a największe emitery zanieczyszczeń to : Elektrownia „Dolna Odra”, Elektrociepłownię „Pomorzany” i „Szczecin” oraz Zakłady Chemiczne „Police”.

Wielkość emisji podstawowych zanieczyszczeń z obszaru województwa zachodniopomorskiego (wg danych z 1997 r.) przedstawia się następująco w Mg/rok:

- dwutlenek siarki – 81 108
- dwutlenek azotu – 29 716
- tlenek węgla – 22 285
- pył ogółem – 15 559

Ponad 90% emisji całkowitej zanieczyszczeń podstawowych (SO₂, NO₂, CO, pyły), a także zanieczyszczeń charakterystycznych, takich jak amoniak, fluor i kwas siarkowy, pochodzi z obszaru aglomeracji szczecińskiej. Największymi źródłami emisji dwutlenku siarki i tlenków azotu jest energetyka zawodowa (elektrownie, elektrociepłownie, ciepłownie zawodowe), a zdecydowana większość pyłów i tlenku węgla pochodzi z innych źródeł stacjonarnych, w tym z energetyki przemysłowej (procesy spalania w przemyśle).

Pozytywnym zjawiskiem ostatnich lat jest systematyczny spadek uciążliwości dużych zakładów energetycznych, które poddane silnej presji kontrolnej podejmują realizację szeroko zakrojonych przedsięwzięć ekologicznych. Efektem było znaczne zmniejszenie emisji: pyłów o ok. 61%, dwutlenku azotu o ok. 20%, tlenku węgla o ok. 16%, dwutlenku siarki o ok. 6%.

Na stan powietrza atmosferycznego, szczególnie w zakresie podstawowych zanieczyszczeń, ma również wpływ tzw. emisja niska. Istotny wpływ na obniżenie stężeń zanieczyszczeń energetycznych w powietrzu (dwutlenek siarki, pył zawieszony) ma likwidacja ich źródeł, m.in. poprzez przechodzenie na ogrzewanie gazem.

Na obszarze większych miast i wzdłuż szlaków komunikacji drogowej o dużym natężeniu ruchu pojazdów samochodowych następuje znaczne pogorszenie stanu powietrza w wyniku nadmiernego zanieczyszczenia tlenkami azotu i tlenkami węgla.

Na podstawie wyników monitoringu powietrza stwierdza się, że na znacznych obszarach województwa zachodniopomorskiego obowiązujące normy imisji mierzonych zanieczyszczeń

są dotrzymane, także na terenach uzdrowisk. Na obszarze oddziaływania 2 największych zakładów województwa, tj. Zakładów Chemicznych „Police” i Elektrowni „Dolna Odra” dotrzymane są obowiązujące w Polsce normy imisji dla mierzonych tam zanieczyszczeń (dwutlenek siarki, dwutlenek azotu, pył zawieszony, fluor, amoniak). Wyższe wartości stężeń dwutlenku siarki odnotowywane w rejonie Widuchowej, mogą być efektem napływu zanieczyszczeń transgranicznych z kierunku Szwedzt. Pomiaru opadu pyłu w punktach pomiarowych zlokalizowanych na obszarze województwa nie przekraczają dopuszczalnej wartości dla tego wskaźnika.

Generalnie można stwierdzić, że – poza wzrostem zagrożeń ze strony komunikacji samochodowej – następuje poprawa stanu jakości powietrza.

3.2.2.2. Wody

Jakość wód powierzchniowych jest bardzo zróżnicowana. Ta sfera środowiska należy do najbardziej zdegradowanych. Świadczy o tym duży udział wód zakwalifikowanych do III i poniżej III klasy czystości, zarówno w odniesieniu do rzek, jak i jezior.

Decydujący wpływ na jakość wód powierzchniowych mają zanieczyszczenia pochodzące ze źródeł punktowych:

- źródła komunalne, tj. miejskie i wiejskie systemy kanalizacyjne odprowadzające zazwyczaj mieszaninę ścieków z gospodarstw domowych i z zakładów przemysłowych podłączonych do kanalizacji miejskich,
- źródła przemysłowe, tj. zakłady przemysłowe odprowadzające ścieki do wód za pomocą własnych systemów kanalizacyjnych.

Duży udział w zanieczyszczeniach wód mają także spływy powierzchniowe zawierające związki biogenne, środki ochrony roślin oraz wypłukiwane frakcje gleby.

Ścieki komunalne powstające w dużych miastach stanowią blisko 65% ogólnej ilości ścieków wymagających oczyszczania.

Największym źródłem ścieków jest Szczecin, z którego odprowadza się kanalizacją miejską do Odry ok. 100 000 m³/d ścieków nie oczyszczonych lub oczyszczonych zaledwie mechanicznie.

Wody Odry w granicach miasta Szczecina są bardzo silnie degradowane. Wobec braku oczyszczalni ścieków w mieście, rolę tę przejmują wody Odry, jeziora Dąbie, Róztoki Odrzańskiej i Zalewu Szczecińskiego, co wiąże się ze wzrostem eutrofizacji tych akwenów. Tak więc budowa oczyszczalni ścieków dla miasta Szczecina to najpilniejsze zadanie ekologiczne w rejonie ujścia Odry, zwłaszcza że ścieki z tego miasta niosą bardzo duży ładunek zanieczyszczeń degradujący wody Odry w stopniu katastrofalnym.

Bardzo newralgicznym obszarem wymagającym pilnej poprawy jakości wód jest zlewnia jeziora Miedwie. Dopływy jeziora nadal wykazują pozaklasowy charakter.

Stan jakościowy wód większości badanych rzek województwa jest niezadowalający pomimo stopniowej poprawy. Ocena ogólna wypada z reguły niekorzystnie – większość rzek na znacznej długości prowadzi wody pozaklasowe. Parametrami dyskwalifikującymi lub

decydującymi o obniżeniu klasy czystości rzek są: stan sanitarny oceniany na podstawie miana Coli typu kałowego, zawartość związków fosforu i azotu azotynowego oraz wysoka koncentracja chlorofilu „a”.

O rozmiarach degradacji jezior świadczą wyniki monitoringu (przeprowadzonego w latach 1990 –1998) 129 jezior województwa zachodniopomorskiego, obejmujących łącznie 2,6 mld m³ wody. Tylko trzy jeziora (leżące na obszarze Drawieńskiego Parku Narodowego i Drawskiego Parku Krajobrazowego) zostały zakwalifikowane do I klasy czystości, co stanowi zaledwie 1% objętości badanych wód. Normy II klasy czystości spełniały 64 jeziora (61 % objętości badanych wód). Wśród nich znajdowało się jezioro Miedwie, stanowiące rezerwuár wody pitnej ujmowanej na zaopatrzenie Szczecina. Do III klasy zaliczono 47 jezior (30% objętości badanych wód), wśród których do największych należą: Drawsko, Bukowo, Lubie. W 15 jeziorach stwierdzono degradację, a więc 8% objętości badanych wód nie spełniało wymogów III klasy czystości. Wśród nich do największych należą Wielimie i Pile na pojezierzu oraz większość jezior przymorskich: Jamno, Resko Przymorskie, Koprowo i rezerwat faunistyczny Liwia Łuża.

Pogarszanie jakości jezior, mające miejsce od kilkudziesięciu lat, polega głównie na nadmiernym użyźnianiu ich wód związkami fosforu i azotu, sprzyjającymi rozwojowi glonów (eutrofizacja). Zwiększone ładunki biogenów dostarczane są zarówno w wyniku niewłaściwego sposobu zagospodarowania zlewni i strefy nadbrzeżnej akwenu (zwiększony spływ powierzchniowy), jak i przez niesprawne oczyszczalnie ścieków, zrzucające ścieki do jezior lub ich bezpośrednich dopływów.

3.2.2.3. Lasy

Las jest najlepszym bioindykatorem zmian zachodzących w środowisku, zwłaszcza spowodowanych poprzez czynniki szkodotwórcze. Ocena stanu zdrowotnego lasów województwa zachodniopomorskiego, dokonana na podstawie monitoringu stałych powierzchni obserwacyjnych, jest korzystna na tle kraju, ale nie jednoznaczna dla całego obszaru. Podkreśla się wyższą kondycję zdrowotną drzewostanów we wschodniej części województwa.

W zachodniej części województwa głównym czynnikiem decydującym o stanie lasów są zanieczyszczenia przemysłowe. Wieloletnia ekspozycja lasów na zanieczyszczenia energetyczne, emitowane do atmosfery przez Elektrownie „Dolna Odra” i Zakłady Chemiczne „Police”, spowodowała uszkodzenia drzewostanów sosnowych, najmniej odpornych na zakłócenia w ekosystemach leśnych, dominujących na obszarze szkodliwego oddziaływania tych zakładów. Powierzchnia lasów uszkodzonych zanieczyszczeniami przemysłowymi (nadleśnictwa Gryfino, Goleniów, Trzebież) wynosi łącznie 13,7 tys. ha, tj. 1,7 % powierzchni leśnej województwa. Na obszarach uszkodzeń drzewostanów leśnych niezbędna jest przebudowa gatunkowa, głównie w kierunku wprowadzenia gatunków odpornych na zanieczyszczenia przemysłowe.

3.2.2.4. Gleby

Zanieczyszczenia gleb i użytków zielonych metalami ciężkimi w województwie odpowiada przeciętnemu zanieczyszczeniu metalami gleb w Polsce. Nie stwierdzono gleb kwalifikujących się do wyłączenia z produkcji rolnej pod tym względem. Większość użytków rolnych województwa to gleby nie zanieczyszczone, o naturalnych zawartościach metali ciężkich, nadających się pod wszystkie uprawy ogrodnicze i rolnicze.

3.2.2.5. Hałas

Hałas jest jednym z najbardziej uciążliwych czynników determinujących jakość środowiska, a zwłaszcza poczucie tzw. komfortu środowiskowego. Decydujący wpływ na stan klimatu akustycznego środowiska ma przede wszystkim motoryzacja, a także działalność przemysłowa. Hałas przemysłowy, podobnie jak motoryzacyjny, wykazuje tendencję wzrostową. Rośnie udział procentowy zakładów wykazujących ponadnormatywną emisję hałasu do środowiska, przekraczającą wartości dopuszczalne o więcej niż 10 dB(A). Prowadzone w województwie badania monitoringowe hałasu w środowisku wykazują przekroczenia dopuszczalnych norm we wszystkich punktach pomiarowych (m.in. na głównych ulicach Szczecina i Koszalina oraz trasach wylotowych z miast).

3.2.2.6. Pole elektromagnetyczne

Źródłami emisji pól elektromagnetycznych o szkodliwym dla otoczenia, zwłaszcza ludzi, promieniowaniu niejonizującym są m.in. napowietrzne linie elektromagnetyczne o napięciu znamionowym 110 kV lub wyższym.

Wzdłuż tras przebiegu takich linii niezbędne jest zachowanie stref ochronnych o szerokości co najmniej: 33,0 m dla linii 400 kV; 26,0 m dla linii 220 kV; 14,5 m dla linii 110 kV. W strefach tych wyklucza się zabudowę mieszkaniową.

3.2.2.7. Szkody w środowisku spowodowane przez stacjonujące w województwie wojska FR

Wszystkie tereny, na których stacjonowały wojska FR, zostały zdegradowane w stopniu uniemożliwiającym ich wykorzystanie na cele innych funkcji, bez wykonania prac zabezpieczających i rekultywujących w celu wyeliminowania zagrożeń dla środowiska oraz życia lub zdrowia ludzi. Dotyczy to miejscowości: Bagicz, Borne Sulinowo, Gródek (Kłomino), Szczecinek, Chojna, Kluczewo, Świnoujście.

Generalnie zanieczyszczeniu lub zniszczeniu uległy: środowisko gruntowo-wodne produktami ropopochodnymi lub szkodliwymi i toksycznymi substancjami chemicznymi, wody podziemne I warstwy wodonośnej, warstwa glebowo-roślinna, lasy, zbiorniki wód powierzchniowych.

Realizowane prace zabezpieczające i rekultywacyjne nie zawsze likwidują występujące zanieczyszczenia, co winno być uwzględnione przy planowaniu zagospodarowania tych terenów.

3.2.3. Stan ochrony prawnej

Zakłada się na obszarze województwa zachodniopomorskiego utrzymanie istniejących form ochrony przyrody. Znajdują się na nim wszystkie formy ochrony określone w ustawie o ochronie przyrody oraz obszary chronione na podstawie innych ustaw i przepisów szczególnych, obejmujące niektóre elementy środowiska.

a) obszary chronione na podstawie ustawy o ochronie przyrody

- parki narodowe
 1. Drawieński Park Narodowy – część
 2. Woliński Park Narodowy
 - rezerwaty przyrody
 - 81 obiektów, w tym:
 - 24 florystycznych
 - 21 leśnych
 - 12 torfowiskowych
 - 10 ptaków
 - 8 krajobrazowych
 - 3 przyrody nieożywionej
 - 2 stepowe
 - 1 wodny
 - parki krajobrazowe
 1. Barlinecko – Gorzowski Park Krajobrazowy – część
 2. Cedyński Park Krajobrazowy
 3. Drawski Park Krajobrazowy
 4. Iński Park Krajobrazowy
 5. Park Krajobrazowy Dolina Dolnej Odry
 6. Park Krajobrazowy „Ujście Warty” – część
 7. Szczeciński Park Krajobrazowy „Puszcza Bukowa”
 - obszary chronionego krajobrazu
 1. „A” Dębno-Gorzów – część
-

2. „B” Myślibórz – część
3. „C” Barlinek – część
4. „D” Choszczno – Drawno
5. „E” Korytnica – część
6. „F” Bierzwnik – część
7. Dolina Radwi (Mostowo – Zegrze)
8. Jeziora Szczecineckie
9. Jezioro Łętowskie oraz Okolice Kępic – część
10. Koszaliński Pas Nadmorski
11. Okolice Kalisza Pomorskiego
12. Okolice Polanowa
13. Okolice Żydowo – Biały Bór – część
14. Pas Pobrzeża na zachód od Ustki – część
15. Pojezierze Drawskie
16. Pojezierze Wałeckie i Dolina Gwdy – część
17. Puszcza nad Drawą – część

▪ użytki ekologiczne

65 obiektów o powierzchni powyżej 10 ha

▪ zespoły przyrodniczo – krajobrazowe

1. Bór Bagienny
 2. Dolina Rzeki Chocieli
 3. Dolina Siedmiu Młynów i Źródła Strumienia Osówki
 4. Jezierzyce
 5. Karsibór
 6. Las Golczewski
 7. Las Samliński
 8. Ostrowie
 9. Park Leśny w Strudze
 10. Porzecze
 11. Przybiernowskie Cisy
-

12. Sarni Las
13. Wąwozy Grabowe
14. Widłakowy Las
15. Wiejkowski Las
16. Wodozbiór
17. Zaleskie Łęgi
18. Zespół Parków Kasprowicza- Arkoński.

Łączna powierzchnia przedstawionych obszarów chronionych w granicach województwa zachodniopomorskiego wynosi 462,1 tys. ha, co stanowi 20,2% ogólnej powierzchni województwa (odpowiednio w kraju 30%). Dane liczbowe charakteryzujące powyższe obszary przedstawiają tabele 1-6.

Tabela 1.

Parki narodowe

L.p.	Nazwa parku	Powierzchnia parku w ha		Powierzchnia otuliny w ha		Gminy woj. zachodniopomorskiego	Symbol parku na mapie
		Ogółem	w tym w woj. zachodniopomorskim	Ogółem	w tym w woj. zachodniopomorskim		
1	Drawieński Park Narodowy	11 341,97	5 395,40 ¹⁾	35 267,00	26 369,00 ¹⁾	*park: Bierzwnik, Człopa, Drawno, Tuczno *otulina: Bierzwnik, Człopa, Drawno, Kalisz Pom., Tuczno	PN 2
2	Woliński Park Narodowy	10 937,40	10 937,40	3 368,64	3 368,64	*park: Międzyzdroje, Świnoujście, Wolin *otulina: Międzyzdroje, Świnoujście, Wolin	PN 1
Powierzchnia ogółem		22279,37	16332,80	35635,64	26737,64	X	

¹⁾ Pozostała część w województwach: lubuskim i wielkopolskim

Tabela 2.

Rezerваты przyrody

Lp.	Nazwa rezerwatu	Typ rezerwatu	Powierzchnia w ha	Gmina	Symbol rezerwatu na mapie
1	Bagno Ciemino	Torfowiskowy	466,51	Borne Sulinowo	R 70
2	Białodrzew Kopicki	Florystyczny	10,50	Stepnica	R 7
3	Bielica	Przyrody nieożywionej	1,30	Koszalin	R 51
4	Bielinek	Stepowy	75,55	Cedynia	R 42
5, 5a	Brodogóry	Stepowy	5,24	Warnice, Pyrzyce	R 28, R 28a
6	Brunatna Gleba	Przyrody nieożywionej	1,10	Czaplinek	R 66
7	Buczyna	Leśny	9,78	Bobolice	R 57
8	Buczynowe Wąwozy	Leśny	39,94	Stare Czarnowo	R 23
9	Bukowe Zdroje im. Prof. T. Dominika	Leśny	207,90	Stare Czarnowo	R 21
10	Cisy Boleszkowickie	Florystyczny	9,38	Boleszkowice	R 48
11	Cisy Rokickie	Leśny	15,89	Przybiernów	R 8
12	Cisy Tychowskie	Leśny	10,51	Tychowo	R 56
13	Czapli Ostrów	Ptaków	16,45	Dębno	R 47
14	Czarnocin	Torfowiskowy	9,40	Stepnica	R 6
15	Dąbrowa Krzymowska	Leśny	30,44	Chojna	R 40
16	Dęby Sądowskie	Leśny	2,98	Dolice	R 30
17	Dęby Wilczkowskie	Leśny	1,62	Szczecinek	R 71
18	Długogóry	Krajobrazowy	120,36	Myślibórz	R 39
19	Dolina Pięciu Jezior	Krajobrazowy	228,78	Połczyn Zdrój	R 65
20	Dolina Świergotki	Leśny	11,00	Cedynia	R 44
21	Glinki	Leśny	15,70	Wałcz	R 77
22	Głowacz	Krajobrazowy	78,70	Ińsko	R 14
23	Gogolewo	Florystyczny	3,00	Marianowo	R 27
24	Golcowe Bagno	Torfowiskowy	123,83	Wałcz	R 78
25	Grądowe Zbocze	Florystyczny	21,77	Recz	R 31
26	Janiewickie Bagno	Leśny	162,00	Sławno	R 79
27	Jeziora Siegniewskie	Ptaków	23,08	Mieszkowice	R 46
28	Jezioro Czarnówek	Florystyczny	11,88	Złocieniec	R 69
29	Jezioro Głębokie	Florystyczny	8,87	Biały Bór	R 61
30	Jezioro Iłowatka	Florystyczny	14,73	Biały Bór	R 58
31	Jezioro Jasne	Florystyczny	15,23	Lipiany, Myślibórz	R 32
32	Jezioro Kiełpino	Florystyczny	49,38	Szczecinek	R 62
33	Jezioro Liwia Łuża	Ptaków	220,00	Rewal	R 1
34	Jezioro Lubiatowskie	Ptaków	370,00	Koszalin, Manowo	R 53
35	Jezioro Piekielko	Florystyczny	9,95	Bobolice	R 60
36	Jezioro Prosino	Ptaków	81,00	Czaplinek	R 67
37	Jezioro Szare	Florystyczny	8,30	Bobolice	R 59
38	Jezioro Wielki Bytyń	Krajobrazowy	1826,73	Mirosławiec, Tuczno, Wałcz	R 74
39	Jodły Karnieszewickie	Leśny	37,14	Sianów	R 52
40	Kamienna Buczyna	Leśny	11,37	Ińsko	R 15
41	Kanał Kwiatowy	Florystyczny	3,00	Kołbaskowo	R 18
42	Karsiborskie Paprocie	Florystyczny	37,80	Świnoujście	R 3
43	Kołowskie Parowy im. J. Lewandowskiego	Leśny	24,39	Stare Czarnowo	R 22
44	Kurowskie Błota	Ptaków	30,63	Kołbaskowo	R 17
45	Leśne Źródła	Leśny	22,48	Tuczno	R 81
46	Łasko	Ptaków	19,00	Bierzwnik	R 35

47	Łuniewo	Ptaków	10,54	Wolin	R 2
48	Markowe Błota	Torfowiskowy	193,40	Barlinek	R 38
49	Mszar koło Starej Dobrzycy	Torfowiskowy	11,17	Resko	R 5
50	Mszar nad jeziorem Piaski	Torfowiskowy	4,06	Radowo Małe	R 9
51	Mszary Tuczyńskie	Torfowiskowy	6,10	Tuczno	R 75
52	Olszanka	Torfowiskowy	1290,51	Goleniów, Stepnica	R 11
53	Olszyna Źródłiskowa pod Lubiechowem Dolnym	Florystyczny	1,00	Cedynia	R 43
54	Olszyny Ostrowskie	Leśny	9,50	Chojna	R 41
55	Ozy Kiczarowskie	Przyrody nieożywionej	4,70	Stargard Szczeciński	R 26
56	Parnowo	Ptaków	66,00	Biesiekierz	R 50
57	Rezerwat na rzece Grabowej	Wodny	1,50	Polanów	R 55
58	Rosiczki Mirosławskie	Florystyczny	20,83	Mirosławiec	R 73
59	Skalisty Jar Libberta	Krajobrazowy	33,21	Barlinek	R 34
60	Sławińskie Dęby	Leśny	34,31	Sławno	R 80
61	Sośnica	Leśny	12,06	Wierzchno	R 72
62	Stary Przylep	Florystyczny	2,13	Warnice	R 29
63	Stary Załom	Florystyczny	0,95	Człopa	R 76
64	Świdwie	Ptaków	891,28	Police, Dobra	R 13
65	Tchórzyno	Torfowiskowy	32,00	Myślibórz	R 33
66	Torfowisko nad Jeziorem Morzysław Mały	Florystyczny	7,57	Złocieniec	R 68
67	Torfowisko Toporzyk	Florystyczny	43,07	Połczyn Zdrój	R 63
68	Trawiasta Buczyna im. Prof. St. Kownasa	Leśny	79,63	Stare Czarnowo	R 25
69	Uroczysko Święta	Florystyczny	9,50	Goleniów	R 12
70	Wieleń	Krajobrazowy	2,00	Polanów	R 54
71	Wierzchomińskie Bagno	Torfowiskowy	43,60	Będzino	R 49
72	Wilcze Uroczysko	Florystyczny	62,83	Goleniów, Stepnica	R 10
73	Wrzosowiska Cedyńskie	Florystyczny	71,61	Cedynia	R 45
74	Wrzosowisko Sowno	Torfowiskowy	26,00	Płoty	R 4
75	Wyspa na jeziorze Bierzwnik	Florystyczny	1,13	Bierzwnik	R 36
76	Wyspa Sołtyski	Leśny	22,89	Ińsko	R 16
77	Wzgórze Widokowe nad Międzyodrzem	Krajobrazowy	4,19	Kołbaskowo	R 19
78	Zdroje	Krajobrazowy	2,12	Szczecin	R 20
79	Zielone Bagna	Torfowiskowy	55,38	Ostrowice	R 64
80	Źródliko Skrzypowe	Florystyczny	1,05	Bierzwnik	R 37
81	Źródlikowa Buczyna im. J. Jackowskiego	Leśny	122,44	Stare Czarnowo	R 25
Powierzchnia rezerwatów przyrody ogółem			7684,85	x	

Tabela 3.

Parki krajobrazowe

L.p.	Nazwa parku	Powierzchnia parku w ha		Powierzchnia otuliny w ha		Gminy woj. zachodniopomorskiego	Symbol parku na mapie
		Ogółem	w tym w woj. zachodniopomorskim	Ogółem	w tym w woj. zachodniopomorskim		
1	Barlinecko – Gorzowski Park Krajobrazowy	23 983	11 840 ¹⁾	31 768	20 055 ¹⁾	*park: Barlinek, Nowogródek, Pełczyce *otulina: Barlinek, Nowogródek, Pełczyce	PK 5
2	Cedyński Park Krajobrazowy	30 850	30 850	53 120	53 120	*park: Cedynia, Chojna, Mieszkowice, Moryń *otulina: Cedynia, Chojna, Mieszkowice, Moryń, Trzcińsko Zdrój, Widuchowa	PK 3
3	Drawski Park Krajobrazowy	41 430	41 430	22 212	22 212	*park: Połczyn Zdrój, Barwice, Ostrowice, Złocieniec, Borne Sulinowo, Czaplinek, *otulina: Połczyn Zdrój, Barwice, Ostrowice, Złocieniec, Borne Sulinowo, Czaplinek,	PK 7
4	Iński Park Krajobrazowy	17 763	17 763	26 240	26 240	*park: Chociwel, Dobrzany, Ińsko, Węgorzyno *otulina: Chociwel, Dobrzany, Ińsko, Węgorzyno, Dobra Nowogard. Suchań	PK 6
5	Park Krajobrazowy Dolina Dolnej Odry	6 009	6 009	1 140	1 140	*park: Gryfino, Kołbaskowo, Widuchowa *otulina: Gryfino, Kołbaskowo, Szczecin, Widuchowa	PK 2

6	Park Krajobrazowy „Ujście Warty”	20 533	1 850 ¹⁾			* park: Boleszkowice	PK 4
7	Szczeciński Park Krajobrazowy „Puszcza Bukowa”	9 096	9 096	11 842	11 842	*park: Gryfino, Stare Czarnowo, Szczecin *otulina: Gryfino, Stare Czarnowo, Szczecin, Kobylanka, Bielice	PK 1
Powierzchnia ogółem		149 664	118 838	146 322	134 609	x	

¹⁾ Pozostała część parku i otuliny znajduje się w woj. lubuskim

Tabela 4.

Obszary chronionego krajobrazu

L.p.	Nazwa obszaru	Powierzchnia parku w ha		Gminy woj. zachodniopomorskiego	Symbol parku na mapie
		Ogółem	w tym w woj. zachodniopomorskim		
1	„A” Dębno – Gorzów	21 893	10 800 ¹⁾	Boleszkowice, Dębno	OCK 1
2	„B” Myślibórz	28 942	21 210 ¹⁾	Dębno, Myślibórz, Nowogródek Pomorski	OCK 2
3	„C” Barlinek	33 815	13 172 ¹⁾	Barlinek, Myślibórz, Nowogródek Pomorski, Pełczyce	OCK 3
4	„D” Choszczno – Drawno	22 500	22 500	Choszczno, Drawno, Recz	OCK 4
5	„E” Korytnica	3 970	3 550 ¹⁾	Drawno	OCK 5
6	„F” Bierzwnik	30 634	28 094 ¹⁾	Bierzwnik, Choszczno, Drawno, Krzęcin	OCK 6
7	Dolina Radwi (Mostowo – Zegrze)	3 560	3 560	Świeszyno, Manowo	OCK 8
8	Jeziora Szczecineckie	18 000	18 000	Szczecinek, Biały Bór	OCK 11
9	Jezioro Łętowskie oraz Okolice Kępicy	6 880	1 325 ³⁾	Sławno	OCK 16
10	Koszaliński Pas Nadmorski	48 330	48 330	Kołobrzeg, Ustronie Morskie, Mielno, Będzino, Koszalin, Manowo, Sianów, Darłowo,	OCK 7
11	Okolice Kalisza Pomorskiego	1 580	1 580	Kalisz Pomorski	OCK 13
12	Okolice Polanowa	1 857	1 857	Polanów	OCK 9
13	Okolice Żydowo – Biały Bór	16 016	12 350 ³⁾	Polanów, Bobolice, Biały Bór	OCK 10
14	Pas Pobreża Na Zachód Od Ustki	7 520	6 226 ³⁾	Postomino	OCK 17

15	Pojezierze Drawskie	58 081	58 081	*cz. zach.: Połczyn Zdrój, Świdwin, Brzeźno, Ostrowice, Drawsko Pomorskie, Kalisz Pomorski, Złocieniec, Wierzchowo, *cz. wsch.: Borne Sulinowo, Szczecinek.	OCK 12
16	Pojezierze Wałeckie i Dolina Gwdy	93 910	36 710 ²⁾	Człopa, Mirosławiec, Tuczno, Wałcz	OCK 14
17	Puszcza nad Drawą	62 200	31 650 ²⁾	Człopa, Tuczno, Wałcz	OCK 15
Powierzchnia ogółem		459 688	318 995	x	

¹⁾ Pozostała część w województwie lubuskim

²⁾ Pozostała część w województwie wielkopolskim

³⁾ Pozostała część w województwie pomorskim

Tabela 5.

Użytki ekologiczne (wg gmin)

(o powierzchni powyżej 10,00 ha)

L.p.	Nazwa	Powierzchnia w ha
1	Gmina Barlinek b.n. (torfowisko koło Dzikowa)	21,84
2	b.n. (torfowisko koło Rychnowa)	57,16
3	Gmina Bierzwnik Graniczne Bagna	13,01
4	Gmina Bobolice b.n. (lasz Nadl. Bobolice dolina rzeki Jadwiżynki na płn.- wsch. od wsi Kłanino; obręb ewid. Kłanino)	15,07
5	b.n. (lasz Nadl. Bobolice na pld. od dr. Bobolice-Drzewiany; obr. ewid. Trzebień)	21,22
6	Gmina Boleszkowice b.n. (bagno koło leśniczówki Sarbinowo)	15,73
7	Gmina Brzeźno Bagno (na pld.-zach. od wsi Rzepczyno)	17,00
8	Bagno (na wsch. od wsi Rzepczyno)	10,21
9	Gmina Cedynia Kostrzyneckie Rozlewisko	746,23
10	Gmina Chojna Czaple Bagno	38,58
11	Gmina Człopa Bagno Raczyk	99,13
12	Gmina Dębno b.n. (torfowisko koło Sulisławia)	23,93
13	Gmina Dobrzany Bagno Ciszewo	28,38
14	Gmina Dolice Czpliniac	9,89
15	Gęsie Bagno	29,40

16	Kaczy Dółek i Gęsi Dółek	14,04
17	Gmina Drawno b.n. (łąka śródleśna koło Brzezin)	13,62
18	b.n. (łąka śródleśna koło Żółwina)	9,26
19	b.n. (torfowisko śródleśne koło Zatonia)	26,55
20	Gmina Dziwnów Martwa Dziwna	95,68
21	Gmina Gryfino Zgniły Grzyb	50,25
22	Gmina Ińsko Wierzchucice	60,17
23	Wilkowe Bagno	58,19
24	Wyszkowa Góra	35,00
25	Gmina Kołobrzeg Ekopark Wschodni	381,36
26	Gmina Koszalin b.n. (łasy Nadl. Karnieszewice, przy granicy miast Koszalin i Sianów; obr. Ewid.36)	17,50
27	Gmina Kozielice b.n. (torfowisko nad Jeziorem Świdno)	11,49
28	Gmina Malechowo b.n. (łasy Nadl. Karnieszewice na płd. od wsi Pękanino; obr. ewid. Pękanino)	11,02
29	Gmina Marianowo Stawy Lutkowskie	42,82
30	Gmina Myślibórz b.n. (bagno koło Czółnowa)	19,63
31	b.n. (torfowisko koło Chłopowa)	55,70
32	b.n. (torfowisko nad Jeziorem Kozie)	31,90
33	b.n. (torfowisko nad Jeziorem Sitno)	30,91
34	Gmina Nowe Warpno Łysa Wyspa	8,09
35	Półwysep Podgrodzie	26,08
36	Gmina Nowogródek b.n. (łąka śródleśna koło Polany)	95,38
37	Gmina Pelczyce b.n. (bagno śródleśne koło Krzynek)	9,40
38	Gmina Ploty b.n. (bagienka śródleśna koło Taczałów)	13,62
39	b.n. (jeziorko i torfowisko koło Wyszogóry)	15,35
40	b.n. (torfowisko koło Lisowa)	
41	b.n. (torfowisko koło Łopianowa)	

42	b.n. (torfowisko koło Wicimic)	
43	Gmina Polanów b.n. (lasz Nadl. Bobolice na NE od wsi Kłanino na lewym brzegu Radwi)	35,31
44	b.n. (lasz Nadl. Bobolice na NE od wsi Kłanino na prawym brzegu Radwi)	16,02
45	Gmina Pyrzyce b.n. (użytki zielone we wsch. części m. Pyrzyce)	
46	Gmina Radowo Małe b.n. (bagno koło Radowa Wielkiego)	8,85
47	Gmina Recz b.n. (torfowisko koło Kraśnika)	12,08
48	Gmina Resko b.n. (torfowisko koło Orzeszkowa)	
49	b.n. (torfowisko koło Starej Dobrzycy)	
50	b.n. (torfowisko koło Starej Dobrzycy)	
51	Gmina Sianów b.n. (lasz Nadl. Karnieszewice na zach. Od wsi Dąbrowa; obr. ewid. Dąbrowa)	12,54
52	Gmina Szczecin Dolina Strumieni Skolwinki, Stołczyńki i Żółwinki	57,60
53	Dolina Strumienia Grzęziniec	46,40
54	Kłucki Ostrów	49,70
55	Gmina Świdwin b.n. (bagna po zach. stronie Jeziora Bystrzyno Wielkie; obr. ewid. Bystrzyna)	50,00
56	Gmina Tychowo Wrzosowiska	122,04
57	Wrzosowiska	35,39
58	Gmina Węgorzyno Dłuskie Wzgórza	23,00
59	Płaskowyż nad Samotnikiem	36,95
60	Węgorzyński Derkacz	41,50
61	Gmina Wolin Mokrzyckie Torfowisko	247,89
62	Półwysep Rów	80,59
63	b.n. (bagno śródleśne na płd. wsch. od Wiejkówka)	11,26
64	b.n. (bagno śródleśne na płd. wsch. od Kukułowa)	10,30
65	Jelenie Błota	14,12
Powierzchnia użytków ekologicznych ogółem		3191,33

Tabela 6.

Zespoły przyrodniczo - krajobrazowe

L.p.	Nazwa zespołu	Powierzchnia w ha	Gmina
1	Bór Bagienny	59,51	Przybierów
2	Dolina Rzeki Chocieli	72,50	Bobolice
3	Dolina Siedmiu Młynów i Źródła Strumienia Osówki	82,00	Szczecin
4	Jezierzyce	108,00	Szczecin
5	Karsibór	585,62	Brzeźno
6	Las Golczewski	214,87	Golczewo
7	Las Samliński	108,88	Golczewo
8	Ostrowie	191,36	Ińsko
9	Park Leśny w Strudze	11,20	Szczecin
10	Porzecze	142,74	Boleszkowice
11	Przybiernowskie Cisy	68,96	Przybierów
12	Sarni Las	11,49	Nowogard
13	Wąwozy Grabowe	10,32	Koszalin
14	Widłakowy Las	97,39	Golczewo
15	Wiejkowski Las	301,94	Wolin
16	Wodozbiór	65,10	Szczecin
17	Zaleskie Łęgi	71,58	Szczecin
18	Zespół Parków Kasprowicza- Arkoński	96,80	Szczecin
Powierzchnia zespołów ogółem		2 300,26	

b) obszary chronione na podstawie innych ustaw i przepisów szczególnych

- lasy ochronne
 - reprezentują wszystkie kategorie lasów szczególnie chronionych: glebochronne, wodochronne; wykazujące uszkodzenia drzewostanów na skutek gazów i pyłów emitowanych przez zakłady przemysłowe; stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody; znajdujące się na stałych powierzchniach badawczych i doświadczalnych; stanowiące drzewostany nasienne; chroniące środowisko przyrodnicze, w tym lasy stanowiące ostoje zwierząt podlegających ochronie gatunkowej, lasy położone w granicach administracyjnych miast i w odległości do 10 km od granic administracyjnych miast liczących ponad 50 tys. mieszkańców, lasy uzdrowiskowe; lasy mające szczególne znaczenie dla obronności i bezpieczeństwa państwa. Lasy ochronne zajmują ok. 200 tys. ha powierzchni, tj. 26% ogólnej powierzchni lasów;
- leśne kompleksy promocyjne
 - na obszarze województwa znajduje się Leśny Kompleks Promocyjny „Lasy Puszczy Bukowej i Goleniowskiej”, utworzony w 1996 r. LKP obejmuje Nadleśnictwo Kliniska – południowa część Puszczy Goleniowskiej i część Nadleśnictwa Gryfino – Puszcza Bukowa. Łączna powierzchnia LKP wynosi 32 744 ha. Na obszarze LKP promowana jest wielofunkcyjna i zrównoważona gospodarka leśna na podstawach ekologicznych, m. in. poprzez integrowanie celów trwałej gospodarki leśnej i aktywnej ochrony przyrody, odtwarzanie naturalnych walorów lasu. Lasy te mają duże znaczenie dla mieszkańców aglomeracji

szczecińskiej i zajmują ważną pozycję w ogólnokrajowym systemie ochrony przyrody. Wraz z pozostałymi kompleksami leśnymi, znajdującymi się nad dolną Odrą i Bałtykiem oraz nad dolną Wartą i Notecią, stanowią ważne ogniwo w tworzeniu sieci „zielonych płuc” w północno-zachodniej części kraju;

- obszary ochrony uzdrowskowej
 - obszary te wyznaczone zostały dla uzdrowisk statutowych w Świnoujściu, Kamieniu Pomorskim, Kołobrzegu i Połczynie Zdroju w celu ochrony warunków naturalnych niezbędnych do prowadzenia i rozwijania lecznictwa uzdrowskiego oraz w celu kształtowania innych czynników środowiskowych. Na tych obszarach nie powinno się dopuszczać do przekształceń środowiska, w wyniku których obniżone zostałyby walory przyrodnicze, zwłaszcza klimatyczne. Ma to szczególne znaczenie w przypadku uzdrowisk w Świnoujściu, Międzyzdrojach i Kołobrzegu, gdzie powietrze atmosferyczne, zawierające aerozol morski, uznane jest za naturalny czynnik leczniczy. Zespół czynników talassoterapeutycznych, wynikających z nadmorskiego położenia (obok aerozolu morskiego korzystne są również warunki insolacyjne, termiczne, wilgotnościowe), wzbogacony jest kompleksami leśnymi znajdującymi się w bezpośrednim zapleczu miejscowości uzdrowskowych, co stwarza sprzyjający mikroklimat dla działalności leczniczej;
 - pas ochronny obszaru morskiego
 - obejmuje pas techniczny i pas ochronny, wyznaczone w strefie nadbrzeżnej morza terytorialnego i morskich wód wewnętrznych. Pas techniczny stanowi strefę wzajemnego, bezpośredniego oddziaływania morza i lądu. Jest obszarem przeznaczonym do utrzymania brzegu w stanie zgodnym z wymogami bezpieczeństwa i ochrony środowiska. Jest to strefa najsilniejszej morfodynamiki morza (strefa procesów abrazji i akumulacji) i największego zagrożenia antropopresją. Pas ochronny obejmuje obszar, w którym działalność człowieka wywiera bezpośredni wpływ na stan pasa technicznego. Działalność ochronna w tej strefie dotyczy budowy, utrzymania i ochrony umocnień brzegowych, wydm i zalesień ochronnych;
 - główne zbiorniki wód podziemnych
 - w województwie zachodniopomorskim znajduje się 12 rozpoznanych i potencjalnych głównych zbiorników wód podziemnych:
 - GZWP nr 101 – Zbiornik wyspy Uznam
 - GZWP nr 102 – Zbiornik wyspy Wolin
 - GZWP nr 118 – Zbiornik międzymorenowy Polanów
 - GZWP nr 120 – Zbiornik międzymorenowy Bobolice
 - GZWP nr 122 – Dolina kopalna Szczecin
 - GZWP nr 123 – Zbiornik międzymorenowy Stargard – Goleniów
 - GZWP nr 125 – Zbiornik międzymorenowy Wałcz – Piła
 - GZWP nr 126 – Zbiornik czwartorzędowo – trzeciorzędowy Szczecinek
 - GZWP nr 127 – Zbiornik trzeciorzędowy Złotów – Piła – Strzelce Krajeńskie
 - GZWP nr 134 – Zbiornik Dębno
 - GZWP nr 135 – Zbiornik Barlinek
-

- GZWP nr 136 – Zbiornik międzymorenowy Dobiegniew

Dla poszczególnych GZWP wyznaczono obszary wymagające szczególnej ochrony. Są to obszary najwyższej ochrony – ONO i obszary wysokiej ochrony – OWO. Obszary te wymagają odpowiednio ukierunkowanego zagospodarowania przestrzennego na powierzchni w celu ochrony ilościowych i jakościowych zasobów wód podziemnych, co wobec silnej degradacji wód powierzchniowych ma podstawowe znaczenie dla zaopatrzenia w wodę pitną.

3.2.4. Proponowany system obszarów chronionych

Na podstawie ustawy z dnia 16 października 1991 r. o ochronie przyrody (tekst jed. Dz.U. z 2001 r. nr 99, poz. 1079 wraz ze zmianami), ideą proponowanego systemu obszarów chronionych jest stworzenie ekologicznego układu przestrzennego wzajemnie uzupełniających się form ochrony przyrody połączonych korytarzami ekologicznymi. Stworzenie sieci obszarów chronionych jest przeciwdziałaniem fragmentacji środowiska przyrodniczego i powstawania kolejnych barier utrudniających lub uniemożliwiających funkcjonowanie powiązań ekologicznych.

Z dokumentu „Koncepcja Polityki Przestrzennego Zagospodarowania Kraju” wynika, że Polskę obowiązuje – prawne i polityczne – utworzenie sieci ekologicznej NATURA 2000, spójnej z siecią ekologiczną tworzoną w krajach UE. Zgodnie z polityką kształtowania krajowej sieci ekologicznej, proponowana w woj. zachodniopomorskim sieć obszarów chronionych winna być zgodna z wymogami krajów UE, m. in. w celu zwiększenia skuteczności zachowania i ochrony różnorodności biologicznej. Podstawą utworzenia sieci ekologicznej NATURA 2000 są: Dyrektywa 43/92/EEC z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory, oraz Dyrektywa 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 r. o ochronie dzikich ptaków.

Niezbędny więc będzie przegląd istniejących i proponowanych obszarów chronionych pod kątem spełniania kryteriów obu dyrektyw i zaproponowanie do sieci NATURA 2000 tych obszarów, które spełniają kryteria. Obszary włączone do sieci NATURA 2000 otrzymają status międzynarodowy. Na państwo nałożony będzie obowiązek skutecznej ochrony przyrody na tych obszarach oraz wprowadzenia konieczności stałego monitoringu stanu przyrody. Na obszarach użytkowanych gospodarczo winny być zaproponowane alternatywne kierunki rozwoju (zrównoważona turystyka, proekologiczne leśnictwo, rolnictwo ekstensywne). Wykaz obszarów wytypowanych i przyjętych przez kraje UE do sieci NATURA 2000 w województwie zachodniopomorskim będzie przedstawiony w formie aneksu lub zmiany planu, po zatwierdzeniu tych obszarów przez Unię Europejską.

W Planie zakłada się „otwartość” proponowanego ekologicznego systemu obszarów chronionych, m.in. ze względu na konieczność uwzględnienia obszarów o statusie NATURA 2000, a w miarę wzbogacania wiedzy o środowisku przyrodniczym, przybliżanej m. in. poprzez sukcesywnie wykonywane waloryzacje przyrodnicze gmin – proponowane będą nowe obszary do ochrony lub zmiana statusu uznanych już obszarów chronionych. Dotyczy to m. in.

proponowanych obszarów do ochrony (obszary chronionego krajobrazu, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, użytki ekologiczne) i możliwości ich przekształcenia w wyższy status ochronny.

Kierunki

Proponowany system obszarów chronionych województwa mają tworzyć:

- *uznane obszary chronione, tworzące krajowy system obszarów chronionych: parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu,*
- *obszary zwaloryzowane jako cenne przyrodniczo i proponowane do ochrony przez objęcie jedną z form ochrony przyrody,*
- *obszary stanowiące korytarze ekologiczne, będące naturalnym łącznikiem pomiędzy obszarami chronionymi i wyróżniające się również wysokimi walorami przyrodniczymi i krajobrazowymi. Obszary te tworzą najczęściej podstawowe powiązania ekologiczne o ponadlokalnym zasięgu i stanowią ważny element wiążący system obszarów chronionych. Proponowane są do ochrony jako obszary chronionego krajobrazu.*

Na podstawie waloryzacji przyrodniczych gmin, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz analiz i studiów do planów województw w zakładanym systemie obszarów chronionych woj. zachodniopomorskiego proponuje się utworzenie następujących form ochrony przyrody (w sieci obszarów tworzących krajowy system obszarów chronionych):

- *utworzenie następujących parków krajobrazowych:*
 - *Walecki Park Krajobrazowy,*
 - *Park Krajobrazowy „Dolina Płoni”,*
 - *Widuchowski Park Krajobrazowy,*
 - *Chojeński Park Krajobrazowy,*
 - *Golczewski Park Krajobrazowy,*
 - *połączenie Cedyńskiego Parku Krajobrazowego z Parkiem Krajobrazowym „Ujście Warty” (dolina Odry);*
 - *utworzenie ok. 140 rezerwatów przyrody, z których do największych (liczących ponad 1000 ha) należą: Dolina Rurzyca (gm. Wałcz), Wrzosowiska (gm. Borne Sulinowo), Bagno Rozwarowskie (gm. Wolin, Kamień Pomorski), Kostrzyńskie Rozlewisko (gm. Cedynia, Mieszkowice);*
 - *Utworzenie ok. 40 obszarów chronionego krajobrazu, m.in.:*
 - *Ujście Odry,*
 - *Pas Nadmorski Rewalsko – Trzebiatowski,*
 - *Dolina Płoni – Jezioro Miedwie,*
 - *doliny rzek : Tywy, Regi, Iny, Małej Iny, Krąpieli, Stepnicy i Gowienicy, Rekowej, Pniewy, Błotnicy, Parsęty, Pokrzywnicy, Radwi, Grabowej, Wieprzy, Dobrzycy, Piławy, Płyticy, Gwdy i Białej,*
 - *obszar moryńsko – cedyński, nowogardzki, łobesko – węgorzyński, Prusinowo – Otok, Chlebowo – Wysoka Gryfińska, Tetyń – Zależe, Brzeziński, okolice Ziemomyśla, Manowa, Złocieńca, Kalisza Pomorskiego,*
 - *Obszar jezior lobeliowych i torfowisk szczecineckich.*
-

Na załączniku graficznym do planu (w skali 1:100 000) wskazano proponowany system obszarów chronionych w granicach jako przebieg orientacyjny, do ewentualnego uściślenia w odrębnej procedurze.

Obszary proponowane do objęcia ochroną powinny być dokładnie przebadane w zakresie delimitacji i form ochrony poprzez opracowanie odpowiednich dokumentacji i przeprowadzenia procedur opiniująco-uzgadniających (w tym z samorządami lokalnymi).

Generalną zasadą w tworzeniu ekologicznego systemu obszarów chronionych województwa zachodniopomorskiego jest powiązanie projektowanej sieci obszarów chronionych z siecią obszarów chronionych w województwach sąsiednich oraz nawiązanie do europejskich sieci ekologicznych.

Krajowy system obszarów chronionych i powiązania zewnętrzne ilustruje załącznik graficzny IV.

Koncepcję głównych systemów ekologicznych przyjętych w planie województwa ilustruje załącznik graficzny V.

3.3. Dziedzictwo kulturowe

3.3.1. Zagrożenia dla zabytków i zabytkowego krajobrazu

Ogromny upadek gospodarczy XVII wieku i dalszy ekstensywny rozwój Pomorza Zachodniego, rabunkowa gospodarka powojenna i brak „wielkich budów socjalizmu” stworzyły swoisty stan zastoju, w którym obecnie głównym zagrożeniem dla zachowanych obiektów historycznych stał się naturalny proces zużycia, nie hamowany codzienną dbałością. Straty z tego tytułu w substancji budowlanej, szczególnie w ostatnim 10-leciu są znaczne, nie mniej nadal utrzymuje się, w stanie prawie niezmienionym, zasadniczy - historyczny charakter krajobrazu pomorskiego, dla którego zagrożeniem jest niekontrolowany przyrost rozproszonych inwestycji, zanik funkcji rolniczych i utrata zachowanego, opartego na naturalnych skupiskach funkcji - krajobrazu. W bardzo niewielkim stopniu na terenie województwa występują zagrożenia dla zabytków, wynikające z zanieczyszczenia środowiska; dotyczy to kilku największych miast i terenu oddziaływania transgranicznego przemysłu niemieckiego.

Podstawowym zagrożeniem dla utrzymania wielu wartościowych obiektów zabytkowych jest ich katastrofalny stan techniczny i brak ekonomicznych podstaw do inwestowania w remonty i renowację zdekapitalizowanych obiektów. Zagrożenie to jest zdecydowanie mniejsze dla obiektów sakralnych i budowli prestiżowych, dla których zagadnienie opłacalności nie jest istotne lub ich restauracja została wykonana w okresie do 1990 roku. Zanedbania użytkowe są najgroźniejsze dla zabudowy gospodarczej i mieszkaniowej, szczególnie wykonanej w technice szkieletowej.

W przypadku podejmowania prac remontowych zagrożeniem dla wartości zabytkowych jest niedostatek wrażliwości i kultury technicznej projektantów i wykonawców prac, wysokie ceny usług budowlanych i nierzetelność firm je oferujących, łatwość pozornej modernizacji polegającej na likwidacji detalu architektonicznego, wymianie stolarki, wymianie ogrodzenia, wycięciu drzew i zabetonowaniu lub zaasfaltowaniu bruku. Wspomaga te zjawiska zalew tandetnych wyrobów przemysłowej galanterii budowlanej, nadużywanie wyrobów betonowych, niewłaściwe wykorzystywanie obiektów, nadbudowy i rozbudowy zniekształcające formy architektoniczne, a także przeinwestowanie terenu zabudową o charakterze tymczasowym.

Właściciele starych domów nie czują się wyróżnieni pozytywnie, a raczej zapomniani. Niezaspokojona potrzeba nowości i nowoczesności jest podstawowym zagrożeniem dla tradycyjnego krajobrazu i utrzymania lokalnego charakteru miejscowości. Brak uzasadnienia ekonomicznego do remontów i użytkowania wartościowych zachowanych zabudowań powoduje brak możliwości skutecznej ochrony. Właściciel, dla własnej wygody, pozostawia zabytkowe budowle bez remontów by pozbyć się kłopotów i odzyskać teren dla nowej, bardziej z jego punktu widzenia racjonalnej inwestycji, nawet gdyby to miał być garaż blaszany. W ten sposób dochodzi do degradacji przestrzeni historycznej i przekształcania się wartościowych

układów w amorficzny tandetny bałagan. Zjawisko to jest tak powszechne, że nie można wskazać terenów, gdzie by było szczególnie nasilone lub terenów od niego wolnych.

Przekształcenia zabudowy w oparciu o wzorce z katalogów zachodnich i powstających struktur podmiejskich zmieniają krajobraz atrakcyjnych, historycznie wykształconych założeń wiejskich w jej karykatury. Zjawisko to szczególnie widoczne jest na obrzeżach małych i dużych miast, gdzie zamożniejsza ludność wynosi się z terenów śródmiejskich na łatwe do pozyskania wolne tereny porolnicze, tworząc „willowo-barakowe” przedmieścia. Szczególnie zagrożone takim zainwestowaniem są obrzeża dróg krajowych i lokalnych oraz tzw. tereny turystyczne w pasie nadmorskim i pojeziernym.

Masowe lokalizowanie wież telekomunikacyjnych, wiatraków energetycznych, wielkogabarytowych reklam i samotnych stacji paliw oraz przydrożnej gastronomii niszczy „romantyzm” krajobrazu, jego finezyjne piękno i ślady historii jego rozwoju. Powszechność takich zjawisk grozi „zaśmiecaniem” krajobrazu wzdłuż głównych ciągów jego odbioru.

Powszechna i trudna do opanowania dewastacja krajobrazu kulturowego dotyczy również niskonakładowych inwestycji, których nieodwracalne skutki wynikają z chęci poprawy warunków zamieszkania i wiążą się z powiększaniem otworów okiennych i drzwiowych, wymianą stolarki z naruszeniem zasad kompozycji, ocieplaniem budynków i likwidacją wystroju ceglanego i tynkowego, zagospodarowaniem poddaszy i zakłócaniem geometrii dachów, adaptacjami zabudowy bez opracowań projektowych, montażem anten satelitarnych na eksponowanych elewacjach, likwidacją tradycyjnych ogrodzeń i płotów na rzecz betonowych prefabrykatów czy systemowych rozwiązań metalowych oraz likwidacja brukowanych nawierzchni podwórz.

Zagrożone są zespoły zabytkowej zieleni komponowanej; pozostawione własnemu losowi dziczej, tracąc pierwotny charakter, mający tworzyć w naturalnym krajobrazie tło kolorystyczne i oparcie przestrzenne dla terenów zainwestowanych. Zagrożone są historyczne cmentarze, pozostające w większości w bardzo złym stanie; nieliczne posiadają zachowane ogrodzenia, a obsadzenia wzdłuż ich granic, z powodu braku jakiegokolwiek pielęgnacji, rozrosły się i rzadko pozostają czytelne. Nieliczne obiekty architektoniczne oraz krzyże, nagrobki i mogiły, czy dość powszechnie występujące pomniki upamiętniające poległych żołnierzy I wojny światowej bywają zdewastowane lub rozgrabione. Miejsca te są często nieczytelne w terenie lub zgoła niedostępne publicznie. Dla licznych jeszcze obsadzeń dróg wyrokiem może być potrzeba ich modernizacji, choć jako podstawowe zagrożenie należy wskazać brak regularnej pielęgnacji i planowego uzupełniania ubytków oraz nieprofesjonalnie prowadzone nasadzenia.

Krajobraz zabytkowych miast na dużym obszarze Pomorza Zachodniego, znacznie zniszczonych powojennym budownictwem blokowym jest podwójnie zagrożony: degradacją osiedli mieszkaniowych typu blokowego oraz bezplanowym zaśmiecaniem śródmieść, parterowymi obiektami tymczasowymi. Konkurencją dla śródmieścia staje się podmiejska zabudowa jednorodzinna, o bezplanowej urbanistyce utrwalającej rolnicze podziały terenu. Dla obsługi tych nowych dzielnic, dostatecznie oddalonych od centrów miast, powstają nowe tereny kompleksów handlowych. Tym samym ulega przekształceniom historycznie

wykształcony układ hierarchiczny miasta i zanika czytelność jego odbioru, zakłócana także poprzez lokalizowane prostopadłe i równoległe do osi ulic wielkowymiarowe nośniki reklamowe, skutecznie oddzielające przechodnia od jakiegokolwiek krajobrazu.

3.3.2. Ochrona środowiska kulturowego

3.3.2.1. Środowisko kulturowe – stan ochrony

O rozpoznanym zasobie środowiska kulturowego podstawowych informacji dostarczają: rejestr zabytków oraz ewidencja konserwatorska, składająca się ze zbiorów tzw. kart białych (ewidencja wg. standardu Ośrodka Dokumentacji Zabytków), kart adresowych (spis zabytków wg. standardu ODZ), kart ewidencyjnych zabytków ruchomych (wg standardu ODZ) i kart Archeologicznego Zdjęcia Polski (wg standardu opracowanego w ODZ).

Rejestr zabytków

W rejestrze zabytków z terenu województwa zachodniopomorskiego znajduje się 2 893 obszarów i obiektów nieruchomych (układy przestrzenne, zespoły zieleni zabytkowej, relikty osadnictwa pradziejowego, budynki, budowle i ich zespoły oraz układy liniowe komunikacji), których wykaz prowadzi Wojewódzki Oddział Służby Ochrony Zabytków w Szczecinie.

Wg oficjalnej informacji stan rejestru zabytków województwa zawiera:

- 45 układów urbanistycznych, stanowiących istotne centra miejscowości, na których wszelkie działania wymagają obligatoryjnego udziału w postępowaniu lokalizacyjnym Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, który obok ustawowej procedury planistycznej realizowanej przez gminy może, w trybie zarządzenia starosty, określać warunki działalności budowlanej na ich terenie lub zarządzić usunięcie, uporządkowanie albo przebudowę poszczególnych budynków lub wydać inne stosowne zarządzenia (art. 20 ustawy z dnia 15 lutego 1962 r. o ochronie dóbr kultury - Dz.U. 99.98.1150);
- 18 założeń przestrzennych, w tym zespoły urządzeń obronnych, zespoły opiekuńcze, sanatoria, układy komunikacyjne i portowe;
- 1586 obiektów architektury i budownictwa, obejmujących: kościoły, kaplice, zamki, pałace i dwory, pojedyncze dzieła fortyfikacyjne, budynki mieszkalne i gospodarcze, budynki publiczne i budownictwo etnograficzne, latarnie morskie;
- 791 obszarów parkowych i cmentarzy, w tym parki miejskie, dworskie i pałacowe, cmentarze wyznaniowe nieczynne i użytkowane cmentarze komunalne;
- 82 obiekty przemysłowe, w tym dworce kolejowe, magazyny portowe, młyny i wiatraki, elektrownie i obiekty hydrotechniczne;
- 381 reliktyw osadnictwa pradziejowego (stanowiska archeologiczne), głównie grodziska, osady i cmentarzyska.

Wszystkie obszary i obiekty wpisane do rejestru zabytków podlegają ochronie prawnej, polegającej na:

- ujawnieniu wpisu do rejestru w ewidencji gruntów i budynków oraz w księgach wieczystych,
- udziale służby ochrony zabytków w postępowaniach administracyjnych dotyczących tych obszarów i obiektów. Wykonywanie wszelkich prac (badania, projektowanie, lokalizacja nowego obiektu, utwardzenie terenu, remont, modernizacja, rozbudowa, wymiana stolarki i pokrycia dachowego, prace ziemne, ogradzanie, podział działki, dosadzanie i wycinka drzew oraz zmiana sposobu użytkowania) wymaga wydania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, uzgodnionej z organem właściwym ds. ochrony zabytków, wydania decyzji o zezwoleniu na budowę po uzyskaniu pozytywnej opinii tego organu i uzyskania przez wykonawcę stosownego zezwolenia, w formie decyzji administracyjnej Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków,
- opinii służby ochrony zabytków w przypadku przekształcania otoczenia mogącego zmienić widok na zabytek,
- dla obszarów występowania reliktywów osadnictwa pradziejowego (stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków oraz te, na których ustalono strefę W I ochrony stanowisk archeologicznych) obowiązuje zakaz zabudowy, zmiany sposobu użytkowania i wykonywania wszystkich robót ziemnych nie nakazanych przez konserwatora zabytków. Dla pozostałych stanowisk wskazanych do ochrony w granicach stref W II i W III wymagana jest zgoda Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, uwarunkowana udziałem w robotach ziemnych nadzoru archeologicznego. System stref ochrony stanowisk archeologicznych opisany jest w dalszej części planu, poświęconej ewidencji „Archeologiczne Zdjęcie Polski”.

Odrębnym rejestrem zabytków, prowadzonym przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, jest rejestr sporządzony dla dzieł sztuki, rzemiosła artystycznego i urządzeń technicznych, zwanych zabytkami ruchomymi. Zabytkowe wyposażenia kościołów, kolekcje, pomniki, artystyczny wystrój budynków oraz zabytkowe maszyny i urządzenia wpisane do tego rejestru podlegają ochronie prawnej. W województwie zachodniopomorskim w rejestrze tym znajduje się 1547 obiektów; głównie są to dzieła sztuki i rzemiosła stanowiące wystroje świątyń.

Uzupełnieniem rejestru zabytków ruchomych jest ewidencja konserwatorska zabytków ruchomych, na którą składają się 10 764 karty zabytkowych przedmiotów artystycznych, rzemieślniczych i technicznych, znajdujących się przede wszystkim we władaniu kościołów różnych wyznań i instytucji oraz w zbiorach nie będących kolekcjami muzealnymi.

Rejestr oraz ewidencja zabytków ruchomych nie ma bezpośredniego odniesienia do polityki przestrzennej województwa i nie stanowi na ogół uwarunkowań dla przedsięwzięć inwestycyjnych, choć w niektórych przypadkach zabytki są pozornie ruchome, stanowiąc części wbudowane w budynki lub jako pomniki w przestrzeni publicznej, determinują ograniczenia nowych rozwiązań wewnątrz urbanistycznych i ruralistycznych.

Ewidencja konserwatorska

Wojewódzki Konserwator Zabytków prowadzi kilka form dokumentacji zasobu zabytkowego. Największą wartość poznawczą i administracyjną ma zbiór kart białych, obejmujący większość zabytków wpisanych do rejestru oraz tzw. zakwalifikowanych do wpisu do rejestru zabytków. Szczegółowe wykazy obiektów zakwalifikowanych do wpisu do rejestru w poszczególnych

gminach powinny być umieszczane w opracowywanych przez zarządy gmin studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin. Ze względu na nieukończony proces sporządzania tych studiów oraz bardzo różny zakres umieszczanych tam informacji nie jest możliwe podanie precyzyjnej liczby tej kategorii zabytków. Na podstawie szacunku można stwierdzić, że dla całego województwa powinno to być około 2 500 do 3 000 obiektów, stanowiących w większości kościoły XIX wieczne, budynki publiczne – szkoły, szpitale, poczty, ratusze, leśniczówki, budynki przemysłowe, stacje kolejowe, młyny, podstacje energetyczne, budowle komunikacyjne, budynki pofabryczne i folwarczne oraz nieczynne cmentarze, zespoły fortyfikacyjne Wału Pomorskiego i stosunkowo nieliczna zabudowa mieszkalna.

Obiekty objęte ewidencją i zakwalifikowane do wpisu do rejestru zabytków winny być obligatoryjnie wykazane w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego jako obiekty zabytkowe nie wpisane do rejestru - chronione prawem miejscowym. W postępowaniu administracyjnym, związanym z zamierzoną likwidacją, przebudową i pracami remontowymi, plan powinien przewidywać udział organu ds. ochrony zabytków.

Najliczniejszy zbiór stanowi uproszczona ewidencja adresowa zabytków; zawiera ona 89 612 pozycji. Są w tej ewidencji niektóre obiekty już wpisane do rejestru zabytków (około 1000 pozycji), wszystkie obiekty zakwalifikowane do wpisu do rejestru (wykazane powyżej), obiekty już nie istniejące, których jest około 2 000. Budowle i budynki, dla których ewidencja adresowa jest jedynym aktem ochrony (wskazane wyłączenie z prawnej ochrony konserwatorskiej) stanowią około 20% zbioru, tj. 15 000 obiektów. Stanowią je głównie pomocnicze budynki gospodarcze w złym stanie technicznym oraz typowa zabudowa mieszkalna, a także bardzo przekształcona, która utraciła indywidualną wartość. Pozostałe obiekty w ewidencji adresowej, szacowane na 60 000, stanowią podstawowe tworzywo miast i wsi Pomorza Zachodniego, wyznaczają standard zabudowy regionalnej i powinny zostać utrzymane, przy zastosowaniu podstawowych zabiegów remontowych i modernizacyjnych, na jak najdłuższy czas. Ten zbiór oraz wykaz obiektów zakwalifikowanych do wpisu do rejestru zabytków będzie stanowił podstawę do sporządzenia przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków listy obiektów, dla których zarządy gmin są zobowiązane prowadzić ewidencję zabytków nie wpisanych do rejestru. Lista przekazana przez konserwatora zarządom gmin nie jest obligatoryjna i powinna zostać poddana społecznej weryfikacji poprzez umożliwienie sołectwom i radom osiedlowym w miastach wyrażenia opinii, w wyniku której może zostać zawężona lub rozszerzona, zgodnie z lokalnym odczuciem mieszkańców. Ochrona obiektów bez woli społeczności lokalnej jest zadaniem sprzecznym z podstawową intencją kreowania pozytywnych zachowań wobec dziedzictwa kulturowego.

Archeologiczne Zdjęcie Polski.

Szczególnym rodzajem ewidencji konserwatorskiej, dotyczącej jednej kategorii zabytków, jest ewidencja sporządzona w ramach Programu Ministerstwa Kultury - Archeologiczne Zdjęcie Polski. Zawiera mapy i opisy wszystkich stanowisk archeologicznych stwierdzonych w powierzchniowych badaniach archeologicznych, obejmujących prawie 90% terenu województwa zachodniopomorskiego. W zasobie ewidencyjnym AZP znajduje się około 35

tysięcy stanowisk o różnej funkcji i chronologii. Stanowiska te mają także różną wartość naukową (jako źródła historyczne) i kulturową, wymagają zastosowania waloryzacji w celu ustalenia warunków ich ochrony.

W praktyce konserwatorskiej waloryzacji dokonuje z urzędu służba ochrony zabytków lub specjalista archeolog z instytucji specjalistycznej w zakresie dokumentacji zabytków. Odpowiednie zestawienia wraz z mapą stanowią materiał do ustalenia lokalizacji inwestycji, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy lub miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

W zależności od wartości naukowej i zabytkowej reliktu ustanawia się obszary ochrony w postaci stref W - ochrony stanowisk archeologicznych, na których obowiązują ograniczenia i nakazy.

Najwyższy stopień ochrony w województwie zachodniopomorskim ma oznaczenie W.I i obejmuje wszystkie stanowiska wpisane do rejestru zabytków (381 stanowisk) oraz wszystkie relikty osadnictwa, które mają własne formy krajobrazowe (grodziska i kurhany), stanowiące szacunkowo podobną ilość (około 400).

Pośredni stopień ochrony ma oznaczenie W.II i winien obejmować wszystkie cmentarzyska, osady wielokulturowe oraz osady jednokulturowe, na których w trakcie badań AZP stwierdzono obiekty produkcyjne oraz wychodnie warstwy kulturowej. Dotyczy to 2000 – 2500 stanowisk archeologicznych.

Pozostałe stanowiska, o najniższym stopniu ochrony, obejmuje oznaczenie W.III i do tej kategorii należy ochrona archeologiczna obszarów staromiejskich i centr najstarszych wsi (nawsia, działki kościelne i cmentarne), o potwierdzonej średniowiecznej metryce założenia i zachowanej średniowiecznej strukturze przestrzennej.

Specyfiką ochrony reliktyw osadnictwa pradziejowego i źródeł historycznych, dostępnych badawczo przez archeologię (stanowiska archeologiczne), jest zachowanie ich w stanie niezmienionym dla ewentualnych badań w dalekiej przyszłości lub przebadanie, w wyniku którego albo zostanie utrzymana ochrona z ograniczeniem możliwości zainwestowania do określonych granic, albo służba ochrony zabytków odstąpi od dalszej ochrony po całkowitym wyeksplorowaniu stanowiska.

3.3.2.2. Kierunki

Polityka regionalna, obejmująca ochronę oraz kształtowanie środowiska kulturowego i przyrodniczego, jest podstawowym czynnikiem normującym fizjonomię krajobrazu. Krajobraz to dobro publiczne, którego eksploatacja musi być rekompensowana nakładami na ochronę jego podstawowych wartości. Stan zachowania zabytków materialnych jest pochodną zamożności i kultury społeczeństwa. Paradoksalnie ilość zachowanych obiektów jest większa w regionach ubogich, gdzie brak możliwości inwestowania powoduje naturalną dążność do eksploataowania zastanych struktur przestrzennych. Zjawisku temu Pomorze Zachodnie zawdzięcza bogactwo istniejących jeszcze form historycznych, a także zabytkową strukturę

przestrzenną. Utrzymanie stanu posiadania bez ponoszenia wydatków ma swoje granice i dalsza eksploatacja starej zabudowy wymaga coraz większych nakładów. Powolna dekapitalizacja zasobów mieszkaniowych, początkowo rekompensowana „tanim” i masowym budownictwem blokowym, w momencie załamania polityki „socjalistycznego” budownictwa mieszkaniowego wymusiła tworzenie programów renowacji zasobów mieszkaniowych. Skumulowany koszt tej renowacji znacznie jednak przekroczy wysokość zaniechanych kosztów eksploatacyjnych historycznej substancji, ale i tak nie dorówna koniecznym kosztom inwestycji odtworzeniowych. Renowacja powinna być zatem na naszym terenie traktowana jako rewaloryzacja kulturowa miast, miasteczek i wsi.

Celem rewaloryzacji powinno być osiągnięcie stanu harmonijnego gospodarowania przestrzenią, zarówno w sensie funkcjonalnym, jak i architektoniczno-estetycznym.

Podstawowym obowiązkiem państwa i samorządów jest stwarzanie warunków ochrony, inicjowanie badań i upowszechnianie wiedzy o zasobach i wartościach dziedzictwa kulturowego, ewidencjonowanie dóbr kultury oraz obejmowanie ich ochroną prawną. Plan województwa wskazuje obszary i działania, które tworzą zasady i kierunki dla programu rewaloryzacji przestrzeni historycznej w układzie lokalnym, regionalnym i krajowym.

Kierując się zasadami prowadzenia racjonalnej polityki związanej z ochroną zabytków nie wpisanych do rejestru i dóbr kultury (znajdujących się w ewidencji prowadzonej przez zarządy gmin), ustala się zalecenia w zakresie ochrony tych obiektów — do czasu ustanowienia regulacji ustawowej:

- *Zabudowa historyczna powinna być utrzymana i użytkowana w dobrym stanie technicznym, w odpowiednim standardzie cywilizacyjnym bez naruszania wartości estetycznych i kulturowych.*
 - *Obiekty znajdujące się w ewidencji zabytków nie wpisanych do rejestru, sporządzanej przez zarząd gminy, winny:*
 1. *być wykazane w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego,*
 2. *posiadać zapisane warunki i zakres ochrony gabarytu, formy, detalu, kolorystyki i bezpośredniego otoczenia,*
 3. *posiadać dokumentację inwentaryzacyjną przechowywaną w gminie,*
 4. *do czasu sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub jego zmiany, wprowadzającej ochronę zabytków znajdujących się w prowadzonej przez zarząd gminy ewidencji zabytków nie wpisanych do rejestru, do postępowania administracyjnego dotyczącego tych obiektów i ich bezpośredniego otoczenia wprowadza się udział Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w sporządzaniu decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowaniu terenu.*
 - *Dla historycznej zabudowy i układów zaleca się, w trybie indywidualnych ocen wartości estetycznych i kulturowych, ograniczenie swobody drastycznych zmian formy i kompozycji.*
-

Dla ochrony i rewaloryzacji przestrzeni historycznej województwa zaleca się:

- *ograniczyć możliwości swobody podziałów działek siedliskowych poza granicami obecnego zainwestowania, przy czym w historycznych wsiach rozproszonych nowe siedliska mogą być lokalizowane jedynie w wypadku braku siedlisk porzuconych,*
- *chronić układy ruralistyczne, przede wszystkim wsie o układzie zwartym z ustabilizowanymi stosunkami własnościowymi, gdzie podstawową zasadą ochrony i kształtowania fizjonomii wsi winna być racjonalna polityka wspomagania modernizacji z zachowaniem walorów estetycznych układu, z dopuszczeniem likwidacji zbędnej zabudowy gospodarczej,*
- *odtworzenie zabudowy w formach tradycyjnych, na podstawie wytycznych planistycznych dotyczących form regionalnych i ograniczanie powstawania form przemysłowych, ekstrawagancko nowoczesnych, nie związanych z tradycją lokalną i dysharmonizujących z otoczeniem,*
- *zakazanie wycinki alejowych obsadzeń drogowych, na których ogranicza się możliwość modernizacji (poszerzania) oraz wprowadza się obowiązek budowy równoległej do przebiegu jezdnii drogi dla rowerów i ścieżki dla ruchu pieszego,*
- *wprowadzanie ochrony dróg z nawierzchnią brukową, z dopuszczeniem wykonywania dywaników asfaltowych, bez uszkodzania podbudowy brukowej,*
- *egzekwowanie ochrony stanowisk archeologicznych (reliktów osadnictwa), ustalonej w postaci stref ochrony archeologicznej w studiach uwarunkowań i kierunków rozwoju przestrzennego gmin oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, poprzez powołanie nadzoru archeologicznego i stwarzanie warunków wykonania ratowniczych badań archeologicznych w przypadku ustalenia zadania inwestycyjnego na terenie strefy,*
- *ustanowienie ochrony krajobrazu rolniczego, podtrzymywanie rolniczej działalności gospodarczej, ograniczanie terenów poddawanych ugorowaniu i samoistnemu zalesianiu, ograniczanie zarastania brzegów jezior i cieków wodnych na terenach otwartych i stosowanie zieleni parawanowej przy budowie i rozbudowie terenów zagospodarowanych turystycznie - bazy pobytowe, domki letniskowe, obozowiska i kempingi,*
- *wprowadzenie zakazu lokalizacji wolnostojących reklam poza obszarami zabudowanymi, a w miejscowościach na tle kompleksów zieleni i zabudowy, dominant urbanistycznych i architektonicznych oraz w ciągach ulicznych.*

Zasób wartości kulturowych, znajdujących się na terenie województwa, powinien być przedmiotem szczególnej troski zarówno mieszkańców, jak i władz samorządowych, jako ważny cel publiczny. Należy kontynuować działania dążące do ich ochrony w formie biernej – w prawie miejscowym - i czynnej, poprzez finansowanie prac konserwatorskich na obiektach pozostających we władaniu samorządów i udzielaniu dotacji dla pozostałych właścicieli obiektów zabytkowych.

Instrumentami administracyjnymi ochrony są procedury planistyczne i decyzyjne związane z zagospodarowaniem przestrzennym i realizacją prac budowlanych.

Wskazane w Planie Obszary Kulturowe (OK) i Zespoły Stref Ochrony Konserwatorskiej (ZSOK) należy uwzględnić na wniosek Urzędu Marszałkowskiego, w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, poprzez szczegółową delimitację obszaru na terenie gminy i ustalenie na nim polityki ograniczającej lokalizację inwestycji ingerujących w krajobraz - wysokie budownictwo, kominy i wieże telekomunikacyjne, elektrownie wiatrowe, linie napowietrzne wysokiego napięcia, zbiorniki wodne, makroniwelacje, nasypy i inne, w wyniku których zabytkowy krajobraz, o zrównoważonym udziale wartości przyrodniczych i kulturowych, zostałby przekształcony w cywilizacyjny. Wskazane jest także zasugerowanie specyficznych, rekreacyjno-turystycznych funkcji dla miejscowości znajdujących się w granicach proponowanych Obszarów Kulturowych w celu kreacji nowych wartości społeczno-kulturowych podnoszących wartość obszarów i wyrównujących utracone korzyści z ograniczeń lokalizacyjnych dla inwestycji agresywnych krajobrazowo.

3.3.3 System ochrony obszarowej środowiska kulturowego

Podstawowym celem obszarowej ochrony wartości kulturowych jest utrzymanie i wyeksponowanie krajobrazu kulturowo-historycznego, zachowanie ciągłości historycznej zagospodarowania i umożliwienie harmonijnego kształtowania fizjonomii elementów antropomorficznych, będących składnikami przestrzeni, przy uwzględnieniu zasady „dobrej kontynuacji” w procesie kształtowania harmonijnego krajobrazu współczesnego.

Tereny wnioskowane do obszarowej ochrony krajobrazu zabytkowego zostały określone w koncepcji zawartej w „Studium ochrony zabytkowego krajobrazu kulturowego województwa zachodniopomorskiego” (opracowanego na podstawie wyników V Resortowego Programu Ochrony i Konserwacji Zabytków Ministerstwa Kultury, obejmującego cały obszar województw które w wyniku reformy administracyjnej weszły w skład województwa zachodniopomorskiego) oraz w „Studium ochrony dóbr kultury i zabytkowego krajobrazu kulturowego województwa zachodniopomorskie”, gdzie zostały opisane i scharakteryzowane.

Ustala się w planie ochronę obszarową w postaci:

REZERWAT KULTUROWY (RK) - obszar występowania wysokich wartości kulturowych w stanie naturalnym, bez konieczności bezpośredniego użytkowania dla utrzymania aktualnego stanu zachowania.

Celem ustanowienia Rezerwatu Kulturowego jest ochrona dóbr kultury występujących od lat w pełnej symbiozie ze środowiskiem naturalnym w postaci reliktyw osadnictwa pradziejowego (stanowiska archeologiczne o własnej formie krajobrazowej), reliktyw średniowiecznych zespołów poklasztornych, zamków i trwałych ruin, a także dzieł budownictwa militarnego, występujących na terenach rolnych, leśnych, oraz jako wydzielone obszary w granicach miejscowości, których zagospodarowanie polega na podtrzymywaniu stanu zachowania i ekspozycji (zakaz inwestowania).

Ustanowienie Rezerwatów Kulturowych inicjuje Wojewódzki Konserwator Zabytków w porozumieniu z zarządem gminy, na wniosek jednej ze stron. Ustalenie Rezerwatu Kulturowego następuje w drodze uchwały rady gminy w trybie sporządzania i uchwalania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, co najmniej na obszarze wskazanym do ustanowienia tego typu ochrony.

W obrębie RK obowiązuje pełne zachowanie istniejących wartości; rygory ochrony krajobrazu i obiektów kultury materialnej powinny być ustanowione w planie ochrony rezerwatu i zapisane w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

Dla każdego obszaru RK określa się indywidualnie cele ochrony krajobrazu kulturowego, które powinny uwzględniać:

- 1. umożliwienie prowadzenia badań nad historią i przekształceniami środowiska naturalnego i antropogenicznego,*
- 2. zachowanie dla badań śladów osadnictwa pradziejowego,*
- 3. utrzymanie struktury terenu determinującej fizjonomię krajobrazu otoczenia.*

Wykaz proponowanych Rezerwatów Kulturowych:

- 1. „Bardy” gm. Dygowo (archeologiczny)*
- 2. „Grzybnica” gm. Manowo (archeologiczny)*
- 3. „Żydowo” gm. Polanów (archeologiczny)*

PARK KULTUROWY (PK) - obszar bardzo intensywnego występowania wartości kulturowych, zabytków i historycznie ukształtowanego krajobrazu, obejmujący całe jednostki osadnicze lub ich części, o czytelnej kompozycji przestrzennej i znacznym zachowaniu historycznej zabudowy i zagospodarowania.

Celem ustanowienia Parku Kulturowego jest ochrona wartości kulturowych i krajobrazowych poprzez działania rewaloryzacyjne, odbudowę i zmiany zagospodarowania obszaru. Ochrona wartości kulturowych i rozwój obszaru Parku Kulturowego wymaga aktywności właścicieli terenu i obiektów oraz władz lokalnych w podejmowaniu prac renowacyjno-konserwatorskich zabudowy, rewaloryzacji obszarów zieleni komponowanej, ochrony ekspozycji i wzbogacania programów użytkowych dla aktywnego wykorzystania walorów historycznych w budowaniu tożsamości regionu oraz rozwoju turystyki i rekreacji.

Ustanowienie Parku Kulturowego inicjuje zarząd gminy, w porozumieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, na wniosek lokalnej organizacji pozarządowej, grupy mieszkańców lub rady gminy. Ustalenie Parku Kulturowego następuje w drodze uchwały rady gminy w trybie sporządzania i uchwalania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na obszarze wnioskowanym do ustanowienia tego typu ochrony.

Parki Kulturowe wymagają (w różnym zakresie) działań rewaloryzacyjnych, w oparciu o odpowiednie specjalistyczne studia historyczno-konserwatorskie, które należy uwzględnić

w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Konkretnie wymogi, związane z renowacją i rewaloryzacją oraz dopuszczalnymi funkcjami i charakterem zagospodarowania, określa miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, którego sporządzenie dla terenu Parku jest wymagalne.

Dla każdego obszaru PK określa się indywidualnie cele ochrony krajobrazu kulturowego, które powinny uwzględniać:

- 1. umożliwienie prowadzenia badań nad historią i przekształceniami środowiska naturalnego i antropogenicznego,*
- 2. zachowanie dla badań śladów osadnictwa pradziejowego,*
- 3. utrzymanie struktury osadniczej i podstawowej funkcji terenu, determinującej fizjonomię krajobrazu otoczenia poszczególnych miejscowości,*
- 4. zachowanie historycznych form zagospodarowania - układów przestrzennych miast i wsi, charakterystycznych typów zabudowy, poszczególnych obiektów o znacznych walorach artystycznych i historycznych - świadczących o historii tych terenów sięgającej średniowiecza oraz decydujących o charakterze krajobrazu kulturowego,*
- 5. zachowanie, w dobrym stanie technicznym i estetycznym, składników sieci osadniczej w postaci zabudowy mieszkalnej, gospodarczej, przemysłowej, usługowej, w tym obiektów o randze obiektów publicznych: kościołów, szkół, urzędów, parków, cmentarzy, pomników i innych elementów zagospodarowania i wyposażenia miejscowości,*
- 6. utrzymanie i eksponowanie: urządzeń technicznych i komunikacyjnych, otwarcie krajobrazowych, punktów widokowych, obsadzeń przydrożnych i śródpolnych, zabytkowych alej i zasadniczych proporcji krajobrazu otwartego do zwartych skupisk leśnych.*

Wykaz proponowanych Parków Kulturowych:

- 1. - „Osiedle Katedralne” w Kamieniu Pomorskim*
 - 2. - „Trzebusz” gm. Trzebiatów*
 - 3. - „Strzmielo” gm. Radowo Małe*
 - 4. - „Dolice” gm. Dobrzany*
 - 5. - „Kolbacz” gm. Stare Czarnowo*
 - 6. - „Nieborowo” gm. Pyrzyce*
 - 7. - „Zatoń Dolna” gm. Chojna*
 - 8. - „Rurka” gm. Chojna*
 - 9. - „Bierzwnik” gm. Bierzwnik*
 - 10. - „Chwarszczany” gm. Dębno*
 - 11. - „Karsko” gm. Nowogródek*
 - 12. - „Strzaliny” gm. Tuczno*
-

13. - „Krupy” gm. Darłowo
14. - „Stary Jarosław” gm. Darłowo
- 15.- „Bukowo Morskie” gm. Darłowo
- 16.- „Krag” gm. Polanów
- 17.- „Budzistowo” gm. Kołobrzeg
- 18.- „Sarbia” gm. Kołobrzeg
- 19.- „Ostre Bardo” gm. Polczyn Zdrój
- 20.- „Buślary” gm. Polczyn Zdrój
21. - „Lekowo” gm. Świdwin
22. - „Siemczyno” gm. Czaplinek
23. - „Góra Chełmska” koło Koszalina

Lokalizacja Parków Kulturowych została przedstawiona na rysunku planu, natomiast szczegółowe opisy i charakterystyka chronionych wartości zawarte są w STUDIUM OCHRONY DÓBR KULTURY i ZABYTKOWEGO KRAJOBRAZU KULTUROWEGO WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO.

OBSZAR KULTUROWY (OK) - forma aktywnej ochrony i kształtowania wyróżniających się krajobrazowo i kulturowo terenów, na których znajdują się zróżnicowane, bądź jednorodne pod względem historyczno-architektonicznym dobra kultury, posiadające wyrazistą tożsamość, wraz z otaczającym krajobrazem geograficzno-przyrodniczym.

Celem ustanowienia Obszaru Kulturowego jest skierowanie aktywności mieszkańców i władz samorządowych na świadomą ochronę i tworzenie wartości kulturowych i krajobrazowych poprzez ochronę zabytkowych form i treści krajobrazu kulturowego (układy przestrzenne, zabudowa, układy komunikacyjne, zieleń komponowana), zintegrowanego z wartościami środowiska przyrodniczego oraz kreowanie wartościowego krajobrazu, stanowiącego o specyfice regionu, ze wskazaniem do wykorzystania jako atrakcja turystyczno-rekreacyjna.

Ustanowienie Obszaru Kulturowego następuje w drodze porozumienia samorządów gmin, których teren został wskazany do tego typu ochrony w planie województwa, przy współudziale odpowiednich służb Urzędu Marszałkowskiego, Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków i Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody. Ustanowienie Obszaru Kulturowego następuje w trybie uchwały Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego, po uzyskaniu akcesu co najmniej połowy gmin znajdujących się w granicach wskazanego w planie Obszaru Kulturowego.

Na terenie Obszaru Kulturowego obowiązują zasady ochrony krajobrazu i zespołów zabudowy oraz zagospodarowania terenu, stanowiące w programie ochrony. Program ochrony Obszaru Kulturowego jest opracowywany na poziomie planu regionalnego i stanowi wytyczne dla studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin.

Dla każdego Obszaru Kulturowego określa się indywidualnie cele ochrony krajobrazu kulturowego, które powinny uwzględniać:

- 1. umożliwienie prowadzenia badań nad historią i przekształceniami środowiska naturalnego i antropogenicznego,*
- 2. zachowanie dla badań śladów osadnictwa pradziejowego,*
- 3. utrzymanie struktury osadniczej i podstawowej funkcji terenu determinującej fizjonomię krajobrazu otoczenia poszczególnych miejscowości.*

Ochrona i kształtowanie krajobrazu wewnętrznego miejscowości oraz zewnętrznego winny opierać się na następujących zasadach:

- *utrzymanie sieci osadniczej i ograniczenie lokalizacji nowej zabudowy poza obrębem tradycyjnych jednostek osadniczych; wskazana reaktywacja zamarłych miejscowości,*
- *w miejscowościach utrzymanie układu ulic i placów z zachowaniem ich przebiegu, przekrojów, nawierzchni, pierwotnych linii rozgraniczających i linii zabudowy,*
- *utrzymanie istniejącej zabudowy o wartości historycznej lub lokalnej – kulturowej oraz zachowanych elementów zagospodarowania terenu w dobrym stanie technicznym, funkcjonalnym oraz estetycznym,*
- *nowa zabudowa powinna być lokalizowana w granicach historycznych układów oraz na siedliskach pustych i porzuconych,*
- *nowa zabudowa realizowana w gabarytach i na lokalizacji zabudowy dotychczasowej, w nawiązaniu do usuniętej lub w oparciu o typ zabudowy regionalnej,*
- *utrzymanie i wyeksponowanie układów komponowanej zieleni parków, cmentarzy i obsadzeń przydrożnych.*

Wykaz proponowanych Obszarów Kulturowych:

- 1. Obszar Kulturowy „Wyspy Wolin”*
 - 2. Obszar Kulturowy „Rzeki Regi”*
 - 3. Obszar Kulturowy „Doliny Rzeki Płoni”*
 - 4. „Obszar Kulturowy Pogranicza”*
 - 5. „Cedyńsko-Moryński Park Kulturowy”*
 - 6. Obszar Kulturowy „Lubin”*
 - 7. Obszar Kulturowy „Cedynia”*
 - 8. Obszar Kulturowy „Dobra Nowogardzka”*
 - 9. Obszar Kulturowy „Lipiany”*
 - 10. Obszar Kulturowy „Maszewo”*
 - 11. Obszar Kulturowy „Mieszkowice”*
 - 12. Obszar Kulturowy „Moryń”*
 - 13. Obszar Kulturowy „Trzcińsko Zdrój”*
-

14. Obszar Kulturowy „Trzebiatów”
15. Obszar Kulturowy „Lutkowo”
16. Obszar Kulturowy „Brzesko”
17. Obszar Kulturowy „Kołobrzeg”
18. Obszar Kulturowy „Nawodna”
19. Drawieński Obszar Kulturowy
20. Obszar Kulturowy „Dolina Myśli”
21. Obszar Kulturowy „Strąpie”
22. Obszar Kulturowy „Boleszkowice”
23. Obszar Kulturowy „Stradzewo”
24. „Obszar Kulturowy Wału Pomorskiego”
25. Obszar Kulturowy „Kraina w Kratkę”
26. Obszar Kulturowy „Przełom Grabowej”
27. Obszar Kulturowy „Święte Góry”
28. Obszar Kulturowy „Dolina Parsęty”
29. Obszar Kulturowy „Szwajcaria Połczyńska”
30. Obszar Kulturowy „Pojezierze Drawskie”
31. Obszar Kulturowy „Okole”
32. Obszar Kulturowy „Darłowo”
33. Obszar Kulturowy „Białogard”

Opis obszarów i charakterystyka chronionych wartości zawarte są w STUDIUM OCHRONY DÓBR KULTURY i ZABYTKOWEGO KRAJOBRAZU KULTUROWEGO WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO.

STREFY OCHRONY KONSERWATORSKIEJ (SOK) - obszarowa forma ochrony części jednostek osadniczych o wartościach zabytkowych, czytelnie zachowanych układach przestrzennych z zespołami tradycyjnej zabudowy i dominantami przestrzennymi lub kulturowymi z ich otoczeniem.

Celem ustanawiania stref ochrony konserwatorskiej jest ochrona wartości zabytkowej układu przestrzennego jednostki osadniczej, wartościowych składników jej zagospodarowania oraz określenia warunków utrzymania tych wartości w procesie użytkowania i rozwoju miejscowości.

Strefy ochrony konserwatorskiej: A, B, K, E i W są narzędziem planistycznym ochrony zabytkowego krajobrazu i wynikają z opracowań szczegółowych na podstawie wytycznych WKZ

i uwzględniane są w uchwalanych studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Strefy ochrony konserwatorskiej są wyznaczane w oparciu o następujące kryteria:

strefa A - pełnej ochrony konserwatorskiej; obejmuje dobrze zachowane układy przestrzenne lub ich części uznane za szczególnie wartościowe, jako materialne świadectwo historii regionu lub miejscowości, podlegające ochronie poprzez utrzymanie istniejącej formy i substancji;

strefa B - ochrony konserwatorskiej; obejmuje układy przestrzenne lub ich części, w obrębie których dominuje historyczne rozplanowanie i zabudowa o regionalnych lub lokalnych wartościach kulturowych, o niewielkim stopniu zdegradowania, których stan zachowania pozwala na przeprowadzenie działań konserwatorsko-rewaloryzacyjnych;

strefa K - ochrony krajobrazu; obejmuje zespoły zagospodarowania przyrodniczego i zabudowanego, lub występujące autonomicznie jako wartościowy krajobraz ukształtowany w wyniku działalności człowieka, którego ochrona wymaga dostosowania się nowej zabudowy i zagospodarowania do zastanych wartości;

strefa E - ochrony ekspozycji; obejmuje tereny otwarte niezabudowane lub zabudowane, w sposób umożliwiający odbiór widoku historycznej zabudowy (panoramy) lub dominanty z terenów komunikacyjnych, akwenów lub terenów rekreacyjnych i punktów widokowych. Ochrona polega na utrzymaniu zagospodarowania umożliwiającego ekspozycję obiektów lub dominant z ustalonych kierunków widoczności.

strefy W - ochrony stanowisk archeologicznych, występują w podziale na:

- strefę W.I - pełnej ochrony archeologiczno-konserwatorskiej stanowiska;*
- strefę W.II - częściowej ochrony archeologiczno-konserwatorskiej stanowiska;*
- strefę W.III - ograniczonej ochrony archeologiczno-konserwatorskiej stanowiska.*

Ochrona reliktyw osadnictwa pradziejowego poprzez ustalenie stref W polega na:

W.I - utrzymaniu reliktyw i warstw stratygraficznych gruntu poprzez zakaz wszelkich prac ziemnych, poza badawczo-naukowymi,

W.II - zachowanie reliktyw i warstw stratygraficznych i zadokumentowanie części podlegających uszkodzeniu poprzez ustalenie wymogu wykonywania ratowniczych badań archeologicznych,

W.III - udokumentowanie reliktyw i warstw stratygraficznych poprzez interwencyjne prace archeologiczne w trakcie robót naruszających w stopniu niezbędnym chroniony obszar.

Przy negocjacjach prowadzonych na temat badań stanowisk objętych ochroną W II i W III należy uwzględnić sezonowość tych badań, które bez ograniczeń mogą być prowadzone od kwietnia do października.

Dla każdej strefy określa się indywidualnie cele ochrony krajobrazu kulturowego, które powinny uwzględniać:

1. umożliwienie prowadzenia badań nad historią i przekształceniami środowiska naturalnego i antropogenicznego,
2. zachowanie dla badań śladów osadnictwa pradziejowego,
3. utrzymanie podstawowych funkcji terenu determinujących fizjonomię krajobrazu miejscowości,
4. zachowanie historycznych form zagospodarowania - układów przestrzennych miast i wsi, charakterystycznych typów zabudowy, poszczególnych obiektów o znacznych walorach artystycznych i historycznych - świadczących o historii oraz decydujących o charakterze krajobrazu kulturowego,
5. zachowanie, w dobrym stanie technicznym i estetycznym, zabudowy mieszkalnej, gospodarczej, przemysłowej, usługowej, w tym obiektów o randze obiektów publicznych: kościołów, szkół, urzędów, parków, cmentarzy, pomników i innych elementów zagospodarowania i wyposażenia miejscowości,
6. utrzymanie i eksponowanie: urządzeń technicznych i komunikacyjnych, otwarć krajobrazowych, punktów widokowych, obsadzeń przydrożnych i śródpolnych, zabytkowych alej i zasadniczych proporcji krajobrazu otwartego do zwartych skupisk leśnych.

Rozkład przestrzenny miejscowości o ustalonych lub wnioskowanych strefach ochrony konserwatorskiej (SOK) został naniesiony na rysunku planu, a zestawienie tabelaryczne tych miejscowości, z podaniem typu strefy, zostało zamieszczone w STUDIUM OCHRONY DÓBR KULTURY i ZABYTKOWEGO KRAJOBRAZU KULTUROWEGO WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO.

STREFA INGERENCJI KONSERWATORSKIEJ (SIK) - forma informacji o ochronie konserwatorskiej części jednostek osadniczych o wartościach zabytkowych, na których nie ustala się stref ochrony konserwatorskiej, a ochrona jest sprawowana w trybie instytucjonalnego nadzoru Służby Ochrony Zabytków.

Celem ustalenia Strefy Ingerencji Konserwatorskiej jest ochrona jednostkowych wartości zabytkowych oraz określenie warunków utrzymania tych wartości w procesie użytkowania i rozwoju miejscowości.

Zestawienie tabelaryczne miejscowości objętych ingerencją konserwatorską (SIK) zostało zamieszczone w STUDIUM OCHRONY DÓBR KULTURY i ZABYTKOWEGO KRAJOBRAZU KULTUROWEGO WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO.

ZESPÓŁ STREF OCHRONY KONSERWATORSKIEJ (ZSOK) - obszar obejmujący grupę miejscowości, w których ustalono strefy ochrony konserwatorskiej (SOK), a które posiadają wyróżniające się wartości, o zbliżonych cechach kulturowych, historycznych i fizjonomicznych.

Celem ustalenia ZSOK jest skoordynowanie polityki przestrzennej, prowadzonej przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, i ujednolicenie zasad ochrony wartości zabytkowych łącznie z otoczeniem (ekspozycją i krajobrazem) na terenach miejscowości objętych tą formą ochrony, realizowaną w drodze wytycznych konserwatorskich do opracowań planistycznych i egzekwowania w trybie nadzoru nad realizacją prawa miejscowego w każdej z miejscowości.

Proponowane Zespoły Stref Ochrony Konserwatorskiej:

- 1. ZSOK Zespół wsi Dargomyśl, Rogowo, Żelmowo w gminie Radowo Małe. Wsie Dargomyśl i Żelmowo o podobnym krajobrazie – wsie z rezydencjami.*
 - 2. ZSOK Zespół wsi Lesiecin, Kąkolewice, Kraśnik, Gardno w gminie Węgorzyno. Wsie o zbliżonej fizjonomii i historii – wsie chłopsko-folwarczne o średniowiecznym rodowodzie z XVIII-w. ryglowymi kościołami.*
 - 3. ZSOK Grupa wsi w układzie pasmowym na skarpie nadodrzańskiej: Radziszewo, Daleszewo, Brynki, Czepin w gminie Gryfino - wsie chłopskie o układzie ulicówki zdeterminowanym warunkami topograficznymi.*
 - 4. ZSOK Suchań i sąsiednie wsie Sadłowo, Sadłówko, Suchanówko, Nosowo - charakteryzujące się owalnicowym układem o średniowiecznym rodowodzie, z czytelnie zachowanym rozplanowaniem i zespołami zabudowy, w których występują stosunkowo liczne przykłady budownictwa ryglowego.*
 - 5. ZSOK Zespół wsi Babin, Parsów, Chabowo w gminie Bielice – Babin i Parsów, położone nad niewielkim jez. Babińskim, nad którym występuje też grodzisko, wsie chłopskie o średniowiecznym rodowodzie.*
 - 6. ZSOK Zespół wsi Marwice, Widuchowa, Dębogóra, Ognica, położonych nad Odrą (urządzenia hydrotechniczne na Odrze).*
 - 7. ZSOK Zespół wsi Siekierki, Stary Kostrzynek, Czelin na skarpie n/Odrą na południe od Cedyni.*
 - 8. ZSOK Zespół wsi chłopskich o średniowiecznej metryce, z XIII w. granitowymi kościołami, położone po zachodniej stronie Odry, w bliskim sąsiedztwie Szczecina, w gminie Kołbaskowo i Dobra Szczecińska: Wąwelnica, Będargowo, Barnisław, Smolęcín, Siadło Górne, Pargowo, Kamieniec.*
 - 9. ZSOK Zespół urbanistyczny Szczecina, historycznej stolicy Pomorza Zachodniego, miasto portowe, leżące nad Odrą. W sylwecie miasta dominuje renesansowy zamek książąt pomorskich, gotycki kościół katedralny p.w. św. Jakuba oraz zespół reprezentacyjnych gmachów użyteczności publicznej, tzw. Wały Chrobrego. W układzie przestrzennym miasta dominuje zabudowa mieszkalna śródmieścia z przełomu XIX i XX w., o unikatowym rozplanowaniu z gwiazdziście rozchodzącymi się alejami.*
 - 10. ZSOK Zespół urbanistyczny Stargardu Szczecińskiego – miasto hanzeatyckie nad rzeką Iną, Zabudowa starówki zniszczona w 70%. Zachowane mury miejskie z bramami i licznymi basztami, obwiedzione plantami w miejscu fos i umocnień nowożytnych, ratusz gotycki z XIII w., gotycki kościół farny NMP z XIII w.*
 - 11. ZSOK Zespół urbanistyczny Świnoujścia, zaplecza portu powstałego w XVIII w. (prawa miejskie w 1765 r.) na wyspie Uznam. W XIX w. miasto stało się kurortem nadmorskim z cennym zespołem zabudowy wczasowo-sanatoryjnej oraz parku zdrojowego.*
-

12. ZSOK Zespół wsi w gminie Kamień Pomorski: Chrzastowo, Strzeżewo, Radawka, Wrzosowo i Żółcino o średniowiecznej metryce (w dobrach kapituły kamieńskiej), z murowaną zabudową zagrodową lokowaną na planie czworoboku.
 13. ZSOK Gmina Myślibórz - Czerników, Derczewo, Golenice, Kierzków, Nawrocko, Otanów, Rościn - duże wsie z kościołami, zespołami podworskimi oraz parkami.
 14. ZSOK Gmina Nowogródek Pomorski - dawne miasto Karsko.
 15. ZSOK Gmina Choszczno - Korytowo (wieś joannicka z kościołem, zespołem 2 dworów, parkiem), Raduń (średniowieczny plan, kościół gotycki kamiennie-ceglany).
 16. ZSOK Gmina Kalisz Pomorski - miasto Kalisz z zabytkowym kościołem i pałacem oraz układem urbanistycznym z 1771 r. oraz wsie o wartościowym układzie ruralistycznym: Giżyno, Pomierzyn, Pożrzadło Wielkie i Stara Studnica, Sienica.
 17. ZSOK Gmina Tuczo - Jeziorki Waleckie (kościół ryglowy z XVIII w, zabudowa chłopska), Lubiesz (kościół z XIV-XIX w, zabudowa wiejska), Marcinkowice (kościół barokowy, zabudowa wiejska, park podworski), Rzeczycza (zabudowa wiejska, kościół z XIX w).
 18. ZSOK Gmina Walcz - Karsibór (kościół z XIX wieku, park), Kłębowiec (kościół z XX wieku, relikty barokowego pałacu, park, zabudowa wiejska), Golce (kościół barokowy, młyn wodny), Lubno (kościół z XIX w., pałac i park, folwark, zabudowa wiejska).
 19. ZSOK Gmina Sianów – miasto Sianów, układ urbanistyczny i zabudowa, fabryka zapalek oraz wsie o rodowodzie średniowiecznym: Biolkowo, Gorzebadź, Iwęcino, Kłos, Osieki, Skwierzynka i z gminy Będzino wsie Jamno i Łabusz - liczna zabudowa siedliskowa z budynkiem bramnym, kościoły i budynki uzdrowiskowe.
 20. ZSOK Gmina Biały Bór – miasto Biały Bór i jego otoczenie w krajobrazie morenowym, składające się ze wsi o zachowanej wartościowej strukturze ruralistycznej: Biała, Brzeźnica, Dolgie, Drzonowo, Kaliska, Kazimierz, Kołtki, Sępólno Małe, Sępólno Wielkie i Stępień.
 21. ZSOK „Nad Radwią”, wyznaczony zespołami wsi folwarcznych związanych z Koszalinem, w którym wyróżniają się: Strzękocino, Niedalino, Dunowo, Jarzyce i Konikowo.
 22. ZSOK Zespół urbanistyczny Sławna, stolicy księstwa Sławińskiego-Słupskiego; zachowane rozplanowanie średniowieczne bez zabudowy, z pozostałościami obwarowań miejskich i gotyckim kościołem Mariackim z XIV w.
 23. ZSOK Zespół urbanistyczny Koszalina; miasto hanzeatyckie, zachowane rozplanowanie średniowieczne, katedra p.w. Niepokalanego Poczęcia NMP z lat 1300-1333, zespół okazałych gmachów użyteczności publicznej z XIX i XX w.
 24. ZSOK Gmina Sławoborze – wsie o zachowanym układzie z zabytkowymi budynkami: Mysłowice, Powalice, Słowieńsko oraz wsie Berkanowo, Ząbrowo (gm. Świdwin).
 25. ZSOK Zespół urbanistyczny Kołobrzegu, bez zabudowy, miasto portowe, u ujścia Parsęty, słynne z wydobycia i handlu solą, w XIX w. rozwinęło się jako uzdrowisko.
-

Proponowany system ochrony obszarowej środowiska kulturowego, przyjęty w planie województwa, ilustruje załącznik graficzny VI.

3.4. Sfera społeczna

Zasoby ludzkie województwa zachodniopomorskiego, wynoszące łącznie 1 732 838 mieszkańców, charakteryzują następujące elementy mające istotny wpływ na możliwości rozwoju społeczno-gospodarczego i ich implikacje przestrzenne:

- niska gęstość zaludnienia (76 M/km²) i zdecydowana przewaga ludności miejskiej (~70%), przy koncentracji większości tej ludności w Szczecinie, Koszalinie i kilku miastach średniej wielkości, powodującej bardzo niską gęstość zaludnienia terenów wiejskich (często poniżej 30 M/km²). Równocześnie występują zjawiska migracyjne
- odpływ ludności z terenów wiejskich i małych miast (największy w obszarach południowych województwa i części środkowej subregionu koszalińskiego);
- znaczny spadek przyrostu naturalnego z 6‰ w 1990 r. do 1,06‰ w 2000 r., będący wynikiem systematycznego zmniejszania się liczby urodzeń;
- struktura wiekowa ludności charakteryzuje się stosunkowo niskim odsetkiem grupy poprodukcyjnej (13,1%) w stosunku do pozostałych grup i relatywnie do proporcji krajowych. Występują tu istotne zróżnicowania przestrzenne w skali województwa;
- brak istotnych przyrostów zatrudnienia, przy jednoczesnym jego istotnym spadku w sektorze przedsiębiorstw, skutkuje wzrostem i tak olbrzymiego bezrobocia (średnia wojewódzka przekroczyła 20%, a szczególnie wysoki procent występuje na popegeerowskich terenach wiejskich i w małych miastach – nawet ponad 35%);
- stosunkowo niski udział pracujących w rolnictwie w strukturze zatrudnienia.

3.4.1. Założenia demograficzno-społeczne

3.4.1.1. Struktura ludności

Przyjęta, jako podstawa rozważań planu województwa, prognoza demograficzna na podstawie aktualnych trendów zakłada:

- utrzymanie się niewielkiego przyrostu naturalnego do 2005 r. i jego spadek w latach następnych,
- utrzymanie się na przyszłość ujemnego salda migracji dla województwa, jednakże z tendencją malejącą,
- przyrost udziału ludności wiejskiej z tytułu rozwoju funkcji pozarolniczych na wsi,
- spadek poziomu dzietności rodzin powodujący wyższe tempo wzrostu ilości gospodarstw domowych,

i przedstawia się następująco:

	1998	2005	2010	2015
Wariant biologiczny	1731,8	1756,3	1774,5	1789,9
saldo migracji		-3,3	-4,5	-5,0
wariant pomigracyjny	1731,8	1753,0	1770,0	1784,9
– miasto	1208,3	1218,0	1227,0	1237,0

– wieś	523,5	535,0	543,0	547,9
Gospodarstwa domowe	590,0	607,0	622,0	629,0

Kierunki

W zakresie struktury wiekowej ludności prognoza demograficzna wskazuje na:

- *utrzymanie się, a następnie powolny spadek tendencji zmniejszania się liczby urodzeń, skutkującej zmniejszaniem się udziału w strukturze grupy przedprodukcyjnej,*
- *utrzymanie się w pierwszym okresie, a następnie spadek tendencji wzrostu grupy produkcyjnej,*
- *stałe zwiększanie się w strukturze wieku ludności udziału grupy poprodukcyjnej.*

Stwarzać to będzie określone problemy w systemie oświaty oraz w sferze zatrudnienia.

Przestrzenne rozmieszczenie powyższych zjawisk w województwie ilustrują załączniki graficzne VII, VIII, IX, X, XI, XII.

3.4.1.2. Zatrudnienie i bezrobocie

W województwie zachodniopomorskim liczba pracujących w latach 1990-95 stale malała. Odwrócenie tej tendencji nastąpiło w roku 1996. Wystąpił:

- stały spadek liczby pracujących w przemyśle, budownictwie oraz transporcie, gospodarce magazynowej i łączności,
- znaczący wzrost liczby pracujących w handlu i usługach,
- wyraźna sezonowość zatrudnienia w sektorze hoteli i restauracji (wzrost w sezonie letnim),
- istotny wzrost liczby pracujących w obsłudze nieruchomości i firm.

W województwie, w porównaniu z resztą kraju, ponad dwukrotnie niższy jest udział pracujących w rolnictwie, wyższy natomiast w handlu i transporcie. Pierwsze zjawisko świadczy o bardziej nowoczesnej strukturze zatrudnienia w gospodarstwach rolnych, drugie zaś i trzecie to wynik związków regionu z gospodarką morską oraz inwestowania w działalność handlową. W rybołówstwie i rybactwie pracuje blisko połowa ogółu zatrudnionych w tym sektorze w Polsce. Odsetek zatrudnionych w przemyśle pozostaje na tym samym poziomie. Wyraźnie załamał się rynek pracy w budownictwie, mimo że odsetek zatrudnionych przewyższa wartość krajową (w latach dobrej koniunktury budownictwo zatrudniało ponad 10% ogółu pracujących, obecnie 6,8%).

Aktywność zawodowa ludności województwa zachodniopomorskiego wynosi 43,3%, co oznacza, że zasoby siły roboczej kształtują się na poziomie 750,8 tys. osób. Liczba pracujących wyniosła w kwietniu 2000 r. 614,8 tys. osób, w grudniu 2000 r. zmniejszyła się do 571,1 tys. osób. Na różnicę między zasobami pracy a wielkością zatrudnienia składają się bezrobotni zarejestrowani, bezrobotni nierejestrowani bądź pracujący w tzw. szarej strefie, jak też osoby zatrudnione, nie ujęte w bieżącej sprawozdawczości statystycznej.

Głównym problemem rynku pracy w województwie jest sprostanie w najbliższych latach popytowi na miejsca pracy, generowanemu przez wysoką stopę bezrobocia i wkraczanie młodych ludzi na rynek pracy. Oznacza to konieczność tworzenia nowych miejsc pracy.

Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w województwie zachodniopomorskim w październiku 2000 r. wyniosła 139,8 tys. osób, a już w grudniu wzrosła do 150 tys. Stopa bezrobocia należy do najwyższych w Polsce. Jest ona silnie zróżnicowana w poszczególnych powiatach województwa: od 7,1% w Szczecinie do ok. 30% w powiatach świdwińskim, drawskim, choszczeńskim, szczecineckim, sławieńskim, białogardzkim i gryfickim (w układzie administracyjnym obowiązującym do 01.2001 r.). Rejony wysokiego bezrobocia to jednocześnie obszary odpływu ludności, dysponujące małą liczbą miejsc pracy. Zjawiska te są współzależne.

Przestrzenne rozmieszczenie zjawiska ilustrują schematy graficzne XIII, XIV.

Najważniejsze problemy rozwoju społeczno – gospodarczego województwa zachodniopomorskiego, związane z zasobami ludzkimi województwa, są następujące:

- wzrost w latach 2000-2006 grupy produkcyjnej o ponad 100 tys. osób (wyż demograficzny) przy istniejącym 130-tysięcznym bezrobociu stworzy poważny problem na rynku pracy; zatrudnienie takiej liczby osób będzie najważniejszą sprawą do rozwiązania w najbliższym okresie,
- spadek liczby młodzieży w wieku szkoły podstawowej o 67 tys. i szkoły średniej o 39 tys. wywoła poważne problemy w systemie oświaty (niż demograficzny),
- znaczące ukryte bezrobocie na obszarach wiejskich,
- pogłębiająca się redukcja zatrudnienia związana z wprowadzonymi reformami w szkolnictwie i służbie zdrowia, Polskich Kolejach Państwowych oraz w zakładach pracy zaliczanych do sektora publicznego (m.in. także gospodarka morska),
- wzrost ilości obszarów zagrożonych strukturalnym bezrobociem,
- odpływ kadr z obszarów wymagających szczególnych działań aktywizacyjnych,
- na obszarze województwa zachodniopomorskiego znajdują się powiaty, w których występują zbiorowości zagrożone marginalizacją: białogardzki, drawski, gryficki, kamieński, łobeski, pyrzycki, sławieński, stargardzki, szczecinecki, świdwiński, wałecki.

Kierunki

Działania w sferze przestrzennej mogą mieć tylko pośredni wpływ na zmianę niekorzystnych tendencji demograficznych. Do podstawowych możliwych i niezbędnych działań należą: tworzenie warunków stymulacji intensyfikacji rozwoju najbardziej nośnych rozwojowo funkcji, aktywizacji obszarów najbardziej zagrożonych depopulacją – wiejskich i małych miast – przy określeniu zasad niezbędnej harmonizacji przestrzennej i równoważenia tego rozwoju oraz wykorzystanie wszystkich możliwych rezerw rozwojowych, w tym rezerw terenowych i preferencji przestrzennych.

3.4.2. Mieszkalnictwo

Wskaźniki charakteryzujące sytuację mieszkaniową za rok 2000 przedstawiają się następująco:

- powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę – 18,4 m² (18,3 na wsi i 18,5 w miastach, dla Polski – 19,2) – *schemat graficzny XV*,
- liczba osób na 1 izbę w mieszkaniu (patrz załączona mapka) – 0,91 (0,98 na wsi, 0,88 w miastach, dla Polski 0,92) – *schemat graficzny XVI*.

Wypożyczenie mieszkań w podstawowe instalacje w 2000 roku przedstawia poniższa tabela:

	Mieszkania wyposażone w				
	wodociąg	ubikację	łazienkę	gaz sieciowy	centralne ogrzewanie
	w %				
Miasto	100	91,9	89,4	81,5	82,0
Wieś	100	75,1	81,0	5,2	59,7

Podkreślenia wymaga duży udział budynków wyposażonych dobrze w infrastrukturę techniczną na terenach wiejskich. Stan techniczny wielu obiektów jest jednak zły, co pogarsza minimalny poziom środków przeznaczanych na remonty.

W roku 2000 przekazano do użytku 4053 mieszkania o łącznej powierzchni użytkowej 318,5 tys. m². Było to o 371 mieszkań więcej niż w roku 1999.

W strukturze mieszkań oddanych do użytku duży udział miało budownictwo spółdzielcze (33,5%) oraz przeznaczone na sprzedaż lub wynajem (28,2%). W roku 1999 było to odpowiednio 36,7% i 19,5%.

W ciągu roku rozpoczęto budowę 6087 mieszkań (w tym 2396 w budownictwie indywidualnym) oraz wydano pozwolenia na realizację 7836 mieszkań (3073 w budownictwie indywidualnym).

Do września 2001 roku oddano do użytku 3525 mieszkań o łącznej powierzchni 275,5 tys. m², o 724 mieszkania więcej niż w tym samym okresie w roku 2000. Trudno to jednak uznać za rozwiązania wystarczające, szczególnie w kontekście potrzeb ludzi, których nie stać na budowę lub kupno mieszkania.

Równocześnie w wielu miejscowościach, głównie małych wsiach popegeerowskich, istnieje wiele niedokończonych obiektów mieszkalnych (na ogół w stanie surowym), których dokończenie i wykorzystanie mogłoby być bardziej opłacalne niż budowa nowych obiektów tzw. budownictwa socjalnego. We wsiach popegeerowskich występują ponadto poważne problemy w zakresie utrzymania i szczególnie infrastrukturalnej obsługi zespołów budownictwa mieszkaniowego o charakterze wielorodzinnym, potęgowane bardzo złą sytuacją ekonomiczną mieszkańców tych osiedli.

Kierunki

Rozwiązanie problemów mieszkaniowych należy do zadań samorządu lokalnego, stąd w planie województwa trudno formułować zalecenia w tym zakresie. Natomiast podkreślić trzeba konieczność eliminowania przypadkowości lokalizacyjnej nowej zabudowy, prowadzącej do niekontrolowanego rozproszenia, jak też potrzebę troski nad istniejącą zabudową o wartościach kulturowych. Utrzymanie w planach miejscowych terenów pod budownictwo społeczne, socjalne.

3.4.3. Infrastruktura społeczna

3.4.3.1. Nauka i oświata

Szkolnictwo wyższe regionu skoncentrowane jest w dwóch ośrodkach: Szczecinie i Koszalinie (a filie innych uczelni w małych miastach). W szkołach wyższych województwa zachodniopomorskiego kształci się łącznie¹ (w różnych systemach – dziennym, wieczorowym, zaocznym, eksternistycznym) 92 949 studentów, z czego w systemie studiów dziennych ponad 39,5 %.

Z aktualnie funkcjonujących piętnastu szkół wyższych, sześć stanowią szkoły państwowe, które kształcą ok. 78 % ogółu studentów (w stosunku do ubiegłego roku nastąpił prawie 6% wzrost). Odnotowany (w roku akademickim 2000/2001) znaczący spadek liczby studentów uczelni niepaństwowych (łącznie o blisko 20%) związany jest z trudną sytuacją Bałtyckiej Wyższej Szkoły Humanistycznej w Koszalinie (postawionej w stan likwidacji i działającej warunkowo), której liczba studentów zmniejszyła się o ok. 35%. Druga z uczelni koszalińskich – Politechnika Koszalińska posiada ustabilizowaną pozycję, tak pod względem wielkości, jak i jakości nauczania. W obu tych uczelniach kształci się ok. 32% ogółu pobierających naukę w szkołach wyższych woj. zachodniopomorskiego.

Dwanaście uczelni prowadzi studia podyplomowe, zaś pięć z nich – Uniwersytet Szczeciński, obie politechniki, Akademia Rolnicza i PAM, prowadzi również studia doktoranckie. Najliczniejszą (proporcjonalnie do liczby studiujących) kadrę nauczycielską posiadają ze szkół państwowych: PAM, WSM, Politechnika Szczecińska, zaś wśród szkół niepaństwowych: WS Sztuki Użytkowej, WSZ „Oeconomicus” PTE, WS Zarządzania.

Wiodącą rolę jako ośrodek akademicki odgrywa Szczecin, zapewniający kompleksowe zaspokojenie potrzeb w zakresie wszystkich głównych kierunków kształcenia oraz ciągle rozszerzający ofertę — od 2000/2001 r. działają dwie nowe uczelnie: Wyższa Szkoła Zarządzania oraz Wyższa Szkoła Języków Obcych i Turystyki.

Specyfiką regionu są kierunki studiów związane z morzem i gospodarką morską. Obok Wyższej Szkoły Morskiej w Szczecinie, która należy do najlepszych uczelni tego typu nie tylko

¹ dane z roku akademickiego 2000/2001, łącznie z cudzoziemcami zgodnie z siedzibą szkoły macierzystej, bez filii Akademii Muzycznej w Poznaniu i filii WSP TWP w Warszawie.

w Europie i która jako pierwsza tego typu instytucja na świecie otrzymała certyfikat jakości ISO 9001, również inne szczecińskie uczelnie kształcą w morskich specjalnościach: Wydziały Techniki Morskiej i Budowy Okrętów Politechniki Szczecińskiej, Wydział Rybactwa Morskiego Akademii Rolniczej oraz Instytut Nauk o Morzu Uniwersytetu Szczecińskiego.

Najstarszą szkołą wyższą regionu jest Politechnika Szczecińska, posiadająca kilkudziesięcioletni dorobek i jedną z największych w kraju sieć komputerową (AMSK zapewnia połączenia z innymi sieciami, ułatwiając współpracę ponadregionalną, krajową i międzynarodową).

Główne informacje o wyższych uczelniach regionu zawiera poniższe zestawienie tabelaryczne.

uczelnia	studenci ogółem	% stud. systemem dziennym	nauczyciele akademiccy	% nauczycieli - profesorów
szkoły państwowe				
Uniwersytet Szczeciński	30 117	37,4	1 035	19,3
Politechnika Koszalińska	17 158	44,6	521	18,4
Politechnika Szczecińska	11 785	69,4	713	14,9
Akademia Rolnicza	8 590	49,5	404	24
Pomorska Akademia Medyczna	1 646	75,4	525	8,9
Wyższa Szkoła Morska	3 030	58,5	247	17,8
szkoły niepaństwowe				
Zachodniopom. Szkoła Biznesu	3 413	19,8	50	36
Wyższa Szkoła Humanistyczna TWP	2 002	1,9	21	62
Wyższa Szkoła Sztuki Użytkowej	183	100	13	61.5
Bałtycka Szkoła Humanistyczna	12 431	4,1	208	23
Wyższa Szkoła Adm. Publicznej	1 504	30,5	15	40
Wyższa Szkoła Zawodowa „Oeconomicus” PTE	359	26,0	26	38,5
Wyższa Szkoła Integracji Europejskiej	185	53,5	9	-
Wyższa Szkoła Zarządzania	141	26,2	10	40
Wyższa Szkoła Języków Obcych i Turystyki	68	0	2	-

Informację przestrzenną dotyczącą regionalnych uczelni macierzystych (bez filii i punktów konsultacyjnych) zawiera załącznik graficzny XVII.

Wprowadzana reforma oświaty zmieniła strukturę szkolnictwa podstawowego i ponadpodstawowego. Bazę szkolnictwa ponadpodstawowego stanowią na terenie województwa zachodniopomorskiego:

- 120 licea ogólnokształcące dla młodzieży
- 89 liceów ogólnokształcących dla dorosłych
- 262 szkoły techniczne i zawodowe dla młodzieży
- 84 szkoły techniczne i zawodowe dla dorosłych.

Naukę pobierają uczniowie również w szkołach policealnych — 40 dla młodzieży i 94 dla dorosłych. Na terenie województwa zachodniopomorskiego naukę w szkołach średnich kontynuuje ponad 100 tys. uczniów oraz ok. 9 tys. w szkołach policealnych. Uczniowie szkół średnich ogólnokształcących stanowią ok. 41,2% uczącej się młodzieży na tym poziomie kształcenia, 37,2% pobiera naukę w szkołach technicznych i zawodowych, pozostałe 21,6% stanowią uczniowie szkół zasadniczych.

Współczynnik skolaryzacji (brutto) wynosi:

- dla szkolnictwa ogólnokształcącego – 35,5%,
- dla szkolnictwa technicznego i zawodowego – 51,0%,

co daje województwu zachodniopomorskiemu odpowiednio 11 i 12 miejsce w kraju (wśród 16 województw).

Stan tego szkolnictwa (dane z roku szkolnego 2000/2001) przedstawia załączona tabela.

szkolnictwo średnie i zawodowe						
gminy miejskie						
	średnie ogólnokształcące		średnie techniczne i zawodowe		policealne	
	dla młodzieży	dla dorosłych	dla młodzieży	dla dorosłych	dla młodzieży	dla dorosłych
Szczecin	37	16	51	19	19	39
Białogard	1	-	4	2	-	1
Darłowo	1	1	2	1	-	1
Kołobrzeg	4	3	7	-	2	2
Koszalin	11	13	21	20	7	21
Sławno	1	1	3	3	-	1
Stargard Szcz.	8	5	20	7	2	7
Szczecinek	5	3	9	2	1	2
Świdwin	1	2	5	3	-	1
Świnoujście	6	2	5	3	1	2
Wałcz	3	2	5	1	4	1
gminy miejsko – wiejskie						
Barlinek	2	-	6	1	-	-
Barwice	-	-	1	-	-	-
Biały Bór	2	-	4	-	-	-
Bobolice	-	1	1	1	-	-
Borne Sulinowo	-	-	-	1	-	-
Chociwel	-	-	2	-	-	-
Chojna	1	1	4	1	1	-
Choszczno	2	2	6	-	-	1
Czaplinek	1	1	5	-	2	-
Dębno	2	1	7	2	-	-
Drawsko Pomorskie	1	1	7	-	-	1
Golczewo	1	-	-	-	-	-
Goleniów	2	2	2	4	-	1
Gryfice	2	3	1	1	-	2
Gryfino	1	3	7	1	-	2
Kalisz Pomorski	1	1	-	-	-	-
Kamień Pomorski	1	2	6	1	-	-
Karlino	-	-	-	2	-	-

Lipiany	1	-	-	-	-	-
Łobez	1	1	-	-	-	2
Maszewo	-	-	2	-	-	1
Mieszkowice		1	4	-	-	-
Myślibórz	2	-	14	1	-	-
Nowogard	3	3	4	-	-	3
Płoty	1	1	3	-	-	-
Polanów	1	2	-	-	-	-
Police	3	-	5	3	-	-
Połczyn Zdrój	1	1	4	-	-	1
Pyrzyce	1	2	7	-	-	1
Resko	1	1	-	-	-	-
Trzebiatów	1	2	3	1	-	-
Wolin	2	3	3	1	-	-
Złocieniec	1	2	2	-	-	1
gminy wiejskie						
gm. Będzino	-	1	-	-	-	-
gm. Brzeżno	-	-	-	-	1	-
gm. Dziwnów	1	-	-	-	-	-
gm. Gościno	-	-	6	-	-	-
gm. Manowo	-	1	4	1	-	-
gm. Rewal	1	1	-	-	-	-
gm. Sławoborze	-	1	-	-	-	-
gm. Szczecinek	1	-	5	-	-	-
gm. Tychowo	1	-	5	1	-	-

wg rocznika statystycznego 2000/2001 (dane z IX 2000)

Informację przestrzenną dotyczącą rozmieszczenia placówek szkolnictwa ponadpodstawowego zawiera załącznik graficzny XVIII.

Kierunki

W zakresie szkolnictwa wyższego i nauki niezbędne są rozbudowa i modernizacja istniejącej bazy akademickiej, w tym kontynuacja realizowanych inwestycji (Politechnika Koszalińska).

Natomiast w szkolnictwie średnim do najważniejszych zadań należą:

- *doskonalenie organizacji systemu w zakresie dostępności w każdym obszarze województwa do różnych typów szkół,*
- *modernizacja, niezbędna rozbudowa obiektów przystosowanych do pełnienia funkcji liceów,*
- *wyposażenie obiektów w niezbędne zaplecze sportowe,*
- *budowa nowych kompleksów oświatowych w przypadku braku możliwości wykonywania wymaganych funkcji w obiektach istniejących lub możliwości spełnienia wymogu dostępności (nowe lokalizacje).*

3.4.3.2. Kultura

Rolę regionalnych centrów kulturalnych pełnią dwa największe ośrodki miejskie województwa – Szczecin i Koszalin, skupiające liczne placówki kulturalne: teatry, muzea, filharmonie, liczne galerie i kluby, kina.

Na terenie województwie działa kilkaset jednostek zajmujących się upowszechnianiem kultury, m.in. 1628 placówek bibliotecznych (w tym 397 bibliotek i filii bibliotecznych), 20 muzeów, 42 kina stałe, 130 domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic.

Ważniejsze placówki kultury woj. zachodniopomorskiego

- Ośrodki kultury:
 - Zamek Księżąt Pomorskich w Szczecinie
- Teatry:
 - w Szczecinie — Teatr Współczesny, Teatr Polski, Teatr Lalek „Pleciuga”, sceny teatralne „Krypta” i „Kana”
 - w Koszalinie — Teatr Bałtycki, Teatr Propozycji „Dialog”
- Filharmonie i opery
 - w Szczecinie — Filharmonia Szczecińska im. M.Karłowicza, Opera „Na Zamku”,
 - w Koszalinie — Filharmonia Koszalińska im. S.Moniuszki,
- Amfiteatry: Kołobrzeg, Koszalin, Świnoujście,
- Muzea:
 - podregion koszaliński — Koszalin, Darłowo, Kołobrzeg, Szczecinek, Wałcz, Mirosławiec,
 - podregion szczeciński — Szczecin, Barlinek, Myślibórz, Stargard Szczeciński, Międzyzdroje, Wolin, Cedynia.
- Kina:
 - podregion koszaliński — Darłowo, Biały Bór, Drawsko Pomorskie, Mielno, Białogard, Kołobrzeg, Koszalin, Połczyn Zdrój, Sianów, Sławno, Szczecinek, Świdwin, Wałcz, Złocieniec,
 - podregion szczeciński — Szczecin, Barlinek, Chociwel, Choszczno, Dębno, Dobra Nowogardzka, Golczewo, Goleniów, Gryfice, Gryfino, Ińsko, Kamień Pomorski, Międzyzdroje, Myślibórz, Nowogard, Płoty, Police, Rewal, Stargard Szczeciński, Świnoujście, Trzebiatów.

W regionie organizowanych jest ponadto szereg imprez kulturalnych, często o długoletniej tradycji, które uzupełniają ofertę kulturalną regionu. Zaliczyć do nich należy m.in.: Festiwal Młodzieży Akademickiej „FAMA” w Świnoujściu, Przegląd Teatrów Małych Form „Kontrapunkt” w Szczecinie, Ińskie Lato Filmowe, Festiwal Gwiazd w Międzyzdrojach, Festiwal Muzyki Dawnej w Bierzwniku, Festiwal Muzyki Organowej i Kameralnej w Kamieniu Pomorskim i Koszalinie, Festiwal Pieśni Chóralnej w Międzyzdrojach i Szczecinie, Pyrzyckie Spotkania z Folklorem, Interfolk w Kołobrzegu, liczne plenery plastyczne dla artystów malarzy, rzeźbiarzy i grafików oraz wiele innych imprez.

Rozmieszczenie placówek kultury przedstawiono w załączniku graficznym XIX.

Kierunki

Działania rozwojowe w zakresie placówek kultury należy rozpatrywać w 2 aspektach:

- *zapewnienia właściwej obsługi mieszkańców województwa (głównie obiekty o znaczeniu ponadlokalnym w miastach),*
- *zwiększenia atrakcyjności województwa dla odwiedzających je turystów, ale także np. ludzi biznesu.*

Pogarszający się stan techniczny obiektów oraz rosnące wymogi uczestników i organizatorów imprez kulturalnych powodują bezwarunkową konieczność modernizacji większości istniejących obiektów.

Istotnym elementem jest możliwość wykorzystania, po adaptacji, na cele kultury dużej ilości atrakcyjnych obiektów zabytkowych (np. pałace, dwory, były obiekty wojskowe), aktualnie nieużytkowanych i w większości niszczących.

3.4.3.3. Ochrona zdrowia

Ochrona zdrowia należy do zadań samorządów terytorialnych – wojewódzkiego, powiatowych i gminnych. Gminy zapewniają zakres świadczeń podstawowej opieki zdrowotnej, przede wszystkim w oparciu o instytucję lekarza rodzinnego. Powiaty zabezpieczają opiekę specjalistyczną, ambulatoryjną i szpitalną w podstawowym zakresie (szpitale powiatowe). Samorząd szczebla wojewódzkiego realizuje swoje zadania utrzymując 14 zakładów stacjonarnej opieki zdrowotnej w tym 11 szpitali specjalistycznych, 1 ośrodek rehabilitacji dziecięcej, ośrodek leczenia odwykowego dla alkoholików i szpital uzdrowiskowy oraz 3 przychodnie specjalistyczne i wojewódzką stację pogotowia ratunkowego.

Województwo zachodniopomorskie dysponuje 9706 łózkami szpitalnymi w szpitalach publicznych (w tym 4380 w szpitalach samorządu wojewódzkiego, 3271 w szpitalach powiatowych, 1159 klinicznych i 896 resortowych)*. Specjalistyczne lecnictwo ambulatoryjne funkcjonuje w następujących formach organizacyjnych: przychodnie przyszpitalne, samodzielne publiczne i niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej oraz specjalistyczne praktyki indywidualne. Podstawowa opieka zdrowotna w dużej części jest zabezpieczona przez 181 niepublicznych zakładów opieki zdrowotnej i 145 praktyk indywidualnych oraz 38 publicznych zakładów opieki zdrowotnej.

Szpitaly publiczne w województwie zachodniopomorskim*

Lp	Nazwa jednostki	Miasto (powiat)
SZPITALY SAMORZĄDU WOJEWÓDZTWA		
1.	SP Wojewódzki Szpital Zespolony	Szczecin
2.	Spec. Szpital im. prof. A.Sokołowskiego	Szczecin
3.	Spec. SSP ZOZ Nad Matką, Dzieckiem i Młodzieżą	Szczecin
4.	SP Spec. ZOZ „Zdroje” Szczecin	Szczecin
5.	Regionalny Szpital Onkologiczny Szczecin	Szczecin
6.	SP Woj. Zakład Gruźlicy i Chorób Płuc Szczecin	Szczecin
7.	SP Szpital Wojewódzki Koszalin	Koszalin

* wg danych Departamentu Zdrowia i Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego

8.	Spec. Zakład Gruźlicy i Chorób Płuc Koszalin	Koszalin
9.	Szpital Spec. SP ZZOZ w Gryficach	Gryfice
10.	SP ZOZ Kołobrzeg	Kołobrzeg
11.	Kolejowy Szpital Uzdrawiskowy „Kolejarz”	Kołobrzeg
12.	Szpital Opieki Długoterminowej SP ZOZ w Tucznie	Wałcz
13.	Dziecięcy Oś. Rehabilitacji w Nowym Czarnowie	Gryfino
14.	Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnień od Alkoholu i Współuzależnień w Stanominie	Białogard
SZPITALA POWIATOWE		
1.	SP ZOZ Białogard	Białogard
2.	SP ZOZ Choszczno	Choszczno
3.	Szpital Powiatowy w Drawsku Pomorskim	Drawsko Pom.
4.	SP Szpital Powiatowy w Goleniowie	Goleniów
5.	SP Szpital Rejonowy w Nowogardzie	Nowogard
6.	SP ZOZ Gryfino	Gryfino
7.	SP Zakład Pielęgnacyjno-Opiekuńczy i Opiekuńczo-Lecznicy w Gryfinie	Gryfino
8.	SP ZOZ Zakład Psychiatryczny Pielęgnacyjny w Nowym Czarnowie	Gryfino
9.	SP ZZOZ Kamień Pomorski	Kamień Pomorski
10.	SP ZOZ Barlinek	Myślibórz
11.	SP ZOZ Dębno	Myślibórz
12.	SP ZZOZ Police	Police
13.	SP ZOZ Pyrzyce	Pyrzyce
14.	SP ZZOZ Stargard Szczeciński	Stargard Szczeciński
15.	Szpital w Resku	Łobez
16.	SP ZOZ w Połczynie Zdroju	Świdwin
17.	SP ZOZ Sławno	Sławno
18.	SP ZZOZ Świnoujście	Świnoujście
19.	SP Zakład Pielęgnacyjno-Opiekuńczy w Świnoujściu	Świnoujście
20.	SP ZOZ Szczecinek	Szczecinek
21.	Szpital Powiatowy w Wałczu	Wałcz
22.	ZOZ Oddział Chorób Wewnętrznych w Darłowie	Sławno
23.	Szpital Miejski im. K. Boromeusza w Szczecinie	Szczecin
SZPITALA KLINICZNE		
1.	SP SK PAM Nr 1 Szczecin	Szczecin
2.	SP SK PAM Nr 2 Szczecin	Szczecin
SZPITALA RESORTOWE		
1.	ZZOZ MSWiA w Szczecinie	Szczecin
2.	109 Szpital Wojskowy Szczecin	Szczecin
3.	ZZOZ MSWiA w Koszalinie	Koszalin
4.	107 Szpital Wojskowy w Wałczu	Wałcz

Rozmieszczenie placówek służby zdrowia pokazano na załączniku graficznym XX.

Według danych za 2000 r. przy obowiązującym do 1.01. 2000 r. podziale administracyjnym liczba łóżek w poszczególnych powiatach przypadająca na 10 000 mieszkańców jest zróżnicowana i przedstawia się następująco:

- powyżej 60 łóżek/10 000 mieszkańców jest w powiatach: wałeckim, gryfickim, pyrzyckim, kołobrzeskim i mieście Szczecinie,

- powyżej 30 łóżek/10 000 mieszkańców jest w powiatach: myśliborskim, choszczeńskim, goleniowskim, koszalińskim, białogardzkim, sławieńskim i mieście Świnoujściu,
- poniżej 30 łóżek/10 000 mieszkańców jest w powiatach: gryfińskim, stargardzkim, szczecineckim, polickim, kamieńskim, świdwińskim i drawskim.

W województwie zachodniopomorskim średni wskaźnik łóżek wynosi 56 na 10 000 mieszkańców i jest zbliżony do wskaźnika krajowego.

Obecny rozwój zakładów opiekuńczych leczniczych i pielęgniarских oraz zakładów opieki paliatywnej nie odpowiada potrzebom. Zapotrzebowanie na ten rodzaj opieki zdrowotnej wśród mieszkańców województwa jest większy. Zbyt słabo są też rozwinięte alternatywne formy opieki stacjonarnej, takie jak: opieka dzienna, chirurgia “jednego dnia”, opieka terminalna czy hospitalizacja domowa.

Lecznictwo uzdrowiskowe funkcjonuje w placówkach specjalistycznych w Świnoujściu, Kamieniu Pomorskim, Kołobrzegu i Połczynie Zdroju. Ponadto w szeregu wczasowych miejscowości nadmorskich występują obiekty o zróżnicowanym zakresie udzielania usług zabiegów w zakresie lecznictwa uzdrowiskowego.

Poziom finansowania opieki stomatologicznej nie daje szans na szybkie osiągnięcie norm w zakresie stanu uzębienia, zgodnych ze wskazaniami Światowej Organizacji Zdrowia.

Pogotowie ratunkowe na terenie województwa zachodniopomorskiego funkcjonuje w różnych strukturach, których organami tworzącymi są samorząd województwa, powiaty i gminy.

Stacje pogotowia ratunkowego i oddziały pomocy doraźnej, których organem tworzącym jest Samorząd Województwa Zachodniopomorskiego

Lp.	Stacja pogotowia ratunkowego	Lokalizacja w powiatach
1.	WSPR w Szczecinie	Szczecin
	– Filia w Czaplinku	Drawsko Pomorskie
	– Filia w Drawsku Pomorskim	Drawsko Pomorskie
	– Filia w Kaliszu Pomorskim	Drawsko Pomorskie
	– Filia w Złocięcu	Drawsko Pomorskie
	– Filia w Goleniowie	Goleniów
	– Filia w Nowogardzie	Goleniów
	– Filia w Gryficach	Gryfice
	– Filia w Resku	Gryfice
	– Filia w Gryfinie	Gryfino
	– Filia w Chojnie	Gryfino
	– Filia w Kamieniu Pomorskim	Kamień Pomorski
	– Filia w Międzyzdrojach	Kamień Pomorski
	– Filia w Myśliborzu	Myślibórz
	– Filia w Dębnie	Myślibórz
	– Filia w Barlinku	Myślibórz
	– Filia w Policach	Police
	– Filia w Pyrzycach	Pyrzyce
	– Filia w Stargardzie Szczecińskim	Stargard Szczeciński
	– Filia w Dobrzanach	Stargard Szczeciński
	– Filia w Łobzie	Łobez

	– Filia w Świnoujściu	Świnoujście
	– Filia w Trzebiatowie	Trzebiatów
	– Filia w Wałczu	Wałcz
2.	SPZOZ w Kołobrzegu	Kołobrzeg

Stacje pogotowia ratunkowego, których organem tworzącym jest Samorząd Powiatowy

Lp.	Stacja pogotowia ratunkowego	Lokalizacja w powiatach
1.	ZOZ w Białogardzie	Białogard
2.	SPZOZ w Choszczynie	Choszczno
3.	SPR Koszalin	Koszalin (grodzki)
4.	ZOZ w Połczynie Zdroju	Świdwin
5.	ZOZ w Świdwinie	Świdwin
6.	ZOZ w Darłowie	Sławno
7.	SPZOZ w Sławnie	Sławno
8.	ZOZ w Szczecinku	Szczecinek

Stacje pogotowia ratunkowego, których organem założycielskim jest Samorząd Gminny

Lp.	Stacja pogotowia ratunkowego	Lokalizacja w powiatach
1.	Przychodnia Rejonowa w Bobolicach	Koszalin (ziemski)
2.	ZOZ w Polanowie	Koszalin (ziemski)
3.	ZOZ w Malechowie Stacja pogotowia w Lejkowie	Sławno

Rosnąca liczba urazów przede wszystkim komunikacyjnych, wymusza zwiększenie sprawności ratownictwa medycznego. Czas dojazdu karetki pogotowia ratunkowego do chorego oraz dowozu do miejsca udzielenia medycznej pomocy specjalistycznej jest jeszcze w wielu przypadkach zbyt długi. Niedostateczna liczba wydzielonych oddziałów leczenia urazów wielonarządowych powoduje tworzenie tych oddziałów w wielu szpitalach województwa.

Ponadto na terenie województwa funkcjonuje Lotnicze Pogotowie Ratunkowe „Zachód” powołane i podległe Ministrowi Zdrowia z siedzibą na lotnisku w Goleniowie.

Lotnictwo sanitarne jest używane stosunkowo rzadko. Jedną z przyczyn jest brak dostatecznej ilości odpowiednio przygotowanych lądowisk.

Materiał opracowano na podstawie danych z internetu, Rocznika Statystycznego 2000 i informacji Departamentu Zdrowia i Polityki Społecznej UM.

Kierunki

Wynikający z programu poprawy stanu zdrowotnego mieszkańców województwa zakres budowy i modernizacji szpitali winien poprawić jakość świadczonych usług zakładów opieki zdrowotnej, zwiększyć efektywność ich działania i zapewnić dostosowanie ich funkcjonowania do rzeczywistych potrzeb społeczeństwa. Działania w tym zakresie winny polegać m.in. na:

- *przebudowie i modernizacji szpitala po byłych jednostkach Armii Radzieckiej na centrum rehabilitacji z oddziałami szpitala rejonowego w Białogardzie,*
- *budowie Szpitala Wojewódzkiego w Koszalinie,*
- *budowie pawilonu ginekologiczno-położniczego i modernizacji szpitala w Stargardzie Szczecińskim,*
- *rozbudowie pawilonu ginekologiczno-położniczego z Oddziałem Ratownictwa Medycznego i Traumatologii w Samodzielnym Publicznym Wojewódzkim Szpitalu Zespolonym w Szczecinie przy ul. Arkońskiej*,*
- *budowie Szpitala w Szczecinie Zdrojach - II przedsięwzięcie, kuchnia i budynek IIB,*
- *rozbudowie Oddziału Radioterapii w Regionalnym Szpitalu Onkologicznym w Szczecinie przy ul. Strzałowskiej,*
- *modernizacji specjalistycznego Szpitala im. Prof. Alfreda Sokołowskiego w Szczecinie Zdunowie,*
- *modernizacja, rozbudowa i remont obiektów szpitalnych po jednostkach Federacji Rosyjskiej przy ul. Wyspiańskiego 34 w Świnoujściu dla potrzeb leczenia zamkniętego publicznej służby zdrowia.*

Wymogi sanitarne i techniczne dotyczące infrastruktury zakładów opieki zdrowotnej powodują konieczność odnawiania i modernizacji sprzętu i aparatury oraz obiektów ochrony zdrowia.

- *W celu zabezpieczenia świadczenia usług oraz utrzymania ich na odpowiednim poziomie przewidywane są do realizacji następujące główne zadania z zakresu zakupów i modernizacji:*
- *wymiana zdekapitalizowanego i mocno zużytego sprzętu i aparatury zagrażającej zdrowiu pacjentów i personelu;*
- *dofinansowanie zakupów specjalistycznej aparatury diagnostycznej np. aparatów RTG, angiografów, mammografów, aparatów USG oraz uzupełnienie o głowice specjalistyczne;*
- *informatyzacja i osieciowanie zakładów opieki zdrowotnej;*
- *dofinansowanie modernizacji obiektów nie spełniających wymogów prawnych np. w zakresie barier dla niepełnosprawnych lub wymogów Sanepidu albo PIP;*
- *pomoc w pozyskiwaniu środków na zadania związane z wdrażaniem programu unieszkodliwiania odpadów medycznych.*

Restrukturyzacja opieki zdrowotnej jest podyktowana koniecznością zwiększenia efektywności działania szpitali i przychodni na terenie województwa i dostosowania ich funkcji do rzeczywistych potrzeb społeczeństwa. W procesie restrukturyzacji realizowane będą następujące przedsięwzięcia:

- *tworzenie oddziałów opieki długoterminowej do osiągnięcia ilości łóżek zgodnej ze wskaźnikiem zalecanym przez Ministerstwo Zdrowia tj. 12 łóżek na 10 000 mieszkańców,*
- *przekształcenia wielu zakładów opieki zdrowotne, przychodni i szpitali poprzez likwidację lub włączanie do innych jednostek organizacyjnych,*
- *działania osłonowe dla pracowników restrukturyzowanych zakładów opieki zdrowotnej.*

* przygotowywana jest zmiana nazwy inwestycji na „Zakończenie budowy pawilonu Neurotraumatologii z Oddziałem Ratownictwa Medycznego w Samodzielnym Publicznym Wojewódzkim Szpitalu Zespolonym w Szczecinie przy ul. Arkońskiej.”

Zadania te są wdrażane zgodnie z „Programem restrukturyzacji w ochronie zdrowia w 2000 r. i perspektywą działań w latach następnych”, zatwierdzonym przez Ministra Zdrowia.

Restrukturyzacja bazy zintegrowanego ratownictwa medycznego jest wdrażana w województwie w oparciu o „Program zintegrowanego ratownictwa medycznego”, przygotowany przez Ministerstwo Zdrowia. Zakłady opieki zdrowotnej, zakwalifikowane przez Ministra Zdrowia do systemu zintegrowanego ratownictwa medycznego, rozpoczęły proces dostosowania do wymogów określonych w „Programie”. Celem zintegrowanego ratownictwa jest stworzenie modelu organizacyjnego, który składać się będzie, zgodnie z Ustawą o Państwowym Ratownictwie Medycznym, z:

- *centrów powiadamiania ratunkowego,*
- *zespołów ratownictwa medycznego,*
- *szpitalnych oddziałów ratunkowych.*

W pierwszym etapie realizacji „Programu zintegrowanego ratownictwa medycznego” w województwie zachodniopomorskim podjęte zostały działania przygotowawcze, mające na celu uruchomienie szpitalnych oddziałów ratunkowych. Dotychczas uruchomiono szpitalne oddziały ratunkowe w następujących zakładach opieki zdrowotnej:

- *Szpital Wojewódzki w Koszalinie,*
- *Wojewódzki Szpital Zespolony w Szczecinie,*
- *Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej w Gryficach,*
- *Zespół Opieki Zdrowotnej w Kołobrzegu,*
- *Szpital Powiatowy w Szczecinku,*
- *Specjalistyczny ZOZ nad Dzieckiem i Młodzieżą w Szczecinie.*
- *W trakcie tworzenia są szpitalne oddziały ratunkowe w 8 szpitalach:*
- *Szpital Kliniczny Nr 1 w Szczecinie*
- *Specjalistyczny Szpital im. prof. Sokołowskiego w Szczecinie-Zdunowo*
- *Szpital Powiatowy w Stargardzie Szczecińskim*
- *Szpital Powiatowy w Goleniowie*
- *Szpital Powiatowy w Pyrzycach*
- *Szpital Powiatowy w Choszczynie*
- *Szpital Powiatowy w Drawsku Pomorskim*
- *Szpital Powiatowy w Policach*

Szczegółowe dane, które mogą być wykorzystane do planowania i restrukturyzacji w ochronie zdrowia zawarte są w „Strategii sektorowej w zakresie ochrony zdrowia Województwa Zachodniopomorskiego” przyjętej przez Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego uchwałą Nr XXIV/226/01 z dnia 28 września 2001 roku.

3.4.4. Sfera gospodarcza

Gospodarkę województwa zachodniopomorskiego cechuje silne zróżnicowanie przestrzenne polegające na koncentracji przeważającej i znacznej działalności na obszarze aglomeracji szczecińskiej. Aglomeracja, z Policami, Gryfinem, Stargardem Szczecińskim i Goleniowem, koncentruje ok. 40% ogółu podmiotów gospodarczych województwa (55 tys.). Drugim co do wielkości ośrodkiem gospodarczym jest Koszalin, koncentrujący ok. 8% podmiotów gospodarczych (14,5 tys.).

Istotną rolę w gospodarce województwa odgrywa gospodarka morska o funkcjach ponadregionalnych. Udział regionu w gospodarce morskiej kraju charakteryzują następujące wskaźniki:

- | | | |
|--|---|-------|
| ▪ przeładunki ładunków w portach morskich | – | 46,4% |
| ▪ przeładunki tranzytowe | – | 46,0% |
| ▪ przewozy ładunków żeglugą morską | – | 89,0% |
| ▪ ruch pasażerów (porty morskie) | – | 88,0% |
| ponadto | | |
| ▪ pojemność dalekomorskiej floty rybackiej | – | 75,8% |

Przekształcenia w gospodarce morskiej, związane między innymi z transformacją gospodarczą, charakteryzują się następującymi zjawiskami:

- wzrostem w ostatnim okresie przeładunków portowych,
- trudną sytuacją organizacyjną i produkcyjną przemysłu stocznioowego,
- trudną sytuacją przedsiębiorstw żeglugowych i połowowych.

Przemysł województwa charakteryzuje się niskim udziałem w przemyśle krajowym. Zatrudnieni w przemyśle województwa zachodniopomorskiego stanowią 3,8% całości zatrudnienia w przemyśle polskim. W strukturze wielkości przedsiębiorstw dominują przedsiębiorstwa małe.

Podstawowy potencjał przemysłowy województwa stanowi przemysł chemiczny, produkcja energii elektrycznej, przemysł drzewny, przetwórstwo rolno-spożywcze. Główne gałęzie przemysłu skoncentrowane są w aglomeracji szczecińskiej (Police, Goleniów), pozostałe, związane z bazą surowcową o lokalizacji rozproszonej, na terenie całego województwa.

Produkcja ważniejszych wyrobów następuje w jednostkach dużych i średnich. Zaliczyć do nich należy produkcję:

- ropy naftowej i gazu,
 - nawozów azotowych i fosforowych oraz kwasu siarkowego,
 - tarcicy iglastej i liściastej,
 - płyt wiórowych,
 - odbiorników radiowych,
 - magnetofonów i dyktafonów.
-

Zdecydowana większość produkcji tych wyrobów posiada istotne znaczenie w produkcji krajowej:

- produkcja kwasu siarkowego stanowi 37,5% produkcji krajowej,
- produkcja nawozów stanowi 35,4% produkcji krajowej,
- produkcja magnetofonów stanowi 35,9% produkcji krajowej,
- produkcja tarcicy liściastej stanowi 21,1% produkcji krajowej,
- produkcja tarcicy iglastej stanowi 16,5% produkcji krajowej,
- produkcja płyt wiórowych stanowi 14,6% produkcji krajowej,
- produkcja ropy naftowej stanowi 32,7% produkcji krajowej,

Przemysł drzewny regionu zajmuje odpowiednio 1. i 2. pozycję w kraju pod względem produkcji tarcicy liściastej i iglastej.

Istotne znaczenie w ramach przetwórstwa przemysłowego zajmuje produkcja artykułów spożywczych, koncentrująca się w branżach:

- przemysł mięsny i drobiarski,
- przemysł mleczarski,
- przemysł cukierniczy,
- przemysł zbożowo-młynarski,
- przemysł ziemniaczany,
- przemysł piwowarski,
- przemysł chłodniczy.

Rozmieszczenie ważniejszych podmiotów gospodarczych zobrazowano na załączonym schemacie graficznym XXI.

Kierunki

Rozwój sfery gospodarczej, wynikający ze strategii rozwoju i programu rozwoju województwa, winien spełniać następujące generalne kryteria:

- *restrukturyzacja istniejącej bazy ekonomicznej i tworzenie warunków jej dywersyfikacji,*
- *wsparcie obszarów wymagających aktywizacji i zagrożonych marginalizacją, w szczególności przez rozwój w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw,*
- *zwiększenie konkurencyjności poprzez strukturalne dopasowanie sektora przemysłu i usług, jakość techniczną i innowacyjność,*
- *rozwój międzynarodowej współpracy.*
- *uwzględnienie możliwości wyznaczenia w planach miesięcowych potencjalnych terenów dla lokalizacji funkcji przemysłowej – obszar o powierzchni powyżej 100 ha.*

3.4.4.1. Gospodarka morska

Podstawowe znaczenie gospodarki morskiej w rozwoju gospodarczym regionu oraz jej udział w gospodarce morskiej kraju ilustrują dane określone wyżej (pkt. 3.4.4.). O znaczeniu i roli gospodarki morskiej świadczy wzrastająca w latach dziewięćdziesiątych ilość podmiotów

gospodarki morskiej, wynosząca na koniec 2000 roku 2010 podmiotów i około 34 tys. zatrudnionych w nich osób.

Podstawowe znaczenie w gospodarce morskiej posiadają duże porty w Szczecinie i Świnoujściu oraz port w Policach. Zdecydowanie mniejsze znaczenie posiadają małe porty w Kołobrzegu, Darłowie i Stepnicy.

Obroty ładunkowe wszystkich portów przedstawiają się następująco:

- port we Szczecinie – 11109,7 tys. ton,
- port w Świnoujściu – 8942,3 tys. ton,
- port w Policach – 2481,4 tys. ton,
- port w Kołobrzegu – 116,4 tys. ton,
- port w Darłowie – 27,9 tys. ton,
- port w Stepnicy – 20,4 tys. ton.

Łączne obroty ładunkowe w portach morskich wyniosły w 2000 roku 226981 tys. ton, w czym udział małych portów wyniósł 164,7 tys. ton (0,07%).

Funkcje transportowe oraz funkcje handlowe realizowane przez porty morskie przekładają się na odpowiedni udział w obrotach handlu zagranicznego. Największy udział w obrotach, według grup ładunków, w roku 2000 zajmował ładunek:

- węgla i koksu – 36,7%,
- drobnicy – 22,3%,
w tym w kontenerach – 3,8,
- innych masowych – 22,3%
- rudy – 11,7%

Najmniejszy udział zajmował ładunek:

- drewna – 0,2%,
- ropy i przetworów naftowych – 2,7%.

Obroty ładunkowe utrzymują się na przestrzeni ostatnich lat, na mniej więcej wyrównwanym poziomie; wahania sięgają rzędu 1-3% obrotów.

Ważne znaczenie posiada międzynarodowy ruch pasażerów w portach morskich. Wielkość międzynarodowego ruchu pasażerów w roku 2000 wynosiła 4051905, w tym 2051769 przyjazdów do kraju, 2000136 wyjazdów z kraju. Dane dla poszczególnych portów prezentują się następująco:

Port	Przyjazdy do kraju	Wyjazdy z kraju
Szczecin	46	24
Świnoujście	1126245	10772002
Kołobrzeg	803	808
Nowe Warpno	924625	922102

Funkcje przemysłowe gospodarki morskiej obejmują stocznie budowlane i remontowe, usługi manipulacyjne i przetwórcze skutecznie rozwijane w okresie lat dziewięćdziesiątych. Trudna obecnie sytuacja wiodącego przedsiębiorstwa – Stoczni Szczecińskiej S.A. – może

spowodować przejściowe ograniczenie rozwoju tej funkcji. Poprzedni okres charakteryzował się sprzedażą następujących statków morskich:

- rok 1999 – sprzedaż 19 statków (kontenerowce, masowce, chemikaliowce, siarkowce, drobnicowce-kontenerowce, inne),
- rok 2000 – sprzedaż 9 statków (kontenerowce, drobnicowce).

Obok Stoczni Szczecińskiej S.A., w regionie działają stocznie remontowe: Szczecińska Stocznia Remontowa „Gryfia” S.A. i Stocznia Remontowa „Parnica”. Stocznie remontowe, w ramach dywersyfikacji produkcji, rozpoczęły, poza remontami, budowę nowych statków, co jest zgodne z tendencjami światowymi w tym zakresie. Produkcja stoczniowa winna być nadal rozwijana.

Morska flota transportowa eksploatowana przez operatorów województwa zachodniopomorskiego, wg stanu na 2000 rok, posiadała 107 statków o nośności 2258,8 tys. DWT.

Sytuacja w zakresie rybołówstwa charakteryzowała się spadkiem liczebności floty dalekomorskiej, przy jednoczesnym wzroście liczby jednostek połowowych małych. Na niekorzystną sytuację składa się dodatkowo spadek połowów ryb morskich w wyniku zmniejszenia się dostępności do łowisk dalekomorskich oraz spadek połowów we własnej strefie ekonomicznej.

Stan posiadania floty rybackiej na koniec 2000 roku wynosił 171 statków, w tym 16 trawlerów przetwórci (o różnych typach statków) i 155 kutrów i statków rybackich.

Stan powyższy uzupełniało 448 łodzi rybackich (zarejestrowanych w Urzędzie Morskim).

W nadmorskich małych portach funkcjonują przedsiębiorstwa rybołówstwa bałtyckiego o różnej kondycji ekonomicznej. Stosunkowo dobrze rozwinięte jest rybołówstwo indywidualne. W sieci zakładów przetwórstwa rybnego pierwsze miejsce (także w kraju) zajmuje Zakład Przetwórstwa Ryb „Superfish” w Kukini pod Kołobrzegiem.

Kierunki

Warunkiem utrzymania wiodącej funkcji gospodarki morskiej jest pełne wykorzystanie położenia nadmorskiego dla rozwoju funkcji portowych oraz stworzenia funkcjonalnego, atrakcyjnego pod względem tranzytowym, systemu transportowego.

Niewątpliwy wpływ na rozwój gospodarki morskiej regionu w sytuacji szybkiej (2004 rok) integracji z Unią Europejską będą posiadały następujące czynniki:

- *wzrost roli Bałtyku, jako morza wewnętrznego Unii (nosnik komunikacyjny),*
- *prognozy zakładające najwyższe wskaźniki wzrostu obrotów i handlu zagranicznego w południowej i wschodniej strefie wybrzeża Bałtyku,*
- *ww. rozwój wymiany handlowej z preferencjami dla transportu morskiego, spowoduje rozszerzenie międzynarodowego znaczenia zespołu portowego.*

Port w Szczecinie i port w Świnoujściu staną przed szansą, jaką będzie otwarcie zachodniej granicy państwa, przekładające się na intensyfikację obrotów tranzytowych najbliższego

otoczenia wschodnich Niemiec. Wiąże się z tym potrzeba zmiany charakteru portów poprzez ich uniwersalizację i zwiększenie udziału ładunków drobnicowych. Oznacza to konieczność przyciągnięcia inwestorów zainteresowanych budową specjalistycznych terminali przeładunkowo-składowych lub zakładów przemysłu przyportowego, dla których port będzie elementem układu transportowego (eksport, import).

Dalece niewystarczająco pod względem gospodarczym są wykorzystane małe porty i przystanie mogące mieć duże znaczenie dla gospodarki regionu, co powinno być wykorzystane (m.in. dla rozwoju turystyki żeglarskiej).

Rozwój floty warunkowany jest koniunkturą na rynku przewozów towarowych i pasażerskich. Podobne problemy koniunkturalne przeżywa rybołówstwo.

Istotnym elementem jest utrzymanie stanu posiadania i stanu technicznego infrastruktury warunkujących rozwój gospodarki morskiej, szczególnie w sytuacji małych portów.

3.4.4.2. Przemysł

W przemyśle regionu, według stanu na koniec 2000 roku, pracowało 80598 osób, z czego:

- 0,6% było zatrudnionych w górnictwie i kopalnictwie,
- 88% było zatrudnionych w przetwórstwie przemysłowym,
- 11,4% było zatrudnionych w wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię, gaz, wodę.

Liczba przedsiębiorstw wynosiła 377, z czego sektor publiczny liczył 62 przedsiębiorstwa (dane dotyczą podmiotów o liczbie pracujących 50 i więcej osób).

Wzrosła w porównaniu do roku 1999 wartość produkcji sprzedanej przemysłu (według cen bieżących) o 1,1%, i wynosiła w 2000 roku 17428,5 mln zł, w czym udział sektora publicznego wynosił 25,5%, a udział sektora prywatnego 74,5%.

Zaznaczyć należy, że największy udział w wartości produkcji sprzedanej przemysłu zajmuje sekcja przetwórstwo przemysłowe, tj. 79,1%.

Największy udział w wartości produkcji sprzedanej w ramach przetwórstwa przemysłowego zajmuje produkcja artykułów spożywczych i napojów wynosząca 26,1% (zaznacza się minimalny wzrost w porównaniu do okresu poprzedniego).

Jak przedstawiono w części ogólnej, podstawowy dla regionu potencjał produkcyjny koncentruje się w aglomeracji szczecińskiej. Reprezentują go trzy największe firmy regionu (Stocznia Szczecińska S.A., Zakłady Chemiczne Police S.A., ZE Dolna Odra) lokujące się w grupie czołowych przedsiębiorstw w kraju. Równolegle funkcjonują przedsiębiorstwa duże o zróżnicowanej strukturze branżowej (SSR Gryfia S.A., Bosman Browar Szczecin S.A., Fabryka Papieru Skolwin S.A., KPPD Szczecinek S.A., Brok S.A.).

Utrwaloną pozycję w skali kraju zajmuje przemysł drzewny (bardzo wysokie pozycje w produkcji tarcicy).

Za ustabilizowaną uznać należy sytuację w zakresie produkcji artykułów spożywczych i napojów. Cechuje ją ponadto wysoka wartość produkcji sprzedanej oraz wyraźne tendencje jej

wzrostu (np. wzrost o 20,7% w 2000 roku w porównaniu do roku 1999). Ważne znaczenie posiada aspekt lokalizacyjny tej gałęzi produkcji i cechujące go rozproszenie w strukturze przestrzennej regionu, co w przeważającej mierze wynika ze związków z bazą surowcową. Potencjał produkcyjny poszczególnych branż związany jest ze strukturami miejskimi (osadniczymi) i stanowi element stabilizujący gospodarkę tych struktur.

Pomimo dominującej pozycji w strukturze własnościowej sektora prywatnego nadal jest dużo firm państwowych i spółek Skarbu Państwa. Coraz wyraźniej zaznacza się udział kapitału zagranicznego.

Przemysł regionu charakteryzuje się stosunkowo dużym udziałem firm reprezentujących niewysoki standard technologiczny, co potwierdza niski udział wydatków na działalność innowacyjną w przemyśle regionu w skali kraju (jedno z ostatnich miejsc w kraju; trzykrotnie mniej niż teoretycznie porównywalne województwo pomorskie).

W działaniach rozwojowych założyć należy utrzymanie i rozwój istniejącego potencjału produkcyjnego i jego niezbędnej modernizacji jako warunku sprostania wymogom konkurencyjności. Preferować należy zwiększenie udziału przemysłów wysoko zaawansowanych technologii, a tym samym przemysłów swobodnego związania lokalizacyjnego (ważny element w przyszłościowej strukturze przestrzennej regionu).

Intensywnie rozwijać należy przetwórstwo przemysłowe w zakresie przetwórstwa rolno-spożywczego i przetwórstwa drzewnego, mających podstawowe znaczenie dla aktywizacji gospodarczej obszarów recesji oraz podstawowe znaczenie dla rozwoju obszarów wiejskich. Ten kierunek rozwoju przenosi się na rozwój drobnej i średniej przedsiębiorczości.

Analogiczne działania prowadzić należy w zakresie przemysłu ceramicznego (utrwalonego historycznie), związanego z bazą surowcową, rozwijając go technologicznie i zwiększając asortymentowo ofertę rynkową.

Jeżeli chodzi o strukturę branżową, to za wysoce niekorzystny uznać należy upadek przedsiębiorstw o zaawansowanej technologii (elektronika), szczególnie w podregionie koszalińskim. Za niekorzystny uznać należy również mały udział przetwórstwa owocowo-warzywnego w zakresie przetwórstwa rolno-spożywczego.

Problem eksploatacji obszarów zasobowych wymaga każdorazowo indywidualnych rozstrzygnięć, przy czym za podstawowe uznaje się następujące zasady:

- na obszarach priorytetowych dla ochrony przyrody i krajobrazu nie powinna odbywać się eksploatacja odkrywkowa kruszyw,
 - tereny wydobywania winny być niezwłocznie renaturyzowane i doprowadzone do stanu umożliwiającego inne formy użytkowania po zakończeniu eksploatacji,
 - wykluczyć należy tworzenie nowych miejsc wydobywania torfu, za wyjątkiem pracujących na rzecz medycyny.
-

Kierunki

Rozwój przemysłu zapewnić winien zwiększenie jego udziału w PKB na 1 mieszkańca do najwyższego poziomu w kraju, co wiąże się ze wzrostem inwestycji, modernizacją technologiczną i rozwojem przemysłów wysoko zaawansowanych technologii.

Należy utrzymać, restrukturyzować i modernizować istniejący potencjał produkcyjny charakterystyczny dla regionu. Należy z uwagi na duże możliwości rozwijać przemysł rolno-spożywczy, szczególnie zaś branże niedostatecznie rozwinięte, a charakteryzujące się dużym potencjałem oraz stałą dynamiką wzrostu.

Należy rozwijać historycznie utrwalone kierunki produkcji w zakresie przemysłu stocznioowego oraz przemysłu drzewnego i przemysłu materiałów budowlanych opartych o lokalną bazę surowcową, zwiększać i wzbogacać ofertę asortymentową stosownie do zapotrzebowania rynkowego.

Wprowadzanie nowych branż produkcyjnych o wysoko zaawansowanych technologiach i małym związaniu lokalizacyjnym stanowić winno kierunek aktywizacji obszarów problemowych.

Eksplorację zasobów prowadzić należy z uwzględnieniem warunków określonych wcześniej, co jest szczególnie istotne w sytuacji zakładanego hipotetycznego wzrostu zapotrzebowania na kruszywa w wypadku podjęcia szerokich działań w zakresie realizacji infrastruktury drogowej, niezależnie od zapotrzebowania w budownictwie.

Odniesienia przestrzenne w określonym wyżej zakresie są następujące:

Utrzymanie istniejącego potencjału produkcyjnego jest utwierdzeniem istniejącego stanu zagospodarowania określonego w układach lokalnych (plany miejscowe).

Działania restrukturyzacyjne i modernizacyjne winny zmierzać w kierunku ograniczenia szkodliwego oddziaływania bądź uciążliwości (o ile takowe występują). W przeważającej mierze plany miejscowe zabezpieczają niezbędny zakres rezerw terenowych pod rozwój funkcji produkcyjnych, natomiast stopień przygotowania terenów pod względem formalnym (m.in. własności) oraz technicznym (infrastruktura) jest zróżnicowany.

Niezależnie od powyższego, uwzględniając nawet specyficzne wymagania inwestycyjne, istnieje pełne pokrycie potrzeb.

W sytuacji tworzenia nowych rezerw terenowych kierować się należy zwartością układów przestrzennych (lokalizacje w strukturach osadniczych).

Wychodząc z założenia wielofunkcyjnego rozwoju wszystkich struktur osadniczych istnieje otwartość lokalizacyjna, wyjątki stanowić mogą miejscowości o statusie specjalnym (np. uzdrowiska) wymagające rozstrzygnięć indywidualnych. Takich rozstrzygnięć wymagać będą incydentalne lokalizacje położone poza strukturami osadniczymi.

Intencją założonych kierunków rozwoju sfery produkcyjnej jest wzmocnienie struktur osadniczych (szczególnie na obszarach depresyjnych) i równoważenia rozwoju w skali regionu. Na ww. kierunki działań nakładają się indywidualne systemy stymulacji finansowej,

odpowiedni do potrzeb rozwój otoczenia biznesowego, tworzenie centrów doradztwa, promocji i systemu informacji gospodarczej.

3.4.4.3. Budownictwo

W województwie zachodniopomorskim, z ogólnej liczby podmiotów gospodarki narodowej, około 11% podmiotów zadeklarowało działalność w zakresie budownictwa. Budownictwo regionu charakteryzuje się znacznym rozproszeniem wykonawców i słabą pozycją kapitałową firm.

Zdecydowanie dominują firmy sektora prywatnego (zakłady osób fizycznych i spółki).

Do zjawisk charakteryzujących ten rodzaj działalności gospodarczej należą:

- spadek wartości produkcji budowlano-montażowej (na koniec roku 2000 w porównaniu z rokiem 1999 o około 8%),
- zmniejszenie się liczby przedsiębiorstw, w tym szczególnie liczby przedsiębiorstw sektora publicznego (na koniec roku 2000 w porównaniu z rokiem 1999 o około 10%),
- spadek liczby zatrudnionych w budownictwie (na koniec roku 2000 w porównaniu z rokiem 1999 o około 20%).

Tendencje takie utrzymują się od kilku lat.

Ogólna wartość produkcji budowlano-montażowej w województwie zachodniopomorskim wynosiła na koniec 2000 roku w cenach bieżących 1770,4 mln złotych, z czego na:

- budownictwo mieszkaniowe przypadało 28,7% wartości,
- budownictwo niemieszkaniowe przypadało 35% wartości,
- budownictwo inżynieryjne lądowe i wodne przypadało 36,3% wartości.

W strukturze budownictwa mieszkaniowego dominowała realizacja obiektów dwa i wielomieszkaniowych, która wynosiła 63,3% wartości. Budownictwo jednorodzinne w ogólnej wartości produkcji budowlano-montażowej stanowiło 19,4%.

Spradek produkcji rzeczowej i zatrudnienia w budownictwie mieszkaniowym i przemysłowym był wynikiem braku rozwiązań systemowych w zakresie finansowania budownictwa mieszkaniowego oraz spadku ilości znaczących inwestycji infrastrukturalnych w województwie.

Kierunki

Zahamowanie niekorzystnych tendencji w budownictwie nastąpić może wyłącznie w sytuacji korzystnej zmiany uwarunkowań ogólnych (sytuacji społeczno-ekonomicznej kraju), wzrostu ilości inwestycji infrastrukturalnych, przemysłowych i komercyjnych oraz w sytuacji znalezienia rozwiązań systemowych dostosowanych do potrzeb rynku w zakresie finansowania budownictwa mieszkaniowego.

Niezaspokojony popyt na mieszkania tworzy szanse rozwoju budownictwa mieszkaniowego, w tym jednorodzinnego.

Dalszych szans rozwoju dopatrywać się należy w bliskiej perspektywie otwarcia się rynku usług budowlanych w krajach Unii Europejskiej.

Rowój tego działu produkcji i usług ma z zasady odniesienia lokalne, w związku z czym odpowiednie udostępnienie i przygotowanie, w sensie inżynieryjnym, terenów wymaga wsparcia samorządów lokalnych.

3.4.4.4. Rolnictwo – obszary wiejskie

Rolniczy w dużej mierze charakter województwa zmusza do traktowania tej funkcji jako jednej z podstawowych funkcji regionu.

W regionie dominują gleby średnie, które stanowią 51%, oraz dobre i bardzo dobre stanowiące 24%. Najlepsze gleby występują w powiatach pyrzyckim, stargardzkim, myśliborskim. Średni syntetyczny wskaźnik jakości użytków rolnych w zachodniej części województwa jest wysoki (0,92), niższy natomiast w części wschodniej (0,74). Syntetyczny wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej dla województwa plasuje się powyżej średniej krajowej (65,7) i wynosi 67,1 (w skali 100-punktowej).

Powierzchni użytków rolnych województwa zachodniopomorskiego stanowi ok. 48,6% powierzchni ogólnej województwa i około 6% wszystkich użytków rolnych w kraju — co plasuje zachodniopomorskie na 9 miejscu wśród 16 województw Polski.

Powierzchnia użytków rolnych wynosiła (dane z 06.2000 r.) 1 113 789 ha, w tym udział gruntów ornych w powierzchni użytków rolnych wynosił 78,9% (878 420 ha), łąki i pastwiska zajmowały 20,7% (230 539 ha), a sady 0,4% (4 830 ha). Strukturę użytków rolnych w poszczególnych gminach ilustruje załącznik nr XXII.

Na jednego mieszkańca województwa przypadało 0,64 ha użytków rolnych, przy średniej krajowej 0,48 ha oraz średniej w Unii Europejskiej 0,39 ha.

Cechą charakterystyczną produkcji rolnej regionu jest duży udział areалу zbóż podstawowych, które w strukturze zasiewów (696,3 tys. ha – 9 miejsce w kraju) zajmują 69,5% i plasują województwo na 1 miejscu w Polsce.

Struktura powierzchni zasiewów (06.2000 r.) wyglądała następująco:

- 74,9% zboża
- 12,9% przemysłowe
- 5,5% pastewne
- 4,8% ziemniaki
- 0,3% strączkowe jadalne
- 1,8% pozostałe uprawy.

Rolnictwo zachodniopomorskie ma charakter ekstensywny, o czym świadczy niska produktywność ziemi, która wynosi 83% średniej krajowej. Stawia to region na dziesiątym miejscu w Polsce. Niskie jest zużycie nawozów w przeliczeniu na czysty składnik na 1 ha użytków rolnych (1999/2000):

- nawozów sztucznych 111,1 kg/ha UR — 14 miejsce w kraju
-

- nawozów wapniowych 140,9 kg/ha UR — 13 miejsce w kraju.

Województwo zajmuje ostatnie miejsce jeśli chodzi o ilość ciągników na 100 ha UR (3,3 szt.).

Struktura rolniczej przestrzeni produkcyjnej, zwłaszcza znaczny udział łąk i pastwisk, wskazuje na duże potencjalne możliwości rozwoju produkcji zwierzęcej, szczególnie hodowli i chowu bydła mięsnego i mlecznego. Obecny stan hodowli jest niezadowolający, jego stan obrazują poniższe dane (2000 r.):

- obsada bydła: 153,2 tys. sztuk — 14 miejsce w kraju
13,9 sztuk/100 ha UR — 16 miejsce w kraju
- obsada trzody chlewnej: 601,0 tys. sztuk — 10 miejsce w kraju
54,4 sztuk/100 ha UR — 12 miejsce w kraju
- skup żywca 77 kg/ 1 ha UR — 11 miejsce w kraju
- skup mleka 124 l/ 1 ha UR — 15 miejsce w kraju

Istniejąca baza produkcyjna i posiadane rezerwy, dotyczące zarówno wydajności jak i jakości produkcji, mogą być wykorzystane po stworzeniu racjonalnych zasad gospodarowania i po zapewnieniu opłacalności produkcji. W regionie działają prawie wszystkie rodzaje branż przetwórstwa rolno-spożywczego: zbożowa, mięsna, mleczarska, cukrownicza, owocowo-warzywna, przemysł spirytusowy i piwowarski, przetwórstwo ryb, przemysł paszowy. Większość z funkcjonujących zakładów nie jest jednak przygotowana do wejścia do Unii Europejskiej. Na działające 224 zakłady mleczarskie oraz przetwórstwa ryb i mięsa, zaledwie 12,5% spełnia dziś normy unijne, z czego ponad 60% stanowią zakłady przetwórstwa ryb (ok. 24% wszystkich zakładów tego typu w regionie). Ponad 30% zakładów nie ma większych szans na dostosowanie się do norm unijnych, pozostałe potrzebują okresu przejściowego, by móc w przyszłości funkcjonować w strukturach Unii Europejskiej.

Na terenie województwa podjęto próby stworzenia rynków hurtowych – Środkowopomorskie Hurtowe Centrum Rolno-Spożywcze S.A. w Koszalinie i Zachodniopomorskie Rolno-Spożywcze Centrum Hurtowe S.A. w Szczecinie.

Rolnictwo województwa zachodniopomorskiego charakteryzuje najmniejsze w kraju zatrudnienie – wynosi ono 7,6 osoby na 100 ha użytków rolnych (ponad trzykrotnie mniej niż średnia krajowa). Jednocześnie rolnictwo zachodniopomorskie osiąga najwyższą w Polsce, dwukrotnie wyższą niż średnia krajowa, wydajność w przeliczeniu na jednego zatrudnionego (w powiecie pyrzyckim wskaźnik ten jest 4,8 razy większy). W województwie nie występuje więc zjawisko przerostów zatrudnienia w rolnictwie, a w konsekwencji nie ma konieczności jego obniżania. Tylko 43% ludności wiejskiej uzyskuje dochody z działalności rolniczej. Równocześnie aż 70% pracujących w rolnictwie utrzymuje się wyłącznie lub głównie z pracy w swoim gospodarstwie (o 17% więcej niż średnio w kraju). Wskaźniki te świadczą o wpływie rolnictwa na poziom dochodów gospodarstw domowych i jednocześnie na jego średnią towarowość. Niska jest liczba grup producenckich i udział trwałych powiązań producentów rolnych z rynkami zbytu.

Obecna struktura własnościowa rolniczej przestrzeni produkcyjnej ukształtowała się w latach 90-tych. Przed rokiem 1990 dominował na terenach Pomorza Zachodniego sektor rolnictwa uspołecznionego, głównie państwowe gospodarstwa rolne (PGR), które w wyniku przekształceń własnościowych uległy likwidacji, a ich majątek przekazano do Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa. W roku 1991 we władaniu sektora uspołecznionego znajdowało się 67,4% powierzchni użytków rolnych (przy średniej krajowej 23,7%), pozostała część użytkowana była przez gospodarstwa indywidualne. Z zasobu Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa w ręce prywatne przeszło 900 tys. ha, z czego w formie kupna-sprzedaży tylko 130 tys. ha. Dominującą formą powiększania gospodarstw była zatem dzierżawa, która nie prowadzi do trwałego rozdysponowania zasobów AWRSP, a tym samym do trwałej poprawy struktury agrarnej. Stałej dekapitalizacji ulegają nie zagospodarowane obiekty po państwowych gospodarstwach rolnych. Równie niekorzystnym zjawiskiem, obserwowanym w ostatnich latach, jest zwrot dzierżawionej ziemi do zasobu AWRSP, szacowny na 270 tys. ha.

„Koncepcja polityki zagospodarowania przestrzennego kraju” zakłada, iż do 2010 r. we władaniu sektora publicznego powinno zostać ok. 15 % areału użytków rolnych; pozostałe 85% będzie stanowić własność sektora prywatnego, przy czym jego udział w użytkowaniu winien wzrosnąć do ok. 95%.

Według danych z czerwca 2000 r. (rocznik statystyczny woj. zachodniopomorskiego) sektor publiczny użytkuje 14,4% użytków rolnych, pozostałe 85,6% użytkuje sektor prywatny (spółdzielnie produkcji rolniczej i gospodarstwa indywidualne) – tabela.

Użytkowanie gruntów wg siedziby użytkownika (dane z czerwca 2000 r.)

wyszczególnienie	użytki rolne w ha			
	razem	grunty orne	sady	łąki i pastwiska
ogółem	1 105 076	871 326	4 918	228 832
sektor publiczny	159 711	104 960	6	54 745
w tym wł. państwowa	144 295	95 764	5	48 526
sektor prywatny	945 365	766 366	4 912	174 087
w tym:				
spółdzielnie produkcji rol.	29 657	23 252	172	6 233
gospod. indywidualne	674 563	537 242	4 170	133 151

Największy areał użytków rolnych jest w posiadaniu indywidualnych gospodarstw rolnych, do których należy 61% ogółu użytków rolnych. Przeciętna powierzchnia użytków rolnych na 1 gospodarstwo wynosi ok. 16,8 ha, podczas gdy średnia krajowa wynosi ok. 7,0 ha („Koncepcja polityki zagospodarowania przestrzennego kraju” zakłada zwiększenie przeciętnego obszaru użytków rolnych gospodarstwa indywidualnego do 9 ha).

W regionie obserwuje się jednak znaczne rozpiętości wielkości gospodarstw, co ilustruje poniższa tabela

Indywidualne gospodarstwa rolne wg grup obszarowych użytków rolnych

wyszczególnienie	w sztukach	w odsetkach %
ogółem o pow. użytków rolnych	38 959	100
do pow. 4,99 ha	16 483	42,3
o pow. 5,00 – 14,99 ha	12 774	32,8
o pow. 15,00 – 49,99 ha	8 384	21,5
o pow. 50,00 ha i więcej	1 318	3,5

Dominują gospodarstwa małe i średnie do 15 ha, najniższy zaś jest odsetek gospodarstw powyżej 50 ha – choć w skali kraju jest on najwyższy w Polsce. W województwie zachodniopomorskim istnieje ok. 39 tys. indywidualnych gospodarstw rolnych, tj. 1,9 % ogólnej liczby indywidualnych gospodarstw w Polsce.

Proces przekształceń własnościowych trudno uznać za zakończony. Z analizy wykonanej przez Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Koszalinie wynika, że nie można mówić o dochodowości w przypadku gospodarstw poniżej 100 ha. Dopiero w grupie gospodarstw o wielkości 100-200 ha rolnicy osiągają dochody umożliwiające rozwój gospodarstwa, jego modernizację i inwestowanie. Rolnicy winni więc pomyśleć o powiększeniu areалу swoich gospodarstw, a w tym celu należałoby zmienić na korzystniejsze warunki kupna ziemi, np. poprzez dłuższy okres spłaty, mniejsze raty. W przypadku mniejszych gospodarstw szans na poprawę ich funkcjonowania należy upatrywać w działaniach typu: zalesienia gruntów, renty strukturalne, alternatywne formy gospodarowania np. agroturystyka, gospodarstwa ekologiczne, stawy rybne, produkcja ziół itp.

Już dziś gospodarka indywidualna posiada znaczący udział w rolnictwie ogółem, co obrazują poniższe dane:

- użytki rolne stanowią 61% ogółu użytków województwa
 - w tym: grunty orne 61,7%
- powierzchnia zasiewów 67,2%
 - w tym:
 - zboża podstawowe 67,0%
 - ziemniaki 90,4%
- pogłowie:
 - bydła 77,4%
 - trzody chlewnej 61,4%
- produkcja:
 - żywca rzeźnego 70,8%
 - mleka 75,6%

W indywidualnych gospodarstwach rolnych podstawowym kierunkiem jest produkcja roślinna – prowadzi ją 41% gospodarstw. Równorzędne znaczenie ma produkcja mieszana. O takim profilu gospodarstw decydują w dużej mierze uwarunkowania związane z istnieniem w przeszłości dużej liczby państwowych gospodarstw rolnych oraz warunki naturalne. Plony większości upraw są od kilku do kilkunastu procent wyższe od średnich krajowych.

Z procesem przekształceń własnościowych związana była pogorszająca się sytuacja życiowa ludności wiejskiej, szczególnie na tych obszarach, gdzie dominowało rolnictwo uspołecznione. Pojawiło się zjawisko wysokiego bezrobocia strukturalnego wśród pracowników byłych PGR-ów. Nałożył się na to również ogólnie niski poziom wykształcenia osób pracujących w rolnictwie uspołecznionym i jego obsłudze, niska dochodowość gospodarstw rolnych i brak kapitału inwestycyjnego. Wszystkie te czynniki sprawiły, iż obszary wiejskie pozostają obszarami głębokiej depresji ekonomicznej i społecznej. Dotyczy to zwłaszcza gmin i powiatów środkowej części regionu, na pograniczu dawnych województw szczecińskiego i koszalińskiego (powiaty: gryficki, białogardzki, świdwiński, drawski, stargardzki i choszczeński) oraz pasa wschodnich i południowych gmin województwa.

Podsumowując, należy stwierdzić, że obszary wiejskie województwa charakteryzują:

- zaniebdana infrastruktura na obszarach wiejskich, nie spełniająca norm i standardów Unii Europejskiej w zakresie zaopatrzenia w wodę oraz gospodarki kanalizacyjno-ściekowej,
- brak perspektyw zatrudnienia i rozwoju dla większości mieszkańców osiedli popegeerowskich,
- utrzymujące się długotrwałe bezrobocie, niskie dochody, w których znaczny udział stanowi pomoc socjalna.

Kierunki

Rolnictwo wymaga procesów modernizacyjnych, które zapewnią jego spójne powiązanie z całą gospodarką rynkową i współdziałanie z rolnictwem unijnym. Przetwórstwo surowców rolnych powinno zmierzać w kierunku zwiększenia możliwości eksportowych i przystosowania zakładów przetwórstwa do norm obowiązujących w krajach Unii Europejskiej.

Przygotowanie rolnictwa zachodniopomorskiego do wejścia w struktury Unii Europejskiej i skutecznej konkurencji z rolnictwem krajowym i unijnym nastąpi, m.in. poprzez:

- poprawę struktury obszarowej gospodarstw rolnych,
- stwarzanie warunków dla rozwoju rybactwa śródlądowego
- poprawę efektywności produkcji gospodarstw rolnych,
- budowę infrastruktury rynków produktów rolnych, organizowanie giełd i rynków hurtowych,
- rozwój i modernizację sektora przetwórstwa rolno-spożywczego,
- promocję regionalnych produktów rolnych, zwłaszcza o wysokim stopniu przetworzenia.

„Koncepcja Polityki Zagospodarowania Przestrzennego Kraju” wymienia wśród najważniejszych zmian, które wystąpią do 2010 r. w strukturze obszarowej gospodarstw indywidualnych, takie jak:

- spadek liczby gospodarstw o 16%
-

- zwiększenie przeciętnego areалу użytków rolnych gospodarstwa do 9 ha
- stabilizację udziału gospodarstw najmniejszych (do 2 ha), które będą pełnić rolę działek przydomowych dla rodzin wiejskich mających pozarolnicze źródło utrzymania
- polaryzację struktury gospodarstw – zwiększenie liczby gospodarstw o powierzchni powyżej 15 ha.

Mając na uwadze głównie poprawę struktury obszarowej gospodarstw rolnych oraz przeciwdziałanie nadmiernej koncentracji nieruchomości rolnych, Rząd przedłożył projekt Ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego państwa oraz o zmianie niektórych ustaw. Ustawa „ma na celu wdrożenie do systemu prawa rolnego konstytucyjnej zasady, że ustrój rolny w Polsce opiera się na funkcjonowaniu rodzinnych gospodarstw rolnych.” W celu poprawienia struktury agrarnej ustawa wprowadza pojęcia:

- powierzchni podstawowej gospodarstwa rolnego, której wielkość dla województwa zachodniopomorskiego wynosi 20 ha użytków rolnych,
- powierzchni maksymalnej gospodarstwa rolnego, której wielkość dla województwa zachodniopomorskiego wynosi 300 ha użytków rolnych.

Wielkości te mogą być zmniejszone lub zwiększone o maksymalnie 50 % przez sejmik województwa w porozumieniu z izbą rolniczą. Ustawa określa również m.in.: wymogi stawiane nabywcom nieruchomości rolnych, wprowadza zasady podziału gospodarstw rolnych, ustanawia nowe podmioty, którym będzie przysługiwać prawo pierwokupu oraz zmienia warunki pierwokupu (przysługujące obecnie tylko dzierżawcy). Ustawa wprowadza również istotne zmiany w niektórych ustawach mających związek z nieruchomościami rolnymi. Oczekuje się, że proponowana Ustawa „w radykalny sposób przyspieszy przemiany agrarne i ograniczy nabywanie nieruchomości rolnych przez osoby nieuprawnione, nabywające je w celach spekulacyjnych.” Po okresie przejściowym (12 lat) będzie obowiązywać nie tylko obywateli polskich, ale wszystkich obywateli państw Unii Europejskiej, chcących nabyć nieruchomości rolne w Polsce.

Niezależnie od określonych wyżej kierunków przemian w sferze produkcyjnej rolnictwa, istotne znaczenie w zakresie równoważenia rozwoju posiada podniesienie poziomu życia i pracy ludności wiejskiej, które można osiągnąć poprzez:

- modernizację i rozwój infrastruktury technicznej,
- zwiększenie dostępności do infrastruktury społecznej,
- aktywizację małych miast jako naturalnego zaplecza dla rozwoju obszarów wiejskich.

Funkcjonująca obecnie tradycyjna wieś monofunkcyjna winna przekształcić się w obszar wiejski wielofunkcyjny, co umożliwiłoby dopływ kapitału i zatrudnienie ludności wiejskiej w branżach pozarolniczych. Wielofunkcyjny zrównoważony rozwój obszarów wiejskich nastąpi w wyniku:

- ochrony środowiska naturalnego regionu, w tym budowy infrastruktury technicznej nastawionej na ochronę środowiska,
- zagospodarowania obiektów popegeerowskich (również na cele nierolnicze),
- utrzymania systemu melioracji na odpowiednim poziomie,
- rozwoju rolnictwa ekologicznego i stworzenia rynku dla jego produktów,

- *rozwoju funkcji pozarolniczych na obszarach wiejskich, w tym rozwój turystyki (szczególnie kwalifikowanej),*
- *zalesiania gruntów marginalnych.*

Wielofunkcyjny rozwój terenów wiejskich to szerokie pojęcie, kompleksowo traktujące problemy wsi i rolnictwa. Zwiększenie zatrudnienia pozarolniczego na wsi, większa możliwość wyboru pracy i jej różnorodność spowodują nie tylko wyższe dochody ludności wiejskiej, ale także wzrost atrakcyjności wsi jako miejsca zamieszkania i pracy. Przejmowanie przez „tradycyjną wieś” nowych funkcji zaowocuje zmniejszeniem bezrobocia oraz wzrostem przedsiębiorczości, która jest warunkiem każdego wzrostu gospodarczego.

Potencjał rolnictwa ilustruje załącznik graficzny Nr XXII „Użytki rolne i grunty orne”.

3.4.4.5. Leśnictwo

Lasy zachodniopomorskie pełnią ważną funkcję ekologiczną i gospodarczą oraz podnoszą atrakcyjność turystyczną regionu.

Tereny leśne pełnią funkcje:

- *ekologiczne (ochronne) – gdyż zapewniają stabilizację stosunków wodnych, chronią gleby przed erozją, kształtują klimat, stabilizują skład atmosfery i ją oczyszczają, tworzą warunki do zachowania potencjału biologicznego gatunków i ekosystemów, wzbogacają krajobraz regionu,*
- *produkcyjne (gospodarcze) – gdyż umożliwiają pozyskiwanie drewna (surowca odnawialnego, ekologicznego, wszechstronnie wykorzystywanego, umożliwiającego rozwój wielu gałęzi przemysłu), prowadzenie gospodarki łowieckiej, rozwijanie turystyki,*
- *społeczne – gdyż służą kształtowaniu korzystnych warunków zdrowotnych i rekreacyjnych dla społeczeństwa oraz tworzeniu różnorodnych form użytkowania lasu przez społeczność lokalną, zagospodarowują tereny zdegradowane i gleby marginalne.*

Spełniające różnorodne funkcje lasy są kluczowym elementem bezpieczeństwa ekologicznego kraju, którego rolę trudno przecenić, zaś polityka i gospodarka leśna mają rangę strategiczną dla kraju.

Powierzchnia gruntów leśnych województwa zachodniopomorskiego (stan na 31.XII.2000 r.) wynosi 808,4 tys. ha, co stanowi 8,9% gruntów leśnych kraju i plasuje województwo pod tym względem na pierwszym miejscu w Polsce. Duża lesistość regionu (34,3%, przy średniej krajowej 28,4%) sprawia, iż lasy stanowią znaczące zaplecze produkcyjne dla rozwoju przemysłu drzewnego, zwłaszcza że obszary prawnie chronione stanowią zaledwie 20,2% powierzchni ogólnej województwa – plasując zachodniopomorskie na dalekiej 14 pozycji wśród pozostałych województw Polski („Koncepcja polityki zagospodarowania przestrzennego kraju” zakłada zwiększenie powierzchni obszarów chronionych do ok. 32%). Lasy ochronne stanowią ok. 27% wszystkich lasów zachodniopomorskich, rezerваты leśne obejmują kolejne 0,5%, zaś pozostałe lasy to lasy wielofunkcyjne (w tym gospodarcze).

Większość lasów znajduje się w podregionie koszalińskim, którego lesistość wynosi 40,0%, podczas gdy podregionu szczecińskiego 29,6%. Największą lesistością charakteryzują się tereny południowej i wschodniej części województwa – są to powiaty: wałecki 55,0%, drawski 46,1%, szczecinecki 44,6%, koszaliński 42,6%, myśliborski 42,3%. Najniższy wskaźnik lesistości posiada powiat pyrzycki – zaledwie 6,3%. Do gmin posiadających wskaźnik lesistości powyżej 50% należą: Człopa, Biały Bór, Dębno, Drawno, Kalisz Pomorski, Mirosławiec, Polanów, Bierzwnik, Boleszkowice, Kobylanka, Manowo, Przybiernów, Tychowo, Wierzchowo.

Lesistość w poszczególnych gminach przedstawia załącznik Nr XXIII.

Lasy publiczne zajmują powierzchnię 776,8 tys. ha i stanowią 98,9 % ogółu lasów województwa. Strukturę własnościową lasów ilustruje poniższa tabela.

wyszczególnienie	pow. lasów w tys. ha
las ogółem	785,5
las publiczne	776,8
własność Skarbu Państwa	773,1
w tym:	
w zarządzie Lasów Państwowych	748,6
parki narodowe	8,8
własność gmin	3,7
las prywatne	8,7
w tym własność:	
osób fizycznych	6,4
rolniczych spółdzielni produkcyjnych	0,6

Lasami państwowymi województwa zachodniopomorskiego zarządzają trzy regionalne dyrekcje lasów państwowych w Szczecinie, Szczecinku i Pile, nadzorujące łącznie 53 nadleśnictwa.

Większość terenów leśnych skupiona jest w dużych kompleksach. Największymi kompleksami leśnymi są puszcze: Drawska, Goleniowska, Wkrzańska oraz lasy na południe od Koszalina. Gatunkiem dominującym jest sosna, wraz z modrzewiem zajmująca 71,3 % powierzchni wszystkich lasów zachodniopomorskich. Z pozostałych występujących gatunków znaczenie gospodarcze mają również: świerk, buk, dąb, brzoza.

Lasy w zarządzie Lasów Państwowych – wg grup wiekowych i składu gatunkowego

drzewostany wg klas wieku	% udział w pow. lasów
I (do 20 lat)	14,5
II (21-40 lat)	25,3
III (41-60 lat)	21,1
IV (61-80 lat)	16,4
V i wyższe (powyżej 80 lat)	19,0
klasa odnowienia, do odnowienia i o budowie przerębowej	2,7
grupy rodzajowe drzew	% udział w pow. lasów
sosna i modrzew	71,3
świerk	3,6
jodła i jedlica	0,1
dąb, jesion, klon, jawor i wiąz	5,2
buk	6,8
brzoza i robinia akacjowa	7,4
olcha	5,2
grab, osika, lipa, wierzba, topola	0,4

Ważniejsze dane o leśnictwie przedstawia poniższe zestawienie (wg rocznika statystycznego 2001):

Struktura odnowień i zalesień:

- sztuczne 93,1 %
- naturalne 6,9 %

Pielęgnowanie lasu obejmuje 35 388 ha

Pozyskanie drewna przedstawia się następująco – w 2000 r. pozyskano 2 746,2 dam³ grubizny, z czego iglastej 1 951,6 dam³ i 794,6 dam³ liściastej.

Stan zdrowotny lasów regionu jest oceniany jako dobry, znacznie lepszy niż pozostałych lasów krajowych – zwłaszcza zdrowsze są lasy we wschodniej części województwa. Główne zagrożenie stanowią owady – brudnica mniszka i strzygonia choinówka. Zagrożenie zanieczyszczeniami powietrza nie zmienia się od kilku lat – w atmosferze utrzymuje się niski poziom dwutlenku siarki i azotu oraz średnioroczne opady pyłów.

Krajowy Program Zwiększenia Lesistości zakłada osiągnięcie w 2020 r. zalesienia na poziomie 30% – województwo zachodniopomorskie już przekroczyło pożądany poziom. Natomiast sporządzona przez Rządowe Centrum Studiów Strategicznych „Koncepcja polityki zagospodarowania przestrzennego kraju” zakłada znaczne podniesienie lesistości kraju – z istniejącego 28,4% (2000 r.) do ca 33% – planowanego perspektywicznie do 2020 r.

Gospodarka leśna w najbliższym czasie może stworzyć nowe miejsca pracy – Ministerstwa Środowiska i Pracy oraz Agencja Własności Rolnej Skarbu Państwa uruchomiły program „Zielone Miejsca Pracy”, w ramach którego absolwenci szkół rolniczych i bezrobotni mogliby znaleźć zatrudnienie przy ochronie i porządkowaniu lasów.

Leśnictwo w oparciu o znaczący udział przestrzeni leśnych w obszarze województwa posiada i powinno nadal posiadać znaczący udział w gospodarce regionu, stanowi bowiem duże zaplecze produkcyjne dla rozwoju drobnej i średniej przedsiębiorczości, a także rozwoju (a właściwie rekonstrukcji) przemysłu przetwórstwa drzewnego, w tym przemysłu meblarskiego.

Kierunki

Gospodarka leśna stanie się współzależnym z rolnictwem ogniwem rozwoju wielofunkcyjnego obszarów wiejskich. Część obszarów leśnych winna podlegać określonym ograniczeniom wynikającym z potrzeb wnioskowanego systemu ochrony środowiska (ESOCh), bądź z ich szczególnej przydatności jako tła krajobrazowego i rekreacyjnego dla rozwoju turystyki. Programy gospodarki leśnej winny uwzględniać czynniki intensyfikujące produkcję drzewną na obszarach nie wymagających szczególnej ochrony, w tym na obszarach gleb mało przydatnych rolniczo, które mogą być bez szkody dla rozwoju przestrzennego zalesione, pod warunkiem uwzględnienia wymogów określonej harmonizacji krajobrazowej.

Istotą prowadzonej gospodarki leśnej jest uwzględnienie w szerokim zakresie działań opartych na kryteriach ekologicznych, których celem jest przywrócenie i zachowanie zgodności biocenozy leśnej z biotopem oraz objęcie ochroną prawną najcenniejszych jej fragmentów.

3.4.4.6. Turystyka

Szczególne rola aktywizująca wzrost ekonomiczny i rozwój społeczny w regionie winna przypaść turystyce jako sektorowi o wielu powiązaniach interdyscyplinarnych. Miernikiem konkurencyjności będzie stopień przystosowania organizacyjnego i marketingowego do rosnących i zmieniających się warunków otoczenia. Konkurencyjność może być zapewniona poprzez dostęp do najnowszych osiągnięć w zakresie turystyki oraz wiedzy na temat trendów rozwojowych. Służyć temu powinna organizacja seminariów, szkoleń czy tematycznych konferencji.

Przewiduje się priorytet dla działań dotyczących rozwoju infrastruktury turystycznej w zakresie turystyki kwalifikowanej oraz agroturystyki. Będą one podejmowane głównie w obszarach, które cechują duże zasoby naturalne środowiska a jednocześnie wysoki stopień

bezrobocia strukturalnego. Przyjmuje się, że właśnie turystyka może stać się dźwignią rozwoju gospodarczego w obrębie tych obszarów.

Budowa ścieżek rowerowych, tworzenie szlaków turystycznych, inwestycje z zakresu renowacji zabytków, budowa infrastruktury technicznej oraz inne działania na rzecz wzbogacenia oferty regionu umożliwią wykształcenie marki województwa jako regionu turystycznego oraz wzmocnią jego konkurencyjność.

Turystyka jako zjawisko społeczne, a jednocześnie dziedzina gospodarki, wpisuje się we wszystkie układy funkcjonalne kraju: społeczny, ekologiczny i przestrzenny. Jest ona źródłem koniunktury gospodarczej dla kilkunastu dziedzin gospodarki, które biorą udział w procesie organizacji obsługi turystów i podróży. Sektor podróży i turystyki, jako sektor usługowy charakteryzujący się wysokim udziałem pracy ludzkiej, jest największym generatorem miejsc pracy na świecie.

Turystyka obejmuje ogół działań ludzi, którzy podróżują i przebywają dla wypoczynku, w interesach i w innych celach (z wyłączeniem działalności zarobkowej) przez okres nie przekraczający 12 miesięcy w miejscach znajdujących się poza zwykłym otoczeniem. Termin „turystyka” odnosi się do całokształtu działań osób odwiedzających, obejmując zarówno „turystów” (odwiedzających, którzy zatrzymują się co najmniej na jedną noc), jak i odwiedzających jednodniowych.

Położenie geograficzne – ekonomiczne stwarza dogodne warunki dla rozwoju turystyki. Umożliwia ono intensyfikację popytu na zasoby rekreacyjne, którego źródłem może się stać Europa Północno-Zachodnia (głównie Niemcy i Skandynawia). Rozwój gospodarki turystycznej, opartej o unikatowe dla Europy walory turystyczne i uzdrowiskowe pasa nadmorskiego i pasma pojeziernego, może stać się jej głównym czynnikiem uruchamiającym i generującym mechanizm pozytywnych społecznie i ekonomicznie przekształceń strukturalnych.

Aby gospodarka turystyczna spełniała funkcję głównego czynnika napędzającego rozwój, celowe jest podporządkowanie jej potrzebom innych dziedzin (rolnictwa, leśnictwa, usług i przemysłu) w taki sposób, aby kształtować wielofunkcyjny i ekologicznie uwarunkowany system gospodarowania, wiążący współzależnie całą gospodarkę i zagospodarowanie przestrzenne tej rozległej strefy.

Potencjał środowiska przyrodniczego, dzięki polityce kształtowania stref rekreacyjnych o najwyższych walorach przyrodniczych i krajobrazowych, może stanowić podstawę dynamizacji rozwoju całego kompleksu społeczno – ekonomicznego. Jego głównym ogniwem może stać się nowoczesna gospodarka turystyczna oraz kształtowane współzależnie z nią leśnictwo i rolnictwo wraz z komplementarną w stosunku do nich infrastrukturą.

Kreacyjna i stymulująca rola położenia wynika przede wszystkim z tego, że:

- przez obszary nadmorskie i pojezierne przebiegają dwa równoleżnikowe szlaki turystyczne Europy, łączące trzy największe obszary zurbanizowane Niemiec (Berlin, Hamburg, Zagłębie Ruhry) oraz obszary zurbanizowane Holandii i Belgii, z przestrzenią rekreacyjną pojezierzy meklemburskiego, pomorskiego;
-

- szlaki i obszary turystyczne całej polskiej strefy nadmorskiej stanowią integralne ogniwo tzw. „Zielonego Pierścienia Bałtyckiego”, opasującego Morze Bałtyckie (do którego można zaliczyć także inicjatywę „Zielonych Płuc Polski”, obejmującą północno-wschodnie obszary kraju);
- poprzez Polskę biegną trzy główne szlaki turystyczne, łączące Skandynawię z Europą Południową.

Naturalne zasoby przyrodnicze Pomorza Zachodniego stwarzają szczególne warunki dla rozwoju turystyki jako dominującej funkcji gospodarczej regionu. Na atrakcyjność województwa wpływają, m.in.:

- 185 - kilometrowy odcinek wybrzeża morskiego ze wszystkimi jego walorami,
- bogactwo pojezierzy (Drawskie, Ińskie, Myśliborskie, Wełyńskie),
- dolina Odry z szerokimi rozlewiskami, Zalew Szczeciński oraz wyspy Uznam i Wolin,
- wody śródlądowe,
- wysoka lesistość (puszcze: Koszalińska, Drawska, Goleniowska, Wkrzańska, Bukowa).

Szczególnymi walorami i zróżnicowaniem środowiska przyrodniczego, na obszarze województwa zachodniopomorskiego, wyróżnia się pas pobrzeża i pojezierzy.

Pas pobrzeża morskiego charakteryzuje się różnorodnym ukształtowaniem geograficznym oraz różnorodnym zainwestowaniem. Specyfika tych terenów powinna być bezwzględnie zachowana. Omawiany obszar, na całej jego długości, powinien być obsługiwany zbiorczą komunikacją równoległą do pasa wybrzeża, dostosowaną do przewidywanego obciążenia oraz powinien uzyskać niezbędną infrastrukturę techniczną obsługującą tereny nadmorskie.

Obszar nadmorski i bezpośrednio do niego przylegające tereny to cały zespół walorów środowiska przyrodniczego, z predyspozycjami dla funkcji turystycznej i uzdrowiskowej. Na warunki te składają się piaszczysta plaża z wydhami i lasami, źródłami wód leczniczych i lokalny korzystny mikroklimat dla regeneracji zdrowia człowieka.

Strefa nadmorska sprzyja rozwojowi różnych form turystyki związanej z wodami morskimi, wodami przybrzeżnymi, plażą, terenami zalesionymi, użytkami rolnymi bezpośredniego zaplecza.

Pojezierza stanowią przeciwwagę w stosunku do wybrzeża. Przyjęcie dla przyszłego rozwoju funkcji turystycznej w Polsce północno-zachodniej generalnej zasady częściowej zmiany struktury ruchu turystycznego na korzyść pojezierzy będzie oznaczało przyjęcie wypływających z niej zasad cząstkowych.

Całość pasa pojezierzy podzielono dla celów planistycznych na jednostki:

- Pojezierze Wełyńskie (z jeziorem Miedwie),
 - Pojezierze Myśliborskie,
 - Pojezierze Drawskie,
 - Pojezierze Wałeckie,
 - Dolina Ujścia Odry.
-

Nadmorskie położenie województwa umożliwia rozwój żeglugi pasażerskiej. Duże pełnomorskie statki pasażerskie, utrzymujące połączenia z portami w Niemczech i Skandynawii, zawijają do Szczecina i Świnoujścia.

Priorytetowe znaczenie w rozwoju turystyki, z uwagi na specyfikę regionu (nadmorskie położenie, morze terytorialne, połączenie z europejską siecią dróg wodnych śródlądowych, pojezierze i jeziora nadmorskie z występowaniem relatywnie dużych jezior), powinna posiadać turystyka żeglarska morska i śródlądowa.

Atrakcyjność turystyczną województwa podnoszą interesujące zabytki architektury i obiekty świadczące o bogatym dziedzictwie kulturowym regionu. Nie są one jednak należycie eksponowane, eksploatowane i promowane.

Na terenach wiejskich duże znaczenie powinna mieć agroturystyka, traktowana nie tylko jako możliwość aktywizacji gospodarczej wsi, lecz również jako jedna z popularnych form turystyki. Tymczasem województwo dysponuje stosunkowo niewielką liczbą udostępnianych turystom kwater agroturystycznych, mimo podejmowanej działalności szkoleniowej i promocyjnej. Oferta agroturystyczna obejmuje około 200 gospodarstw; większość z nich zrzeszona jest w 4 stowarzyszeniach agroturystycznych.

Duży potencjał rozwojowy przedstawia turystyka uzdrowiskowa. W oparciu o bogate pokłady borowiny i źródła solankowe działają znane uzdrowiska: Kołobrzeg, Połczyn Zdrój, Świnoujście, Kamień Pomorski. W obiektach wczasowo-sanatoryjnych, m.in. w Dźwirzynie, Mielnie, Unieściu, Dąbkach i Darłównu, prowadzona jest działalność lecznicza i rehabilitacyjna. Występujące w województwie zasoby wód geotermalnych stwarzają dodatkowe możliwości rozwoju lecznictwa uzdrowiskowego.

Analizując stan bazy turystycznej można stwierdzić, że:

- województwo odgrywa znaczącą rolę w turystyce krajowej, skupiając 19% krajowej liczby miejsc noclegowych,
- w przestrzennym rozmieszczeniu bazy turystycznej dominuje pas nadmorski z 85% miejsc noclegowych,
- obszarem turystycznie niewykorzystanym są pojezierza, gdzie znajduje się tylko 6,7% miejsc noclegowych,
- brakuje kompleksowego zagospodarowania wybrzeża morskiego i Zalewu Szczecińskiego dla potrzeb uprawiania żeglarstwa morskiego,
- standard bazy turystycznej jest relatywnie niski w porównaniu z wysokimi cenami,
- wybitna sezonowość ruchu turystycznego wpływa na niski odsetek bazy całorocznej i odwrotnie,
- najbardziej obecnie preferowane formy turystyki (aktywna, kwalifikowana i wiejska), wymagają dofinansowania w zakresie infrastruktury turystycznej oraz stałej profesjonalnej promocji.

Uwzględniając podział strukturalny województwa, oraz potencjał i kierunki zagospodarowania turystycznego (patrz załącznik graficzny XXIV – „Potencjał i kierunki rozwoju turystyki”) należy stwierdzić, co następuje:

- na terenie województwa występuje zróżnicowany potencjał turystyczny w poszczególnych obszarach – gminach,
- rozwój turystyki w poszczególnych gminach jest również zróżnicowany,
- największy potencjał turystyczny występuje w pasie wybrzeża w obrębie aglomeracji szczecińskiej, koszalińskim węźle rozwojowym, w obrębie doliny rzeki Odry i pasie pojezierzy,
- przy uwzględnieniu potencjału i kierunków zagospodarowania duże efekty w gospodarce turystycznej można uzyskać w jednostce podstruktury IIID i IIID/1, IIIA IIIB i IIIC.

Kierunki

Istniejący potencjał turystyczny, w tym stan bazy turystycznej, upoważnia do przyjęcia następujących założeń rozwoju:

- *Województwo nadal będzie odgrywać istotną rolę w turystyce krajowej i zagranicznej (zwłaszcza specjalistycznej);*
- *Rozwijać należy działania na rzecz przedłużenia sezonowości użytkowania, polegające m.in. na:*
 - *zmianie struktury bazy noclegowej i poprawie standardu użytkowego,*
 - *stworzeniu wielofunkcyjnych struktur usługowych w działaniu całorocznym;*
- *Utrzymanie, w racjonalnym wymiarze, zagospodarowania pasa nadmorskiego i przeciwdziałanie nadkoncentracji zainwestowania sprzyjać będzie utrzymaniu jego atrakcyjności;*
- *Aktywizacja turystyczna pasa pojezierzy powinna zmierzać do tworzenia struktur rozproszonych, ale wiążących się z istniejącą strukturą osadnictwa wiejskiego, struktur o wysokim standardzie i wielości ofert użytkowych;*
- *Turystyka specjalistyczna, a szczególnie żeglarstwo morskie i śródlądowe, stanowić winny ważny produkt markowy województwa;*
- *Zakładana struktura przestrzenna w zakresie zagospodarowania turystycznego wymaga związania infrastrukturą sieciową, którą stanowią:*
 - *elementy systemu komunikacyjnego województwa,*
 - *sieć tras i ścieżek rowerowych o znaczeniu międzynarodowym, krajowym i regionalnym, z ich odpowiednim powiązaniem z systemami lokalnymi.*

W zagospodarowaniu turystycznym województwa kierować należy się następującymi zasadami:

- *Intensywny rozwój turystyki w pasie nadmorskim winien być poprzedzony analizą chłonności i pojemności środowiska przyrodniczego;*

Uwaga powyższa dotyczy również pasa pojezierzy, gdzie umiarkowany rozwój turystyki powinien uwzględnić rozwój zrównoważony tego obszaru. Należy zachować równowagę pomiędzy rozwojem i zagospodarowaniem turystycznym a chłonnością i pojemnością środowiska przyrodniczego.

- *Stworzenie warunków dla rozwoju turystyki żeglarskiej w regionie wymaga kompleksowego zagospodarowania, szczególnie Zalewu Szczecińskiego, jak i wybrzeża morskiego przy wykorzystaniu istniejącego stanu zainwestowania portów i przystani,*

stworzenia sieci portów jachtowych na całej długości wybrzeża, w szczególności na stworzeniu w regionie wiodących portów jachtowych (w strukturze wewnętrznej Szczecina, Kołobrzegu, obszaru węzłowego Koszalina i w Darłowie);

- *W strukturze województwa ekstensywny rozwój turystyki przypisano do terenów o dominującej funkcji rolniczej. Rozwój na nich turystyki powinien się odbywać poprzez ośrodki sportowo-rekreacyjne i rozwój intensywny agroturystyki.*

Informacje graficzne dotyczące potencjału turystycznego, wybranych zagadnień zagospodarowania turystycznego i głównych tras turystycznych zawarte są w załącznikach graficznych XXIV, XXV, XXVI.

3.5. Infrastruktura transportowa

Podstawowym warunkiem rozwoju przestrzennego, w tym gospodarczego, jest wydajny i sprawny system transportowy. Opóźnienia w rozwoju transportu w stosunku do potrzeb są zjawiskami wysoce niekorzystnymi dla gospodarki, zaś w samym transporcie mogą przejawiać się:

- opóźnieniami lub ograniczeniami rozwoju nowych technologii przewozów, skutkującymi rezygnacją z korzyści ich wprowadzenia,
- obniżeniem jakości usług transportowych,
- utrudnieniami w prawidłowym funkcjonowaniu transportu, prowadzącymi do inwestycyjnych działań interwencyjnych.

Województwo zachodniopomorskie dysponuje systemem transportowym obejmującym wszystkie gałęzie i rodzaje transportu. Z nadgranicznego położenia wynika tranzytowy charakter regionu, w którym krzyżują się ważne połączenia międzynarodowe w układzie: północ – południe, ze Skandynawii do Europy Południowej, wschód – zachód z Europy Zachodniej do państw nadbałtyckich oraz dalej do Azji.

Poprzez realizację następujących działań:

- modernizację i rozbudowę sieci drogowej,
- modernizację i rozbudowę sieci kolejowej,
- rozwój żeglugi śródlądowej oraz poprawę dostępności portów morskich,
- rozbudowę portów lotniczych,

możliwe będzie zintegrowanie systemu transportowego województwa zachodniopomorskiego z systemami transportowymi Unii Europejskiej i krajami nadbałtyckimi.

Szczególną uwagę należy objąć drogi leżące w ciągu międzynarodowych korytarzy transportowych północ-południe (w tym projektowany środkowoeuropejski korytarz transportowy - CET) oraz mające strategiczny charakter dla rozwoju regionu. Istotne znaczenie ma rozbudowa sieci dróg ekspresowych, budowa obwodnic, dostosowanie budowanych i modernizowanych mostów do warunków technicznych obowiązujących w Unii Europejskiej.

Modernizacja i rozbudowa sieci autostrad, dróg krajowych oraz dróg wojewódzkich wpłynie na jakość usług transportowych. Zintegrowany system transportu, obejmujący wszystkich mieszkańców regionu oraz sprawne połączenia z krajami Unii Europejskiej, szczególnie w układzie dróg szybkiego ruchu, zapoczątkuje funkcjonowanie prawidłowej struktury transportowej regionu na tle sąsiednich państw pod względem gospodarczym i społecznym.

Działania związane z rozbudową i modernizacją układu drogowego w województwie zachodniopomorskim, w tym poprawa ich stanu technicznego, dostosowanie parametrów tych dróg do przenoszenia obciążeń do 115kN/oś, zwiększenie przepustowości na odcinkach o największym natężeniu ruchu, przyczynią się do usprawnienia drogowego systemu transportu województwa i likwidacji największych uciążliwości związanych z ruchem tranzytowym.

W rozwoju infrastruktury drogowej szczególnej uwagi wymaga wyważenie problemu niekorzystnego wpływu transportu na środowisko i znalezienia w rozwiązaniach technicznych

sposobów jego eliminacji bądź minimalizowania (hałas, naruszenie estetyki środowiska, eliminacja lokalnych zanieczyszczeń powietrza).

3.5.1. Infrastruktura drogowa

Strukturę przestrzenną województwa zachodniopomorskiego charakteryzuje dwubiegunowe, dekoncentryczne położenie dwóch biegunów wzrostu. Miasto o znaczeniu europejskim, Szczecin, koncentruje ponad 50% potencjału gospodarczego województwa – silny ośrodek gospodarki morskiej oraz związany z nim obszar aglomeracji, silnie zurbanizowany, wykazujący tendencje wzrostu. Koszalin – drugie co do wielkości miasto województwa o relatywnie dużym potencjale gospodarczym, wysokim stopniu urbanizacji oraz z wykształcającym się obszarem węzłowym z przewidywanym przyszłościowo powstaniem aglomeracji (Koszalin, Kołobrzeg, Białogard, Karlino).

Relatywnie silnie zurbanizowany pas nadmorski, w tym liczne obszary o nadkoncentracji zainwestowania i utrudnionym sezonowym dostępie komunikacyjnym (przeważające funkcje turystyczne) to kolejny obszar problemowy.

Rozwój określonych wyżej struktur przestrzennych jest uwarunkowany funkcjonowaniem sprawnego systemu transportowego, w tym przede wszystkim drogowego. Na ogólne problemy składają się potrzeby wewnętrzne głównych ośrodków (przede wszystkim Szczecina). Osobny problem stanowi integracja z zewnętrznym systemem transportowym (pomostowe położenie regionu).

Prognozowane (2015 r.) natężenie ruchu i jego rozłożenie na sieć drogową województwa (w tym ruch wewnętrzny i zewnętrzny) potwierdza skalę problemów w określonych wyżej obszarach węzłowych.

Przykładowe obciążenia dróg (2015 r.):

S 3 – na odcinku Szczecin – Goleniów obciążenie ruchu 30.000 poj./dobę

– na odcinku Szczecin – południe obciążenie ruchu 17.000 poj./dobę

S 10 – na odcinku Szczecin – Stargard obciążenie ruchu 24.000 poj./dobę

S 6 – na odcinku Goleniów – Płoty obciążenie ruchu 15.000 poj./dobę

– na odcinku Karlino – Koszalin obciążenie ruchu 16.000 poj./dobę

– na odcinku Koszalin – granica woj. obciążenie ruchu 13.000 poj./dobę

S 11 – na odcinku Koszalin – Biały Bór obciążenie ruchu 10.000 poj./dobę

i obciążenie wewnętrzne:

Szczecin – 48.200 poj./dobę

Koszalin – 20.000 poj./dobę

Wałcz – 20.000 poj./dobę

Kierunki

Drogi krajowe

Podstawowy układ sieci drogowej jest ukształtowany historycznie, zaś jego usprawnienie przebiegać będzie drogą modernizacji i przebudowy jej wybranych elementów (za wyjątkiem drogi krajowej Nr 3). Podstawowe ramy w tym zakresie określają: Narodowa Strategia Rozwoju Transportu na lata 2000-2006, Koncepcja Zagospodarowania Przestrzennego Kraju oraz Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 29 września 2001 roku w sprawie ustalenia sieci autostrad i dróg ekspresowych.

Projektowany układ podstawowy stanowią drogi krajowe:

- *autostrada A6: Kołbaskowo – Szczecin*
 - *droga ekspresowa S 3: Świnoujście – Szczecin – południe Polski – Praga (docelowo od Szczecina autostrada A-3),*
 - *droga ekspresowa S 10: Szczecin – Piła – Płońsk (Warszawa) z propozycją włączenia jej w program TINA na całym przebiegu*
 - *droga ekspresowa S 11: Kołobrzeg – Koszalin – Piła – Poznań*
 - *droga ekspresowa S 6: Szczecin – Koszalin – Gdańsk*

Wprowadzenie drogi nr 6 do planu jako ekspresowej jest niezbędne pomimo jej wyeliminowania z sieci dróg ekspresowych (Rozporządzenie j.w.). Przemawiają za tym następujące względy:

- *zmiana klasy drogi spowoduje uniemożliwienie docelowego podniesienia jej klasy (na ekspresową) z uwagi na stworzenie warunków odmiennego zagospodarowania terenów wzdłuż drogi (nowe uwarunkowania formalne),*
- *w sytuacji „teoretycznego” funkcjonowania drogi Nr 6 jako drogi o najwyższych parametrach technicznych w okresie co najmniej 20 lat (początki sięgają lat 70-tych), zarówno w praktyce planistycznej (plany miejscowe), jak i w świadomości władz samorządowych i społeczności lokalnych funkcjonuje pojęcie jej realizacji i wynikająca z tego akceptacja tworzenia odpowiednich rezerw terenowych (sieć drogowa jest najbardziej terenochłonną gałęzią transportu). Za niezbędną w związku z tym należałoby uznać jej realizację w okresie kierunkowym, z okresem realizacji przesuniętym w czasie. Nie są również do końca przesądzone problemy związane z realizacją trasy o znaczeniu europejskim – Via Hanzeatica.*

Niezależnie od przesądzeń w sprawie budowy drogi ekspresowej S 3 Szczecin - południe Polski po nowym śladzie (docelowo autostrada A-3), konieczna jest budowa odcinka drogi nr 3, czyli tzw. obejścia wschodniego Szczecina w celu usprawnienia połączenia Szczecina z południem Polski oraz usprawnienia ruchu tranzytowego i turystycznego z południa na północ Polski (strefa wybrzeża zachodniego). Kwestią otwartą jest natomiast wyznaczenie i budowa stałego połączenia Szczecina ze Świnoujściem przez Zalew Szczeciński, które na pewno w dłuższej perspektywie czasowej będzie konieczne dla rozwiązania problemów komunikacyjnych w tym obszarze.

Droga nr 11, włączona do sieci dróg ekspresowych, bardzo istotna z gospodarczego punktu widzenia (ruch rekreacyjny i turystyczny z południa Polski), na odcinku Koszalin – Kołobrzeg

wymaga realizacji po nowym śladzie. Plan wstępnie sygnalizuje kierunek jej przebiegu zakładając konieczność przeprowadzenia niezależnych analiz problemowych.

Pozostały układ dróg krajowych wymaga remontów i modernizacji, w tym budowy obejść, zmiany lokalizacji węzłów itd., w szczególności zaś:

- odcinek drogi nr 10: granica państwa – Lubieszyn – Szczecin; połączenie przejścia granicznego w Lubieszynie ze Szczecinem,
- droga nr 13: Szczecin – Przecław – Rosówek – granica państwa; droga łączy ośrodek wojewódzki z granicą – docelowo projektowana zmiana przebiegu na odcinku wylotowym ze Szczecina oraz w rejonie Kołbaskowa,
- droga nr 20: Stargard Szczeciński – Chociwel – Węgorzyno – Drawsko – Czaplinek – Szczecinek – Biały Bór – Miastko – Gdynia; droga o charakterze turystycznym – wymaga odcinkami korekty parametrów geometrycznych i sukcesywnie remontu na całej długości. Z uwagi na charakter drogi, przebiegającej przez najwartościowszy układ obszarów przyrodniczych (w tym prawnie chronionych), należy zabiegi modernizacyjne podporządkować utrzymaniu jej fizjonomii „wpisanej” w krajobraz,
- droga nr 22: granica państwa – Kostrzyń – Gorzów – Walcz – Człuchów – Grzechotki – granica państwa; ważne połączenie wschód-zachód – odcinek woj. zachodniopomorskiego wymaga docelowo budowy obejścia Walcza,
- droga nr 23: Myślibórz – Sarbinowo; wymaga docelowo modernizacji, budowy obejść Myśliborza i Dębna,
- droga nr 26: granica państwa – Krajnik – Chojna – Rów – Myślibórz – Renice (droga nr 3); wymaga modernizacji, docelowo budowy obejść Chojny i Myśliborza,
- droga nr 31: Szczecin – Gryfino – Chojna – Sarbinowo – Kostrzyn – Słubice; droga wzdłuż granicy zachodniej, pośrednio obsługująca przejścia graniczne. Droga wymaga modernizacji, budowy obejścia Gryfina, obejść Widuchowej, Chojny, Mieszkowic, ew. Boleszkowic. Bardzo duże natężenie ruchu na odcinku Szczecin – Gryfino (rzędu 9500 poj./dobę); należy rezerwować teren pod budowę drogi po nowym przebiegu na tym odcinku.

Drogi wojewódzkie

Obok podstawowego układu sieci dróg krajowych województwa zachodniopomorskiego, wiążących wewnętrznie podstawowy układ osadniczy (ośrodki regionalne równoważenia rozwoju oraz ośrodki subregionalne), za równoważny w strukturze wewnętrznej uznać należy układ dróg wojewódzkich, zastępujący, przy braku powiązań drogami krajowymi ww. struktur osadniczych, a także zabezpieczający powiązania z ośrodkami stopnia podstawowego (rozwoju lokalnego, miejskimi i w znacznym stopniu wiejskimi).

Układ powyższy odgrywa podstawową rolę w obsłudze pasa nadmorskiego, środkowego i południowego obszaru województwa oraz w szeregu newralgicznych fragmentach województwa, takich jak strefa nadgraniczna czy obejścia drogowe dużych ośrodków.

Uwarunkowania wewnętrzne są analogiczne jak w systemie dróg krajowych, aczkolwiek o mniejszej skali, natomiast zakładane obciążenie dróg ruchem wewnętrznym i zewnętrznym porównywalne. Dla przykładu zakłada się (2015 r.) obciążenie wewnętrzne:

- dla Kamienia Pomorskiego rzędu 21.000 poj./dobę
- dla Chojny rzędu 18.000 poj./dobę
- dla Świdwina, Polczyna Zdroju, Białogardu rzędu 11.000-9.000 poj./dobę

Obciążenie zewnętrzne:

- na odcinku Płoty – Golczewo rzędu 10.000 poj./dobę
- na odcinku Kamień Pomorski – Dziwnów rzędu 12.000 poj./dobę
- na odcinku Chojna – przejście graniczne rzędu 9.000 poj./dobę.

Do podstawowych zadań w zakresie rozwoju i modernizacji sieci dróg wojewódzkich województwa zachodniopomorskiego należą drogi:

- nr 102 i 103 obsługujące ruch turystyczny,
- nr 107 obsługująca ruch turystyczny,
- nr 108 obsługująca przede wszystkim docelowo ruch towarowy,
- nr 110 obsługująca ruch turystyczny i gospodarczy,
- nr 113 szczególnie w kontekście przeprawy „Święta” i budowy obejścia zachodniego miasta Szczecina,
- nr 115 w kontekście otwarcia przejścia granicznego Dobieszczyn – Hitersee,
- nr 125 i 124 – zwiększające dostępność do przejść granicznych,
- nr 163 – Kołobrzeg–Wałcz, jedna z najważniejszych w podregionie koszalińskim (duże znaczenie turystyczne).

Ważnym dla układu ruchu turystycznego jest droga biegnąca w pasie nadmorskim łącząca Kołobrzeg z Mrzeżynem, którą należałoby włączyć do układu dróg wyższego rzędu, szczegółowe badania powinny wskazać jakie będą parametry tej drogi oraz do jakiej kategorii można ją zaliczyć.

Z modernizacją i budową dróg związany jest problem budowy obejść poszczególnych miejscowości, szczególnie miast o ukształtowanym historycznie układzie (przeważnie zabytkowym), z tym zastrzeżeniem, że wymaga on racjonalnego podejścia. Szczególnie w sytuacjach relatywnie niewysokiego obciążenia ruchem, budowę obejść (wobec małego udziału tranzytu w ogólnym poziomie ruchu) zastępować należy modernizacją układów wewnętrznych (odsunięcie tranzytu od zabytkowych układów śródmiejskich w strefy peryferyjne). Trzebiatów należy do miast, gdzie rozwiązanie problemu wymagać będzie rozstrzygnięć zewnętrznych (poza strukturą podstawową). W tym zakresie do podstawowych zadań należy:

- budowa obejścia miasta Trzebiatowa w układzie dwuetapowym:
 - I etap – połączenie dróg Nr 102 i Nr 109 wraz z mostem na Redze,
 - II etap – powiązanie dróg Nr 102, Nr 109 i Nr 103,
- budowa obejścia miasta Polczyn Zdrój w ciągu drogi Nr 173,
- budowa zachodniego obejścia w Gryficach,
- budowa wiaduktu w Choszcznie w ciągu drogi Nr 151 wraz z budową obejścia,

- *budowa obejścia Kamienia Pomorskiego.*

Ważnym elementem w układzie komunikacyjnym dróg wojewódzkich dla aglomeracji szczecińskiej jest budowa drogowego obejścia zachodniego miasta Szczecina.

Układ sieci dróg wojewódzkich wymaga niezależnych analiz prowadzących do jego racjonalizacji, analiz dotyczących wprowadzenia zmian układu, przekwalifikowania, przesunięcia bądź zamiany dróg powiatowych na wojewódzkie lub odwrotnie. Proponuje się przekwalifikowanie drogi wojewódzkiej nr 122 na drogę krajową.

Przebudowa drogi 108 na kierunku Płoty – Golczewo – do drogi krajowej nr 3 w sposób zdecydowany poprawi tranzyt na kierunku do Świnoujścia. Istnieje prawdopodobieństwo, że jej przebieg w kierunku wschodnim, poczynając od Płot na kierunku Resko – Świdwin – Połczyn Zdrój do Szczecinka może stać się szlakiem kołowym o wzrastającym znaczeniu w układzie powiązań wojewódzkich.

Ważnym zadaniem, wobec zakładanej dla miasta Świdwina roli ośrodka regionalnego równoważenia rozwoju, jest zapewnienie sprawnych powiązań dróg Nr 162 i Nr 175 z układem dróg krajowych Nr 6 i Nr 10.

Do zakresu priorytetowych zadań, związanych z infrastrukturą drogową, które ze szczególną uwagą należy przeanalizować są:

- *budowa stałej przeprawy w Świnoujściu,*
- *budowa stałej przeprawy w Policach – Świętej,*
- *rozwiązanie węzła Schwedt – Ognica – Widuchowa (wymaga pogłębionych analiz i do czasu ich przeprowadzenia stanowi problem w znacznej mierze otwarty).*

Załączony schemat graficzny „infrastruktura drogowa – kierunki rozwoju” ilustruje podstawowe założenia planu – XXVII.

3.5.2. Infrastruktura kolejowa

Zmiany relacji przewozowych, wynikające z systematycznego wzrostu udziału w wymianie towarowej produktów i towarów wysokoprzetworzonych, z jednoczesnym spadkiem towarów masowych, obok czynników takich jak likwidacja barier handlowych, transfer technologii, przyczyniły się do zdecydowanego zmniejszenia odległości przewozowych i spowodowały w efekcie dominację transportu samochodowego.

Regres transportu kolejowego, charakteryzujący się spadkiem zapotrzebowania na przewozy, spowodował likwidację szeregu linii z tendencją do zwiększania zakresu likwidacji.

W działaniach kierunkowych uwzględnić należy w szerszym zakresie zalety tej gałęzi transportu, szczególnie istotne w sytuacji województwa zachodniopomorskiego:

- *dominacja transportu samochodowego spowodowała istotny wzrost zagrożenia środowiska przyrodniczego i wzrost tzw. kosztów zewnętrznych, stąd też wynika potrzeba wzmocnienia roli kolei (jeden z celów europejskiej polityki rozwoju infrastruktury transportowej związany z ochroną środowiska),*

- gospodarka morska – jeden z kluczowych działów gospodarki województwa wymaga wzmocnienia tej gałęzi transportu w związku, m.in. z potrzebą integracji gałęziowej (transport multi i intermodalny – centra logistyczne),
- turystyczny charakter województwa, wynikający z różnorodności i bogactwa środowiska przyrodniczego, wymaga zapewnienia bezpiecznych dla środowiska środków komunikacji – warunki te, uwzględniając masowość przewozów pasażerskich, spełnia kolej.

W związku z tym należy przeciwdziałać dalszej degradacji tej gałęzi transportu i rozwijać go jakościowo.

Kierunki

Kolej w województwie zachodniopomorskim powinna zachować swoją pozycję w następujących obszarach kluczowych:

- *utrzymanie połączeń głównych (stolica, województwa, ważne aglomeracje i miasta Polski),*
- *obsługa transportowa aglomeracji szczecińskiej,*
- *obsługa węzła funkcjonalnego (potencjalnej aglomeracji) Koszalin, Kołobrzeg, Białogard,*
- *obsługa transportowa kluczowych zakładów regionu, zespołu portowego oraz kompleksu rolno-leśnego,*
- *obsługa miejscowości wypoczynkowych pasa nadmorskiego i wybranych obszarów pasa pojezierzy o dużym potencjale turystycznym,*
- *obsługa obiektów strategicznych.*

Przez województwo przechodzą międzynarodowe linie kolejowe o kategoriach technicznych magistralnych, w tym linie objęte umowami międzynarodowymi (umową o głównych międzynarodowych liniach kolejowych AGC oraz umową o głównych międzynarodowych liniach transportu kombinowanego – AGTC).

Przewiduje się utrzymanie przewozów pasażerskich dalekobieżnych na tym samym poziomie, przy wzroście przewozów za biletami miesięcznymi i biletami jednorazowymi na krótkie odległości. Założenie to wynika z rozmieszczenia wzdłuż omawianej linii kolejowej miast o małej liczbie mieszkańców, które nie generują dużych potoków pasażerskich w ruchu dalekobieżnym.

Do zadań priorytetowych w najbliższym czasie w zakresie międzynarodowych połączeń należy rozpoczęcie prac zmierzających do uruchomienia szybkiej kolei relacji Szczecin-Berlin.

Przewiduje się, przy wykorzystaniu linii ruchu dalekobieżnego i ich niezbędnej rozbudowie, stworzenie systemu podmiejskiego kolei dojazdowej. Należy także zabezpieczyć możliwość rozwoju ruchu transgranicznego na kierunkach głównych połączeń międzynarodowych oraz na kierunkach ważnych powiązań międzyregionalnych (turystycznych).

Zakres zakładanych działań podstawowych w zasadzie koncentruje się na liniach państwowych i obejmuje:

- budowę kolejowego obejścia zachodniego (Police – Szczecin);
- modernizację linii Szczecin – Poznań, Szczecin – Świnoujście, Szczecin – Wrocław i Stargard Szczeciński – Gdańsk, w tym w okresie kierunkowym zakłada się budowę drugiego toru dla linii Stargard Szczeciński – Gdańsk;

Powyższe linie stanowią układ podstawowy systemu i zabezpieczają podstawowe potrzeby powiązań kolejowych i regionalnych. Do określonego wyżej układu podstawowego linii państwowych włączyć należy południkowy przebieg linii kolejowej Kołobrzeg – Białogard – Piła (W-wa), jedynej linii dla szeroko rozumianego obszaru środkowego wybrzeża, ważnej ze względów gospodarczych (łączy centrum kraju z obszarami o najwyższym potencjale turystycznym – obszary pasa nadmorskiego i pasa pojezierzy):

- w oparciu o układy sieci państwowych i lokalnych projektuje się w obszarze aglomeracji szczecińskiej, dla zapewnienia szybkich przewozów pasażerskich, realizację szybkiej kolei regionalnej, obejmującej kierunki z Trzebieży i Polic, Stargardu Szczecińskiego, Gryfina i Goleniowa, z przedłużeniem linii do lotniska;
- modernizację kolejowego przejścia granicznego Szczecin – Gumieńce – Grambow/Tantow wraz z budową stacji postojowej Szczecin Zaleskie Łęgi;
- zadania wynikające z modernizacji, rozbudowy, budowy regionalnego centrum logistycznego, centrum logistycznego w Świnoujściu i kierunkowej realizacji centrum logistycznego w Białogardzie (zwornikowe położenie w zakresie infrastruktury kolejowej w stosunku do potencjalnej aglomeracji koszalińskiej);
- włączenie w układ linii objętych umowami europejskimi linii znaczenia państwowego – linii Stargard Szczeciński – Gdańsk;
- istniejące linie kolejowe wąskotorowe należy utrzymać jako ważne dla historii transportu i mające istotne znaczenie turystyczne. Linie nieeksploatowane i urządzenia z nimi związane należy wykorzystać dla celów zagospodarowania turystycznego.

W zależności od potrzeb i na bazie istniejących (po modernizacjach) linii oraz stacji postojowych należy przewidzieć lokalizacje uzupełniających centrów logistycznych w Stargardzie Szczecińskim, Koszalinie oraz Wałczu.

Zadaniami priorytetowymi w najbliższym okresie są:

- modernizacja linii kolejowej E-59 Świnoujście – Szczecin – Poznań,
- modernizacja linii kolejowej CE-59 Szczecin – Zielona Góra – Wrocław,
- modernizacja stacji kolejowej Szczecin Gumieńce wraz z budową stacji postojowej Zaleskie Łęgi .

Załączony schemat graficzny „infrastruktura kolejowa – kierunki rozwoju” ilustruje podstawowe założenia rozwojowe w zakresie infrastruktury kolejowej (XXVIII).

3.5.3. Transport morski

3.5.3.1. Porty morskie i przystanie

Podstawowe znaczenie dla gospodarki regionu (kraju) posiadają porty morskie w Świnoujściu, Szczecinie i w Policach, koncentrujące 99,5% ogólnej masy przeładunkowej. Pozostała ilość masy przeładunkowej przypada na Kołobrzeg i Darłowo, posiadających znaczenie drugorzędne.

Udział przeładunków masowych w ogólnej masie przeładunkowej dla portów głównych zbliża się do wielkości ~ 80%.

- Port w Szczecinie znajduje się w większości na terenach Międzyodrza i jest typowym portem morsko-rzecznym, położonym w głębi ujścia Odry. Połączenie z Morzem Bałtyckim zapewnia 68 kilometrowa droga wodna, łącząca Zatokę Pomorską przez cieśninę Świny, Zalew Szczeciński i Rostokę Odrzańską ze Szczecinem. W granicach portu szczecińskiego funkcjonują 23 urządzone nabrzeża należące do różnych podmiotów gospodarczych. Port Szczecin posiada w większości nabrzeża stare, poniemieckie, lub wczesno-powojenne, przystosowane do przestarzałych technologii przeładunkowo-przewozowych. Obiekty nowoczesne są nieliczne i nie zmieniają ogólnej charakterystyki portu. Dziedzina, w której są największe niedomagania, stanowiącą barierę rozwoju, jest brak funkcjonalnych i bezkolizyjnych układów drogowych (w tym kolejowych) do poszczególnych rejonów portu z włączeniem do miejskiego układu komunikacyjnego. Uciążliwością jest uzależnienie portu od stanu wodnego toru dojściowego, który wymaga stałej konserwacji dla utrzymania jego parametrów, w tym głównie głębokości. Istotną zaletą portu w Szczecinie jest jego morsko-rzeczny charakter i powiązania (ograniczone) z żeglugą śródlądową. Zaletą jest też duża uniwersalność usług (głównie towarowych).
- Port w Świnoujściu stanowi najnowszy i najnowocześniejszy rejon zespołu portów Szczecin–Świnoujście. Składa się on z nabrzeży przeładunkowo-składowych, zlokalizowanych po wschodniej stronie ujściowego odcinka Świny. W skład portu wchodzi 6 nabrzeży (w tym Baza Promów Morskich). Dopuszczalna głębokość w rejonie nabrzeży wynosi do 13,7 m. Najważniejszą cechą, obok jego stosunkowo nowoczesnego charakteru, jest możliwość obsługi statków w pełni załadowanych, trzykrotnie większych niż w porcie w Szczecinie. Obiekty portowe były budowane pod kątem obsługi dużych statków masowych, jak i międzynarodowego ruchu pasażerskiego (BPM). Port w Świnoujściu posiada prawie pełne zabezpieczenie w zakresie infrastruktury pomocniczej, tj. transportu kolejowego i drogowego.
- Port Morski „Police” – posiada nabrzeże konstrukcji płytowej, o długości 420 m i dopuszczalnym zanurzeniu 9,15 m.

Kierunki

Rozwój portów wynika z prognozowanych zmian wielkości przeładunków oraz warunków stanowiących źródła konkurencyjności zespołu portowego, a mianowicie:

Zapewnienie rozwoju portów nastąpić może przy spełnieniu następujących warunków:

- poprawa dostępności komunikacyjnej (w tym położenie w korytarzu transportowym, położenie graniczne, w tym bliskość aglomeracji berlińskiej, połączenie sieci drogowej i kolejowej z siecią europejską - AGC i AGTC, połączenie z europejską siecią dróg wodnych śródlądowych),
- modernizacja i rozbudowa infrastruktury portowej wraz z zapewnieniem terenowej możliwości rozwoju portów,
- integracja z siecią transportową (multimedialne centrum logistyczne),
- na obszarze portu Szczecin winni się znaleźć port rzeczny,
- jako oferta uzupełniająca dla zespołu portowego Szczecin –Świnoujście utrzymuje się funkcje portowe dla Polic oraz jako małe i średnie porty zalewowe i morskie: Kołobrzeg, Darłowo (w obsłudze małych statków), Dziwnów, Mrzeżyno, Wolin, Kamień Pomorski, Trzebież, Nowe Warpno, Stepnica, Lubin.

Na obszarze województwa zachodniopomorskiego zlokalizowanych jest też szereg przystani wodnych, z których część (Międzywodzie, Wicko – Zalesie, Wiselka) jest nieużytkowana, ale stanowi potencjał dla żeglugi turystycznej i w niewielkim stopniu towarowej. Zachowaną infrastrukturę należy odbudować. Natomiast: Wapnica, Lubicz, Karsibór, Przytór, Sierosław, Kamień Pomorski, Stepnica, Wolin, Nowe Warpno, Dziwnów, Mrzeżyno, Dźwirzyno i Trzebież mają status małych portów rybackich. Oprócz wymienionych nad morzem eksploatowane są plażowe przystanie rybackie w Międzyzdrojach, Rewalu, Niechorzu, Ustroniu Morskim, Gąskach, Sarbinowie, Chłopach, Unieście, Dąbkach i Jarosławcu.

3.5.3.2. Tory wodne

Najważniejszym szlakiem jest Morska Droga Wodna Bałtyk – Szczecin, dostępny dla statków morskich o zanurzeniu 12,8 m do płn. części Świnoujścia i 9,15 m do Szczecina. Od powyższej osi NW-SE odgałęziają się tory na zachód do Nowego Warpna i zalewowych portów Niemiec, oraz na wsch. do portów śródlądowych: Wolin, Kamień Pomorski, Stepnica. Dalsza część drogi wodnej Odry na południe dostępna jest dla taboru żeglugi rzecznej; prowadzi na Śląsk oraz kanałami na terytorium Niemiec do Zachodniej Europy.

Drugim polskim wyjściem z Zalewu na Bałtyk jest cieśnina Dziwny. Aktualne głębokości (1.6 m w rejonie Wolina) uniemożliwiają ruch większych jednostek pływających. W obszarze funkcjonalnym ujścia Odry wyodrębnia się następujące tory wodne:

Tor wodny Zatoka Pomorska - Szczecin

tor podejściowy do Świnoujścia $h = 14,5 \text{ m}$ tor wodny Cieśniny Świny $h = 10,5 \text{ m}$ tor wodny na Zalewie Szczecińskim $h = 10,5$ mtor wodny koryta dolnej Odry $h=10,5\text{ m}$

Tor wodny do Trzebieży

tor północny h = 3,4 - 3,9 m

tor południowy $h = 3,9 - 4,0 \text{ m}$

Tor wodny do Stepnicy	$h = 3,9 - 4,0 \text{ m}$
Tor wodny do Dziwnowa	
tor północny	$h = 4,5 - 5,0 \text{ m}$
tor południowy	$h = 3,0 - 3,3 \text{ m}$
Tor wodny do Nowego Warpna	$h = 4,5 \text{ m}$
Tor wodny do Lubina i Wicka	$h = 2,0 \text{ m}$
Tor wodny do Wolina	
tor północny	$h = 1,6 - 6,7 \text{ m}$
tor południowy	$h = 2,8 - 10,0 \text{ m}$
Tor wodny do Kamienia Pomorskiego	
tor północny	$h = 1,8 - 3,3 \text{ m}$
tor południowy	$h = 2,7 - 3,1 \text{ m}$

Kierunki

Utrzymanie odpowiednich parametrów technicznych torów (wraz z oznakowaniem nawigacyjnym) należy uznać za zadanie pierwszoplanowe w tym obszarze zapewniające konkurencyjność polskich portów ujścia Odry w stosunku do portów niemieckich. Równocześnie pozwoli to rozwinąć również turystykę wodną i przywodną w wymiarze międzynarodowym.

3.5.4. Transport wodny śródlądowy

Odrzańska droga wodna – charakterystyka

Aktualny stan zabudowy hydrotechnicznej drogi wodnej Odry na odcinku Szczecin – Kostrzyn nie pozwala na pełne wykorzystanie jej możliwości transportowych:

odcinek I – od Szczecina do – Hohensaaten – charakteryzuje się zbyt małymi łukami krzywizn oraz występowaniem przemiałów obniżających głębokości na 13-kilometrowym odcinku od Bielinka do Zatoni. Poniżej Bielinka aż do Szczecina nie ma zasadniczych problemów głębokościowych,

odcinek II – od Hohensaaten do ujścia Warty – charakteryzuje się znaczną zmiennością szerokości koryta, przebiegu nurtu i parametrów budowli hydrotechnicznych.

Przy podziale dolnej Odry na odcinki można określić rzeczywistą klasę drogi wodnej dla poszczególnych odcinków:

- Gozdowice – Hohensaaten (km 645,3 – 664,9) – poniżej II kl.
- Hohensaaten – Bielinek (km 664,9 – 672,6) – poniżej II kl.
- Bielinek – Piasek (km 672,6 - 680,0) – II kl.
- Piasek – Krajnik Dolny (km 680,0 – 690,5) – II kl.
- Krajnik Dolny – Ognica (km 690,5 – 697,2) – IV kl.

- Ognica – Widuchowa (km 697,2 – 704,1) – IV kl.
- Poniżej Widuchowej do Szczecina IV i V klasa (z wyjątkiem mostu kolejowego w Podjuchach, mostów na Odrze Zachodniej – most Długi i most kolejowy przy dworcu) i dalej do Świnoujścia VI kl.

Odrzańska droga wodna to naturalne połączenie krajów skandynawskich przez porty ujścia Odry z krajami Europy południowej i basenem Morza Śródziemnego.

Śródlądową drogą wodną, poprzez Odrę oraz Kanał Odra – Havela, region posiada połączenie ze szlakami wodnymi Niemiec i Europy Zachodniej.

Porty i przeładownie obsługiwane przez transport wodny śródlądowy

Na odcinku Odry od ujścia Warty do Szczecina, zlokalizowane są następujące punkty przeładunkowe:

- Przeładownia kruszywa naturalnego w Chlewicach (km 627,5),
- Nabrzeże przeładunkowe w Osinowie Dolnym,
- Kopalnia kruszywa naturalnego w Bielinku (km 677),
- Nabrzeże przeładunkowe w Ognicy (km 697,0); o łącznej długości 156 m, usytuowane naprzeciwko wlotu kanału Schwedt,
- 4 nabrzeża postojowe w Gryfinie, usytuowane w km 718,0-718,4,
- Przeładownia pojemników z bielizną hotelarską w km 13,83 rz. Odry Zachodniej.

Szczecin nie posiada portu śródlądowego jako wyłącznego obiektu administracyjnego. Żegluga korzysta tu przede wszystkim z urządzeń portu morskiego oraz miejskich i zakładowych nabrzeży.

Potencjał przeładunkowy portu morskiego skupiony jest w trzech zakładach, które w różnym stopniu przystosowane są do obsługi barek.

- Zakład Przeładunków Drobnicowych – obecnie „Drobnica – Port Szczecin” Sp. z o.o.,
- Zakład Przeładunków Masowych – obecnie „Bulk Cargo Port Szczecin” Sp. z o.o.,
- Nabrzeże Zbożowe zarządzane przez Elewator „Ewa” Sp. z o.o.

Znacznie korzystniejszymi warunkami obsługi taboru śródlądowego dysponuje Zakład Przeładunkowy w Świnoujściu – obecnie „Port Handlowy” Sp. z o.o. Jego potencjał przeładunkowy stanowią: Nabrzeże Portowców (Świ-I), Nabrzeże Górników (Świ-II), Nabrzeże Chemików (baza surowców nawozowych Świ-III), nabrzeże Hutników (baza rudy Świ-IV).

Kierunki

Właściwe zagospodarowanie Odry winno być wynikiem określenia jej roli i potrzeb w systemie gospodarczym Republiki Czeskiej, Niemiec i Polski. Na obszarze województwa zachodniopomorskiego sytuacja jest na tyle przesądzona, że parametry drogi powinny być

dostosowane do klasy IV, co wynika z przebudowy drogi wodnej Berlin–Gortz (kanał Odra–Havela), z wyjściem na Odrę w Hohensaaten o tej samej klasie.

Realizowana przez RZGW – Szczecin koncepcja (doc. dr inż. J. Wierzbicki) zakłada regulację dolnej Odry przez wykonanie:

- na odcinku od ujścia Warty do km 683 – przewiduje się kompleksowe zmiany w dotychczasowej zabudowie regulacyjnej, dotyczące trasy regulacyjnej, geometrii regulacyjnego przekroju poprzecznego, systemu zabudowy oraz konstrukcji budowli regulacyjnych;
- na odcinku od km 683 do km 741 – ograniczyć się do opisanie stanu istniejących linii brzegowych, z możliwością dokonania lokalnych korekt, których potrzeba wynikać będzie z poprawienia hydraulicznych warunków przepływu wody i ruchu rumowiska.

Koncepcja prof. dr hab. inż. W. Buchholza z Instytutu Morskiego O. Szczecin zakłada kanalizację fragmentu rzeki Odry poprzez wybudowanie stopnia piętrzącego w przekroju Piaski w taki sposób, aby piętrzył on wodę tylko w korycie do takiego stanu, jaki odpowiada przepływowi $Q=890\text{m}^3/\text{s}$, przy którym występują na przedmiotowym odcinku parametry IV klasy drogi wodnej. Powyżej tego przepływu piętrzenia by nie było i przepływ odbywałby się tak jak w warunkach naturalnych, co likwidowałoby zagrożenie powodziowe występujące przy regulacji.

Wraz z modernizacją zabudowy regulacyjnej czy też kanalizacyjnej konieczne będzie przebudowanie, lub co najmniej przywrócenie podnoszenia i obracania, przęsł tych mostów w Szczecinie, których prześwity pionowe nie odpowiadają nawet wymogom III klasy drogi wodnej wg EKG ONZ. Są to:

- most kolejowy obrotowy w km 35,39 (przy Dworcu Głównym) – praktycznie nie obracany – wysokość konstrukcji ponad WWŻ 3,69 m,
- most drogowy zwodzony w km 35,95 (most Długi) – praktycznie nie podnoszony – wysokość konstrukcji ponad WWŻ 3,61 m,
- kolejowy most zwodzony w km 734,6 (Podjuchy) – ma konstrukcję stałą wyniesioną ponad WWŻ jedynie o 3,06 m. Przęsło zwodzone posiada jednak prześwit pionowy 6,12 m ponad WWŻ i prześwit poziomy 12,8 m.

Dla tej klasy drogi wodnej wyniesienie spodu konstrukcji ponad WWŻ powinno wynosić min. 5,25 m lub przy przewozach kontenerów - 7,00 m.

Wykorzystanie w pełni transportowych walorów Odry wiąże się z doprowadzeniem jej do wymogów klasy IV – V od Kanału Odra – Havela do Szczecina.

- Zaleca się ograniczenie do niezbędnego minimum wymogów ochrony przyrody celem umożliwienia realizacji prac hydrotechnicznych związanych z modernizacją i eksploatacją Odrzańskiej Drogi Wodnej oraz torów wodnych na Zalewie Szczecińskim (to zadanie jako osobne a nie w pkt.).

Inwestycje, niezbędne do wykorzystania wód dla celów transportu wodnego i rekreacji nawodnej:

- modernizacja toru wodnego Zatoka Pomorska – Szczecin z pogłębieniem do głębokości 12,5m na odcinku Świnoujście – Police, oraz zapewnienie małym portom i przystaniom

ujścia Odry odpowiednich parametrów głębokościowych torów wodnych, umożliwiających pełne ich wykorzystanie dla ruchu turystycznego i towarowego,

- *kanalizacja fragmentu rzeki Odry, poprzez wybudowanie stopnia piętrzącego w przekroju Piaski, zapewni na przedmiotowym odcinku parametry IV klasy drogi wodnej. Wykorzystując zjawisko cofki odmorskiej można uzyskać stosowne głębokości, od przekroju Piaski do przekroju Ognica i dalej do jeziora Dąbie, poprzez pogłębienie koryta rzecznego,*
- *odtworzenie torów wodnych na jeziorze Dąbie, Zalewie Szczecińskim, Zalewie Kamieńskim oraz cieśninie Dziwna. Pozwoli to na aktywizację gospodarczą małych portów w Stepnicy, Wolinie, Kamieniu Pomorskim, Dziwnowie, Międzywodziu, Międzyzdrojach, Nowym Warpnie, Trzebieży.*

3.5.5. Transport lotniczy

Województwo zachodniopomorskie leży na szlaku ważnych tras przelotowych, w tym na szlaku transkontynentalnym prowadzącym przez Bornholm do Warszawy i dalej na południowy-wschód Europy. Znajduje się w orbicie oddziaływania Kopenhagi oraz Berlina – dużych portów lotniczych o zasięgu europejskim, w mniejszym stopniu w zasięgu oddziaływania Warszawy i innych portów regionalnych (Poznań, Gdańsk), co upoważnia do stwierdzenia, że znaczenie regionu w komunikacji lotniczej będzie stopniowo wzrastać.

Województwo zachodniopomorskie wymaga zapewnienia obsługi komunikacją lotniczą. Zakłada się utrzymanie i rozwój międzynarodowego charakteru lotniska w Goleniowie jako głównego lotniska dla obsługi Szczecina i regionu. W Goleniowie funkcjonuje lotnisko pasażerskie, które jest w trakcie modernizacji, a należy do sieci głównych lotnisk w kraju i jest już obecnie międzynarodowym przejściem granicznym.

Port lotniczy w Goleniowie należy do podstawowej sieci lotnisk w kraju. Położony około 40 km od centrum Szczecina, posiadający pas startowy o wysokich parametrach technicznych, jest wyposażony w obiekty kubaturowe i techniczne niezbędne do prowadzenia odpraw pasażerskich oraz zachowania bezpieczeństwa lotów. Port lotniczy posiada drogę startową o parametrach 2500/60 m PCM 59 ton, jest wyposażony w obiekty nawigacyjne (ILS, NDB, system świetlny z osią błyskową, system PAPI oraz automatyczny system meteo).

Po ukończeniu modernizacji terminal osiągnie zdolność przewozową 500 tys. pasażerów na rok. Port posiada również zaplecze magazynowe i hangarowe oraz ok. 75 ha częściowo uzbrojonych terenów inwestycyjnych. Przewidziana jest w planach inwestycyjnych dalsza modernizacja i podniesienie standardu obsługi Portu Lotniczego w Goleniowie, w tym budowa portu towarowego (Cargo).

Założona główna sieć dróg zapewnia bardzo dobrą dostępność do lotniska z dróg ekspresowych poprzez lokalizację węzła przy lotnisku i budowę drogi wspomagającej ruch na lotnisko. Istotne znaczenie posiadać będzie zakładane w planie powiązanie lotniska z układem szybkiej kolei miejskiej.

Lotnisko w Szczecinie Dąbiu, mimo ograniczonej możliwości rozwoju, ze względu na atrakcyjne położenie może pełnić funkcję lokalnego lotniska dla obsługi miasta w zakresie połączeń pasażerskich, krajowych i międzynarodowych lekkimi samolotami krótkiego startu. Traktowane jest jako uzupełniające dla lotniska w Goleniowie. Obecnie lotnisko obsługuje ruch niewielkich samolotów pasażerskich, sanitarnych i sportowych. Podjęta jest realizacja programów modernizacyjnych oraz rozwojowych.

W koncepcji rozważane jest utrzymanie funkcji lotniczej byłego lotniska „poradzieckiego” w Kluczewie, pod warunkiem zabezpieczenia budowli, infrastruktury i majątku pola manewrowego tego lotniska.

W 1989 roku rozpoczęto modernizację części cywilnej lotniska w Zegrzu k/Koszaliny, obliczoną na przepustowość 120 tys. pasaż./rok – w tym około 50% stanowią będą przewozy międzynarodowe. W 1990 roku, ze względu na brak rentowności, port lotniczy cywilny uległ likwidacji i przerwano modernizację portu.

Funkcjonowanie wojskowego lotniska w Zegrzu skończy się z upływem roku 2002, w związku z czym zachodzi konieczność zabezpieczenia infrastruktury lotniskowej do czasu reaktywowania jego cywilnej działalności. Otwarty jest problem jego wykorzystania w najbliższym okresie.

Nie bez znaczenia jest również lokalizacja II stacji ratownictwa morskiego.

Kierunki

Generalny kierunek rozwoju transportu lotniczego dla województwa zachodniopomorskiego to:

- *rozwój regionalnego portu lotniczego Szczecin-Goleniów w kierunku wykorzystania wszystkich jego potencjalnych możliwości obsługowych i okołolotniskowych,*
- *rozwój sieci mniejszych lotnisk i lądowisk w komunikacji dyspozycyjnej i bliskiego zasięgu w regionie,*
- *przyjęcie kierunku wykorzystania potencjału technicznego lotnisk wojskowych także dla celów cywilnych, z potrzebą uwzględnienia w planach rozwojowych tych lotnisk wydzielenia stref do obsługi ruchu cywilnego,*
- *potrzeba uruchomienia, w perspektywie kilku najbliższych lat, komplementarnego dla Goleniowa lotniska w Zegrzu Pomorskim, niezależnie od wymienionych wcześniej lotnisk i lądowisk (podregion koszaliński) - likwidacja lotniska wojskowego w Zegrzu wymaga sprawnego zabezpieczenia infrastruktury lotniskowej w celu zakładanego reaktywowania lotniska cywilnego.*
- *realizacja terminalu CARGO w Porcie Lotniczym Szczecin-Goleniów oraz rozwój funkcji przemysłu zaawansowanych technologii w strefie okołolotniskowej.*

Należy oczekiwać szybkiego wzrostu roli regionalnego portu lotniczego pierwszego rzędu (posiadającego znaczenie międzynarodowe), jakim jest Goleniów.

Port lotniczy w Dąbiu, odpowiednio rozbudowany i dostosowany do linii krótkiego zasięgu (samoloty o ograniczonej masie startowej i pojemności pasażerów), pełnić winien funkcję

uzupełniającą w stosunku do lotniska w Goleniowie, przy utrzymaniu dotychczasowych funkcji związanych z potrzebami lotnictwa sportowo-usługowego.

Zakładać należy podobną aktywizację lotniska w rejonie Kołobrzegu (Bagicz) dla obszaru wzmożonej turystyki letniej oraz obszaru wykorzystywanego w układzie całorocznym do celów sanatoryjnych i leczniczych.

Rozwój transportu lotniczego w regionie musi być skierowany przede wszystkim na wzmocnienie istniejącej struktury i wykorzystanie istniejącej infrastruktury lotniskowej, zarówno cywilnej jak i wojskowej. W dalszych planach rozwojowych zakładać należy uwzględnienie uzupełniającej roli wodnoplątowców, szczególnie w zakresie ich turystycznego znaczenia, poprzez wykorzystanie odpowiednio przystosowanych do tego celu akwenów w rejonie Szczecina, pasa jezior nadmorskich oraz pojezierzy, co stanowiłoby nawiązanie do tradycji funkcjonowania tych środków transportu z okresu lat 30 i 40-tych (np. Mielno k/Koszalina z występującą, niewykorzystaną bazą kubaturową).

Za otwarty uznaje się problem przyszłościowego stworzenia w regionie (wytypowania) sieci lądowisk dla śmigłowców.

Załączony schemat graficzny XXIX ilustruje wybrane zagadnienia w zakresie transportu wodnego i lotniczego.

■

3.5.6. Przejścia graniczne na terytorium województwa zachodniopomorskiego

Wielkości ruchu granicznego są zróżnicowane.

Przykładowo największym ruchem charakteryzują się:

- międzynarodowe przejście w Kołbaskowie, gdzie odprawia się ponad 9,500 tys. osób oraz ponad 4.000 tys. samochodów.
- międzynarodowe przejście w Lubieszynie – Linken, gdzie odprawia się ponad 8,000 tys. osób i około 3,000 tys. samochodów.
- międzynarodowe przejście graniczne Rosówek – Rosow, gdzie odprawia się ok. 6,000 tys. osób i około 2,400 tys. samochodów.
- międzynarodowe przejście w Osinowie Dolnym – Hohenwutzen, gdzie odprawia się ponad 10,000 tys. osób i około 2,500 tys. samochodów.
- morskie przejście graniczne w Świnoujściu, gdzie odprawia się około 6,500 tys. pasażerów i około 180 – 200 tys. samochodów.

Na kolejowym przejściu granicznym Szczecin-Gumieńce-Grambow, wg. prognoz zakłada się do roku 2010 przewóz 1,4 mln pasażerów i do 3,3 mln ton towarów.

Zakłada się wzrastającą rolę Portu Lotniczego Szczecin – Goleniów (nowa kategoria pasażerów – żołnierze NATO i Eurokorpus NATO).

Najmniejsze wielkości ruchu granicznego przypadają na małe przejścia graniczne o charakterze lokalnym.

Specyficzną sytuacją charakteryzuje się przejście graniczne Nowe Warpno o dużej ilości odpraw (około 2000 tys. osób) wynikającej z zakupów w sklepach wolnocłowych.

Dalsze funkcjonowanie przejść wymaga różnego typu działań modernizacyjnych oraz sprawnego technicznie systemu dowiązań komunikacyjnych, w tym modernizacji torów wodnych.

Zadaniem priorytetowym jest kompleksowa modernizacja kolejowego przejścia granicznego Gumieńce – Grambow-Tantow.

Przejścia drogowe:

1. Świnoujście – Ahlbeck – Przejście międzynarodowe dla ruchu osobowego (pieszy, rowerowy bez silników i autobusowy ruch wahadłowy między Świnoujściem a Ahlbeck, mały ruch graniczny). Odprawy odbywają się po stronie niemieckiej.
2. Lubieszyn – Linken – Przejście międzynarodowe osobowo–towarowe (w tym mały ruch graniczny). Odprawy odbywają się po stronie polskiej.
3. Kołbaskowo – Pomellen – Przejście międzynarodowe osobowo–towarowe(w tym mały ruch graniczny) na autostradzie A6 z dobrą komunikacją z obu stron granicy. Przebudowane i zmodernizowane. Odprawy odbywają się po stronie niemieckiej. Planuje się budowę dwóch parkingów na 600 samochodów ciężarowych.
4. Rosówek – Rosow – Przejście międzynarodowe dla ruchu osobowo-towarowego (w tym mały ruch graniczny), w całości na terytorium Polski.
5. Krajnik Dolny – Schwedt – Przejście międzynarodowe osobowo–towarowe (w tym mały ruch graniczny) na terytorium RFN. Planowana jest budowa parkingu dla samochodów ciężarowych.
6. Osinów Dolny – Hohenwutzen – Przejście międzynarodowe osobowe z wyłączeniem ruchu autobusowego (w tym mały ruch graniczny) z odprawami po obu stronach granicy.

Przejścia dla małego ruchu granicznego – ruch osobowy (tylko pieszy i rowerowy):

1. Buk – Blankensee – Przejście czynne jest tylko w ciągu dnia dla pieszych i rowerzystów, mieszkańców gmin przygranicznych.
2. Bobolin – Schwennenz - Przejście czynne jest tylko w ciągu dnia dla pieszych i rowerzystów, mieszkańców gmin przygranicznych.
3. Gryfino – Mescherin – Przejście dla małego ruchu granicznego. Czynne tylko w ciągu dnia dla pieszych i rowerzystów.

Kolejowe przejście graniczne (ruch osobowy, towarowy, mały ruch graniczny):

1. Szczecin Gumieńce – Grambow/Tantow – Przejście obsługuje międzynarodowy ruch pasażerski i towarowy (w tym mały ruch graniczny) w kierunku Berlina i Rostocku.

Układ komunikacyjny stacji Szczecin Gumieńce nie odpowiada potrzebom rosnącego ruchu towarowego.

Morskie przejścia graniczne:

1. Darłowo – Port handlowy dla małych statków, obsługujący głównie przewozy towarowe. Przejście funkcjonuje w porcie.
2. Kołobrzeg – Port handlowy dla małych i średnich statków. Przejście funkcjonuje w porcie.
3. Mrzeżyno – Port rybacki i jachtowy. Obecnie przejście jest nieczynne z powodu znacznego spłylenia toru wodnego.
4. Dziwnów – Port rybacki i jachtowy. Ze względu na rosnący ruch pasażerski przejście powinno być przekształcone na osobowe w pełnym zakresie.
5. Świnoujście – Przejście graniczne obsługuje port handlowy, bazę promową i port rybacki. Przejście nie wymaga modernizacji.
6. Nowe Warpno – Przejście graniczne znajduje się w porcie rybackim na wydzielonym terenie. Potrzebna modernizacja przejścia w zakresie hydrotechnicznym i lądowym.
7. Trzebież – Przejście znajduje się na terenie portu jachtowego.
8. Szczecin – Port – Przejście znajduje się w porcie handlowym, odprawy odbywają się na jego całym terenie oraz na torze wodnym Szczecin – Świnoujście.

Rzeczne przejścia graniczne:

1. Gryfino – Mescherin – Odprawy odbywają się w Mescherin (niemieckie służby graniczne) i Gryfinie (polskie służby graniczne).
2. Widuchowa – Gartz – Odprawy odbywają się po stronie polskiej i niemieckiej.
3. Osinów Dolny – Hohensaaten – Odprawy odbywają się po stronie niemieckiej, na służbie w Hohensaaten. Przejście nie ma połączenia z siecią dróg lokalnych.

Lotnicze przejście graniczne:

1. Port Lotniczy Szczecin-Goleniów – Port lotniczy leży w odległości 40 km od Szczecina. Dobre połączenie drogowe.

Przewidywane do wybudowania i otwarcia w najbliższym czasie i w dalszej perspektywie są następujące przejścia graniczne:

- Świnoujście – Garz – ruch osobowy, pieszy, rowerowy i autobusowy,
 - Dobieszczyn – Hintersee – j.w.,
-

Kierunki

W kontekście wejścia Polski do Unii Europejskiej należy rozważyć nowe przejścia graniczne jako połączenia drogowe lub kolejowe, bazujące na istniejącym układzie drogowym lub projektowanych rozwiązaniach, które powinny być wynikiem transgranicznych badań i projektów. Główny nacisk należy położyć na połączenia drogowe, które będą obsługiwały obszary bezpośredniego przygranicza, a obecnie istniejące przejścia graniczne będą pełnić funkcję np. połączeń tranzytowych.

Propozycje utworzenia nowych połączeń drogowych o małym ruchu to:

- *Gozdowice – Güsterbieser Lose – drogowe – prom,*
- *Bielinek – Lunow – drogowe – prom, dla ruchu osobowego,*
- *Świnoujście – Kamminke - dla małego ruchu granicznego,*
- *Nowe Warpno – Rith - dla małego ruchu granicznego.*

Istniejące przejścia graniczne o przewidywanym rozszerzeniu ruchu:

- *Gryfino – Mescherin – drogowe dla ruchu osobowego (piesze i rowerowe wraz z autobusami),*
- *Świnoujście – Ahlbeck – Przejście międzynarodowe dla ruchu osobowego (pieszy, rowerowy, samochodowy i autobusowy, mały ruch graniczny).*

3.6. Infrastruktura techniczna.

3.6.1. Gospodarka wodno-ściekowa

Podstawowymi celami gospodarki wodnej są:

1. Zaspokajanie potrzeb wodnych użytkowników
2. Ochrona ilościowa i jakościowa zasobów wodnych
3. Ochrona przed żywiołem wodnym (ochrona przed powodzią, ochrona brzegów morskich)
4. Wykorzystanie wód dla celów transportu wodnego i rekreacji nawodnej oraz energetyki.

Gospodarka wodna stanowi jeden z najważniejszych czynników zachowania równowagi pomiędzy rozwojem gospodarczym, społecznym i rozwojem środowiska przyrodniczego.

Głównym jej celem jest ochrona zasobów wodnych i zapewnienie odpowiednich ilości i jakości wody, w czasie i przestrzeni, dla racjonalnego i trwałego zaspokojenia bieżących i przyszłych potrzeb związanych z rozwojem społecznym i gospodarczym regionu.

3.6.1.1. Zasoby wodne

Wody powierzchniowe

Województwo zachodniopomorskie charakteryzuje się dobrze rozwiniętą siecią rzeczną. Główną rzeką jest rzeka Odra wraz z większymi dopływami (Myśla, Słubia, Kurzyca, Rurzyca, Tywa, Płonia, Ina i Gunica).

W granicach województwa znajdują się również rzeki uchodzące bezpośrednio do Bałtyku (Rega, Parsęta i Wieprza), Zalewu Szczecińskiego (Świniec i Wołczyca) oraz do Noteci (rzeka Drawa).

Rzeki województwa zachodniopomorskiego charakteryzują się:

- zróżnicowaniem zasobów, wyrażającym się wielkością odpływu (spływu) „q” w l/s x km², który wynosi od 7,6 l/s x km² (rzeki przymorskie) do 2,3 l/s x km² (rzeki południowej części województwa poza Drawą),
- niskim stopniem wykorzystania zasobów (poza zlewnią jeziora Miedwie),
- bardzo małym stopniem retencjonowania wód.

Lp	Zlewnia rzeki	F [km ²]	Odpływ $q_{\text{średni}}$ [l/sxkm ²]	Przepływ $Q_{\text{średni}}$ [m ³ /s]	Stopień zaspokojenia potrzeb rolnictwa z przepływu bieżącego [%]	Uwagi
1	Słubia	146,6	2,32	0,34	25,5	
2	Kurzyca	135,0	2,32	0,31	26,4	
3	Rurzyca	416,1	2,32	0,97	28,4	
4	Tywa	256,4	3,39	0,87	24,1	
5	Płonia	1101,0	3,39	3,73	-	Zlewnia wód wysokiej jakości - ujęcie „Miedwie”
6	Wołczyca	477,8	5,19	2,48	9,5	
7	Ina	2189,4	5,30	11,6	15,1	
8	Gowienica	369,5	5,84	2,16	9,9	
9	Świniec	454,9	6,91	3,24	8,9	
10	Rega	2724,9	7,63	20,8	28,7	
11	Parsęta	3150,9	9,36	29,5	b.d.	
12	Wieprza	2169,9	11,15	24,2	b.d.	

Na terenie województwa eksploatowanych jest również szereg zbiorników dla celów energetycznych (Rejowiec, Likowo na rzece Redze, Rosnowo, Niedalino na rzece Radwi oraz Borowo na rzece Drawie).

Czynnych jest 45 elektrowni wodnych. Największe elektrownie wodne powstały w dorzeczu Parsęty – łączna moc czynnych elektrowni wodnych w tym dorzeczu wynosi około 155 MW, z czego 150 przypada na elektrownię w Żydowie. Natomiast największa ilość elektrowni

wodnych występuje w dorzeczu Regi – ogółem aktualnie czynnych jest 21 elektrowni. Elektrownie te są jednak znacznie mniejsze – łączna osiągnięta ich moc wynosi tylko 5 MW.

Zlewnia rzeki Płoni, po wodowskaz Żelewo, jest ustanowiona jako zlewnia wód wysokiej jakości (ujęcie Miedwie).

Wody podziemne

Wody podziemne występują na obszarze województwa zachodniopomorskiego głównie w piaszczysto – żwirowych utworach czwartorzędowych i trzeciorzędowych oraz podrzędnie w spękanych, węglanowo – piaszczystych utworach kredy i jury.

Poziomy czwartorzędowe stanowią najbardziej zasobny zbiornik wód podziemnych i występują na głębokości od kilkunastu do 50,0 m, lokalnie niżej. Najkorzystniejsze warunki hydrologiczne podregionu szczecińskiego istnieją w: dolnym dorzeczu Iny, w dolinie rzeki Odry oraz w strefie Gryfice – Nowogard – Dobra (dwa poziomy wodonośne) na obszarze występowania struktur kopalnych, gdzie miąższość utworów wodonośnych wynosi 20 – 40 m. W podregionie koszalińskim poziomy użytkowe czwartorzędu, stanowiące najpoważniejsze i najbardziej zasobne zbiorniki wód podziemnych, występują przeważnie na głębokości 15 – 50 m; lokalnie np. w górnym dorzeczu Parsęty i Wieprzy, niżej (w przedziale 50 – 150 m). Miąższość utworów wodonośnych wynosi na ogół 10 – 20 m w strefie przymorskiej i, lokalnie, np. w pasie Czaplinek – Szczecinek, nie przekracza kilku metrów.

Wody podziemne o znaczeniu użytkowym w podregionie szczecińskim, w utworach trzeciorzędowych, występują w centralnej i południowej części podregionu. Strop tych utworów znajduje się na głębokości 50 – 100 m, a ich miąższość przeważnie nie przekracza 10,0 m, z wyjątkiem południowej części podregionu, gdzie lokalnie wynosi ponad 40,0 m.

Wody podziemne w utworach systemu trzeciorzędowego podregionu koszalińskiego występują głównie we wschodniej i południowej części podregionu. Głębokość występowania oraz miąższość poziomów wodonośnych trzeciorzędowych cechuje ogromne zróżnicowanie. W południowo – wschodniej części omawianego obszaru wody poziomów trzeciorzędowych występują najniżej (150 – 250 m) i charakteryzują się znaczną miąższością. W pasie przybrzeżnym dominują poziomy płytsze (50 – 100 m), o miąższości poniżej 10 m.

W obszarze podregionu szczecińskiego wodonośne utwory kredowe występują na niewielkim obszarze północno – wschodniej części podregionu (rejon Trzebiatowa) oraz w strefie brzeżnej synklinorium szczecińskiego. Strop utworów znajduje się przeważnie na głębokości 50 – 150 m, a ich miąższość nie osiąga 20,0 m.

Jurajski poziom wodonośny występuje w północno – wschodniej części podregionu oraz na wyspie Wolin. Strop utworów znajduje się przeważnie na głębokości 30 – 100 m, lokalnie 150 (Wolin), a ich miąższość wynosi od kilkunastu do 40,0 m. Wodonośne utwory jurajskie, rozpoznane jako poziomy użytkowe, występują jedynie w północno – zachodniej części podregionu koszalińskiego, gdzie występują na głębokości 30 – 150 m.

Jakość wód podziemnych województwa zachodniopomorskiego w poziomach czwartorzędowych kredowych i jurajskich można ocenić na średnią. Głębsze poziomy

czwartorzędowe, a także trzeciorzędowe i lokalnie kredowe, charakteryzują się podwyższoną mineralizacją spowodowaną dopływem solanek. Także lokalnie na wybrzeżu zła jakość wód podziemnych poziomów czwartorzędowych jest determinowana dopływem do nich wód morskich.

Charakterystyczną cechą rozmieszczenia zasobów wód podziemnych jest ich nierównomierność. Na terenach o największych potrzebach wodnych, tj. w północnej części województwa zachodniopomorskiego, brak jest poważniejszych zasobów, natomiast znaczne zasoby dyspozycyjne występują w południowej i środkowej części województwa.

Największe zasoby jednostkowe, przekraczające $200 \text{ m}^3/\text{dobę}/\text{km}^2$, występują w dolinie rzeki Iny, od Stargardu Szczecińskiego do Goleniowa, oraz w dolinie rzeki Odry od Gryfina do ujścia, tj. do roztoki Odrzańskiej. Zasobne w wody podziemne, rzędu $100 - 200 \text{ m}^3/\text{dobę}/\text{km}^2$, są również gminy położone w dolinie rzeki Iny, od Stargardu Szczecińskiego w górę oraz gminy Cedynia i Trzebiatów. Najuboższe w zasoby wód podziemnych są tereny położone wzdłuż wybrzeża morskiego ($10 - 50 \text{ m}^3/\text{dobę}/\text{km}^2$) oraz gminy Pyrzyce, Bielice, Stare Czarnowo, Wolin (część lądowa), Kamień Pomorski i Gryfice ($10 - 50 \text{ m}^3/\text{dobę}/\text{km}^2$).

Do specyficznych cech naturalnych województwa, rzutujących na rozwój gospodarki wodnej, należy zaliczyć:

- niezbyt bogate zasoby wód podziemnych, które są wprawdzie na ogół wystarczające dla zaspokojenia potrzeb użytkowników o niewielkich poborach, ale nie pozwalają na duże skoncentrowane pobory tych wód (Szczecin, miejscowości pasa nadmorskiego),
- dominantę potencjalnych potrzeb wodnych rolnictwa, związanych z nawodnieniem użytków rolnych, charakteryzującym się dużym rozproszeniem na obszarze województwa,
- nizinny charakter obszaru, o słabo zróżnicowanej rzeźbie terenu i stosunkowo szerokich i płaskich dolinach rzek, co nie stwarza dogodnych warunków retencjonowania wody.

Cechy powyższe ograniczają możliwości retencjonowania, sprawiają, że deficytami wody są zagrożeni użytkownicy położeni w wielu różnych częściach obszaru województwa (rozproszenie lokalizacji potencjalnych użytkowników wody).

Celem rozwiązania tego problemu winien być opracowany program gospodarki wodnej, obejmujący retencjonowanie wód i przerzuty w rejony (zlewnie) deficytowe. Docelowe potrzeby w zakresie retencjonowania wód powierzchniowych określa się na $15 - 20\%$ odpływu.

Aktualnie na obszarze województwa realizowany jest program małej retencji, zdefiniowany w „Wojewódzkim planie małej retencji”. Problem ten jest również szczegółowo analizowany w wykonanych przez RZGW w Szczecinie „Warunkach korzystania z wód dorzecza”.

Załączony schemat graficzny „Gospodarka wodna” ilustruje główną problematykę gospodarki wodnej oraz delimituje tereny o różnych warunkach zasobowych (XXX).

3.6.1.2. Zaspokajanie potrzeb wodnych użytkowników

Podstawę zaopatrzenia regionu w wodę do celów komunalnych i na potrzeby gospodarcze stanowią ujęcia wód podziemnych. Wyjątkiem jest miasto Szczecin, które zaopatrywane jest w wodę z ujęć powierzchniowych i podziemnych. Głównym źródłem zaopatrzenia w wodę Szczecina jest ujęcie wód powierzchniowych z jeziora Miedwie. Eksploatowane są głównie wody podziemne z utworów czwartorzędowych oraz sporadycznie z utworów trzeciorzędowych, kredowych i jurajskich. Utrudnieniem w poborze wody ze wspomnianych utworów jest możliwość niekiedy bardzo łatwego zanieczyszczenia. W zdecydowanej większości ujęć, wody z utworów czwartorzędowych muszą być uzdatniane z uwagi na zwiększoną zawartość związków żelaza i manganu. Lokalnie istotne zagrożenie dla jakości ujmowanych wód stanowi zwiększona mineralizacja chlorkowa, stanowiąca niekiedy przyczynę wyłączania ujęć z eksploatacji, np. Świnoujście-Północ, Niechorze, Mielno.

Zapotrzebowanie na wodę do celów przemysłowych pokrywane jest przede wszystkim z ujęć własnych, przy zdecydowanej przewadze ujęć powierzchniowych.

Największym problemem zaopatrzenia w wodę województwa jest zapewnienie odpowiedniej ilości i jakości wody. Nierównomierne rozłożenie zasobów wód podziemnych powoduje trudności w zaopatrzeniu w wodę niektórych części regionu, szczególnie pasa nadmorskiego i dużych aglomeracji miejskich (Szczecin, Koszalin i Kołobrzeg).

- Szczecin – jezioro Miedwie (rzeka Płonia),
- Koszalin – ujęcie infiltracyjne „Mostowo”, zlokalizowane wzdłuż rzeki Radwi na terenie gminy Manowo, zasilające również cały pas wybrzeża w rejonie Mielna i Unieścia,
- Kołobrzeg – również ujęcie infiltracyjne „Bogucino – Rościęcino”, zlokalizowane nad rzeką Parsętą po obu jej stronach.

Jakość wody na tych ujęciach uwarunkowana jest ściśle jakością wód powierzchniowych: jeziora Miedwie (rzeka Płonia), rzeki Radwi i Parsęty.

Eksploatowane ujęcia komunalne posiadają zatwierdzone zasoby w kategorii „B”, wraz ze strefami ochrony bezpośredniej. W niezadowalającej ilości ustanowione są strefy ochrony pośredniej. Większość ujęć wody i sieci wodociągowych ma charakter lokalny.

Na obszarach wiejskich w zaopatrzeniu wsi w wodę znaczny udział mają małe wodociągi lokalne, bazujące na rozdrobnionych ujęciach wód podziemnych.

Ze względu na stawiane wymogi co do jakości wody podawanej odbiorcom, rosnące koszty eksploatacji wielu ujęć, zaznacza się tendencja do eliminowania wielu ujęć i tworzenia dużych systemów wodociągów grupowych.

Obszarem zagrożonym deficytem wody i wymagającym dostawy wody z zewnątrz jest pas nadmorski, a w szczególności jego zachodnia część.

Kierunki

Główne kierunki rozwoju w zakresie zaspokajania potrzeb wodnych użytkowników przedstawiają się następująco:

- *zahamowanie degradacji ilościowej i jakościowej zasobów wodnych, z jednoczesnym rozpoczęciem systemowego ich zagospodarowywania, szczególnie w zlewniach rzek stanowiących źródło wody ujęć komunalnych, tj. Płoni, Radwi, Parsęty,*
- *stworzenie regionalnego systemu zaopatrzenia w wodę zachodniej części pasa nadmorskiego opartego na zasobach wód podziemnych i powierzchniowych (zlewnia rzeki Wolczenicy – jezioro Ostrowo),*
- *ustanowienie zlewni rzek: Wolczenicy, Płoni, Radwi, Parsęty jako zlewni wód wysokiej jakości,*
- *zabezpieczenie potrzeb wodnych rolnictwa – retencja, przerzuty wód w rejony deficytowe.*

3.6.1.3. Ochrona ilościowa i jakościowa zasobów wodnych

Decydujący wpływ na jakość wód powierzchniowych i podziemnych mają zanieczyszczenia pochodzące ze źródeł, do których należą:

- zrzuty ścieków komunalnych z miejskich i wiejskich systemów kanalizacyjnych, wyposażonych w niskosprawne oczyszczalnie ścieków,
- zrzuty ścieków przemysłowych, zrzucających za pomocą własnych systemów kanalizacyjnych
- brak systemów kanalizacyjnych na terenach wiejskich,
- zanieczyszczone wody opadowe z terenów zurbanizowanych,
- zanieczyszczenia obszarowe, pochodzące z niewłaściwego zagospodarowania odchodów zwierzęcych, soków kiszonych, ścieków poprodukcyjnych oraz wypłukiwanych z gleby związków biogenych, środków ochrony roślin itp.

Ogólna ilość ścieków przemysłowych i komunalnych w województwie zachodniopomorskim, odprowadzanych do wód powierzchniowych, wynosi (2000 r.) 1628,3 hm³, z czego ok. 1491,6 hm³ to wody chłodnicze (umownie czyste).

Na ogólną ilość ścieków oczyszczonych z podwyższonym usuwaniem biogenów przypadło (w stosunku do ogólnej ilości, wg ostatnich danych z 1999 r.):

- | | | |
|-------------------------------|---|-------|
| ▪ w gminach miejskich | – | 29,0% |
| ▪ w gminach miejsko-wiejskich | – | 51,5% |
| ▪ w gminach wiejskich | – | 13,3% |

Za obszar o względnie uporządkowanej gospodarce ściekowej uznać należy pas nadmorski.

Największym źródłem zanieczyszczania wód ściekami komunalnymi jest Szczecin, który odprowadza do wód Odry ponad 100 tys. m³/d nie oczyszczonych lub słabo oczyszczonych ścieków.

Istotnym zagrożeniem czystości wód są ścieki socjalno-bytowe, odprowadzane z terenów wiejskich. Większość eksploatowanych oczyszczalni ścieków jest w złym stanie technicznym i swym zasięgiem najczęściej obejmuje budownictwo wielorodzinne d. PGR.

W ostatnim czasie można zaobserwować dość ustabilizowaną gospodarkę ściekową w funkcjonujących na terenie regionu zakładach przemysłowych. Duże zakłady przemysłowe

(ZCh Police, Zespół Elektrowni „Dolna Odra” „Pomorzany” i „Szczecin”) poczyniły istotne zmiany w systemach oczyszczania ścieków, redukując w znaczący sposób zawarte w nich zanieczyszczenia. Inne duże zakłady przemysłowe, uciążliwe dla środowiska, podjęły działania inwestycyjne zmierzające do poprawy stanu gospodarki ściekowej.

Duża część zakładów przemysłowych, głównie branży spożywczej, zanieczyszczających środowisko z powodu braku odpowiednich urządzeń oczyszczających przestała funkcjonować, bądź zmieniła technologię produkcji.

Kierunki

Główne kierunki w zakresie ochrony wód:

- *wprowadzenie kompleksowych programów sanitacji (zespół działań technicznych i organizacyjnych zapewniających utrzymanie odpowiedniego standardu sanitarnego w miejscu bytowania człowieka),*
- *uporządkowanie gospodarki ściekowej w zlewniach rzek województwa, a w szczególności w zlewniach rzek będących źródłem wody dla celów komunalnych, tj.: Płoni, Radwi, Parsęty oraz Wolczenicy,*
- *wprowadzenie kompleksowych rozwiązań organizacyjnych pozwalających na podejmowanie zintegrowanych działań inwestycyjnych i porządkowych ochrony wód*

Skalę zjawiska w zakresie :

- *stopnia dostępności do urządzeń zbiorowego zaopatrzenia w wodę i odprowadzenia ścieków w miastach,*
- *stopnia dostępności do urządzeń zbiorowego unieszkodliwiania ścieków komunalnych w gminach*

przedstawiają załączone schematy graficzne „Gospodarka wodno-ściekowa” oraz „Gospodarka ściekowa gmin” (XXXI i XXXII).

3.6.2. Ochrona przed żywiołem wodnym.

3.6.2.1. Ochrona przed powodzią

Zagrożeniem powodziowym objęte są następujące obszary :

- dolina rzeki Odry,
 - doliny ujściowych odcinków rzek wpływających do rz. Odry, tj. Rurzyca, Kurzyca, Słubia, Myśla, Tywa, Płonia, Ina, Gunica,
 - obszary wokół jeziora Dąbie,
 - obszary wokół Zalewu Szczecińskiego oraz doliny ujściowych odcinków dopływów, tj. Gowienicy, Wolczenicy, Świńca,
 - tereny przyujściowe rzek: Regi, Parsęty i Wieprzy,
 - tereny wokół jezior przymorskich.
-

Z miast powodzią zagrożone są (lokalnie): Szczecin, Świnoujście, Gryfino, Trzebiatów, Stargard Szczeciński, Kołobrzeg, Sławno, Darłowo i Białogard.

Znaczna część użytków zielonych (ok. 40% ogółu) może być eksploatowana tylko po uprzednim zabezpieczeniu wałami i mechanicznym odwodnieniu zawali. Największe zagrożenie powodziowe w naszym województwie występuje podczas spiętrzenia wód Zatoki Pomorskiej (powódź cofkowa), mniejsze zagrożenie stanowi powódź w dolinie Odry, wywołana zatorami lodowymi.

Stan techniczny wałów (z których większość została zbudowana przed 1945 r. i to głównie z materiału miejscowego – torfów na podłożu torfowym) oraz niedostateczne rzędne korony obwałowań stawiają wymóg przebudowy systemu przeciwpowodziowego całego obszaru.

Wały przeciwpowodziowe zalicza się do jednej z czterech klas ważności.

Wskaźnikami miarodajnymi są:

- liczba ludności na obszarze zatopionym (zalewowym),
- powierzchnia obszaru chronionego, jego zasób zagospodarowania (aktualny i perspektywiczny),
- występowanie budowli (obiektów) służących zaopatrzeniu w wodę miast, wsi, osiedli oraz zakładów przemysłowych (w szczególności przemysłu spożywczego).

Wały przeciwpowodziowe w województwie zachodniopomorskim w większości nie spełniają wymogów normatywnych; zdecydowana większość wałów nie spełnia nawet parametrów najniższej, IV klasy.

Kierunki

Główne zadania ochrony przed powodzią

- *Istniejące wały przeciwpowodziowe, ze względu na zły stan techniczny oraz niedostateczne rzędne korony, nie spełniają wymagań normatywnych. Konieczna jest przebudowa systemu przeciwpowodziowego:*
 - *obszaru ujścia Odry (odbudowa i modernizacja wałów przeciwpowodziowych, odbudowa przekroju dla przepływu wód katastrofalnych, udrożnienie ujściowego odcinka Regalicy oraz jeziora Dąbie dla bezpiecznego przeprowadzenia i odbioru kry lodowej),*
 - *dolin ujściowych odcinków rzek wpływających do rz. Odry, tj. Rurzyca, Kurzyca, Ślubi, Myśli, Tywy, Płoni, Iny, Gunicy,*
 - *obszarów wokół jeziora Dąbie,*
 - *obszarów wokół Zalewu Szczecińskiego oraz doliny ujściowych odcinków dopływów tj. Gowienicy, Wołcznicy, Świńca,*
 - *terenów przyujściowych rzek: Regi, Parsęty i Wieprzy,*
 - *Brak jednoznacznej koncepcji przebudowy hydraulicznej ujścia Odry, wynikającej z potrzeb gospodarki morskiej, a mającej wpływ na cały ekosystem Zalewu i dolnej Odry, utrudnia określenie zakresu ochrony przeciwpowodziowej,*
-

- *Zagrożenie powodziowe w Szczecinie, Gryfinie, Trzebiatowie, Białogardzie, Kołobrzegu, Sławnie, Darłowie, Stargardzie Szczecińskim oraz w części Świnoujścia można ograniczyć poprzez budowę obwałowań bądź też zbiorników retencyjnych (np. zbiornik Strachocin na rzece Krąpieli dla Stargardu Szczecińskiego i zbiornik Osówko na rzece Parsęcie dla Białogardu); natomiast brak możliwości technicznych ochrony zagrożonego fragmentu śródmieścia w Świnoujściu,*
- *Przy rozpatrywaniu ochrony p.powodziowej w dolinie Odry pojedynczych zabudowań lub fragmentów wsi należy rozważyć ich relokację.*

Ilustrację zjawiska zawiera załączony schemat graficzny „Ochrona przed powodzią” XXXIII.

3.6.2.2. Ochrona brzegów morskich

Wybrzeże typu klifowego, bez względu na aktualny stopień nasilania procesów erozyjnych, należy traktować jako strefę wymagającą szczególnej ochrony. Mierzejowe i wydmowe odcinki brzegu, zamykające ujścia cieśnin Świny i Dziwny do Zatoki Pomorskiej, poddane są szczególnie silnej presji istniejącego zagospodarowania, nie są też pozbawione destrukcyjnego oddziaływania czynników naturalnych (wysokie stany wód, ruch rumowiska, niszczenie podejść portowych).

Do obiektów szczególnie zagrożonych zaliczyć należy odcinki wybrzeża klifowego na wyspie Wolin, w rejonie Rewala (szczególnie Trzęsacz), Ustronia Morskiego i Jarosławca oraz wydmowe odcinki brzegu morskiego w rejonie Kołobrzegu oraz mierzei w rejonie jezior przymorskich (Jamno, Bukowo).

Brzegi Zalewu Szczecińskiego (płytkiego akwenu o wyjątkowo dużym obciążeniu antropogennym) ulegają stałemu przekształceniu o różnym stopniu nasilenia. W obrębie delty wstecznej Świny, oraz na niskich aluwialnych brzegach Zalewu i Roztoki, szczególnie silnie zaznaczają się wpływy sztormowych spiętrzeń wód cofek wiatrowych. Niszczone są stale odnawiane wały przeciwpowodziowe i biologiczna zabudowa brzegów.

Kierunki

Możliwe całkowite powstrzymanie procesu abrazji znacznych odcinków wybrzeża, a więc ochrona techniczna winna się sprowadzać do opóźnienia procesu cofania się brzegu na odcinkach wybranych i stosunkowo krótkich. Zadanie techniczne ochrony brzegu polega na sztucznym wytworzeniu warunków absorbujących energię falowania i prądów.

3.6.3. Gospodarka odpadami

Gospodarka odpadami przemysłowymi i komunalnymi na terenie województwa zachodniopomorskiego, podobnie jak w całej Polsce, nie jest zadowalająca.

Bazuje ona nadal na rozwiązaniach tradycyjnych, tj. na gromadzeniu odpadów na składowiskach. Z uwagi na stale wzrastającą produkcję odpadów komunalnych niezbędne jest wprowadzenie na szeroką skalę programów selektywnej zbiórki odpadów i budowa ponad gminnych zakładów utylizacji odpadów.

Obecnie programy takie prowadzi się tylko w niektórych gminach.

Kierunki

Dla osiągnięcia celów założonych w polityce ekologicznej państwa, a także stworzenia w województwie zintegrowanej i wystarczającej sieci instalacji i urządzeń do odzysku i unieszkodliwiania odpadów, spełniających wymagania określone w przepisach o ochronie środowiska, zarząd województwa opracowuje plan gospodarki odpadami na obszarze województwa. Analogiczne plany powinny być opracowane na szczeblu powiatowym i gminnym.

Plany te winny w szczególności określić:

- *rodzaj, ilość i źródło pochodzenia odpadów, które mają być poddane procesom odzysku lub unieszkodliwiania,*
- *rozmieszczenie istniejących instalacji i urządzeń do odzysku lub unieszkodliwiania odpadów wraz z wykazem podmiotów prowadzących działalność w tym zakresie,*
- *działania zmierzające do zapobiegania powstawaniu odpadów lub ograniczania ilości odpadów i ich negatywnego oddziaływania na środowisko oraz prawidłowego postępowania z nimi, w tym ograniczenia ilości odpadów ulegających biodegradacji, zawartych w odpadach komunalnych kierowanych na składowiska,*
- *projektowany system gospodarowania odpadami,*
- *instrumenty finansowe służące realizacji zamierzonych celów,*
- *system monitoringu i oceny realizacji zamierzonych celów.*

Zadania w zakresie gospodarki odpadami:

- *opracowanie kompleksowego systemu gospodarki odpadami (koordynacja programów gminnych i powiatowych) w celu osiągnięcia standardów europejskich,*
- *budowa zakładów termicznego unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych i weterynaryjnych,*
- *utworzenie zakładu utylizacji odpadów przemysłowych,*
- *opracowanie i sukcesywna realizacja programu rekultywacji istniejących składowisk odpadów płynnych i stałych oraz mogiłników.*

3.6.4. Elektroenergetyka

Obszar województwa zachodniopomorskiego w zakresie dostawy energii elektrycznej obsługiwany jest przez:

- Energetykę Szczecińską Spółka Akcyjna (ESSA);
 - Zakład Energetyczny Koszalin Spółka Akcyjna (ZEKSA);
-

oraz w małym udziale przez:

- Energetykę Poznańską Spółka Akcyjna;
- Zakład Energetyczny Słupsk;
- Zakład Energetyczny Gorzów, dla obszaru powiatów myśliborskiego i choszczeńskiego.

Organizacyjnie ESSA oraz ZEKSA jest właścicielem sieci niskich (0,4 kV), średnich (15 kV) oraz wysokich (110 kV) napięć, którymi zarządza poprzez posterunki i rejony energetyczne.

Sieci najwyższych napięć (220 i 400 kV) są w dyspozycji przedsiębiorstwa Polskie Sieci Elektroenergetyczne Spółka z o.o.

Energetyka Szczecińska S.A. oraz Zakład Energetyczny Koszalin S.A. pozyskują energię elektryczną z następujących źródeł:

- z sieci 220 kV poprzez stacje węzłowe: Krajnik, Morzyczyn, Glinki, Police i Żydowo;
- z elektrowni na napięciu 110 i 15 kV;
- z własnych elektrowni wodnych i źródeł odnawialnych;
- z sieci sąsiednich spółek dystrybucyjnych.

Podstawowym źródłem energii elektrycznej jest elektrownia „Dolna Odra” koło Gryfina, o mocy 1 600 MW. Drugim pod względem wielkości źródłem jest elektrownia „Pomorzany” na południu Szczecina, o mocy ca 130 MW, pracująca równocześnie jako źródło ciepła. Następnym EC Szczecin, o mocy ca 80 MW, przy ul. Gdańskiej oraz elektrownia szczytowo-pompowa w Żydowie. Pozostałe elektrownie ciepłne i wodne mają moce do kilku MW.

Poza elektrownią „Dolna Odra”, stanowiącą źródło energii elektrycznej dla północnej i zachodniej części kraju oraz poza elektrownią szczytowo-pompową w Żydowie, pozostałe elektrownie mają znaczenie lokalne. Ich produkcja jest konsumowana w jednostkach osadniczych, gdzie są zlokalizowane.

Z elektrowni „Dolna Odra” moc wyprowadzana jest poprzez stację Krajnik – 400/220/110 kV do głównych stacji zasilających: Morzyczyn – 220/110 kV, Glinki – 220/110 kV, Police – 220/110/15 kV i Reclaw – 220/110/15 kV. Liniami przesyłowymi, o napięciu 400 kV, stacja Krajnik połączona jest z niemieckim systemem energetycznym w Vierraden oraz ze stacjami Dunowo (w rejonie Koszalina) i Plewiska (w rejonie Poznania).

Podstawową siecią obszaru jest sieć o napięciu 110 kV, zasilana z elektrowni oraz z ww. stacji elektroenergetycznych 220/110 kV. Na terenie woj. zachodniopomorskiego sieć ta, poprzez 62 stacje transformatorowe 110/15 kV (GPZ) o łącznej mocy zainstalowanej 1900 MW, zasila sieci rejonowe średniego i niskiego napięcia. Sieć najwyższych i wysokich napięć jest siecią linii napowietrznych, wymagających korytarzy ograniczonego użytkowania o odpowiednich szerokościach, uciążliwych dla otoczenia.

Charakterystyka techniczna majątku sieciowego ESSA i ZEKSA w 2000 r.

	ESSA	ZEKSA
stacje 110/SN	40 szt.	22 szt.
stacje SN/n.n.	4 579 szt.	
linie napowietrzne 110 kV	1 018 km	637 km

linie napowietrzne 40 kV	19 km	
linie napowietrzne 15 kV	5 200 km	5 163 km
linie kablowe 15 kV	2 000 km	1 113 km

W 2000 r. średnie zapotrzebowanie mocy na obszarze działania ESSA kształtowało się na poziomie 518 MW. Około 45% mocy wprowadzono do sieci ESSA z sieci przesyłowych PSE S.A., pozostałe 55% pochodziło z elektrowni oraz źródeł odnawialnych i niekonwencjonalnych.

Średnie zapotrzebowanie mocy dla obszaru działania ZEKSa kształtuje się na poziomie 200 – 230 MW w okresie szczytowego zapotrzebowania.

Zużycie energii na obszarze podregionu szczecińskiego (ESSA) w 2000 r. wyniosło 2 598 100 MWh, co w przeliczeniu na 1 mieszkańca dawało zużycie rzędu 2 600 kWh; było to mniej więcej 50% zużycia energii elektrycznej w krajach Europy Zachodniej. Występowała duża różnica w zużyciu energii na terenach miejskich i wiejskich; podczas gdy w miastach zużycie na 1 mieszkańca kształtowało się na poziomie 2 750 kWh, na obszarach wiejskich wynosiło około 1 900 kWh.

W okresie 1992 – 1997 r. zużycie energii elektrycznej wzrosło o około 19%, natomiast w latach 1997 – 1999 miało tendencję spadkową, w wysokości ok. 5%.

W systemie elektroenergetycznym na rozpatrywanym obszarze, po stronie wysokiego napięcia występują rezerwy mocy, od około 20 – 30% na obszarze m. Szczecina, poprzez ok. 40 – 50% w gminach i miastach, gdzie funkcjonują większe lub mniejsze zakłady przemysłowe (np. Goleniów, Gryfice), do ponad 60 – 70% na obszarach, gdzie brak przemysłu. Aktualnie jedynie w Świnoujściu występuje brak mocy w GPZ-ach.

W zakresie sieci najwyższych napięć przewiduje się rozbudowę stacji Krajnik o pole liniowe 400 kV i wprowadzenie linii 400 kV Vierraden-Krajnik do rozdzielni 400 kV oraz rozbudowę stacji Morzyczyn o rozdzielnię 400 kV i wprowadzenie do niej linii 400 kV Krajnik-Dunowo.

Pomimo istnienia rezerw mocy w systemie, w niektórych rejonach występuje konieczność budowy stacji transformatorowych 110/15 kV (wraz z liniami zasilającymi) – w Świnoujściu, w północnej części gminy Kamień Pomorski lub Wolin, w Stepnicy, w rejonie lub w gminie Dobra oraz w mieście Szczecinie. Ponadto wzmocnienia wymaga układ zasilający WN w rejonie miast: Dobrzany, Recz, Drawno, Tuczo, Człopa. Dalszy rozwój tych obszarów uwarunkowany jest m.in. inwestycjami w sektorze elektroenergetycznym.

Problemem jest za mała przepustowość znacznych fragmentów sieci średnich napięć (15 kV). Stosowane przy ich budowie przekroje przewodów obecnie są za małe, co powoduje nadmierne spadki napięć i straty mocy w liniach. Problem ten występuje szczególnie w zachodniej części pasa nadmorskiego oraz w rejonie gminy Dobra. Rezerwy mocy w sieciach SN występują na obszarach, gdzie upadły funkcjonujące w nieodległej przeszłości zakłady przemysłowe.

Układ zasilania obszaru, pomimo wcześniejszych uwag, należy uznać za zadowalający. GPZ-y 110/15 kV w zdecydowanej większości posiadają dwustronne zasilanie siecią 110 kV

z zainstalowaną automatyką samoczynnego załączania zasilania rezerwowego. Prawie w każdym zainstalowane są po 2 transformatory, umożliwiające zasilanie rezerwowe odbiorców, bez ograniczania poboru mocy i energii w przypadku awarii jednego z nich.

Jako mankamenty układu zasilania należy wymienić:

- brak bezpośrednich powiązań liniowych 110 kV (dla południowej części obszaru) z systemem sieci krajowej;
- brak wzajemnych powiązań istniejących ciągów liniowych 110 kV w tej części obszaru;
- brak znaczących w układzie zasilania lokalnych źródeł energii elektrycznej na omawianym obszarze.

Ogólną ocenę systemu sieciowego, zarówno energetyczną, jak i stopnia zaspokojenia potrzeb odbiorców indywidualnych oraz przemysłowych, uznać należy za zadowalającą.

Kierunki

Tendencja wzrostu zużycia energii elektrycznej w gospodarstwach domowych województwa zachodniopomorskiego, zgodna z trendem ogólnokrajowym, będzie prawdopodobnie zjawiskiem trwałym. Zaopatrzenie w energię zgodnie ze standardami Unii Europejskiej, wymagać będzie następujących działań na terenie województwa:

- *rozbudowa sieci linii przesyłowych najwyższych napięć, z uwagi na współpracę z Unią Europejską;*
- *przebudowa istniejących sieci wysokich napięć;*
- *rozbudowa systemu linii podstawowych WN na obszarach zagrożonych deficytem mocy oraz na terenach lokalizacji farm elektrowni wiatrowych, w tym stworzenie powiązań ciągów liniowych 110 kV;*
- *budowa uzupełniających stacji transformatorowych 110/15 kV;*
- *rozbudowa lokalnych sieci energetycznych – szczególnie w pasie nadmorskim.*

Załączony schemat graficzny „Elektroenergetyka” ilustruje kierunkowe zasady rozwoju systemu energetycznego na tle stanu obecnego sieci i występujących obszarów deficytu mocy (XXXIV).

3.6.5. Odnawialne i niekonwencjonalne źródła energii

Elektrownie wodne i biogazowe

Na obszarze województwa zachodniopomorskiego funkcjonują elektrownie wodne, będące własnością energetyki (ESSA – 5 szt., ZE Gorzów – 2 szt., ZE KSA – 5 szt.), zlokalizowane na rzekach Rega, Myśla i Radew, o łącznej mocy zainstalowanej 3,3 MW (ESSA), 4,7 MW (ZE KSA), a także 49 małych elektrowni wodnych, będących najczęściej własnością osób fizycznych, o łącznej mocy zainstalowanej 4,0 MW. Elektrownia szczytowo-pompowa (własność ZE Słupsk), w Żydowie, o mocy 150 MW.

Na składowiskach odpadów w rejonie Szczecina (Klucz, Sierakowo) i Świnoujścia (Przytór) oraz w Sianowie funkcjonują 4 elektrownie biogazowe o łącznej mocy zainstalowanej 1,2 MW.

Jak widać, odnawialne źródła energii elektrycznej (bez elektrowni Żydowo), o sumarycznej mocy około 13 MW, pokrywają zapotrzebowanie mocy w województwie (ca 720 MW) w pomijalnie małej wielkości.

Elektrownie wiatrowe

Produkcja energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych, w tym wykorzystanie energii wiatru, jest działaniem zgodnym z polityką energetyczną i ekologiczną państwa, jak również przyjętymi w tej dziedzinie umowami międzynarodowymi.

Elektrownie wiatrowe, w polskich przepisach prawnych i procedurach administracyjnych, nie mają ściśle określonych zapisów regulujących zagadnienia ich lokalizacji, budowy i eksploatacji. Jednocześnie do władz gminnych zgłaszają się potencjalni inwestorzy zainteresowani możliwością budowy i eksploatacji tych urządzeń. Koniecznym staje się określenie warunków lokalizacji elektrowni wiatrowych na obszarze woj. zachodniopomorskiego.

Aktualnie na obszarze województwa zachodniopomorskiego funkcjonuje kilka elektrowni wiatrowych, których właściciele mają podpisane umowy z energetyką na sprzedaż energii. Są to:

- elektrownia wiatrowa w Nowogardzie – 0,23 MW;
- 2 elektrownie wiatrowe w Dębnie – 0,17 MW;
- farma elektrowni w Cisowie – 0,66 MW;
- farma elektrowni w Barzowicach – 5,00 MW.

Do tej pory Energetyka Szczecińska S.A. wydała warunki techniczne przyłączenia do sieci elektrowni wiatrowych o łącznej mocy w wysokości ca 140 MW. Zakład Energetyczny Koszalin S.A. wydał warunki przyłączenia dla kolejnych farm elektrowni, zlokalizowanych w okolicy Darłowa, o łącznej mocy zainstalowanej w wys. około 40 MW. Inwestorzy przejawiają duże zainteresowanie budową elektrowni wiatrowych w Kołobrzegu (około 200 MW). W wyniku dużego zainteresowania budową elektrowni wiatrowych, w ZE Koszalin dokonano aktualizacji planu rozwoju na lata 2001-2002 i uwzględniono rozbudowę istniejących GPZ-ów 110/15 kV w Darłowie i Kołobrzegu, umożliwiającą przyłączenie do sieci przewidzianych do budowy elektrowni wiatrowych.

Warunki lokalizacji elektrowni wiatrowych zależą od wielu czynników: meteorologicznych (siła i kierunek wiatrów), zainwestowania oraz walorów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych terenów, przyjętych rozwiązań technicznych urządzeń.

W ciągu roku najwyższą prędkość wiatru notuje się wokół Zalewu Szczecińskiego, wzdłuż pobraża Bałtyku i na Nizinie Szczecińskiej. Poczynając od października, aż do marca, zaznacza się wyraźny wzrost prędkości wiatru, osiągający maksymalne wartości w listopadzie i marcu. W przekroju rocznym najwięcej dni z silnymi wiatrami przypada na miesiące zimowe. Przy rozpatrywaniu konkretnych lokalizacji siłowni wiatrowych przeprowadza się pomiary

kierunku i prędkości wiatru przez dłuższy okres (ca 1 rok), na ściśle określonych wysokościach.

Z obszarów potencjalnej lokalizacji elektrowni wiatrowych należy wykluczyć:

- istniejące i projektowane w planach zagospodarowania przestrzennego i studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin przyrodnicze obszary chronione wraz z otulinami – parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, użytki ekologiczne, obszary ochrony gatunkowej zwierząt;
- korytarze ekologiczne;
- panoramy i osie widokowe;
- przedpola ekspozycji z dróg o nawierzchni utwardzonej i kolei na przyrodnicze dominanty przestrzenne i sylwetki historycznych układów osadniczych;
- przyrodnicze dominanty przestrzenne – eksponowane w krajobrazie formy geomorfologiczne, a zwłaszcza wzniesienia i stoki;
- wnętrza krajobrazowe – polany leśne, miejsca w większości otoczone lasami, wyraźne obniżenia terenu, a zwłaszcza doliny oraz rynny rzek i jezior;
- tereny stale podmokłe, łąki;
- tereny wypoczynkowe;
- obszary wykluczone z zainwestowania ze względów kulturowych;
- obszary, których wykluczenie wynika z uwarunkowań szczególnych, np. korytarze lotnicze.

W procesie określania lokalizacji należy uwzględnić:

- minimalną odległość od zabudowy związanej ze stałym pobytem ludzi – winna ona wynikać każdorazowo z oceny oddziaływania na środowisko, nie może być jednak mniejsza niż 500 – 800 m, w zależności od usytuowania siłowni wiatrowej i budynków względem stron świata;
- minimalne odległości od:
 - obiektów oraz zagospodarowanych terenów rekreacyjnych i sportowych (np.: pole golfowe, stadion, zespół boisk) – 800 m,
 - rezerwatów i łęgówisk – 1 000 m,
 - siedlisk orłów, czapli – 3 000 m,
 - rezerwatów flory – 200 m,
 - skraju lasu – 200 m,
 - granic istniejących i projektowanych obszarów chronionych – 200 m,
 - wód:
 - brzegu morza – 3000 m,
 - rzek i jezior o pow. do 10 ha – 200 m,
 - akwenów o pow. powyżej 10 ha – 500 m;
 - stale podmokłych obniżen terenu, krawędzi stoków i urwisk – 200 m,
 - dróg o nawierzchni utwardzonej i linii kolejowych – 100 m,
 - linii elektroenergetycznych n.n., SN – 1 długość ramienia wirnika,
 - linii elektroenergetycznych WN, NN – 3 długości ramienia wirnika,
 - obiektów kubaturowych niemieszkalnych – 100 m;

- odległość pomiędzy poszczególnymi siłowniami winna być nie mniejsza niż 300 m;
- elektrownie lokalizować w większych zespołach – farmach (3 – 30 szt.), odległość pomiędzy farmami min. 5 km;
- elementy dodatkowe – drogi dojazdowe, stacje transformatorowe WN/SN (GPZ), linie elektroenergetyczne itp.

Plany miejscowe lub zmiany w planach zagospodarowania przestrzennego gmin powinny określać również np.: maksymalną wysokość konstrukcji w zależności od warunków lokalnych, ujednolicenie typu siłowni i kolorystyki w ramach jednej farmy. Kolorystyka winna być niekontrastująca (jasno-szara), powierzchnia obiektów matowa (bez refleksów świetlnych), teren obsadzony zielenią średnią i wysoką – krzewy i drzewa o docelowej wysokości uwzględniającej rozmiary siłowni wiatrowych.

W procesie projektowania farm elektrowni wiatrowych należy sporządzić studium krajobrazowe.

Poza działaniami na lądzie w zakresie energetyki wiatrowej, inwestorzy zaczynają przejawiać zainteresowanie wykorzystaniem do tego celu akwenów morskich RP. Dla celów energetyki wiatrowej wykorzystać można część obszaru morza w polskiej strefie ekonomicznej (w odległości powyżej 12 Mm od brzegu).

Z rozważań o lokalizacji elektrowni wiatrowych należy wykluczyć następujące obszary morskie:

- tory żeglugowe;
- redy i podejścia do portów;
- kotwiczowiska;
- akweny okresowo zamykane (np. poligony wojskowe);
- miejsca w pobliżu kabli i rurociągów podwodnych;
- złoża kopalin i surowców mineralnych;
- miejsca w pobliżu (na wysokości) stałych i pływających obiektów nawigacyjnych;
- wydajne łowiska rybne i tarliska;
- trasy przelotów statków powietrznych.

Inne aspekty, które należy brać pod uwagę w procesie lokalizacji elektrowni wiatrowych na morzu, to możliwość dużego oporu środowiska rybackiego, któremu ogranicza się możliwości połowów oraz potrzeba dodatkowego oznakowania wież, w celu zapewnienia bezpieczeństwa nawigacji morskiej i powietrznej.

W związku z lokalizacją elektrowni wiatrowych na morzu zachodzi potrzeba ingerencji w obszar pasa technicznego i ochronnego, gdyż energię wytworzoną w siłowniach trzeba przesłać liniami kablowymi do elektroenergetycznej sieci lądowej. W związku z tym należy brać pod uwagę wybór właściwego, najmniej wrażliwego dla tego obszaru miejsca przejścia z sieciami kablowymi na ląd oraz przywrócenie stanu pierwotnego nadbrzeża.

Przyrodnicze uwarunkowania rozwoju brzegów, warunki meteorologiczne i hydrodynamiczne oraz czynniki biotyczne mają również niebagatelne znaczenie w rozpatrywaniu przyszłych lokalizacji elektrowni wiatrowych wzdłuż brzegów południowego Bałtyku.

Dla potrzeb planu przeprowadzono bilans obszarów predysponowanych pod lokalizację elektrowni wiatrowych na lądzie i morzu oraz mocy możliwej do uzyskania. Wyniki zamieszczono w tabeli.

	Pow. obszarów [ha]	Ilość elektrowni wiatrowych	Moc		
			1 [MW]	2 [MW]	5 [MW]
Moci 1 siłowni wiatrowej			1 [MW]	2 [MW]	5 [MW]
Obszary na lądzie	5371,2	597	597		
Obszary na morzu:					
Urząd Morski w Szczecinie	64293,8	536		1072	2679
Urząd morski w Słupsku	32104,3	268		535	1338
Razem:	96398,1	804		1607	4017
Ogółem	101769,3	1401			

W niedalekiej przyszłości głównym ograniczeniem rozwoju tej dziedziny gospodarki będą możliwości przesyłowe istniejącego systemu elektroenergetycznego (w części szczecińskiej szacowane jeszcze na około 200 MW, w części koszalińskiej na 80 MW).

Energia geotermalna

Region szczeciński posiada bardzo dobre warunki do wykorzystania wód geotermalnych w energetyce ciepłej. Na głębokościach od 1 600 do 2 200 m zalegają wody geotermalne o temperaturze od 50 do 90°C. Każdy km² powierzchni terenu zawiera w głębi ca 4,2 mln m³ wód geotermalnych, a ich energia może być porównywana z około 160 tys. ton węgla.

W woj. zachodniopomorskim, w Pyrzycach, funkcjonuje pierwsza w Polsce ciepłownia geotermalna w pełnej skali. Moc szczytowa ciepłowni zabezpiecza potrzeby ciepłe dla około 20 000 mieszkańców. Trwają jednocześnie prace nad uruchomieniem podobnego obiektu w Stargardzie Szczecińskim.

Prognozowanie możliwości ujmowania wód geotermalnych wymaga przeprowadzenia specjalistycznych analiz geologicznych, technicznych i ekonomicznych, ze względu na bardzo wysokie koszty tego typu inwestycji i ryzyko wystąpienia licznych barier i trudności natury geogenicznej (pobór wód – instalacja odbioru ciepła – zatłaczanie schłodzonych wód).

Szczególnie dobre warunki wykorzystania energii geotermalnej do celów grzewczych występują w miastach posiadających dużą liczbę odbiorców ciepła oraz sieć ciepłowniczą. W Regionie Szczecińskim dotyczy to: Szczecina, Stargardu Szczecińskiego, Świnoujścia, Kamienia Pomorskiego, wyspy Wolin, gmin w pasie nadmorskim. Szczególnie opłacalne jest połączenie ciepłowni geotermalnej i produkcji rolniczej (wymagającej dużych ilości ciepła) – wytwórnie pasz, suszarnie, zakłady przetwórcze.

Energia promieniowania słonecznego

Na obszarze województwa zachodniopomorskiego występują dobre warunki do przetwarzania promieniowania słonecznego w energię elektryczną bądź ciepłą. Szczególnie uprzywilejowany pod tym względem jest pas nadmorski, a zwłaszcza pobraże Bałtyku, gdzie średniorocznie można przyjąć, iż słońce świeci przez 1550 - 1650 godzin w roku [4,25 - 4,52 godzin dziennie]. Usłonecznienie na terenie województwa kształtuje się: w miesiącach styczeń – luty poniżej 2 h/dzień, marzec – kwiecień [3,5 - 5,3 h/dzień], maj – sierpień [7,3 - 8,0 h/dzień], wrzesień – październik [3,3 - 4,2 h/dzień], w miesiącach listopad – grudzień wielkość ta wynosi około 1 godziny dziennie. Powyższe dane pochodzą z cyklu wieloletniego 1966 – 1995. Ilość godzin ze słońcem maleje w miarę przesuwania się od wybrzeża w kierunku południowo - wschodnim.

Przyjmuje się, że na naszej szerokości geograficznej, na 1 m² powierzchni dociera w warunkach optymalnych ca 0,93 - 1,16 kW mocy cieplnej, średnio przez 1600 godzin w roku.

Energię słoneczną można wykorzystywać dwiema metodami:

- metoda pasywna – odpowiednie usytuowanie obiektów w terenie, dobór materiałów i konstrukcje budynków;
- metoda aktywna – zastosowanie kolektorów słonecznych lub systemów fotowoltaicznych.

Energię słoneczną wykorzystuje się najczęściej w instalacjach solarnych, w skład których wchodzi takie urządzenia jak: kolektory słoneczne, zasobniki wody użytkowej lub zasobniki z przepływowymi wymiennikami ciepła. Odpowiednio dobrane i wykonane instalacje solarne pozwalają zaoszczędzić całorocznie ok. 60 % energii potrzebnej do podgrzewania ciepłej wody użytkowej oraz ok. 30 % na ogrzanie budynku. Sezonowo instalacja pozwala zaoszczędzić do 90 % energii potrzebnej do ogrzania c.w.u. lub wody w basenie. Wysokowydajne zbiorniki do współpracy z kolektorami słonecznymi współpracują również z innymi źródłami ciepła (kocioł c.o., energia elektryczna). Zastosowanie odpowiednich regulatorów sterujących zapewnia automatyczną zmianę źródła energii cieplnej na potrzeby c.w.u.

Drugi aktywny sposób wykorzystania energii słonecznej to systemy fotowoltaiczne. Bazują one na fotoogniwach, czyli na urządzeniach służących do przemiany światła słonecznego w energię elektryczną. Kilkadziesiąt fotoogniw łączy się w moduły fotowoltaiczne, aby uzyskać jednostki dające energię elektryczną o większym napięciu i mocy niż pojedyncze ogniwo. Obecnie moduły fotowoltaiczne są wykorzystywane w coraz szerszym zakresie. Dzięki swym zaletom: uniwersalności, niezawodności oraz długiej żywotności, są one stosowane w różnych instalacjach - zarówno autonomicznych, jak i połączonych z siecią energetyczną. Moduły fotowoltaiczne działają niezależnie od pogody, produkując prąd nawet w dni pochmurne.

Kierunki

Kierunki rozwoju elektroenergetyki opartej na odnawialnych i niekonwencjonalnych źródłach energii posiadać będą prawdopodobnie w przyszłości zróżnicowany charakter, zarówno w

sensie udziału w pokryciu zapotrzebowania mocy, jak i w zakresie przestrzennego rozmieszczenia źródeł energii w województwie zachodniopomorskim.

Elektrownie wodne

Z aktualnego rozeznania stanu istniejącego wynika, że zdecydowana większość elektrowni wodnych jest w posiadaniu osób fizycznych. Do elektrowni wodnych posiadających znaczenie w systemowym zaopatrzeniu w energię należą wymienione wyżej elektrownie wodne będące własnością energetyki (ESSA, ZEKSZA, ZE Gorzów), o łącznej mocy około 8 MW, oraz elektrownia szczytowo-pompowa w Żydowie (o mocy 150 MW).

Warunki naturalne województwa tworzą potencjalne możliwości rozwoju energetyki wodnej, jednak przy dużym rozproszeniu źródeł i niewielkiej ich mocy. Będą one posiadały znaczenie lokalne.

Elektrownie biogazowe

Obok już istniejących będą się rozwijały sukcesywnie w miarę porządkowania gospodarki odpadami, i również posiadać będą znaczenie lokalne, niewielkie w ogólnym bilansie zaopatrzenia w energię elektryczną.

Energetyka wiatrowa

Posiada na terenie województwa bardzo dobre warunki rozwoju, szczególnie w pasie nadmorskim. Należy spodziewać się jej dynamicznej ekspansji w najbliższych latach, w związku z tendencjami występującymi w krajach Unii Europejskiej oraz ogólnymi tendencjami polityki ekologicznej. Naprzeciw tym tendencjom wychodzą samorządy lokalne z racji uwarunkowań ekonomicznych (podatki).

Zjawisko rozwoju energetyki wiatrowej przebiega aktualnie w sposób żywiołowy, co wynika, między innymi, z braku uregulowań formalnych. Obszernie zjawisko to zostało omówione powyżej, gdzie wskazano między innymi uwarunkowania i zakres ograniczeń związanych z lokalizacją. Elektrownie przewidziane do realizacji, a także rozważane lokalizacje elektrowni wiatrowych, wskazują na włączenie do sieci energetycznej, w okresie najbliższych 2 lat, źródeł energii o mocy około 130 MW (co sumarycznie stanowić będzie drugie co do wielkości źródło zaopatrzenia w energię w województwie zachodniopomorskim). Dalszy rozwój skutkuje koniecznością rozbudowy sieci WN i NN na terenie województwa.

Energia geotermalna

Stanowi potencjalne źródło energii o charakterze lokalnym, co potwierdza funkcjonująca ciepłownia geotermalna w Pyrzycach oraz powstający podobny obiekt w Stargardzie Szczecińskim. Struktury geologiczne będące źródłem ekologicznie czystej energii ziemi, obejmują obszar połowy województwa zachodniopomorskiego.

Energia promieniowania słonecznego

Na terenie województwa, szczególnie w pasie nadmorskim, występują dobre warunki do przetwarzania energii słońca w energię elektryczną bądź ciepłą. Przy odpowiednio prowadzonej polityce informacyjnej i działaniach stymulujących w tym zakresie (np. przez samorządy lokalne) oraz zgodnym z tendencjami światowymi spadkiem cen urządzeń wykorzystywanych w tej dziedzinie, można spodziewać się sukcesywnego rozwoju, przynajmniej w zakresie zaspokojenia własnych potrzeb indywidualnych odbiorców na energię elektryczną lub ciepłą.

Za podstawowe kierunki rozwoju niekonwencjonalnych i odnawialnych źródeł energii w województwie zachodniopomorskim uznać należy:

- Utrzymanie i dalszą eksploatację istniejących źródeł energetyki wodnej, będących w gestii zakładów energetycznych, jak i osób fizycznych;
- Rozwój małej energetyki wodnej, równoległe z rozwojem małej retencji związanej z hydrotechniczną zabudową głównych dorzeczy województwa i rzek przymorza, przy zachowaniu warunków:
 - bezpiecznej dla środowiska przyrodniczego i kulturowego realizacji przedsięwzięć,
 - zabezpieczenia swobodnej migracji fauny;
- Odpowiednie wykorzystanie dla celów lokalnych energii biogazu w miarę tworzenia wojewódzkiego systemu gospodarki odpadami;
- Rozwój energetyki wiatrowej, wobec występującej dynamiki i skali zjawiska oraz możliwości powstania niekorzystnych zjawisk przestrzennych z tym związanych, powinien przebiegać zgodnie z warunkami i zasadami podanymi powyżej;
- Dalszy rozwój energetyki geotermalnej przy wykorzystaniu dotychczasowych doświadczeń realizacyjno – eksploatacyjnych;
- Działania informacyjne i promocyjne, stymulujące wykorzystanie energii promieniowania słonecznego w celu zaspokojenia własnych potrzeb w zakresie energii elektrycznej i ciepłej przez odbiorców indywidualnych.

Potencjalne możliwości rozwoju małej energetyki wodnej ilustruje schemat graficzny „Możliwości energetyczne rzek”, określający możliwe pod względem technicznym lokalizacje na tle potencjału energetycznego rzek Przymorza. Nie są one jednoznacznie przesądzone, ponieważ zależą od szeregu innych uwarunkowań, w tym przede wszystkim przyrodniczych (XXXV).

Potencjalne możliwości rozwoju energetyki wiatrowej ilustruje załączony schemat graficzny. Jest on przybliżeniem rozwiązań wymagających pogłębionych analiz. Określa także wstępnie możliwości rozwoju energetyki wiatrowej na obszarze morza w polskiej strefie ekonomicznej (XXXVI).

Załączony schemat graficzny „Wody geotermalne” (XXXVII) określa obszarowy zakres możliwości wykorzystania energii geotermalnej (stanowi materiał informacyjny), podobnie jak „Przestrzenny rozkład usłonecznienia”, różnicujący obszary na bardziej i mniej predysponowane do wykorzystania energii słonecznej (XXXVIII).

3.6.6. Zaopatrzenie w gaz

Charakterystyka ogólna

Obszar województwa zachodniopomorskiego charakteryzuje się nierównomiernym stopniem gazyfikacji. Do obszarów o najwyższym stopniu gazyfikacji należą:

- obszar szczecińskiego zespołu miejskiego,
- obszar zespołu miejskiego Koszalin – Białogard – Kołobrzeg wraz ze strefą nadbrzeżną,
- zespół sławieńsko-darłowski,
- południowy zespół podregionu szczecińskiego obejmujący rejon Pyrzyc i gmin na kierunku południowym,
- większość pozostałych obszarów miejskich.

Z rozdzielczej sieci gazowej województwa, o łącznej długości 3 253 km, przypada:

- na miasta - 2 223 km – 68,4%,
- na obszary wiejskie - 1 030 km – 31,6%.

Na obszarze województwa pracują 74 stacje redukcyjno-pomiarowe I stopnia.

Ludność w miastach (stanowiących gminy miejskie), korzystająca z sieci gazowej, wynosi 94,1% ogółu ludności. Ludność korzystająca z sieci gazowej w pozostałych miastach odpowiednio 58,5%.

Na ogólną liczbę miejscowości w województwie zachodniopomorskim, wynoszącą 3233 (w tym 61 miast), gaz dociera do 337 miejscowości. Biorąc pod uwagę miasta i jednostki wiejskie o strukturze zwartej (miasta i wsie sołeckie), stopień zaopatrzenia w gaz tych jednostek jest relatywnie niski. Szacowana ilość miejscowości wymagających włączenia do sieci gazowej wynosi około 1240.

Województwo zachodniopomorskie zaopatrywane jest w gaz z zasobów własnych oraz z gazu przesyłanego z Niżu Wielkopolskiego.

Charakterystyka szczegółowa przedstawiona jest oddzielnie dla obydwu podregionów, odpowiednio do zasięgu działalności przedsiębiorstw zaopatrujących w gaz.

Podregion szczeciński

Obszar podregionu szczecińskiego oraz tereny powiatów: myśliborskiego i choszczeńskiego, zaopatrywane są gazem przewodowym:

- wysokometanowym – z kierunku południowego, z Kotowa;
- zaazotowanym – z kierunku wschodniego (niewielki udział w zaopatrzeniu);
- zaazotowanym – z własnych ujęć o pomijalnie małym udziale w zaopatrzeniu.

Całość urządzeń przesyłowych jest w gestii przedsiębiorstwa Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A. w Warszawie Regionalny Oddział Przesyłu w Poznaniu Zakład Gazowniczy Szczecin.

Cały rozpatrywany obszar obsługiwany jest praktycznie gazem wysokometanowym GZ-50, z gazociągu D_n 500 mm Kotowo – Police, stanowiącego podstawę gazyfikacji obszaru. Gaz zaazotowany stosowany jest tylko w rejonie Mrzeżyna, Dźwirzyna, Łobza, natomiast gaz zaazotowany z własnych ujęć stosowany jest tylko lokalnie, do celów przemysłowych.

Głównym odbiorcą gazu na obszarze są Zakłady Chemiczne „Police”, których udział w zużyciu b. woj. szczecińskiego wahał się w granicach 60 - 80 %.

Na obszarze obsługiwanym przez Zakład Gazowniczy Szczecin, w ciągu 11 miesięcy 2000 roku zużyto około 230 mln m³ gazu wysokometanowego i około 20 mln m³ gazu zaazotowanego.

W ostatnich latach system zaopatrzenia w gaz przewodowy rozwijał się dynamicznie. Budowane były gazociągi wysokiego ciśnienia i stacje redukcyjno – pomiarowe I^o. Ze stacji tych zasilana jest, gazociągami średniego ciśnienia, większość miejscowości na rozpatrywanym obszarze. Nadal podejmowane są działania zmierzające do dalszej rozbudowy systemu gazowniczego i podłączenia jak największej liczby odbiorców. Jest to szczególnie istotne w południowo-zachodniej i północno-wschodniej części obszaru, gdzie brakuje sieci gazowych.

System gazowniczy na przedmiotowym obszarze jest nowoczesny i sprawny, ale aktualnie pracuje na granicy swoich możliwości, co jest szczególnie odczuwalne w okresie zimowym, w miejscowościach najbardziej wysuniętych na północ, np. w Świnoujściu.

Dalszy rozwój systemu gazowniczego wymaga albo nowego zasilania gazem wysokiego ciśnienia, albo budowy na obszarze podregionu przetłaczalni gazu.

Podregion koszaliński

W obszarze podregionu koszalińskiego udokumentowano występowanie złóż gazu ziemnego. Są to następujące złoża:

- Białogard o zasobach 370,35 mln m³ gazu;
- Daszewo i Daszewo N o łącznych zasobach 1 281,06 mln m³ gazu;
- Wierzchowo o zasobach 7,59 mln m³ gazu;
- Ciechnowo o zatwierdzonych zasobach 200 mln m³ gazu.

Zaopatrzenie w gaz odbiorców na obszarze byłego województwa koszalińskiego oraz powiatu Sławno i powiatu Wałcz pokrywane jest gazem z zasobów zlokalizowanych na terenie podregionu koszalińskiego, zmieszanych z wysokometanowym gazem z krajowego systemu gazowego, tymże gazem wysokometanowym GZ 50 (Gościno, Złocieniec, Drawsko Pomorskie, Czaplinek, Świdwin, Kalisz Pomorski, Mirosławiec, Wałcz), gazem zaazotowanym przesyłanym z mieszalni gazu w Gorzysławiu, z Wielkopolski, z mieszalni gazu w Karlinie oraz z kopalni gazu w Ciechnowie.

Kopalnie gazu zlokalizowane w omawianym obszarze to:

- Daszewo;
 - Białogard;
 - Wierzchowo;
 - Ciechnowo.
-

Gaz z wymienionych kopalń jest gazem zaazotowanym o niższej wartości opałowej niż gaz wysokometanowy. Gaz z kopalni Daszewo i Białogard mieszany jest z gazem wysokometanowym, przesyłanym od strony Gorzysławia, w mieszalni gazu w Karlinie i przesyłany siecią wysokiego ciśnienia jako gaz GZ 35 do miejscowości w rejonie Pomorza Środkowego.

Gaz z kopalni Ciechnowo (gm. Sławoborze) to GZ 30, doprowadzony gazociągiem wysokiego ciśnienia do kilku miejscowości byłego woj. koszalińskiego, włączony do sieci krajowego systemu gazowniczego w kopalni Białogard (koło Karlina). Gazociąg wysokiego ciśnienia z kopalni w Ciechnowie zasila miejscowości w gminach: Sławoborze, Karlino, Białogard, Rąbino, Gościno, Świdwin.

Część południowa podregionu koszalińskiego zasilana jest w gaz GZ 50 gazociągiem relacji: Piła – Wałcz – Mirosławiec – Kalisz Pomorski – Stargard Szczeciński, z którego zasilane są ponadto miasta: Złocieniec, Czaplinek, Drawsko Pomorskie i Świdwin.

Gazociąg wysokiego ciśnienia gazu wysokometanowego w opracowywanym obszarze to także gazociąg Gorzysław – Karlino.

Kierunki

Zakłada się dalszy rozwój systemu gazowniczego, przy czym wpływ na układ sieciowy będą miały zewnętrzne układy przesyłowe (dywersyfikacja kierunków dostaw gazu do kraju). Problem powyższy stanowi duże pole niepewności, nawet wobec dotychczasowych przesądzeń, z tym że dotyczy to przede wszystkim krajowych układów magistralnych.

Na mapie projektowane gazociągi układu przyłączeniowego BalticPipe do istniejącego systemu przedstawione są w sposób wariantowy, natomiast gazociągi perspektywiczne do Niemiec, do węzłów Krobia i Odolanów (kierunek południowy) oraz do Gdańska pokazano jako kierunki. Aktualnie brak jest informacji, które z wariantów będą realizowane. Ponadto bierze się pod uwagę możliwość budowy terminalu gazu skroplonego LNG w rejonie portu w Policach. Lokalizacja takiego obiektu praktycznie na terenie Zakładów Chemicznych „Police”, które aktualnie są największym odbiorcą gazu w województwie zachodniopomorskim, wydaje się być optymalną.

Kierunki rozwoju sprowadzają się do:

- *Rozbudowy systemu (budowa i rozbudowa sieci oraz obiektów systemowych):*
 - *związanych z dywersyfikacją kierunków dostaw gazu do kraju,*
 - *dla wzmocnienia zaopatrzenia miejscowości najbardziej odległych od źródeł,*
 - *rozbudowa sieci dla części południowo-zachodniej i uzupełnienie sieciowe obszaru środkowego i północnego;*
- *Rozbudowy sieci dystrybucyjnych średniego ciśnienia w skali całego województwa;*
- *Dalszych prac poszukiwawczych i zagospodarowania złóż w górnictwie naftowym.*

Załączony schemat graficzny „Zaopatrzenie w gaz” ilustruje kierunkowy układ sieci wysokiego ciśnienia gazociągów wraz z obiektami systemowymi oraz kierunki rozwoju systemu gazowniczego na tle dotychczasowego stanu zaopatrzenia w gaz (XXXIX).

3.6.7. Telekomunikacja

Możliwości w dziedzinie łączności telefonicznej i teletransmisji danych stały się obecnie jednym z podstawowych uwarunkowań rozwoju gospodarczego regionu i kraju. Dziedzina ta jest aktualnie w fazie dynamicznego rozwoju; na rynek usług wchodzi nowi operatorzy łamiąc monopol przedsiębiorstwa Telekomunikacja Polska S.A. w sieci telekomunikacji przewodowej.

W 1998 r. w województwie zachodniopomorskim było 414,6 tys. abonentów (przy wskaźniku gęstości telefonicznej 23,94 abonentów na 100 mieszkańców), w roku 1999 wielkości te wynosiły odpowiednio – 466,7 tys. abonentów (26,93 ab./100 M). Na koniec roku 2000 wskaźnik gęstości wynosił 28,90 ab./100 M, w tym w miastach – 34,23, a na terenach wiejskich – 17,02 ab./100 M. Dane te dotyczą Telekomunikacji Polskiej S.A.

Poszczególne obszary województwa wykazują zróżnicowane nasycenie liniami telekomunikacyjnymi TP S.A. Najlepsza sytuacja występuje w miastach na prawach powiatu: Szczecin – 38,9 ab./100 M, Koszalin – 35,0, Świnoujście – 34,7. Z pozostałych, największe nasycenie występuje w powiatach: kołobrzeskim – 29,8, polickim – 29,3, kamieńskim – 24,7. Powiaty o najniższym wskaźniku to: wałecki – 17,4, koszaliński – 17,6, drawski – 17,8 ab./100 M.

W porównaniu do średniej krajowej (1999 r.), wynoszącej 25,16 abonentów na 100 mieszkańców, województwo plasuje się na poziomie zadowalającym – 26,93/100 M. Do sieci włączonych jest 1936 miejscowości. Zrealizowany i funkcjonujący kabel światłowodowy Koszalin – Bornholm znacznie poprawił warunki połączeń międzynarodowych.

Bardzo dynamicznie rozwijane są usługi w zakresie telefonii bezprzewodowej, gdzie koncesjonowani operatorzy walczą o klienta na zasadzie konkurencji, prześcigając się w oferowaniu coraz nowszych typów usług, obniżkach cen czy promocjach.

Kierunki

- *Budowa, rozbudowa i modernizacja central i sieci przez różnych operatorów, celem przyłączenia nowych abonentów.*
- *Budowa i rozbudowa systemu teletransmisji danych (telefaksy, poczta elektroniczna, internet).*
- *Dalszy rozwój telefonii bezprzewodowej celem 100 % pokrycia obszaru województwa zasięgiem wszystkich działających w kraju operatorów sieci komórkowych.*

3.7. Obszary konwersji

Problem zmiany form użytkowania zbędnych obszarów specjalnych oraz obszarów użytkowanych do 1993 roku przez grupy wojsk WNP jest procesem rozpoczętym i kontynuowanym w różnym stopniu intensywności, wynikającym z położenia, wielkości

obszaru i stopnia zainwestowania. Działania realizacyjne przebiegają w oparciu o zmiany do planów miejscowych.

Złożoność problematyki, na którą składają się: zróżnicowanie i intensywność dawnego użytkowania i wynikający z nich stopień obciążeń środowiska w formie skażenia gleby, wody i wód gruntowych (w szczególności olejami, paliwem lotniczym, amunicją, chemicznymi i radioaktywnymi środkami bojowymi), powodowała konieczność wyprzedzającego przygotowania ekspertyz i opinii w zakresie stanu środowiska, określających rzeczywisty stan zagrożeń i obciążenia środowiska.

W procesie zmiany form użytkowania wyodrębnić należy dwie grupy problemowe:

- konwersja terenów położonych w miejscowościach lub przy miejscowościach o przewidywanych zmianach form użytkowania na urbanistyczne,
- konwersja obszarów wielkoprzestrzennych (przeważnie były poligony, lotniska) o przewidywanych zmianach użytkowania na cele leśne, rolne, turystyczne.

Tereny konwersji.

Numerowi bieżącemu odpowiada numer na schemacie

Nr	Położenie (nazwa miejscowości, gmina)	Pierwotny charakter	Aktualna forma użytkowania	Uwagi
	Bagicz-Podczele gm. Ustronie Morskie m. Kołobrzeg	baza lotnicza	baza mieszkaniowa i techniczne wykorzystanie na cele mieszkaniowe i gospodarcze (Podczele) urządzenia terenowe i techniczne nie wykorzystane	Planowane wielofunkcyjn e centrum turystyki
	Białogard – miasto	zespół koszarowy szpital zespół magazynowo- techniczny	cele mieszkaniowe, usługowe i produkcyjne utrzymanie funkcji nie wykorzystany	w realizacji w realizacji
	Dargikowo gm. Białogard	poligon chemiczny	gospodarka leśna	
	Kalina gm. Sławoborze	zapasowe lotnisko polowe	nie zagospodarowane	
	Szczecinek	zespół koszarowy zespół dowództwa zespół koszarowy	cele mieszkaniowe i usługowe cele publiczne cele usługowe	
	Borne Sulinowo	miasteczko militarne	miasto, ośrodek gminny	w adaptacji
	poligon Borne Sulinowo	poligon	gospodarka leśna, w tym część terenu przewidziana do ochrony prawnej	w adaptacji
	Kłanino gm. Borne Sulinowo	miasteczko militarne	nie zagospodarowane (fragmentaryczne wykorzystanie przez ALP)	

	Glicko gm. Nowogard	baza OPL	zmiana terenu na zakład utylizacji odpadów	
	Śniatowo gm. Kamień Pomorski	lotnisko	farma elektrowni wiatrowych, tereny mieszkaniowe	
	Kluczewo m. Stargard Szczeciński	lotnisko	tereny mieszkaniowe i przemysłowe	częściowo w realizacji
	gm. Chojna	lotnisko	tereny przemysłowe	
	Ostromecko gm. Wolin	lotnisko	nie zagospodarowane	
	Świnoujście	baza morską zespół koszarowy	terminal paliwowy siedziba władz miejskich i powiatowych	w realizacji
	Szczecin	zespoły koszarowe	planowane centrum edukacji	w realizacji
	gm. Dobra	poligon	tereny zabudowy mieszkaniowej	

Skalę zjawiska w skali województwa zachodniopomorskiego ilustruje załącznik graficzny XL.

Kierunki

Założone w planie zasady i kierunki zagospodarowania terenów konwersji polegają na:

- - sanacji i urbanistycznym zagospodarowaniu:
 - włączeniu obszarów zainwestowanych (przeważnie obiekty koszarowe) w istniejącą strukturę przestrzenną, przy modyfikacji układów komunikacyjnych, w tym dowiązań komunikacyjnych, uporządkowania problemów sieciowych w zakresie gospodarki komunalnej. W sensie przestrzennym – na odpowiednim przekształceniu struktur w celu eliminowania w krajobrazie miasta negatywnych oddziaływań budowli militarnych. W sytuacji terenów zainwestowanych przejętych od wojsk WNP, problemem podstawowym jest sprawa zagospodarowania obiektów technicznych i gospodarczych, realizowanych w okresie powojennym, stanowiących często substandard budowlany. W sytuacjach skrajnych, rażących dysproporcji przestrzennych, stosować należy zasadę fizycznej eliminacji obiektów.

Dotychczasowe działania, pomimo krótkiego upływu czasu w procesie przystosowania i przekształcenia struktur i obiektów, uznać należy za zadowalające, za wyjątkiem zabudowy technicznej.

W tej grupie problemowej występują obszary konwersji o urbanistycznym przeznaczeniu i dużej skali obejmującej całe miejscowości. Do takich struktur militarnych zaliczyć należy miejscowości Borne Sulinowo i Kłanino.

Z uwagi na to, że miejscowości te stanowiły z założenia samodzielne struktury osadnicze (o specyficznym charakterze), były wyposażone w zróżnicowanym zakresie w niezbędny zakres usług o charakterze społecznym (usługi zdrowia, handlu, oświaty, sportu). Stąd, pomimo zniekształconej struktury wewnętrznej, proces przystosowania do cywilnego sposobu użytkowania przebiegał lub przebiega pomyślnie, z zastrzeżeniem zagospodarowania terenów o przeznaczeniu produkcyjnym i technicznym.

Samorządy nie są w stanie opanować sytuacji samodzielnie z uwagi na przekraczający ich możliwości zakres rzeczowy i wynikający z niego poziom nakładów.

Przykładem miejscowość Kłomino (gm. Borne Sulinowo), pozostająca nadal problemem otwartym przy postępującej dekapitalizacji zainwestowania.

- *zmianie sposobu użytkowania terenów otwartych, wielkoprzestrzennych, która powinna zmierzać w kierunku przeznaczenia na cele gospodarki leśnej, odpowiedniego przeznaczenia na cele zagospodarowania turystycznego. Tereny znajdujące się na obszarach priorytetowych dla ochrony przyrody i konserwacji krajobrazu powinny przynajmniej w fragmentach być wyłączone z gospodarczych form użytkowania i zostać renaturyzowane, bądź poddane naturalnemu działaniu przyrody. Z uwagi na to, iż niektóre obiekty-tereny były lokalizowane na obszarach niezabudowanych i w dużej odległości od skupisk ludzkich, dopuścić można lokalizację na tych terenach inwestycji uciążliwych dla środowiska, po uwzględnieniu istniejącej infrastruktury oraz przeprowadzeniu odpowiednich badań i analiz, przy jednoczesnym założeniu zminimalizowania negatywnego oddziaływania.*

Podane wyżej zestawienie istniejących w województwie zachodniopomorskim obszarów konwersji, z informacją o nowych formach użytkowania, ilustruje skalę problemu.

Materiał posiada charakter informacyjny i nie przesądza innych form użytkowania, jeżeli wynikać to będzie ze stosownych opracowań planistycznych (studia, programy, plany miejscowe).

3.8. Struktura funkcjonalno-przestrzenna województwa

3.8.1. Charakterystyka struktur funkcjonalno-przestrzennych

Określony uwarunkowaniami naturalnymi obszar województwa zachodniopomorskiego charakteryzuje się pasmowym, równoległym do wybrzeża morskiego układem struktur geograficznych. Związane z tym zróżnicowanie środowiska przyrodniczego oraz zróżnicowane naturalne predyspozycje rozwoju, równoległe z wykształconą historycznie strukturą gospodarczą, stanowiły podstawę do wydzielenia obszarów wielkoprzestrzennych o w miarę jednorodnych cechach. Wydzielono w związku z takim założeniem sześć obszarów wielkoprzestrzennych z określeniem preferencji rozwojowych.

Z uwagi na to, że każdy z obszarów wielkoprzestrzennych posiada, obok jednorodnych cech głównych, szereg specyficznych uwarunkowań odrębnych, wprowadzono dodatkowy podział na obszary funkcjonalne. Podział strukturalny obszaru jest zbieżny z ustaleniami głównymi strategii województwa, między innymi z tego względu, że jest przeniesieniem wypracowanych przez ten sam zespół autorski poglądów, zaś niezbędne modyfikacje wyniknęły z pogłębionych analiz. Modyfikacje nie naruszają ustaleń podstawowych określonych w strategii.

Tak określona struktura przestrzenna główna i wewnętrzna (funkcjonalna) przedstawia się następująco:

Struktura funkcjonalno-przestrzenna główna

- I. – Strefa nadmorska – intensywnego selektywnego rozwoju,
- II. – Strefa gospodarki rolnej i wielofunkcyjnej aktywizacji gospodarczej,
- III. – Strefa gospodarki rolno-leśnej, selektywnej aktywizacji gospodarczej, w tym rozwoju turystyki,
- IV. – Strefa intensywnej gospodarki rolnej,
- V. – Strefa koncentracji procesów urbanizacyjnych – szczeciński obszar metropolitalny wielofunkcyjnego rozwoju,
- VI. – Strefa intensywnego, wielofunkcyjnego rozwoju i urbanizacji – koszaliński obszar węzłowy.

Przyjętą strukturę funkcjonalno-przestrzenną ilustruje załącznik graficzny XLI.

Ogólny charakter gospodarowania przestrzenią określa nazwa strefy. Użyte pojęcia rozwoju selektywnego oznaczają, że istnieją ograniczenia podmiotowe w sposobie zagospodarowania, że wyklucza się niektóre funkcje gospodarcze niezgodne z nadrzędnym dla strefy sposobem zagospodarowania.

Zgeneralizowano charakterystykę obszarów wielkoprzestrzennych do wybranych grup elementów obejmujących:

- potencjał demograficzny i gospodarczy,
 - sposób użytkowania terenu,
 - stopień wyposażenia w infrastrukturę.
-

Wnioski wynikające z charakterystyki potwierdzają zasadność założeń strukturalnych i predyspozycji rozwojowych, a mianowicie:

- koncentrację ludności w obszarach węzłowych i strefie nadmorskiej,
- pokrywający się z powyższym stopień aktywności gospodarczej, w tym stopień „otwarcia” turystycznego,
- predyspozycje obszarów (stref) do utrzymania bądź rozwoju funkcji rolniczych i leśnych,
- stopień wyposażenia obszaru w infrastrukturę techniczną.

Problematykę ilustrują załączone schematy graficzne „potencjał demograficzny i gospodarczy”, „sposób użytkowania obszaru”, „stopień wyposażenia w infrastrukturę techniczną” – załączniki XLII, XLIII, XLIV.

Obszary funkcjonalne są uzupełniającym elementem podziału funkcjonalnego obszarów głównych.

I Strefa nadmorska intensywnego – selektywnego rozwoju

Obszary funkcjonalne

- I A / V** Podstrefa – MIASTO ŚWINOUJŚCIE – centralny ośrodek gospodarki morskiej i turystyczno-uzdrowiskowej. Centrum gospodarcze wysp Uznam i Wolin (północny biegun aglomeracji szczecińskiej). Współpraca przygraniczna w zakresie infrastruktury technicznej.
- I A** Podstrefa – OBSZAR FUNKCJONALNY WYSPY WOLIN – utrzymanie funkcji ochronnych środowiska (Woliński Park Narodowy) i zasobów wód podziemnych i powierzchniowych. Centrum edukacji ekologicznej. Promowanie rolnictwa ekologicznego.
- I B** PAS NADMORSKI KOŁOBRZESKO-KAMIEŃSKI - podstrefa intensywnego rozwoju turystyki i stref ochronnych (w tym uzdrowiskowej). Rozwój gospodarki morskiej i rybackiej – Kołobrzeg, Kamień Pomorski, Dźwirzyno, Mrzeżyno, Dziwnów, Ustronie Morskie. Kołobrzeg – miasto o dominujących funkcjach gospodarki morskiej i uzdrowiskowej, centrum obsługi turystyczno-uzdrowiskowej o znaczeniu krajowym. Rozwój rolnictwa i przetwórstwa w południowej części pasma oraz selektywnie innych funkcji w obrębie ośrodków urbanizacji, rozwój Kamienia Pomorskiego i Trzebiatowa jako ważnych lokalnych ośrodków obsługi. Zachowanie i wzmocnienie funkcji ochronnych. Intensywna ochrona i rehabilitacja środowiska przeciwdziałająca tendencjom pasmowej zabudowy strefy brzegowej.
- I C/ VI** PAS NADMORSKI SARBINOWO-MIELNO - podstrefa intensywnego rozwoju pasa nadmorskiego – rozwoju funkcji turystycznej, uzdrowiskowej oraz integracji przestrzennej i funkcjonalnej z obszarem węzłowym Koszalina. Restrukturyzacja obszarów przeinwestowanych. Rozwój rolnictwa i przemysłu przetwórczego w południowej części pasma, ze szczególnym uwzględnieniem obszaru gminy Będzino. Zachowanie funkcji ochronnych. Intensywna ochrona i rehabilitacja środowiska przeciwdziałająca tendencjom pasmowej zabudowy strefy brzegowej.
- I D** DARŁOWSKI PAS NADMORSKI - podstrefa intensywnego rozwoju funkcji turystycznej oraz rolnictwa i przetwórstwa. Wielofunkcyjny rozwój Darłowa z dominującą rolą funkcji gospodarki morskiej i turystyki oraz ponadlokalnego ośrodka obsługi. Zachowanie funkcji ochronnych. Intensywna ochrona i rehabilitacja środowiska przeciwdziałająca tendencjom pasmowej zabudowy strefy brzegowej.

- I E OBSZAR TURYSTYCZNO-RYBACKI ZALEWU SZCZECIŃSKIEGO - podstrefa funkcjonalna turystyczno-rybacka Zalewu Szczecińskiego. Turystyka przywodna i nawodna. Rozwój małych struktur portowych. Współpraca przygraniczna. Pilotowy obszar zintegrowanego zarządzania strefą przybrzeżną.

II. Strefa gospodarki rolnej i wielofunkcyjnej aktywizacji gospodarczej

- II A OBSZAR GOLCZEWSKO-NOWOGARDZKI - podstrefa wielofunkcyjnej aktywizacji gospodarczej (turystyka, agroturystyka, przemysł rolno-spożywczy, przemysł przetwórczy, itp.) i usługowo-produkcyjnej. Zaplecze żywnościowe pasa nadmorskiego.
- II B OBSZAR GRYFICKO-ŁOBEZKI - podstrefa aktywizacji gospodarczej i restrukturyzacji rolnictwa (rolnictwo, rolnictwo ekologiczne, przetwórstwo rolno-spożywcze i inne).
- II C OBSZAR BIAŁOGARDZKI - podstrefa wielokierunkowej aktywizacji gospodarczej i urbanizacji selektywnej. Strefa rozwoju rolnictwa oraz przemysłu, w szczególności drzewnego, rolno-spożywczego i wydobywczego. Wielofunkcyjny rozwój obszarów zurbanizowanych, szczególnie ośrodków miejskich Białogard, Karlino, z uwzględnieniem ich funkcji obsługi rejonu i ruchu turystycznego. Wsparcie tendencji rozwoju pasma urbanizacji Koszalin – Białogard – Karlino. Zachowanie walorów środowiska i wzmocnienie systemu ochrony.
- II D OBSZAR SŁAWIEŃSKI - podstrefa wielokierunkowej aktywizacji gospodarczej i urbanizacji selektywnej. Intensywny rozwój rolnictwa oraz przetwórstwa rolno-leśnego. Wielofunkcyjny rozwój obszarów zurbanizowanych, w szczególności Sławna jako ponadlokalnego ośrodka obsługi. Modernizacja drogi krajowej nr 6. Zachowanie walorów środowiska.
- II E OBSZAR MASZEWSKO-SUCHAŃSKI - podstrefa aktywizacji gospodarczej i rozwoju wielofunkcyjnego – bezpośrednie zaplecze aglomeracji szczecińskiej. Promowanie działów specjalnych rolnictwa. Zachowanie funkcji ochronnych i turystycznych.
- II F OBSZAR ŚWIDWIŃSKI - podstrefa rozwoju gospodarki rolno-leśnej i turystyki, obszar aktywizacji gospodarczej – wielofunkcyjny rozwój obszarów zurbanizowanych, szczególnie rejonu Świdwina.

III. Strefa gospodarki rolno-leśnej, selektywnej aktywizacji gospodarczej, w tym rozwoju turystyki

- III A OBSZAR WIDUCHOWSKI - podstrefa rozwoju funkcji rolniczej i turystycznej – utrzymanie funkcji ochronnej i rekreacyjnej. Rozwój rolnictwa ekologicznego. Współpraca przygraniczna.
- III B OBSZAR MYŚLIBORSKI - podstrefa rozwoju funkcji turystycznej i rolniczej – strefa zachowania wartości przyrodniczych, turystyki wodnej i lądowej, utrzymanie rolnictwa średnio intensywnego, rozwój rolnictwa specjalistycznego, przemysłu przetwórczego oraz wydobywania kopalin.
- III C OBSZAR CHOSZCZEŃSKI - podstrefa rozwoju funkcji turystycznej oraz przekształceń strukturalnych w rolnictwie. Rozwój przemysłu rolno-spożywczego i przetwórczego.
-

- III D OBSZAR DRAWSKO-WOLIŃSKI - podstrefa rozwoju wielofunkcyjnego, gosp. rolno-leśnej i turystyki (z preferencją dla rozwoju funkcji turystycznej). Rozwój rolnictwa i leśnictwa oraz przetwórstwa rolno-leśnego. Selektywny rozwój innych funkcji produkcyjnych, ze szczególnym uwzględnieniem istniejących gałęzi produkcji i przemysłu wydobywczego. Kreowanie nowych form ochrony z uwzględnieniem wymogów zróżnicowanego rozwoju gospodarczego. Podjęcie działań w celu ograniczenia ujemnych wpływów użytkowania terenów specjalnych.
- III E OBSZAR POŁCZYŃSKO-ZŁOCIENIECKI - podstrefa selektywnego wielofunkcyjnego rozwoju z dominacją funkcji turystycznej i uzdrowiskowej. Zróżnicowany rozwój gospodarki rolnej, leśnej, przetwórstwa rolno-spożywczego, drzewnego oraz wydobywanie kopalin. Wielofunkcyjny rozwój wybranych obszarów, głównie miast, z uwzględnieniem roli Połczyna Zdroju, Czaplinka i Złocienka jako ważnych ośrodków obsługi ruchu turystycznego. Zwiększenie dostępności komunikacyjnej obszaru. Szczególny stopień ochrony środowiska – Drawski Park Krajobrazowy obejmujący podstawową część obszaru, obszar chronionego krajobrazu.
- III F OBSZAR SZCZECINECKI - podstrefa rozwoju wielofunkcyjnego o zróżnicowanych preferencjach funkcjonalno-przestrzennych. Rozwój funkcji turystycznej, rolniczej i leśnej oraz przetwórstwa rolno-leśnego o stopniu intensywności wynikającym z predyspozycji środowiska i zainwestowania. Selektywny rozwój innych funkcji produkcyjnych, ze szczególnym uwzględnieniem istniejących gałęzi produkcji i przemysłu wydobywczego. Wielofunkcyjny rozwój wybranych obszarów, ze szczególnym uwzględnieniem roli Szczecinka jako regionalnego ośrodka obsługi. Zachowanie walorów środowiska i podwyższenie rygorów ochrony w wybranych obszarach.
- III G OBSZAR POLANOWSKO-BIAŁOBORSKI - podstrefa rozwoju turystyki, gospodarki leśnej i rolnictwa. Obszar rozwoju różnorodnych form turystyki, rolnictwa i leśnictwa, przetwórstwa rolno-leśnego oraz przemysłu wydobywczego. Wykorzystanie szczególnych walorów i atrakcji turystycznych Polanowa, Żydowa, Białego Boru. Wielofunkcyjny selektywny rozwój miast Białego Boru i Polanowa oraz innych wybranych jednostek osadniczych. Modernizacja dróg krajowych nr 23 i 21. Zachowanie walorów środowiska i podwyższenie rygorów jego ochrony w wybranych obszarach.
- III H OBSZAR WAŁECKI - podstrefa gospodarki leśno-rolnej, przetwórstwa rolno-spożywczego oraz intensywnego rozwoju turystyki (w tym sportu wyczynowego). Obszar wielofunkcyjnego rozwoju z preferencjami do rozwoju funkcji turystycznej, w tym kwalifikowanej. Rozwój leśnictwa i rolnictwa oraz przetwórstwa rolno-leśnego. Utrzymanie tradycyjnych gałęzi produkcji. Szczególny stopień ochrony przyrody (Drawieński Park Narodowy), rozszerzenie innych form ochrony prawnej.
- III I OBSZAR DRAWIEŃSKI - podstrefa rozwoju turystyki i gospodarki leśnej. Obszar rozwoju gospodarki leśno-rolnej i zróżnicowanych funkcji turystycznych. Utrzymanie funkcji ochronnych środowiska przyrodniczego, w tym szczególnej ochrony Drawieńskiego Parku Narodowego.
- III J OBSZAR IŃSKI - podstrefa rozwoju turystyki, gospodarki leśnej i rolnej oraz przemysłu wydobywczego. Selektowny rozwój przemysłu wydobywczego, rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego.
- III K OBSZAR DĘBNOWSKI - podstrefa rozwoju i przetwórstwa przemysłu

wydobywczego. Obszar rozwoju wielofunkcyjnego, w tym przetwórstwa i przemysłu wydobywczego. Selektywny rozwój rolnictwa i turystyki. Współpraca przygraniczna.

- III L OBSZAR CEDYŃSKI - podstrefa ochrony wartości przyrodniczych i kulturowych oraz rozwoju gospodarki rolno-leśnej i turystyki. Rozwój rolnictwa ekologicznego. Współpraca przygraniczna.

IV. Strefa intensywnej gospodarki rolnej

- IV OBSZAR PYRZYCKI – obszar bardzo intensywnego rolnictwa i przemysłu rolno-spożywczego (Centrum Promowania Rolnictwa – giełda, edukacja rolnicza, itp.) oraz rozwoju funkcji usługowo-produkcyjnej. W południowej części rozwój funkcji turystycznej. Zachowanie reżimów ochronnych wód podziemnych i powierzchniowych (strefa ochronna jeziora Miedwie).

V. Strefa koncentracji procesów urbanizacyjnych – szczeciński obszar metropolitalny wielofunkcyjnego rozwoju

AGLOMERACJA SZCZECIŃSKA – obszar intensywnej urbanizacji. Centrum administracyjno-gospodarczo-kulturalne. Obszar węzłowy intensywnego rozwoju i przekształceń przestrzennych (miasto Szczecin, Świnoujście, Stargard Szczeciński, Gryfino, Goleniów, Police). Strefa podmiejska intensywnego rozwoju, w tym specjalistyczne rolnictwo – gminy: Kołbaskowo, Dobra Szczecińska, Police, Stargard Szczeciński, Gryfino, Goleniów. Obszar przekształceń przestrzennych z zachowaniem funkcji ochronnych. Współpraca przygraniczna.

W zróżnicowanej specyfice obszaru wyróżnia się następujące podstrefy:

- V A OBSZAR POLICKO-GOLENIOWSKI - podstrefa rozwoju funkcji przemysłowych uciążliwych i nieuciążliwych oraz występowania obszarów cennych przyrodniczo (Puszcza Wkrzańska i Puszcza Goleniowska)
- V B OBSZAR KOŁBASKOWO – DOBRA SZCZECIŃSKA - podstrefa przygraniczna, rozwoju wielofunkcyjnego, w tym szczególnie funkcji mieszkaniowych. Obsługa tranzytu.
- V C Podstawowa podstrefa rozwoju aglomeracji szczecińskiej.

VI. Strefa intensywnego wielofunkcyjnego rozwoju i urbanizacji – koszaliński obszar węzłowy

- VI KOSZALIŃSKI OBSZAR WĘZŁOWY – obszar dynamicznej aktywizacji gospodarczej, intensywnego wielofunkcyjnego rozwoju i przekształceń przestrzennych w mieście Koszalinie i obszarach przyległych. Komplementarny w stosunku do Szczecina ośrodek obsługi regionu. Centrum gospodarczo-naukowo-kulturalne i obsługi ruchu turystycznego. Strefa podmiejska – gminy Sianów, Manowo, Świeszyno-Biesiekierz. Rejon intensywnego rozwoju i przekształceń przestrzennych. Ochrona walorów środowiska i krajobrazu. Integracja funkcjonalno-przestrzenna z pasem nadmorskim. Ochrona walorów środowiska przyrodniczego i krajobrazu.
-

3.8.2. Kierunkowe ustalenia przestrzenne dla poszczególnych obszarów funkcjonalnych (podstref)

Przedstawione ustalenia są syntetycznym uszczegółowieniem kierunków rozwojowych w poszczególnych podstrefach i wykraczają poza ustalenia główne dotyczące obszarów wielkoprzestrzennych (stref).

Układ formalny ustaleń zawiera:

- zakres obszarowy podstrefy, obejmujący wykaz i charakter administracyjny poszczególnych gmin oraz ich położenie w powiatowym układzie administracyjnym (podstrefa jest obszarem określonym wg kryteriów administracyjnych, ale opartym na cechach geograficzno-gospodarczych),
- charakterystykę użytkowania określającą podstawowe relacje terenów rolnych i leśnych do ogólnej powierzchni podstrefy, podstawowe dane demograficzne, dane charakteryzujące potencjał gospodarczy (podmioty), w tym wydzielone dane dotyczące potencjału turystycznego,
- podstawową strukturę sieci osadniczej, występującą w strefie, a przyjętą w planie, z określeniem elementów sieci osadniczej o utrwalonych i przewidywanych funkcjach turystycznych,
- określenie kierunków rozwoju funkcjonalnego w poszczególnych podstrefach z podziałem na funkcje: podstawowe, uzupełniające oraz funkcje inne (specjalne),
- określenie wymagań w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego w postaci wykazu istniejących form ochrony środowiska przyrodniczego oraz wykazu proponowanych form ochrony środowiska przyrodniczego,
- wykaz przewidywanych ponadlokalnych zamierzeń inwestycyjnych w zakresie infrastruktury technicznej, występujących na obszarze podstrefy, z rozdziałem na zamierzenia w zakresie komunikacji i pozostałej infrastruktury. W postulowanym zakresie zadań moc wiążącą posiadają zadania objęte programem rządowym i kontraktem wojewódzkim. Numeracji ustaleń odpowiadają odpowiednio analogiczne ustalenia na planie.

Nr IA podstrefa – OBSZAR FUNKCJONALNY WYSPY WOLIN

1.1. Podstrefa obejmuje lądową część gmin miejsko – wiejskich Międzyzdroje i Wolin. Administracyjnie gminy wchodzą w skład powiatu kamieńskiego.

1.2.	Powierzchnia podstrefy	–	345,0 km ²
	w tym powierzchnia użytków rolnych	–	147,5 km ²
	powierzchnia lasów	–	123,0 km ²
	Ludność podstrefy	–	19808 os.
	Wskaźnik gęstości zaludnienia	–	57os./km ²
	Ogólna liczba podmiotów gospodarczych	–	2842
	Liczba obiektów turystycznych	–	79

Liczba miejsc noclegowych	–	9981
w tym całorocznych	–	3907

1.3. Struktura sieci osadniczej

Podstawową strukturę sieci osadniczej stanowią: ośrodek lokalnego rozwoju Międzyzdroje (o randze uzupełniającego ośrodka subregionalnego) oraz ośrodek rozwoju lokalnego Wolin. Do ośrodków o ważnych funkcjach turystycznych należą: Międzyzdroje, Wolin, Wiselka, Kołczewo, Wicko. Utrzymanie tendencji przekształceń funkcjonalnych pozostałych miejscowości.

1.4. Funkcje obszaru

Podstawowe: ochrona środowiska przyrodniczego, turystyka i wypoczynek.

Uzupełniające: rolnictwo, przetwórstwo rolne.

1.5. Istniejące formy ochrony prawnej przyrody:

- Rezerwat przyrody „Łuniewo” (Nr 47),
- Woliński Park Narodowy – część,

Projektowane formy ochrony prawnej przyrody:

- Rezerwat przyrody „Bagno Rozwarowskie” – część,
- OCK Ujście Odry – część,

1.6. Projektowane formy obszarowej ochrony środowiska kulturowego:

- OK1 Obszar Kulturowy „Wyspy Wolin”,
- OK6 Obszar Kulturowy miejscowości Lubin,

1.7. Zamierzenia inwestycyjne w zakresie:

* Drogowe i kolejowe - modernizacja linii kolejowej Szczecin – Świnoujście – Poznań E59 (etap II) - droga ekspresowa nr 3 na odcinku Szczecin – Świnoujście: • modernizacja węzła Międzyzdroje, • budowa obwodnicy m. Wolin z budową nowego mostu przez rz. Dziwnę, • budowa obwodnicy m. Dargobądz, • budowa węzła „Parłówko” wraz z budową obwodnicy m. Troszyn i Ostrowice, - modernizacja drogi wojewódzkiej nr 102 wraz z przejściem drogowym przez m. Kołczewo i m. Wiselka, - modernizacja drogi wojewódzkiej nr 108.
* Gospodarka wodna - ustanowienie zlewni rzeki Wołcznicy jako zlewni wód wysokiej jakości: • zahamowanie degradacji zasobów wodnych, • uporządkowanie gospodarki ściekowej, w szczególności w zlewniach rzek stanowiących źródła wody dla ujęć komunalnych, - stworzenie regionalnego systemu zaopatrzenia w wodę zachodniej części pasa nadmorskiego opartego na zasobach wód podziemnych i powierzchniowych (zlewnia rzeki Wołcznicy i jez. Ostrowo), - budowa magistrali wodociągowej (jez. Ostrowo – Świnoujście), - budowa zbiornika retencyjnego – jez. Ostrowo.

* Gazownictwo - gazociąg w.c. Olszanka – Wolin (druga nitka).
* Energetyka - linia 110 kV Stepnica – Reclaw, - GPZ Zastań z linią 110 kV do Kamienia Pom. i Niechorza, - linia 220 kV Police – Reclaw.
* Ścieżki rowerowe - międzynarodowa trasa rowerowa hanzeatycka (Nadmorska), - międzynarodowa trasa rowerowa – wokół Zalewu Szczecińskiego.

Uwaga: zadania inwestycyjne objęte programem rządowym i kontraktem wojewódzkim oznaczono **drukiem pogrubionym**

Nr IA/V - MIASTO ŚWINOUJŚCIE

1.1. Podstrefa obejmuje: część lądową miejskiej gminy Świnoujście.

1.2. Powierzchnia podstrefy	–	112 km ²
w tym powierzchnia użytków rolnych	–	16,0 km ²
powierzchnia lasów	–	41,0 km ²
Ludność podstrefy	–	43697 os
Wskaźnik gęstości zaludnienia	–	390 os./km ²
Ogólna liczba podmiotów gospodarczych	–	5888
Liczba obiektów turystycznych	–	86
Liczba miejsc noclegowych	–	9277
w tym całorocznych	–	5512

1.3. Struktura sieci osadniczej

Miasto Świnoujście (powiat grodzki) stanowi podstrefę wydzieloną. Regionalny ośrodek równoważenia rozwoju, północny biegun aglomeracji szczecińskiej (związki gospodarcze z centralnym ośrodkiem aglomeracji). Miasto stanowiące centralny ośrodek gospodarki morskiej, silny ośrodek turystyczny i uzdrowiskowy. Ważny element w systemie ośrodków współpracy transgranicznej. Węzłowe znaczenie w układzie transportowym kraju, w tym w systemie transportu intermodalnego.

1.4. Funkcje obszaru

Podstawowe: funkcja gospodarki morskiej, turystyczna, uzdrowiskowa.

Uzupełniające: funkcje ochrony środowiska przyrodniczego.

Inne: specjalne (obronność).

1.5. Istniejące formy ochrony prawnej przyrody:

- Rezerwat przyrody „Karsiborskie Paprocie” (Nr 42),
- Woliński Park Narodowy – część,

Projektowane formy ochrony prawnej przyrody:

- Rezerwat przyrody „Karsiborska Kępa”,
- OCK Ujście Odry – część,

1.6. Projektowane formy obszarowej ochrony środowiska kulturowego:

- ZSOK 11 Zespół urbanistyczny Świnoujścia,

1.7. Zamierzenia inwestycyjne w zakresie:

* Drogowe i kolejowe
- modernizacja linii kolejowej Szczecin – Świnoujście – Poznań E59 (etap II)
- budowa drogowego przejścia granicznego Świnoujście – Garz,
- poszerzenie zakresu ruchu na istniejącym przejściu granicznym Świnoujście – Ahlbeck,
- stała przeprawa przez rzekę Świnę,
- modernizacja drogi ekspresowej nr 3.
* Gospodarka wodna
- modernizacja i odbudowa wałów przeciwpowodziowych Zalewu Szczecińskiego – Kanał Torfowy 3 km,
- stworzenie regionalnego systemu zaopatrzenia w wodę części pasa nadmorskiego opartego na zasobach wód podziemnych i powierzchniowych (zlewnia rzeki Wólczenicy i jez. Ostrowo),
- budowa magistrali wodociągowej (jez. Ostrowo – Świnoujście).
* Ścieżki rowerowe
- międzynarodowa trasa rowerowa hanzeatycka (Nadmorska),
- międzynarodowa trasa rowerowa – wokół Zalewu Szczecińskiego.
* Inne
- modernizacja infrastruktury obronności kraju – m. Świnoujście.

Uwaga: zadania inwestycyjne objęte programem rządowym i kontraktem wojewódzkim oznaczono **drukiem pogrubionym**

Nr I B – PAS NADMORSKI KOŁOBRZESKO – KAMIENSKI

1.1. Podstrefa obejmuje gminę miasto Kołobrzeg, gminy miejsko – wiejskie Kamień Pomorski i Trzebiatów, gminy wiejskie: Dziwnów, Świerżno, Karnice, Rewal, Kołobrzeg, Ustronie Morskie. Administracyjnie gmina Dziwnów, Kamień Pomorski, Świerżno wchodzi w skład powiatu kamieńskiego, gminy: Rewal, Karnice, Trzebiatów wchodzi w skład powiatu gryfickiego, gminy: Kołobrzeg, Ustronie Morskie w skład powiatu kołobrzeskiego.

Kołobrzeg - ośrodek regionalnego równoważenia rozwoju, siedziba powiatu ziemskiego, gminy miejskiej i gminy wiejskiej o ustabilizowanych funkcjach turystycznych i uzdrowiskowych. Miasto o znaczeniu krajowym, jednocześnie ośrodek o historycznie ukształtowanej funkcji gospodarki morskiej, posiadającej jednak w stosunku do pozostałych portów wojewódzkich ograniczone możliwości rozwoju ze względów techniczno-nawigacyjnych. Zakłada się dalszy rozwój funkcji uzdrowiskowych i wzmocnienie jakości potencjału turystycznego.

Wzmocnienie funkcji żeglarstwa morskiego oraz żeglugi turystycznej morskiej.

Przewiduje się dalszy rozwój żeglugi pasażerskiej bałtyckiej oraz turystyki kwalifikowanej. Warunkiem zapewnienie właściwej dostępności komunikacyjnej obszaru środkowego wybrzeża, w tym Kołobrzegu, oraz rozwój zaplecza technicznego.

1.2. Powierzchnia podstrefy	–	1014,0 km ²
w tym: powierzchnia użytków rolnych	–	625,2 km ²
powierzchnia lasów	–	168,1 km ²
Ludność podstrefy	–	108627 os
Wskaźnik gęstości zaludnienia	–	107os./km ²
Ogólna liczba podmiotów gospodarczych	–	14857
Liczba obiektów turystycznych	–	523
Liczba miejsc noclegowych	–	66414
w tym całorocznych	–	17919

1.3. Struktura sieci osadniczej

Podstawę struktury sieci osadniczej stanowią: regionalny ośrodek równoważenia rozwoju Kołobrzeg oraz ośrodek subregionalny Kamień Pomorski. Strukturę ośrodków lokalnego rozwoju stanowią: m. Trzebiatów, Dziwnów, Świerzno, Rewal, Karnice i Ustronie Morskie. Role ośrodków wspomagających pełnią: Dźwirzyno (gm. Kołobrzeg), Cerkwica (gm. Karnice), Niechorze, Pobierowo (gm. Rewal). Znaczące funkcje turystyczne pełnią: Międzywodzie, Dziwnów, Łukęcin, Pobierowo, Rewal, Niechorze, Pogorzelić, Mrzeżyno, Dźwirzyno, Grzybowo, Podczele, Sianożęty, Kołobrzeg, Ustronie Morskie.

1.4. Funkcje obszaru

Podstawowe: turystyka, w tym kwalifikowana, funkcje uzdrowiskowe, funkcje ochronne środowiska przyrodniczego.

Uzupełniające: gospodarki morskiej i rybackiej, rolnictwo, w tym specjalistyczne, przemysł przetwórczy i spożywczy.

Inne: funkcje specjalne (obronność).

1.5. Istniejące formy ochrony prawnej przyrody:

- Rezerwat przyrody „Jezioro Liwia Łuża” (nr 33),
- OCK Koszaliński Pas Nadmorski – część,

Projektowane formy ochrony prawnej przyrody:

- rezerwat przyrody „Bagno Rozwarowskie” – część,
- OCK Pas Nadmorski Rewalsko – Trzebiatowski,
- OCK Dolina rzeki Parsęty – część,
- OCK Okolice Prusinowo – Otok – część,
- OCK Ujście Odry – część.

1.6. Projektowane formy obszarowej ochrony środowiska kulturowego:

- OK1 (fragment) Obszar Kulturowy „Wyspa Wolin”,

- OK2 „Obszar Kulturowy Rzeki Regi” (fragment),
- OK28 Obszar Kulturowy „Dolina Parsęty” (fragment),
- OK14 Obszar Kulturowy „Trzebiatów”,
- OK17 Obszar Kulturowy „Kołobrzeg”,
- PK1 „Osiedle Katedralne” w Kamieniu Pomorskim,
- PK2 „Strzemiele” gm. Trzebiatów,
- PK17 „Budzistowo” gm. Kołobrzeg,
- RK1 „Bardy” gm. Kołobrzeg,
- PK18 „Sarbja” gm. Kołobrzeg,
- ZSOK12 Zespół wsi gm. Kamień Pomorski,
- ZSOK25 Zespół urbanistyczny Kołobrzegu /bez zabudowy/.

1.7. Zamierzenia inwestycyjne w zakresie:

* Drogowe i kolejowe

- **Modernizacja dróg nr 102, 103 i 107 w tym budowa mostu w ciągu drogi wojewódzkiej nr 103 oraz przebudowa skrzyżowania dróg wojewódzkich nr 103 i nr 107 (m. Kamień Pom. i powiat kamieński),**
- modernizacja i przebudowa drogi ekspresowej nr 11,
- budowa drogi nr 11 jako drogi ekspresowej po nowym śladzie na odcinku Kołobrzeg – Manowo,
- budowa obwodnicy południowej m. Kołobrzeg,
- modernizacja drogi wojewódzkiej nr 162 (Kołobrzeg - Drawsko),
- modernizacja drogi wojewódzkiej nr 163 (Kołobrzeg – Wałcz),
- budowa obejścia miasta Trzebiatowa (powiązanie dróg 102, 103 i 109).

* Gospodarka wodna

- modernizacja wejścia do portu Kołobrzeg,
- ustanowienie zlewni rzeki Wołczyńcy jako zlewni wód wysokiej jakości:
 - zahamowanie degradacji zasobów wodnych,
 - porządkowanie gospodarki ściekowej, w szczególności w zlewniach rzek stanowiących źródła wody dla ujęć komunalnych,
- stworzenie regionalnego systemu zaopatrzenia w wodę zachodniej części pasa nadmorskiego opartego na zasobach wód podziemnych i powierzchniowych (zlewnia rzeki Wołczyńcy i jez. Ostrowo),
- ustanowienie zlewni rzeki Parsęty jako zlewni wód wysokiej jakości:
 - zahamowanie degradacji zasobów wodnych,
 - uporządkowanie gospodarki ściekowej, w szczególności w zlewniach rzek stanowiących źródła wody dla ujęć komunalnych.

* Gazownictwo

- wariantowe połączenie układu „Balticpipe” z systemem PGNiG S.A. z terminalami odbiorczymi gazu,
- gazociąg w.c. Kamień Pom. – Karnice ze stacją red. – pom. I^o we Wrzosowie,
- gazociąg w.c. Kamień Pom. – Świerżno ze stacją red. – pom. I^o w Świerżnie,
- gazociąg w.c. Gorzysław – Pszczółki [kier. Gdańsk] – gazociąg kierunkowy.

* Energetyka

- GPZ Dziwnówek z liniami 110 kV do Kamienia Pom. i Niechorza,
- linia 110 kV Kamień Pom. – Niechorze,
- linia 110 kV Kamień – GPZ Zastań.

* Ścieżki rowerowe

- międzynarodowa trasa rowerowa hanzeatycka (Nadmorska).

* Inne

- modernizacja i reaktywowanie lotniska w Bagiczu.

Uwaga: zadania inwestycyjne objęte programem rządowym i kontraktem wojewódzkim oznaczono **drukiem pogrubionym**

Nr IC/VI – PAS NADMORSKI SARBINOWO – MIELNO

1.1. Podstrefa obejmuje gminy wiejskie: Będzino i Mielno. Administracyjnie gminy wchodzą w skład powiatu koszalińskiego.

1.2. Powierzchnia podstrefy	–	243,0 km ²
w tym powierzchnia użytków rolnych	–	162,6 km ²
powierzchnia lasów	–	26,1 km ²
Ludność podstrefy	–	14289 os
Wskaźnik gęstości zaludnienia	–	59 os./km ²
Ogólna liczba podmiotów gospodarczych	–	2169
Liczba obiektów turystycznych	–	109
Liczba miejsc noclegowych	–	12389
w tym całorocznych	–	3209

1.3. Struktura sieci osadniczej

Podstawową strukturę sieci osadniczej stanowią ośrodki lokalnego rozwoju Będzino i Mielno, znajdujące się w strefie intensywnego oddziaływania Koszalina. Rolę ośrodków wspomagających pełnią Dobrzyca i Tymień (gm. Będzino) oraz Sarbinowo, Mielno, Łazy. Utrzymanie tendencji rozwojowych pozostałych miejscowości pasa nadmorskiego. Podstrefa organizacyjnie i funkcjonalnie związana z obszarem węzłowym.

1.4. Funkcje obszaru

Podstawowe: turystyka intensywna, w tym specjalistyczna (żeglarstwo morskie), ochrona środowiska przyrodniczego.

Uzupełniające: rolnictwo, przemysł przetwórczy, funkcje uzdrowiskowe.

1.5. Istniejące formy ochrony prawnej przyrody:

- Rezerwat przyrody – „Wierchomińskie Bagno” (Nr 71)
- OCK Koszaliński Pas Nadmorski - część

1.6. Projektowane formy obszarowej ochrony środowiska kulturowego:

- ZSOK19 wieś gm. Będzino,

1.7. Zamierzenia inwestycyjne w zakresie:

* Drogowe i kolejowe
- modernizacja i przebudowa drogi ekspresowej nr 11 (alternatywnie budowa po nowym śladzie),
- modernizacja połączenia kolejowego Mielno – Koszalin, reaktywowanie działalności.
* Gospodarka wodna
- ustanowienie zlewni rzeki Parsęty jako zlewni wód wysokiej jakości:
• zahamowanie degradacji zasobów wodnych,
• uporządkowanie gospodarki ściekowej, w szczególności w zlewniach rzek stanowiących źródła wody dla ujęć komunalnych.
* Ścieżki rowerowe
- międzynarodowa trasa rowerowa hanzeatycka (Nadmorska).

Nr ID – DARŁOWSKI PAS NADMORSKI

1.1. Podstrefa obejmuje miasto Darłowo (gmina miejska) oraz gminy wiejskie Darłowo i Postomino. Administracyjnie gminy wchodzą w skład powiatu sławieńskiego.

1.2. Powierzchnia podstrefy – 517,0 km²

w tym powierzchnia użytków rolnych – 313,7 km²

 powierzchnia lasów – 109,9 km²

Ludność podstrefy – 30368 os

Wskaźnik gęstości zaludnienia – 59os./km²

Ogólna liczba podmiotów gospodarczych – 2814

Liczba obiektów turystycznych – 88

Liczba miejsc noclegowych – 13484

w tym całorocznych – 1294

1.3. Struktura sieci osadniczej

Darłowo – ośrodek lokalnego rozwoju o randze ośrodka subregionalnego. Siedziba gminy miejskiej i wiejskiej. Ośrodki usługowe wspomagające: Stawno, Jarosławiec. Ośrodki o znaczeniu turystycznym: Dąbki, Wicie, Jarosławiec, Rusinowo,

Postomino – ośrodek lokalnego rozwoju, siedziba gminy wiejskiej. Ośrodek usługowy wspomagający: Jarosławiec, ośrodek o znaczeniu turystycznym: Postomino,

1.4. Funkcje obszaru

Podstawowe: turystyka, gospodarka morska, ochrona środowiska przyrodniczego.

Uzupełniające: rolnictwo, funkcje uzdrowiskowe.

Inne: specjalne (obronność).

1.5. Istniejące formy ochrony prawnej przyrody:

– OCK Koszaliński Pas Nadmorski - część

- OCK Pas Pobrzeża na zachód od Ustki - część

Projektowane formy ochrony prawnej przyrody:

- Rezerwat przyrody „Słowińskie Błota”,
- OCK Dolina Grabowej z dolnym odcinkiem Bielawy - część
- OCK Dolina Wieprzy i okolice Sławno – Postomino - część

1.6. Projektowane formy obszarowej ochrony środowiska kulturowego:

- OK25 Obszar Kulturowy „Kraina w Kratkę”,
- OK32 Obszar Kulturowy „Darłowo”,
- PK13 „Krupy” gm. Darłowo,
- PK14 „Stary Jarosław” gm. Darłowo,
- PK15 „Bukowo Morskie” gm. Darłowo,

1.7. Zamierzenia inwestycyjne w zakresie:

* Drogowe i kolejowe
- modernizacja drogi wojewódzkiej Nr 203 (budowa ronda w m. Darłowo),
- przebudowa i modernizacja drogi powiatowej łączącej drogę nr 6 z Darłowem, docelowo włączenie do układu dróg wojewódzkich,
- modernizacja linii kolejowej Szczecin – Koszalin – Gdańsk – Kaliningrad.
* Gazownictwo
- gazociąg w.c. DN 150 Sianów – Jeżyczki – Darłowo ze stacją red. – pom. I ^o w Jeżyczkach,
- gazociąg w.c. Sycevice – Postomino ze stacją red. – pom. I ^o w Postominie,
- gazociąg kierunkowy w.c. Gorzysław – Żarnowiec [kier. Gdańsk].
* Ścieżki rowerowe
- międzynarodowa trasa rowerowa hanzeatycka (Nadmorska).

Uwaga: zadania inwestycyjne objęte programem rządowym i kontraktem wojewódzkim oznaczono **drukiem pogrubionym**

Nr IE OBSZAR FUNKCJONALNY TURYSTYCZNO – RYBACKI ZALEWU SZCZECIŃSKIEGO

1.1. Podstrefa obejmuje gminę miejsko – wiejską Nowe Warpno i gminę wiejską Stepnica oraz Zalew Szczeciński w granicach gmin: Świnoujście, Międzyzdroje, Wolin. Administracyjnie gmina Nowe Warpno wchodzi w skład powiatu polickiego, gmina Stepnica wchodzi w skład powiatu goleniowskiego.

1.2. Powierzchnia podstrefy	–	678 km ²
w tym powierzchnia użytków rolnych	–	90,8 km ²
powierzchnia lasów	–	174,2 km ²
Ludność podstrefy	–	6435 os
Wskaźnik gęstości zaludnienia	–	9 os./km ²
Ogólna liczba podmiotów gospodarczych	–	478
Liczba obiektów turystycznych	–	7

Liczba miejsc noclegowych	–	316
w tym całorocznych	–	105

1.3. Struktura sieci osadniczej

Podstawową strukturę sieci stanowią ośrodki lokalnego rozwoju Nowe Warpno i Stepnica. Znajdują się one w strefie wpływów ośrodków subregionalnych odpowiednio: Polic (Nowe Warpno), Goleniowa (Stepnica).

1.4. Funkcje obszaru

Podstawowe: funkcje turystyczno-rekreacyjna, rybacka.

Uzupełniające: przemysł przetwórczy, funkcja ochrony środowiska przyrodniczego.

1.5. Istniejące formy ochrony prawnej przyrody:

- Woliński Park Narodowy - część
- Rezerваты przyrody: „Białodrzew Kopicki” (Nr 2), „Czarnocin” (Nr 14), „Wilcze Uroczysko” (Nr 72) – część, „Olszanka”(Nr 52) – część,

Projektowane formy ochrony prawnej przyrody:

- Rezerваты przyrody – „Rytka” i „Wielki Karcz”,
- Park Krajobrazowy „Puszcza Wkrzańska” – część,
- OCK Ujście Odry – część,

1.6. Zamierzenia inwestycyjne w zakresie:

* Gospodarka wodna - modernizacja i odbudowa wałów przeciwpowodziowych wzdłuż Zalewu Szczecińskiego.
* Gazownictwo - gazociąg w.c. Olszanka - Wolin (druga nitka), - gazociąg w.c. Police – Nowe Warpno ze stacją red. – pom. I ^o w Karcznie, - gazociąg w.c. Nowogard – granica RP [kier. Niemcy] – gazociąg kierunkowy.
* Energetyka - linia 220 kV Police – Reclaw, - GPZ Stepnica z liniami 110 kV do Reclawia i Goleniowa.
* Ścieżki rowerowe - międzynarodowa trasa rowerowa hanzeatycka (Nadmorska), - międzynarodowa trasa rowerowa – wokół Zalewu Szczecińskiego.

Nr II A – OBSZAR GOLCZEWSKO - NOWOGARDZKI

1.1. Podstrefa obejmuje gminy miejsko – wiejskie: Golczewo, Nowogard i gminy wiejskie Osina, Przybiernów. Administracyjnie gminy wchodzi w skład powiatu goleniowskiego: Nowogard Osina, Przybiernów oraz kamieńskiego – Golczewo.

1.2. Powierzchnia podstrefy	–	844,0 km ²
w tym powierzchnia użytków rolnych	–	435,9 km ²
powierzchnia lasów	–	334,4 km ²

Ludność podstrefy	–	39331 os
Wskaźnik gęstości zaludnienia	–	47 os./km ²
Ogólna liczba podmiotów gospodarczych	–	3219
Liczba obiektów turystycznych	–	5
Liczba miejsc noclegowych	–	129
w tym całorocznych	–	84

1.3. Struktura sieci osadniczej

Podstawową strukturę sieci osadniczej stanowią ośrodki lokalnego rozwoju – m. Nowogard, Osina, Przybiernów, znajdujące się w strefie oddziaływania ośrodka subregionalnego – Goleniów, Golczewo w zasięgu oddziaływania ośrodka subregionalnego Kamień Pomorski. Ośrodki wspomagające to: Wysoka Kamieńska (gm. Golczewo), Czarnogłowy (gm. Przybiernów). Ośrodek turystyczny Golczewo.

1.4. Funkcje obszaru

Podstawowe: rolnictwo i leśnictwo, przetwórstwo rolno-spożywcze, turystyka.

Uzupełniające: przemysł przetwórczy, funkcja ochrony przyrody.

1.5. Istniejące formy ochrony prawnej przyrody:

- Rezerwat przyrody – „Cisy Rokickie” (Nr 11),

Projektowane formy ochrony prawnej przyrody:

- Golczewski Park Krajobrazowy,
- OCK Nowogardzko – Czermski – część,
- OCK Jezioro Przybiernowskie,
- OCK Dolina Stepnicy i Gowienicy – część,

1.6. Zamierzenia inwestycyjne w zakresie:

* Drogowe i kolejowe - modernizacja linii kolejowej Szczecin – Świnoujście – Poznań E 59 (II etap), - przebudowa i modernizacja drogi krajowej nr 6 do parametrów drogi ekspresowej (w granicach województwa): • budowa obwodnicy m. Nowogard, - modernizacja linii kolejowej Szczecin – Koszalin – Gdańsk – Kaliningrad, - modernizacja drogi wojewódzkiej nr 108.
* Gospodarka wodna - ustanowienie zlewni rzeki Wołcznicy jako zlewni wód wysokiej jakości: • zahamowanie degradacji zasobów wodnych, • uporządkowanie gospodarki ściekowej, w szczególności w zlewniach rzek stanowiących źródła wody dla ujęć komunalnych, - stworzenie regionalnego systemu zaopatrzenia w wodę zachodniej części pasa nadmorskiego opartego na zasobach wód podziemnych i powierzchniowych (zlewnia rzeki Wołcznicy i jez. Ostrowo).

*** Gazownictwo**

- wariantowe połączenie układu „Balticpipe” z systemem PGNiG S.A.,
- gazociąg w.c. Długołęka – Dobra Nowogardzka – Orle,
- gazociąg w.c. Nowogard – granica RP [kier. Niemcy] – gazociąg kierunkowy,
- gazociąg w.c. Nowogard – Odolanów [kier. południowy] gazociąg kierunkowy.

Uwaga: zadania inwestycyjne objęte programem rządowym i kontraktem wojewódzkim oznaczono **drukiem pogrubionym**

Nr II B – OBSZAR GRYFICKO - ŁOBESKI

1.1. Podstrefa obejmuje gminy miejsko – wiejskie Gryfice, Płoty, Resko, Łobez, gminy wiejskie: - Brojce, Radowo Małe. Administracyjnie gminy wchodzą w skład powiatu gryfickiego (Brojce, Gryfice, Płoty) i powiatu łobeskiego (Łobez, Radowo Małe, Resko).

1.2. Powierzchnia podstrefy	–	1313,0 km ²
-----------------------------	---	------------------------

w tym powierzchnia użytków rolnych	–	787,4 km ²
------------------------------------	---	-----------------------

powierzchnia lasów	–	400,9 km ²
--------------------	---	-----------------------

Ludność podstrefy	–	65324 os
-------------------	---	----------

Wskaźnik gęstości zaludnienia	–	50os./km ²
-------------------------------	---	-----------------------

Ogólna liczba podmiotów gospodarczych	–	5891
---------------------------------------	---	------

Liczba obiektów turystycznych	–	8
-------------------------------	---	---

Liczba miejsc noclegowych	–	109
---------------------------	---	-----

w tym całorocznych	–	48
--------------------	---	----

1.3. Struktura sieci osadniczej

Podstawową strukturę sieci osadniczej stanowią ośrodki subregionalne: Gryfice i Łobez (ośrodki powiatowe) oraz ośrodki lokalnego rozwoju: m. Płoty i Brojce będące w zasięgu oddziaływania Gryfic, oraz ośrodki lokalnego rozwoju: Radowo Małe, Resko w strefie oddziaływania nowokreowanego ośrodka subregionalnego Łobez.

1.4. Funkcje obszaru

Podstawowe: rolnictwo wymagające restrukturyzacji i leśnictwo, przetwórstwo rolno – spożywcze.

Uzupełniające: turystyka – agroturystyka.

Inne: funkcje specjalne (obronność).

1.5. Istniejące formy ochrony prawnej przyrody:

- Rezerwaty przyrody: „Mszar koło Starej Dobrzycy” (Nr 49), „Mszar nad jeziorem Piaski” (Nr 50), „Wrzosowisko Sowno” (Nr 74),

Projektowane formy ochrony prawnej przyrody:

- OCK Okolice Prusinowo – Otok – część,
- OCK Dolina Regi – część,
- OCK Nowogardzko – Czermnicki – część,
- OCK Łobesko – Węgorzyński – część,
- OCK Dolina Rekowej,
- OCK Dolina Pniewy,

1.6. Projektowane formy obszarowej ochrony środowiska kulturowego:

- OK2 „Obszar Kulturowy” Rzeki Regi,
- PK3 „Strzmielo” gm. Radowo Małe,
- ZSOK1 Zespół wsi gm. Radowo Małe,

1.7. Zamierzenia inwestycyjne w zakresie:

* Drogowe i kolejowe
- przebudowa i modernizacja drogi krajowej nr 6 do parametrów drogi ekspresowej (w granicach województwa): • budowa obwodnicy m. Płoty, - budowa drogi wojewódzkiej nr 108 – pomiędzy Truskolasem a Mechowem, - modernizacja linii kolejowej Szczecin – Koszalin – Gdańsk – Kaliningrad, - budowa obwodnicy m.Gryfic, - modernizacja drogi wojewódzkiej nr 152 (Płoty – do skrzyżowania z drogą woj. nr163), - modernizacja drogi wojewódzkiej nr 110.
* Gazownictwo
- wariantowe połączenie układu „Balticpipe” z systemem PGNiG S.A., - gazociąg w.c. Potuliniec – Resko – Wicimice – Brojce – Rymań ze stacjami red. – pom. I^o w Resku, Wicimicach, Brojcach, - gazociąg w.c. Długołęka – Dobra Nowogardzka – Orle ze stacjami red. – pom. I^o w m. Orle.
* Energetyka
- GPZ Resko z liniami 110 kV do Świdwina i Łobza.

Uwaga: zadania inwestycyjne objęte programem rządowym i kontraktem wojewódzkim oznaczono **drukiem pogrubionym**

Nr IIC OBSZAR BIAŁOGARDZKI

1.1. Podstrefa obejmuje: - gminę miejską Białogard, gminę miejsko – wiejską Karlino oraz gminy wiejskie Białogard, Dygowo, Gościno, Rymań, Siemyśl, Sławoborze, Tychowo. Administracyjnie gminy wchodzą w skład powiatów: białogardzkiego (Tychowo, Białogard), kołobrzeskiego (Dygowo, Gościno, Rymań, Siemyśl) i świdwińskiego (Sławoborze).

1.2. Powierzchnia podstrefy	–	1442,0 km ²
w tym powierzchnia użytków rolnych	–	788,7 km ²
powierzchnia lasów	–	509,5 km ²

Ludność podstrefy	–	75053 os
Wskaźnik gęstości zaludnienia	–	52 os./km ²
Ogólna liczba podmiotów gospodarczych	–	4924
Liczba obiektów turystycznych	–	9
Liczba miejsc noclegowych	–	511
w tym całorocznych	–	272

1.3. Struktura sieci osadniczej

Podstawowym elementem struktury osadniczej jest ośrodek subregionalny Białogard, leżący w bezpośrednim zasięgu oddziaływania Koszalina. Pozostałe elementy struktury to ośrodki lokalnego rozwoju: m. Karlino, Tychowo, leżące w zasięgu oddziaływania Białogardu, Sławoborze leżące w zasięgu oddziaływania Świdwina (ośrodek subregionalny) oraz Rymań, Siemyśl, Gościno, Dygowo, leżące w strefie oddziaływania regionalnego ośrodka równoważenia rozwoju – Kołobrzegu. Ośrodki wspomagające to: Dobrowo (gm. Tychowo), Gorawino (gm. Rymań). Znaczące ośrodki turystyczne to: Białogard, Karlino, Byszyno, Dargocice. Urbanizacja pasma rozwojowego Koszalin – Karlino – Białogard.

1.4. Funkcje obszaru

Podstawowe: rolnictwo i leśnictwo, przetwórstwo rolno-spożywcze, przemysł przetwórczy.

Funkcje uzupełniające: przemysł wydobywczy – (gaz, ropa naftowa), turystyka (w tym – agroturystyka), funkcje transportowe (kierunkowo centrum logistyczne).

1.5. Istniejące formy ochrony prawnej przyrody:

- Rezerwat przyrody „Cisy Tychowskie” (Nr 12),

Projektowane formy ochrony prawnej przyrody:

- OCK Dolina Błotnicy (jez. Kamienne),
- OCK Dolina górnej Parsęty i Dębicy – część,
- OCK Dolina rzeki Parsęty – część,
- OCK Dolina rzeki Pokrzywnicy,
- OCK Wysoczyzna Rąbino i fragment doliny Mogilicy – część,
- OCK Dolina rzeki Radwi (środkowej i dolnej) – część.

1.6. Projektowane formy obszarowej ochrony środowiska kulturowego:

- RK2 „Bardy” gm. Dygowo,
- OK28 Obszar Kulturowy „Doliny Parsęty” (fragment),
- OK33 Obszar Kulturowy „Białogard”,
- ZSOK24 – Zespół wsi gm. Sławoborze (fragment),

1.7. Zamierzenia inwestycyjne w zakresie:

* Drogowe i kolejowe
- przebudowa i modernizacja drogi krajowej nr 6 do parametrów drogi ekspresowej (w granicach województwa):
• budowa obwodnicy m. Karlino,
- modernizacja linii kolejowej Szczecin – Koszalin – Gdańsk – Kaliningrad,
- modernizacja drogi wojewódzkiej nr 162 (Kołobrzeg - Drawsko),
- modernizacja drogi wojewódzkiej nr 163 (Kołobrzeg - Wałcz).
* Gospodarka wodna
- ustanowienie zlewni rzeki Parsęty jako zlewni wód wysokiej jakości:
• zahamowanie degradacji zasobów wodnych,
• uporządkowanie gospodarki ściekowej, w szczególności w zlewniach rzek stanowiących źródła wody dla ujęć komunalnych.
* Gazownictwo
- gazociąg w.c. Wicimice – – Rymań – Siemyśl – Sławoborze – Karlino - Biesiekierz ze stacjami red. – pom. I ^o w Rymaniu, Siemyślu, Sławoborzu, Ramlewie,
- gazociąg w.c. Białogard – Połczyn Zdrój ze stacją red. – pom. I ^o w Osówku,
- gazociąg w.c. Gorzysław – Pszczółki [kier. Gdańsk] – gazociąg kierunkowy.
* Inne
- przebudowa i modernizacja szpitala w Białogardzie.

Uwaga: zadania inwestycyjne objęte programem rządowym i kontraktem wojewódzkim oznaczono **drukiem pogrubionym**

Nr II D. OBSZAR SŁAWIEŃSKI

1.1. Podstrefa obejmuje gminę: miejską Sławno, oraz gminy miejsko – wiejskie Malechowo i Sławno. Administracyjnie gminy wchodzi w skład powiatu sławieńskiego.

1.2. Powierzchnia podstrefy	–	527,0 km ²
w tym powierzchnia użytków rolnych	–	286,4 km ²
powierzchnia lasów	–	187,9 km ²
Ludność podstrefy	–	29691 os
Wskaźnik gęstości zaludnienia	–	56os./km ²
Ogólna liczba podmiotów gospodarczych	–	1882
Liczba obiektów turystycznych	–	2
Liczba miejsc noclegowych	–	172
w tym całorocznych	–	8

1.3. Struktura sieci osadniczej

Podstawowym elementem struktury osadniczej jest ośrodek subregionalny – miasto Sławno (siedziba powiatu). Ośrodkiem lokalnego rozwoju jest Malechowo, ośrodkiem uzupełniającym

- Lejkowo. Podstrefa jest w zasięgu oddziaływania krajowego ośrodka równoważenia rozwoju – Koszalina oraz regionalnego ośrodka równoważenia rozwoju – Słupska. Znaczenie turystyczne posiadają ośrodki – Sławno (obsługa tranzytu turystycznego) oraz Łętowo.

1.4. Funkcje obszaru

Podstawowe: rolnictwo, agroturystyka.

Uzupełniające: przetwórstwo rolno – spożywcze i przemysł drzewny.

Inne: obronne.

1.5. Istniejące formy ochrony prawnej przyrody:

- Rezerваты przyrody: „Janiewickie Bagno”(Nr 26), „Sławieńskie Dęby”(Nr 60),
- OCK Jezioro Łętowskie i okolice Kępic – część,

Projektowane formy ochrony prawnej przyrody:

- OCK Dolina Wieprzy i okolice Sławno – Postomino - część,
- OCK Dolina Grabowej z dolnym odcinkiem Bielawy – część.

1.6. Projektowane formy obszarowej ochrony środowiska kulturowego:

- OK25 Obszar Kulturowy „Kraina w Kratkę” (fragmenty),
- OK26 Obszar Kulturowy „Przełom Grabowej” (fragment),

ZSOK22 Zespół urbanistyczny Sławna,

1.7. Zamierzenia inwestycyjne w zakresie:

* Drogi i kolejowe	
- przebudowa i modernizacja drogi krajowej nr 6 do parametrów drogi ekspresowej:	
• budowa obwodnicy m. Sławno,	
- przebudowa drogi powiatowej łączącej drogę nr 6 z Darłowem, docelowo włączenie do układu dróg wojewódzkich,	
- modernizacja linii kolejowej Szczecin – Koszalin – Gdańsk – Kaliningrad.	
* Gazownictwo	
- gazociąg kierunkowy w.c. Gorzysław – Żarnowiec [kier. Gdańsk].	

Nr II E OBSZAR MASZEWSKO - SUCHAŃSKI

1.1. Podstrefa obejmuje: dwie gminy miejsko – wiejskie : Maszewo, Suchań i gminy wiejskie: Dobra, Marianowo, Stara Dąbrowa. Administracyjnie gminy wchodzą w skład powiatu stargardzkiego (Maszewo, Marianowo, Stara Dąbrowa, Suchań), powiatu goleniowskiego (Maszewo) i łobeskiego (Dobra).

1.2. Powierzchnia podstrefy	–	674,0 km ²
w tym powierzchnia użytków rolnych	–	503,8 km ²
powierzchnia lasów	–	100,8 km ²
Ludność podstrefy	–	24301 os
Wskaźnik gęstości zaludnienia	–	36os./km ²
Ogólna liczba podmiotów gospodarczych	–	1253

Liczba obiektów turystycznych	–	5
Liczba miejsc noclegowych	–	171
w tym całorocznych	–	39

1.3. Struktura sieci osadniczej

Podstawową strukturę osadniczą stanowią ośrodki lokalnego rozwoju: m. Maszewo, m. Dobra, Suchań, Marianowo, Stara Dąbrowa, będące w strefie wpływów regionalnego ośrodka równoważenia rozwoju Stargardu Szczecińskiego (stanowiącego siedzibę powiatu). Do ośrodków o znaczeniu turystycznym zaliczyć należy Marianowo.

1.4. Funkcje obszaru

Podstawowe: rolnictwo (wymagające restrukturyzacji), przetwórstwo rolno – spożywcze.

Uzupełniające: agroturystyka, obsługa tranzytu turystycznego.

Inne: obronne (specjalne).

1.5. Istniejące formy ochrony prawnej przyrody:

- Rezerwat przyrody „Gogolewo” (Nr 23) ,

Projektowane formy ochrony prawnej przyrody:

- OCK Dolina Iny – część,
- OCK Jezioro Sierakowo – Dolina Pęczinki – część,
- OCK Dolina Krapieli – część.

1.6. Projektowane formy obszarowej ochrony środowiska kulturowego:

- OK8 Obszar Kulturowy „Dobra Nowogardzka”
- OK10 Obszar Kulturowy „Maszewo”,
- ZSOK4 Suchań z zespołem wsi,

1.7. Zamierzenia inwestycyjne w zakresie:

* Drogowe i kolejowe

- droga ekspresowa nr 10:
 - budowa obwodnicy m. Suchań,
- modernizacja drogi krajowej nr 20,
- modernizacja linii kolejowej Szczecin – Koszalin – Gdańsk – Kaliningrad.

* Gazownictwo

- gazociąg w.c. Długoleka – Dobra Nowogardzka - Orle ze stacją red. – pom. I^o w m. Dobrej Nowogardzkiej,
- gazociąg w.c. Suchanówko – Marianowo – Dobrzany ze stacją red. – pom. I^o w m. Marianowie,
- gazociąg w.c. Recz – Pełczyce (druga nitka),
- gazociąg w.c. Stargard – Kalisz Pom.,
- gazociąg w.c. Nowogard – Odolanów [kier. południowy] gazociąg kierunkowy,
- gazociąg w.c. Mosty – Odolanów [kier. południowy] gazociąg kierunkowy.

* Energetyka

- linia 110 kV Morzyczyn – Dobrzany – Recz – Kalisz Pom. – Mirosławiec.

* Ścieżki rowerowe
- międzynarodowa trasa rowerowa - Tysiąca Jezior (Pojezierna).

Nr II F OBSZAR ŚWIDWIŃSKI

1.1. Podstrefa obejmuje: gminę miejską Świdwin oraz gminy wiejskie Świdwin, Rąbino, Brzeżno. Administracyjnie gminy wchodzą w skład powiatu świdwińskiego.

1.2. Powierzchnia podstrefy	–	560,0 km ²
w tym powierzchnia użytków rolnych	–	335,6 km ²
powierzchnia lasów	–	166,3 km ²
Ludność podstrefy	–	30073 os
Wskaźnik gęstości zaludnienia	–	54os./km ²
Ogólna liczba podmiotów gospodarczych	–	1652
Liczba obiektów turystycznych	–	2
Liczba miejsc noclegowych	–	129
w tym całorocznych	–	29

1.3. Struktura sieci osadniczej

Podstawowym elementem struktury osadniczej jest ośrodek powiatowy Świdwin, o zakładanej docelowo funkcji regionalnego ośrodka równoważenia rozwoju – wspomagającego, perspektywiczne wzmocnienie kierunku komunikacyjnego Wolin – Płoty – Świdwin – Szczecinek. Ośrodek rozwijającego się szkolnictwa i usług ponadlokalnych w zakresie turystyki i sportu;

Ośrodkami lokalnego rozwoju są Rąbino i Brzeżno. Ośrodek wspomagający Lekowo. Do miejscowości o funkcjach turystycznych należy Świdwin.

1.4. Funkcje obszaru

Podstawowe: rolnictwo, leśnictwo, przetwórstwo rolno – spożywcze.

Uzupełniające: turystyka, przemysł drzewny.

Inne: funkcje specjalne (obronne).

1.5. Istniejące formy ochrony prawnej przyrody:

- OCK Pojezierze Drawskie – część,

Projektowane formy ochrony prawnej przyrody:

- OCK Dolina Regi,
- OCK Wysoczyzna Rąbino i fragment doliny Mogilicy - część,
- OCK Łobesko - Węgorzyński (doliny rzek: Brzeźnickiej Węgorzy i Starej Regi) - część,

1.6. Projektowane formy obszarowej ochrony środowiska kulturowego:

- OK2 „Obszar Kulturowy Rzeki Regi” (fragment),

- OK30 Obszar Kulturowy „Pojezierze Drawskie” /fragmenty),
- PK21 „Lekowo” gm. Świdwin,
- ZSOK24 Zespół wsi gm. Świdwin (fragment),

1.7. Zamierzenia inwestycyjne w zakresie:

* Drogowe i kolejowe
- modernizacja drogi wojewódzkiej nr 162 (Kołobrzeg - Drawsko),
- modernizacja drogi wojewódzkiej nr 152 (Płoty – do skrzyżowania z drogą woj. nr163) z przebudową układu wewnętrznego,
- modernizacja linii kolejowej Szczecin – Koszalin – Gdańsk – Kaliningrad.
* Gospodarka wodna
- ustanowienie zlewni rzeki Parsęty jako zlewni wód wysokiej jakości:
• zahamowanie degradacji zasobów wodnych,
• uporządkowanie gospodarki ściekowej, w szczególności w zlewniach rzek stanowiących źródła wody dla ujęć komunalnych.
* Gazownictwo
- gazociąg w.c. Koszanowo – Kłęczewo ze stacją red. – pom. I ^o w Kłęczewie.
* Energetyka
- linia 110 kV Świdwin – Resko.
* Inne
- modernizacja infrastruktury obronności kraju - gm. Świdwin.

Uwaga: zadania inwestycyjne objęte programem rządowym i kontraktem wojewódzkim oznaczono **drukiem pogrubionym**

Nr III A – OBSZAR CHOJEŃSKO – WIDUCHOWSKI

1.1. Podstrefa obejmuje obszar gminy wiejskiej Widuchowa i gminy miejsko – wiejskiej Chojna. Administracyjnie obie gminy wchodzą w skład powiatu gryfińskiego.

1.2. Powierzchnia podstrefy	–	534,0 km ²
w tym powierzchnia użytków rolnych	–	267,1 km ²
powierzchnia lasów	–	190,6 km ²
Ludność podstrefy	–	19813 os
Wskaźnik gęstości zaludnienia	–	36os./km ²
Ogólna liczba podmiotów gospodarczych	–	1548
Liczba obiektów turystycznych	–	4
Liczba miejsc noclegowych	–	162
w tym całorocznych	–	50

1.3. Struktura sieci osadniczej

Podstawową strukturę sieci osadniczej stanowi ośrodek lokalnego rozwoju m. Chojna i Widuchowa, znajdujące się w strefie oddziaływania ośrodka subregionalnego Gryfino.

Ośrodkiem wspomagającym jest Krzywín (gm. Widuchowa). Znaczącym ośrodkiem turystycznym jest Chojna.

1.4. Funkcje obszaru

Podstawowe: rolnicza, turystyczna.

Uzupełniające: ochrona środowiska, przetwórstwo rolno – spożywcze.

1.5. Istniejące formy ochrony prawnej przyrody:

- Rezerwat przyrody: „Olszyny Ostrowskie” (Nr 54), „Dąbrowa Krzymowska” (Nr 15),
- Cedyński Park Krajobrazowy – część,
- Park Krajobrazowy Dolina Dolnej Odry – część.

Projektowane formy ochrony prawnej przyrody:

- Widuchowski Park Krajobrazowy,
- Chojeński Park Krajobrazowy- część,
- OCK Dolina Tywy - część,
- OCK Moryńsko – Cedyński – część,

1.6. Projektowane formy obszarowej ochrony środowiska kulturowego:

- OK4 Obszar Kulturowy „Pogranicze”,
- OK5 „Cedyńsko – Moryński Obszar Kulturowy”,
- OK18 Obszar Kulturowy „Nawodna”,
- PK7 „Zatoń Dolna” gm. Chojna,
- PK8 „Rurka” gm. Chojna,
- ZSOK6 Zespół wsi nadodrzańskich,

1.7. Zamierzenia inwestycyjne w zakresie:

* Drogowe i kolejowe - Droga krajowa nr 31: • modernizacja drogi na odcinku Widuchowa – Lisie Pole, • modernizacja skrzyżowania drogi krajowej nr 31 i nr 26 oraz drogi wojewódzkiej nr 124 w m. Chojna.
* Gospodarka wodna - modernizacja drogi wodnej rzeki Odry na odcinku Hohensaaten – Szczecin: • doprowadzenie rzeki do IV-V klasy technicznej, • przystosowanie odrzańskiej drogi wodnej do całorocznej żeglugi, • pogłębienie koryta rzeki na odcinku Piasek – Ognica, - zbudowanie systemu monitorowania sytuacji hydrologicznej zlewni rzeki Odry z systemem ostrzegania (na odcinku Kostrzyn – Szczecin), - odbudowa przekroju rzeki Odry dla przepuszczenia przepływu wody katastrofalnej o prawdopodobieństwie występowania $p=1\%$.
* Gazownictwo - gazociąg w.c. Banie – Widuchowa ze stacją red. – pom. I^o w Lubiczu, - gazociąg w.c.Trzeńsko Zdrój – Chojna ze stacją red. – pom. I^o w Chojnie.
* Energetyka - linie 110 kV Cedynia – Chojna.

Nr III B – OBSZAR MYŚLIBORSKI

1.1. Podstrefa obejmuje obszar 4 gmin miejsko – wiejskich: Barlinek, Lipiany, Myślibórz, Trzcieńsko Zdrój, oraz 2 gmin wiejskich: Banie, Nowogródek Pomorski. Administracyjnie gminy: Banie i Trzcieńsko Zdrój wchodzi w skład powiatu gryfińskiego, a gminy Myślibórz, Nowogródek Pomorski i Barlinek – powiatu myśliborskiego, gmina Lipiany do powiatu pyrzyckiego.

1.2. Powierzchnia podstrefy	–	1203,0 km ²
w tym powierzchnia użytków rolnych	–	653,6 km ²
powierzchnia lasów	–	389,8 km ²
Ludność podstrefy	–	64463 os
Wskaźnik gęstości zaludnienia	–	54 os./km ²
Ogólna liczba podmiotów gospodarczych	–	4504
Liczba obiektów turystycznych	–	21
Liczba miejsc noclegowych	–	1228
w tym całorocznych	–	280

1.3. Struktura sieci osadniczej

Podstawowym elementem struktury osadniczej obszaru jest powiatowy ośrodek Myślibórz, o zakładanej docelowo funkcji regionalnego ośrodka równoważenia rozwoju - wspomagającego, oraz znajdujące się w strefie jego oddziaływania ośrodki rozwoju lokalnego m. Barlinek oraz Nowogródek Pomorski. Wobec Myśliborza są zakładane możliwości rozwojowe z uwagi na węzłowe położenie w układzie dróg krajowych oraz docelowe związanie z węzłem projektowanej drogi ruchu szybkiego (S 3). Rozrząd komunikacji kołowej na strefę nadgraniczną.

Pozostałe ośrodki rozwoju lokalnego to m. Trzcieńsko Zdrój i Banie, pozostające w strefie oddziaływania Gryfina. Rolę ośrodków uzupełniających pełnią: Karsko i Swobnica, rolę ośrodków turystycznych: Myślibórz, Barlinek, Trzcieńsko Zdrój, Swobnica.

1.4. Funkcje obszaru

Podstawowe: turystyczna, rolnicza.

Uzupełniające: przetwórstwo rolno-spożywcze i produkcja przemysłowa, funkcje ochronne środowiska przyrodniczego.

1.5. Istniejące formy ochrony prawnej przyrody:

- Rezerwaty przyrody: „Jezioro Jasne” (Nr 31), „Markowe Błota” (Nr 48), „Skalisty Jar Libberta” (Nr 59), „Tchórzyno” (Nr 65), „Długogóry” (Nr 18),
- Barlinecko – Gorzowski Park Krajobrazowy – część
- OCK "B" Myślibórz - część,
- OCK "C" Barlinek - część,

Projektowane formy ochrony prawnej przyrody:

- Rezerwat przyrody „Dolina Górnej Rurzycy”,
- Chojeński Park Krajobrazowy – część,
- OCK Dolina Tywy – część,
- OCK Jezioro Chłop,
- OCK Jezioro Będzin,

1.6. Projektowane formy obszarowej ochrony środowiska kulturowego:

- OK5 „Cedyńsko – Moryński Obszar Kulturowy” (fragment),
- OK3 Obszar Kulturowy „Doliny Rzeki Płoni” (fragment),
- OK9 Obszar Kulturowy „Lipiany”,
- OK13 Obszar Kulturowy „Trzcińsko Zdrój”,
- OK21 Obszar Kulturowy „Strapie” gm. Barlinek,
- PK11 „Karsko” gm. Nowogródek,
- ZSOK13 Zespół wsi gm. Myślibórz,
- ZSOK14 Nowogródek Pomorski,

1.7. Zamierzenia inwestycyjne w zakresie:

* Drogowe i kolejowe - droga ekspresowa nr 3: • modernizacja obwodnicy m. Lipiany, • modernizacja drogi na odcinku Lipiany – Renice – Smolary, - budowa autostrady A3.
* Gospodarka wodna - ustanowienie zlewni rzeki Płoni jako zlewni wód wysokiej jakości: • zahamowanie degradacji zasobów wodnych, • uporządkowanie gospodarki ściekowej w szczególności w zlewniach rzek stanowiących źródła wody dla ujęć komunalnych.
* Gazownictwo - gazociąg w.c. Włodowo – Mostkowo – Lipiany - Myślibórz – Trzcińsko Zdrój – Chojna ze stacjami red. – pom. I^o w Równem, Mostkowie, Lipianach, Myśliborzu, Trzcińsku, - gazociąg w.c. Kozielice – Banie – Widuchowa ze stacją red. – pom. I^o w Baniach, - gazociąg w.c. Mosty – Odolanów [kier. południowy] gazociąg kierunkowy.
* Energetyka - linia 110 kV Dolna Odra – Myślibórz wraz z GPZ Banie lub linia 110 kV Myślibórz – Dębno, - linia 110kV Barlinek – Krzęcin.
* Ścieżki rowerowe - międzynarodowa trasa rowerowa – Tysiąca Jezior (Pojezierna).

Nr III C – OBSZAR CHOSZCZEŃSKI

1.1. Podstrefa obejmuje obszar 5 gmin, w tym 4 miejsko – wiejskie: Pełczyce, Choszczno, Recz, Dobrzany i 1 wiejską – Krzęcin. Administracyjnie 4 gminy wchodzi w skład

powiatu choszczeńskiego: Pelczyce, Choszczno, Recz, Krzęcin, a gmina Dobrzany w skład powiatu stargardzkiego.

1.2. Powierzchnia podstrefy	–	903,0 km ²
w tym powierzchnia użytków rolnych	–	600,4 km ²
powierzchnia lasów	–	201,7 km ²
Ludność podstrefy	–	45872 os
Wskaźnik gęstości zaludnienia	–	51 os./km ²
Ogólna liczba podmiotów gospodarczych	–	3068
Liczba obiektów turystycznych	–	15
Liczba miejsc noclegowych	–	409
w tym całorocznych	–	78

1.3. Struktura sieci osadniczej

Podstawowym elementem struktury jest Choszczno (powiat) – subregionalny ośrodek rozwoju; w zasięgu jego oddziaływania są ośrodki lokalnego rozwoju: miasta Pelczyce, Recz, i Krzęcin. Ośrodek lokalnego rozwoju m. Dobrzany jest w strefie wpływów regionalnego ośrodka równoważenia rozwoju (jednocześnie powiatu) Stargardu Szczecińskiego.

1.4. Funkcje obszaru

Podstawowe: turystyczna, rolnicza (z przekształceniem strukturalnym).

Uzupełniające: przemysłowa i przetwórstwo rolno-spożywcze, utrzymanie funkcji ochronnych środowiska przyrodniczego.

1.5. Istniejące formy ochrony prawnej przyrody:

- Rezerwat przyrody „Grądowe Zbocze” (Nr 25),
- Barlinecko – Gorzowski Park Krajobrazowy – część,
- Iński Park Krajobrazowy – część,
- OCK „C” Barlinek - część,
- OCK „D” Choszczno-Drawno – część,
- OCK „F” Bierzwnik – część,

Projektowane formy ochrony prawnej przyrody:

- OCK Jezioro Sierakowo – dolina Pęczinki - część,

1.6. Projektowane formy obszarowej ochrony środowiska kulturowego:

- PK4 „Dolice”,
- OK15 Obszar Kulturowy „Lutkowo”,
- OK23 Obszar Kulturowy „Stradzewo”,
- ZSOK15 Zespół wsi gm. Choszczno,

1.7. Zamierzenia inwestycyjne w zakresie:

* Drogowe i kolejowe
- modernizacja linii kolejowej Szczecin – Poznań E 59 (etap II),
- droga ekspresowa nr 10:
• budowa obwodnicy m. Recz,
- obejście drogowe m.Choszcz w ciągu drogi wojewódzkiej nr151.
* Gospodarka wodna
- ustanowienie zlewni rzeki Płoni jako zlewni wód wysokiej jakości (fragment):
• zahamowanie degradacji zasobów wodnych,
• uporządkowanie gospodarki ściekowej, w szczególności w zlewniach rzek stanowiących źródła wody dla ujęć komunalnych.
* Gazownictwo
- gazociąg w.c. Stargard – Kalisz Pom.,
- gazociąg w.c. Recz – Pełczyce (druga nitka),
- gazociąg w.c. Nowogard – Odolanów [kier. południowy] gazociąg kierunkowy,
- gazociąg w.c. Mosty – Odolanów [kier. południowy] gazociąg kierunkowy,
- gazociąg w.c. Suchanówko – Marianowo – Dobrzany – Chociwel – Ińsko – Węgorzyno ze stacją red. – pom. I ^o w Dobrzanych.
* Energetyka
- ciąg linii 110 kV relacji Morzyczyn – Dobrzany – Recz – Kalisz Pom. wraz z GPZ – mi w Dobrzanych , Reczu,
- linia 110 kV Barlinek – Krzęcin,
- linia 110 kV Choszczno – Recz.
* Ścieżki rowerowe
- międzynarodowa trasa rowerowa – Tysiąca Jezior (Pojezierna).

Nr III D – OBSZAR DRAWSKO – KALISKI

1.1. Podstrefa obejmuje gminy miejsko-wiejskie: Drawsko Pomorskie, Kalisz Pomorski, Mirosławiec oraz gminę wiejską Wierzchowo. Administracyjnie gminy Drawsko Pomorskie, Kalisz Pomorski, Wierzchowo wchodzi w skład powiatu drawskiego, gmina Mirosławiec wchodzi w skład powiatu wałeckiego.

1.2. Powierzchnia podstrefy	–	1021,0 km ²
w tym powierzchnia użytków rolnych	–	361,3 km ²
powierzchnia lasów	–	671,5 km ²
Ludność podstrefy	–	36008 os
Wskaźnik gęstości zaludnienia	–	35os./km ²
Ogólna liczba podmiotów gospodarczych	–	2670
Liczba obiektów turystycznych	–	14
Liczba miejsc noclegowych	–	728
w tym całorocznych	–	310

1.3. Struktura sieci osadniczej

Podstawowym elementem struktury jest Drawsko Pomorskie – ośrodek subregionalny, w którego strefie wpływów są ośrodki rozwoju lokalnego Kalisz Pomorski i Wierzchowo oraz Mirosławiec, leżący w strefie wpływów drugiego ośrodka subregionalnego – Wałcza. Rolę ośrodka wspomagającego dla Drawska pełni Rydzewo. Znaczące ośrodki turystyczne na obszarze podstrefy – Drawsko Pomorskie, Kalisz Pomorski, Drzewoszewo.

1.4. Funkcje obszaru

Podstawowe: rolnictwo, turystyka, leśnictwo.

Uzupełniające: przemysł wydobywczy, przemysł drzewny, przemysł przetwórczy.

Inne: funkcje specjalne (obronność).

1.5. Istniejące formy ochrony prawnej przyrody:

- Rezerваты przyrody: „Jezioro Wielki Bytyń” (Nr 38) – część, „Sośnica” (Nr 61), „Rosiczki Mirosławskie” (Nr 58),
- OCK Pojezierze Drawskie - część,
- OCK Okolice Kalisza Pomorskiego,
- OCK Pojezierze Wałeckie i Dolina Gwdy - część,

Projektowane formy ochrony prawnej przyrody:

- OCK Okolice Kalisza Pomorskiego (jez. Mąkowskie),
- OCK Jezioro Lubie,
- OCK Okolice Złocieńca - część,
- OCK Łobesko-Węgorzyński – część,

1.6. Projektowane formy obszarowej ochrony środowiska kulturowego:

- ZSOK16 Grupa wsi w rejonie Kalisza Pomorskiego,

1.7. Zamierzenia inwestycyjne w zakresie:

* Drogowe i kolejowe - droga ekspresowa nr 10: ● budowa obwodnicy m. Kalisz Pom., ● budowa obwodnicy m. Mirosławiec, - modernizacja drogi wojewódzkiej nr 162 (Kołobrzeg – Drawsko), - modernizacja drogi krajowej nr 20, - budowa obejścia m. Drawsko.
* Gazownictwo - gazociąg w.c. Mirosławiec – Tuczno – Człopa, - gazociąg w.c. Stargard – Kalisz Pom., - gazociąg w.c. Piła – Wałcz – Mirosławiec – Kalisz Pom., - gazociąg w.c. Mirosławiec – Złocieniec – Drawsko ze stacją red. – pom. I^o Wierzchowo.

* Energetyka
- ciąg linii 110 kV relacji Recz - Kalisz Pom. – Mirosławiec wraz z GPZ w Kaliszu Pom.,
- ciąg linii 110 kV relacji Czaplinek – Wierzchowo – Mirosławiec z GPZ w Wierzchowie,
- linia 110 kV Mirosławiec – Tuczno.
* Ścieżki rowerowe
- międzynarodowa trasa rowerowa – Tysiąca Jezior (Pojezierna).
* Inne
- modernizacja infrastruktury obronności kraju – gm. Mirosławiec,
- monitoring terenów specjalnych w zakresie szkód w środowisku (las, wody).

Nr III E – OBSZAR POŁCZYŃSKO – ZŁOCIENIECKI,

1.1. Podstrefa obejmuje obszar 4 gmin, w tym 3 miejsko-wiejskie: Połczyn Zdrój, Czaplinek, Złocieniec i 1 wiejską Ostrowice. Administracyjnie obszar wchodzi w skład powiatu drawskiego, (Czaplinek, Złocieniec, Ostrowice) oraz powiatu świdwińskiego – gmina Połczyn Zdrój.

1.2. Powierzchnia podstrefy	–	1054,0 km ²
w tym powierzchnia użytków rolnych	–	490,0 km ²
powierzchnia lasów	–	392,8 km ²
Ludność podstrefy	–	48567 os
Wskaźnik gęstości zaludnienia	–	46os./km ²
Ogólna liczba podmiotów gospodarczych	–	3569
Liczba obiektów turystycznych	–	34
Liczba miejsc noclegowych	–	2941
w tym całorocznych	–	696

1.3. Struktura sieci osadniczej

Podstawowym elementem struktury jest ośrodek lokalnego rozwoju Połczyn Zdrój o zakładanej randze ośrodka subregionalnego (znaczenie krajowe i regionalne funkcji uzdrowiskowych, uzupełniające w zakresie służby zdrowia dla ośrodka subregionalnego – Świdwina). Ośrodki lokalnego rozwoju: m. Złocieniec i m. Czaplinek oraz Ostrowice znajdują się w strefie wpływów ośrodka subregionalnego Drawsko. Ośrodkami o znaczących funkcjach turystycznych są Złocieniec, Czaplinek, Połczyn Zdrój, Stare Drawsko, Cieszyno i Siemczyno. Rolę ośrodków uzupełniających pełnią: Broczyno, Kluczno.

1.4. Funkcje obszaru

Podstawowe: lecznictwo uzdrowiskowe, turystyka - rekreacja, przemysł mat. budowlanych.

Uzupełniające: rolnictwo, leśnictwo, funkcje ochronne środowiska przyrodniczego.

1.5. Istniejące formy ochrony prawnej przyrody:

- Rezerваты przyrody: „Jezioro Czarnówek” (Nr 28), „Dolina Pięciu Jezior” (Nr 19), „Brunatna Gleba” (Nr 6), „Jezioro Prosino” (Nr 36), „Torfowisko nad jeziorem Morzysław Mały” (Nr 66), „Torfowisko Toporzyk”(Nr 67), „Zielone Bagna” (Nr 79),
- Drawski Park Krajobrazowy - część,
- OCK Pojezierze Drawskie – część,

Projektowane formy ochrony prawnej przyrody:

- OCK Dolina Górnej Parsęty i Dębicy – część,
- OCK Okolice Złocieńca – część,
- OCK Dolina rzeki Dobrzycy – część,

1.6. Projektowane formy obszarowej ochrony środowiska kulturowego:

- OK29 Obszar Kulturowy „Szwajcaria Połczyńska” (fragment),
- Ok30 Obszar Kulturowy „Pojezierze Drawskie” (fragment),
- PK22 „Siemczyno” gm. Czaplinek,
- PK19 „Ostre Bardo” gm. Połczyn Zdrój,
- PK20 „Buślary” gm. Połczyn Zdrój.

1.7. Zamierzenia inwestycyjne:

* Drogowe i kolejowe - modernizacja drogi krajowej nr 20, - modernizacja linii kolejowej Połczyn – Szczecinek, - modernizacja drogi wojewódzkiej nr 163 (Kołobrzeg – Wałcz), - modernizacja drogi wojewódzkiej nr 162, - modernizacja drogi wojewódzkiej nr 172, - włączenie do układu dróg wojewódzkich odcinka Złocieniec-Ostrowice.
* Gospodarka wodna - ustanowienie zlewni rzeki Parsęty jako zlewni wód wysokiej jakości: • zahamowanie degradacji zasobów wodnych, • uporządkowanie gospodarki ściekowej w szczególności w zlewniach rzek stanowiących źródła wody dla ujęć komunalnych.
* Gazownictwo - gazociąg w.c. Wierzchowo – Złocieniec – Ostrowice – Drawsko ze stacją red. – pom. I^o w m. Ostrowice i m. Kluczawo, - gazociąg w.c. Białogard – Połczyn Zdrój.
* Energetyka - ciąg linii 110 kV relacji Czaplinek – Wierzchowo – Mirosławiec.
* Ścieżki rowerowe - międzynarodowa trasa rowerowa – Tysiąca Jezior (Pojezierna).

Nr III F OBSZAR SZCZECINECKI

- 1.1. Podstrefa obejmuje obszar sześciu gmin, w tym: gminę miejską - Szczecinek, gminy miejsko-wiejskie: Bobolice, Barwice, Borne Sulinowo, oraz gminy wiejskie Grzmiąca

i Szczecinek. Administracyjnie obszar wchodzi w skład powiatu szczecineckiego, a gmina Bobolice - koszalińskiego.

1.2. Powierzchnia podstrefy	–	1863,0 km ²
w tym powierzchnia użytków rolnych	–	762,2 km ²
powierzchnia lasów	–	812,3 km ²
Ludność podstrefy	–	86156 os
Wskaźnik gęstości zaludnienia	–	46os./km ²
Ogólna liczba podmiotów gospodarczych	–	6261
Liczba obiektów turystycznych	–	13
Liczba miejsc noclegowych	–	579
w tym całorocznych	–	307

1.3. Struktura sieci osadniczej

Podstawowym elementem struktury jest Szczecinek – miasto powiatowe o randze regionalnego ośrodka równoważenia rozwoju. Ośrodki lokalnego rozwoju stanowią: m. Borne Sulinowo, m. Barwice i Grzmiąca, leżące w strefie wpływów ośrodka regionalnego oraz m. Bobolice, leżące w strefie wpływów Koszalina. Rolę ośrodków uzupełniających ww. struktury stanowią: Łubowo, Krosino.

1.4. Funkcje obszaru

Podstawowe: przemysł drzewny, rolnictwo, leśnictwo, turystyka.

Uzupełniające: funkcje ochronne środowiska przyrodniczego.

1.5. Istniejące formy ochrony prawnej przyrody:

- Rezerваты przyrody: „Bagno Ciemino” (Nr 1), „Dęby Wilczkowskie” (Nr 17), „Buczyna” (Nr 7), „Jezioro Piekiełko” (Nr 35), „Jezioro Szare” (Nr 37), „Jezioro Kiełpino” (Nr 32),
- OCK Okolice Żydowo – Biały Bór - część,
- OCK Pojezierze Drawskie – część,
- OCK Jeziora Szczecineckie – część (z korektą obszaru w strefie zainwestowania miejskiego),
- Drawski Park Krajobrazowy – część,

Projektowane formy ochrony prawnej przyrody:

- Rezerwat przyrody „Wrzosowiska”,
- OCK Dolina Piławy,
- OCK Dolina Płytnicy,
- OCK Dolina Gwdy,
- OCK Dolina Górnej Parsęty i Dębicy – część,
- OCK Jeziora lobeliowe i torfowiska szczecineckie,
- OCK Dolina Radwi (odcinek górny) – część,

- OCK Dolina Dobrzycy – część,

1.6. Projektowane formy obszarowej ochrony środowiska kulturowego:

- OK28 Obszar Kulturowy „Doliny Parsęty” /górny bieg/,
- OK29, OK30 /fragmenty/,
- OK24 „Obszar Kulturowy Wału Pomorskiego” (fragment),
- OK31 Obszar Kulturowy „Okole”,

1.7. Zamierzenia inwestycyjne w zakresie:

* Drogowe i kolejowe - modernizacja i przebudowa drogi ekspresowej nr 11, • budowa obejścia dla m. Bobolice, • budowa obejścia dla m. Szczecinek, - modernizacja drogi krajowej nr 20, - modernizacja drogi krajowej nr 25, - modernizacja drogi wojewódzkiej nr 205, - modernizacja drogi wojewódzkiej nr 172, - modernizacja linii kolejowej Połczyn – Szczecinek.
* Gospodarka wodna - ustanowienie zlewni rzeki Parsęty jako zlewni wód wysokiej jakości: • zahamowanie degradacji zasobów wodnych, • uporządkowanie gospodarki ściekowej, w szczególności w zlewniach rzek stanowiących źródła wody dla ujęć komunalnych.
* Gazownictwo - gazociąg w.c. Wierzchowo – Bonin, - gazociąg w.c. Szczecinek – Biały Bór, - gazociąg w.c. Szczecinek – Borne Sulino ze st. red. – pom. w Bornym Sulinie, - gazociąg w.c. Wierzchowo – Grzmiąca ze stacją red. – pom. I^o w m. Grzmiąca, - gazociąg w.c. Bobolice – Żydowo – Polanów.
* Ścieżki rowerowe - międzynarodowa trasa rowerowa – Tysiąca Jezior (Pojezierna).
* Inne - modernizacja lotniska bliskiego zasięgu Wilcze Laski lub Borne Sulino.

Nr III G – OBSZAR POLANOWSKO – BIAŁOBORSKI

1.1. Podstrefa obejmuje gminy miejsko – wiejskie: Biały Bór i Polanów. Administracyjnie gmina Biały Bór wchodzi w skład powiatu szczecineckiego, gmina Polanów wchodzi w skład powiatu koszalińskiego.

1.2. Powierzchnia podstrefy	–	663,0 km ²
w tym powierzchnia użytków rolnych	–	233,6 km ²
powierzchnia lasów	–	366,4 km ²
Ludność podstrefy	–	15203 os
Wskaźnik gęstości zaludnienia	–	23 os./km ²
Ogólna liczba podmiotów gospodarczych	–	741

Liczba obiektów turystycznych	–	3
Liczba miejsc noclegowych	–	184
w tym całorocznych	–	144

1.3. Struktura sieci osadniczej

Podstawową strukturę osadniczą obszaru stanowi ośrodek rozwoju lokalnego Polanów, znajdujący się w strefie wpływów Koszalina (powiat, krajowy ośrodek równoważenia rozwoju). Ośrodki wspomagające: Żydowo, Kościernica, Krag. Ośrodki rozwoju funkcji turystycznych – Polanów, Żydowo, Krag i Biały Bór, znajdujący się w strefie wpływów Szczecinka (powiat, regionalny ośrodek równoważenia rozwoju). Ośrodek wspomagający – Drzonowo. Ośrodki rozwoju funkcji turystycznych – Biały Bór, Dołgie. Biały Bór - ośrodek szkolnictwa i kultury mniejszości narodowej, znaczący ośrodek sportów jeździeckich.

1.4. Funkcje obszaru

Podstawowe: turystyka, w tym rozwój sportów jeździeckich, rolnictwo, leśnictwo, funkcje ochronne dla wybranych obszarów.

Uzupełniające: przemysł wydobywczy i mat. budowlanych, przetwórstwo rolno-leśne.

Inne: energetyka (elektrownia szczytowo – pompowa Żydowo).

1.5. Istniejące formy ochrony prawnej przyrody:

- Rezerваты przyrody: „Jezioro Głębokie” (Nr 29), „Jezioro Iłowatka” (Nr 30), „Rezerwat na rzece Grabowej” (Nr 57), „Wieleń” (Nr 70),
- OCK Okolice Polanowa,
- OCK Okolice Żydowo – Biały Bór – część,
- OCK Jeziora Szczecineckie – część.

Projektowane formy ochrony prawnej przyrody:

- Rezerwat przyrody „Jezioro Cieszęcino”,
- OCK Dolina Biała,
- OCK Dolina Radwi (odcinek górny) - część,

1.6. Projektowane formy obszarowej ochrony środowiska kulturowego:

- OK26 Obszar Kulturowy „Przełom Grabowej” (górny bieg),
- OK27 Obszar Kulturowy „Święte Góry” (fragment),
- OK24 Obszar Kulturowy „Fortyfikacje Wału Pomorskiego” (fragment),
- RK3 „Żydowo” gm. Polanów,
- PK16 „Krag” gm. Polanów,
- ZSOK20 Biały Bór – miasto i grupa wsi gm. Biały Bór,

1.7. Zamierzenia inwestycyjne w zakresie:

* Drogowe i kolejowe

- modernizacja drogi krajowej nr 20,
- modernizacja drogi krajowej nr 25,
- modernizacja drogi wojewódzkiej nr 205.

* Gospodarka wodna
- ustanowienie zlewni rzeki Parsęty jako zlewni wód wysokiej jakości:
• zahamowanie degradacji zasobów wodnych • uporządkowanie gospodarki ściekowej w szczególności w zlewniach rzek stanowiących źródła wody dla ujęć komunalnych
* Gazownictwo
- gazociąg w.c. Szczecinek – Biały Bór z odgałęzieniem do Drzonowa ze stacją red. – pom. I ^o w Białym Borze i Drzonowie,
- gazociąg w.c. Bobolice – Żydowo – Polanów ze stacją red. – pom. I ^o w Żydowie i Polanowie,
- gazociąg w.c. Gorzysław – Pszczółki [kier. Gdańsk] – gazociąg kierunkowy.
* Ścieżki rowerowe
- międzynarodowa trasa rowerowa – Tysiąca Jezior (Pojezierna).

Nr III H – OBSZAR WAŁECKI

1.1. Podstrefa obejmuje: gminę miejską Wałcz, gminy miejsko – wiejskie Człopa, Tuczno, oraz gminę wiejską Wałcz. Administracyjnie gminy wchodzą w skład powiatu wałeckiego.

1.2. Powierzchnia podstrefy	–	1211,0 km ²
w tym powierzchnia użytków rolnych	–	443,3 km ²
powierzchnia lasów	–	654,5 km ²
Ludność podstrefy	–	50242 os
Wskaźnik gęstości zaludnienia	–	41 os./km ²
Ogólna liczba podmiotów gospodarczych	–	4382
Liczba obiektów turystycznych	–	17
Liczba miejsc noclegowych	–	1180
w tym całorocznych	–	571

1.3. Struktura sieci osadniczej

Podstawowym elementem struktury jest ośrodek powiatowy Wałcz o randze regionalnego ośrodka równoważenia rozwoju. Ważny ośrodek w krajowym systemie organizacji sportu wyczynowego (ośrodek przygotowań olimpijskich). Dynamicznie rozwijający się ośrodek oświaty. Ustabilizowany poziom gospodarczego rozwoju. Perspektywiczny obszar rozwojowy na osi rozwoju Wałcz – Piła.

Ośrodki rozwoju lokalnego: m. Tuczno i m. Człopa. Tradycyjne związki Wałcza z Piłą (regionalnym ośrodkiem równoważenia rozwoju) uległy osłabieniu z uwagi na zmianę przynależności administracyjnej. Ośrodki o dużym znaczeniu turystycznym to: Tuczno, Człopa, pozostałe - Zdbice, Szwecja, Próchnowo.

1.4. Funkcje obszaru

Podstawowe: rolnictwo (wymagające restrukturyzacji) i leśnictwo, turystyka (w tym kwalifikowana).

Uzupełniające: przetwórstwo rolne, przemysł wydobywczy.

1.5. Istniejące formy ochrony prawnej przyrody:

- Rezerваты przyrody – „Glinki” (Nr 21), „Golcowe Bagno” (Nr 24), „Jezioro Wielki Bytyń” (Nr 38) – część, „Leśne Źródła” (Nr 45), „Mszary Tuczyńskie” (Nr 51), „Stary Załom” (Nr 63),
- Drawieński Park Narodowy – część,
- OCK Puszcza nad Drawą - część
- OCK Pojezierze Wałeckie Dolina Gwdy – część,

Projektowane formy ochrony prawnej przyrody:

- Rezerwat przyrody „Dolina Rurzyca” – część,
- Wałecki Park Krajobrazowy – część,
- OCK „Dolina rzeki Dobrzyca” – część.

1.6. Projektowane formy obszarowej ochrony środowiska kulturowego:

- OK24 Obszar Kulturowy „Fortyfikacje Wału Pomorskiego” (fragment),
- PK12 „Strzaliny” gm. Tuczo,
- ZSOK17 grupa wsi gm. Tuczo,
- ZSOK18 grupa wsi gm. Wałcz,

1.7. Zamierzenia inwestycyjne w zakresie:

* Drogowe i kolejowe - droga ekspresowa nr 10: • budowa obwodnicy m. Wałcz, - modernizacja drogi krajowej nr 22, • budowa obwodnicy, - modernizacja drogi wojewódzkiej nr 163, - modernizacja drogi wojewódzkiej nr 178.
* Gazownictwo - gazociąg w.c. DN 100 Mirosławiec – Tuczo – Człopa ze stacjami red. – pom. I^o w m. Tuczo i m. Człopa, - gazociąg w.c. Piła – Wałcz – Mirosławiec – Kalisz Pom. DN 500.
* Energetyka - ciąg linii 110 kV relacji Mirosławiec – Tuczo – Człopa z GPZ – mi w Tuczie i Człopie.

Nr III I – OBSZAR DRAWIEŃSKI

1.1. Podstrefa obejmuje: gminę miejską – Drawno oraz gminę wiejską Bierzwnik, (administracyjnie wchodzi w skład powiatu choszczeńskiego).

1.2. Powierzchnia podstrefy	–	560,0 km ²
w tym powierzchnia użytków rolnych	–	155,1 km ²

powierzchnia lasów	–	348,9 km ²
Ludność podstrefy	–	10660 os
Wskaźnik gęstości zaludnienia	–	19 os./km ²
Ogólna liczba podmiotów gospodarczych	–	591
Liczba obiektów turystycznych	–	5
Liczba miejsc noclegowych	–	378
w tym całorocznych	–	-

1.3. Struktura sieci osadniczej

Podstawową strukturę osadniczą stanowią ośrodki lokalnego rozwoju – m. Drawno i Bierzwnik. Znajdują się w strefie wpływów subregionalnego ośrodka rozwoju Choszczna.

1.4. Funkcje obszaru

Podstawowe: turystyka, gospodarka leśna.

Uzupełniające: rolnictwo, agroturystyka, utrzymanie funkcji ochronnej środowiska przyrodniczego.

1.5. Istniejące formy ochrony prawnej przyrody:

- Drawieński Park Narodowy – część,
- Rezerваты przyrody: „Łasko” (Nr 46), „Wyspa na jeziorze Bierzwnik” (Nr 75), „Źródliko Skrzypowe” (Nr 80),
- OCK „F” Bierzwnik – część,
- OCK „D” Choszczno – Drawno – część,
- OCK „E” Korytnica – część.

Projektowane formy ochrony prawnej przyrody:

- brak propozycji,

1.6. Projektowane formy obszarowej ochrony środowiska kulturowego:

- OK19 „Drawieński Obszar Kulturowy”,
- PK9 „Bierzwnik” gm. Bierzwnik,

1.7. Zamierzenia inwestycyjne w zakresie:

* Drogowe i kolejowe -modernizacja drogi krajowej nr 10 z obejściem Recza, -modernizacja linii kolejowej Szczecin – Poznań E 59 (etap II).
* Gazownictwo - gazociąg w.c. Stargard – Kalisz Pom., - gazociąg w.c. Nowogard – Odolanów [kier. południowy] gazociąg kierunkowy.
* Energetyka - ciąg linii 110 kV relacji Recz - Kalisz Pom. – Mirosławiec.

Uwaga: zadania inwestycyjne objęte programem rządowym i kontraktem wojewódzkim oznaczono **drukiem pogrubionym**

Nr III J – OBSZAR IŃSKI

1.1. Podstrefa obejmuje: gminy miejsko-wiejskie: Chociwiel, Ińsko, Węgorzyno. Administracyjnie obszar gmin Chociwiel i Ińsko wchodzi w skład powiatu stargardzkiego, obszar gminy Węgorzyno w skład powiatu łobeskiego.

1.2. Powierzchnia podstrefy	–	568,0 km ²
w tym powierzchnia użytków rolnych	–	310,0 km ²
powierzchnia lasów	–	177,7 km ²
Ludność podstrefy	–	17107 os
Wskaźnik gęstości zaludnienia	–	30 os./km ²
Ogólna liczba podmiotów gospodarczych	–	1041
Liczba obiektów turystycznych	–	17
Liczba miejsc noclegowych	–	571
w tym całorocznych	–	120

1.3. Struktura sieci osadniczej

Podstawę struktury osadniczej stanowią ośrodki lokalnego rozwoju m. Chociwiel i m. Ińsko, znajdujące się w strefie wpływów regionalnego ośrodka równoważenia rozwoju – Stargardu Szczecińskiego, i m. Węgorzyno, będące w strefie wpływów ośrodka subregionalnego – Łobez. Ośrodki o znaczeniu turystycznym – Ińsko.

1.4. Funkcje obszaru

Podstawowe: turystyka, rolnictwo ekologiczne.

Uzupełniające: przemysł rolno – spożywczy i wydobywczy, funkcja ochrony środowiska przyrodniczego.

1.5. Istniejące formy ochrony prawnej przyrody:

- Rezerваты przyrody: „Kamienna Buczyna” (Nr 40), „Wyspa Sołtyski” (Nr 76), „Głowacz” (Nr 22),
- Iński Park Krajobrazowy – część.

Projektowane formy ochrony prawnej przyrody:

- OCK Łobesko – Węgorzyński (doliny rzek: Brzeźnickiej Węgorzy i Starej Regi) - część,

1.6. Projektowane formy obszarowej ochrony środowiska kulturowego:

- ZSOK2 Zespół wsi gm. Węgorzyno,

1.7. Zamierzenia inwestycyjne w zakresie:

* Drogowe i kolejowe

- modernizacja drogi krajowej nr 20:
 - budowa obejścia m. Węgorzyno,
 - budowa obejścia m. Chociwiel,
- modernizacja linii kolejowej Szczecin – Koszalin – Gdańsk .

* Gazownictwo
- gazociąg w.c. Dobrzany – Chociwel – Ińsko – Węgorzyno ze stacją red. – pom. I ^o w m. Chociwlu, Ińsku, Cieszynie i Węgorzynie.
* Ścieżki rowerowe
- międzynarodowa trasa rowerowa – Tysiąca Jezior (Pojezierna).

Nr III K – OBSZAR DĘBNOWSKI

1.1. Podstrefa obejmuje obszar gminy miejsko –wiejskiej Dębno i gminy wiejskiej Boleszkowice. Administracyjnie obie gminy wchodzą w skład powiatu myśliborskiego.

1.2. Powierzchnia podstrefy – 454,0 km²

w tym powierzchnia użytków rolnych – 174,5 km²

powierzchnia lasów – 233,2 km²

Ludność podstrefy – 24525 os

Wskaźnik gęstości zaludnienia – 54,0os./km²

Ogólna liczba podmiotów gospodarczych – 1858

Liczba obiektów turystycznych – 3

Liczba miejsc noclegowych – 56

w tym całorocznych – 31

1.3. Struktura sieci osadniczej

Podstawową strukturę osadniczą stanowią ośrodki lokalnego rozwoju – m. Dębno i Boleszkowice. Struktury powyższe uzupełniają Różańsko i Namyslin. Obszar w strefie oddziaływania ośrodka subregionalnego rozwoju – Myśliborza. Południowe tereny gminy Boleszkowice (Szumiłowo) o wyraźnym ciężeniu do Kostrzyna (woj. lubuskie).

1.4. Funkcje obszaru

Podstawowe: przemysł przetwórczy.

Uzupełniające: rolnictwo, turystyka, funkcja ochronna środowiska przyrodniczego.

1.5. Istniejące formy ochrony prawnej przyrody:

- Rezerваты przyrody: „Cisy Boleszkowickie” (nr 10), „Czapli Ostrów” (Nr 13),
- Park Krajobrazowy "Ujście Warty" – część,
- OCK „A” Dębno – Gorzów – część,
- OCK „B” Myślibórz – część.

Projektowane formy ochrony prawnej przyrody:

- brak propozycji,

1.6. Projektowane formy obszarowej ochrony środowiska kulturowego:

- OK20 Obszar Kulturowy „Dolina Rzeki Myśli”,
- OK22 Obszar Kulturowy „Boleszkowice”,

- PK10 „Chwarszczany” gm. Dębno Lubuskie,

1.7. Zamierzenia inwestycyjne w zakresie:

* Gospodarka wodna
- modernizacja drogi krajowej nr 23 i 31,
- modernizacja drogi wodnej rzeki Odry na odcinku Hohensaaten – Kostrzyn,
• doprowadzenie rzeki do III klasy technicznej,
- zbudowanie systemu monitorowania sytuacji hydrologicznej zlewni rzeki Odry z systemami ostrzegania (na odcinku Kostrzyn – Szczecin),
- odbudowa przekroju rzeki Odry dla przepuszczenia przepływu wody katastrofalnej o prawdopodobieństwie występowania $p=1\%$.
* Gazownictwo
- gazociąg w.c. Dębno – Witnica (druga nitka).
* Energetyka
- linia 110 kV Myślibórz – Dębno.

Nr III L – OBSZAR CEDYŃSKI

1.1. Podstrefa obejmuje obszar 3 gmin miejsko – wiejskich: Cedynia, Moryń i Mieszkowice. Administracyjnie wszystkie trzy gminy wchodzi w skład powiatu gryfińskiego.

1.2. Powierzchnia podstrefy	–	544,0 km ²
w tym powierzchnia użytków rolnych	–	245,7 km ²
powierzchnia lasów	–	219,5 km ²
Ludność podstrefy	–	16483 os
Wskaźnik gęstości zaludnienia	–	30 os./km ²
Ogólna liczba podmiotów gospodarczych	–	1163
Liczba obiektów turystycznych	–	9
Liczba miejsc noclegowych	–	330
w tym całorocznych	–	104

1.3. Struktura sieci osadniczej

Podstawową strukturę osadniczą stanowią ośrodki lokalnego rozwoju, miasta: Cedynia, Mieszkowice, Moryń. Znajdują się one w strefie wpływów subregionalnego ośrodka rozwoju Gryfina. Ośrodki wspomagające – Zielin (gmina Mieszkowice). Ośrodki o znaczeniu turystycznym – Cedynia i Moryń.

1.4. Funkcje obszaru

Podstawowe: funkcje ochronne wartości przyrodniczych i historycznych, turystyczna, rolnictwo i leśnictwo.

Uzupełniające: przetwórstwo rolno-spożywcze, produkcja przemysłowa.

1.5. Istniejące formy ochrony prawnej przyrody:

- Rezerваты przyrody: „Bielinek” (Nr 4), „Dolina Świergotki” (Nr 20), „Jeziora Siegniewskie” (Nr 27), „Olszyna Źródłiskowa pod Lubiechowem Dolnym” (Nr 53), „Wrzosowiska Cedyńskie” (Nr 73),
- Cedyński Park Krajobrazowy – część.

Projektowane formy ochrony prawnej przyrody:

- Rezerwat przyrody „Kostrzyneckie Rozlewisko,
- Chojeński Park Krajobrazowy – część,
- Park Krajobrazowy – połączenie Cedyńskiego Parku Krajobrazowego z Parkiem Krajobrazowym „Ujście Warty”,
- OCK Moryńsko – Cedyński -część

1.6. Projektowane formy obszarowej ochrony środowiska kulturowego:

- OK5 „Cedyńsko – Moryński Obszar Kulturowy” (fragment),
- OK7 Obszar Kulturowy „Cedynia”,
- OK11 Obszar Kulturowy „Mieszkowice”,
- OK12 Obszar Kulturowy „Moryń”,
- ZSOK7 Zespół wsi skarpy nadodrzańskiej,

1.7. Zamierzenia inwestycyjne w zakresie:

* Drogowe i kolejowe
- modernizacja drogi krajowej nr 31,
- modernizacja drogi woj. Nr 124 z obwodnicą Cedyni,
- proponowane drogowe przejście graniczne Gozdowice – Gustebieser Loose.
* Gospodarka wodna
- modernizacja drogi wodnej rzeki Odry na odcinku Hohensaaten – Szczecin:
• doprowadzenie rzeki do IV-V klasy technicznej,
• przystosowanie odrzańskiej drogi wodnej do całorocznej żeglugi,
• budowa stopnia wodnego w miejscowości Piasek,
- modernizacja drogi wodnej rzeki Odry na odcinku Hohensaaten – Kostrzyn:
• doprowadzenie rzeki do III klasy technicznej,
- zbudowanie systemu monitorowania sytuacji hydrologicznej zlewni rzeki Odry z systemem ostrzegania (na odcinku Kostrzyn – Szczecin),
- modernizacja i odbudowa wałów przeciwpowodziowych wzdłuż rzeki Odry – Cedynia 9,5km,
- odbudowa przekroju rzeki Odry dla przepuszczenia przepływu wody katastrofalnej o prawdopodobieństwie występowania $p=1\%$.
* Gazownictwo
- gazociąg w.c. Zielin – Moryń – Cedynia ze stacją red. – pom. I ^o w Moryniu i Cedyni.
* Ścieżki rowerowe
- międzynarodowa trasa rowerowa - Tysiąca Jezior (Pojezierna).

Uwaga: zadania inwestycyjne objęte programem rządowym i kontraktem wojewódzkim oznaczono **drukiem pogrubionym**

Nr IV – OBSZAR PYRZYCKI

1.1. Podstrefa obejmuje gminę miejsko – wiejską Pyrzyce oraz gminy wiejskie: Bielice, Dolice, Kozielice, Przelewice, Warnice. Administracyjnie gminy wchodzi w skład powiatu pyrzyckiego, za wyjątkiem Dolic, wchodzących w skład powiatu stargardzkiego.

1.2. Powierzchnia podstrefy	–	869,0 km ²
w tym powierzchnia użytków rolnych	–	680,6 km ²
powierzchnia lasów	–	77,6 km ²
Ludność podstrefy	–	42979 os
Wskaźnik gęstości zaludnienia	–	50 os./km ²
Ogólna liczba podmiotów gospodarczych	–	2685
Liczba obiektów turystycznych	–	1
Liczba miejsc noclegowych	–	55
w tym całorocznych	–	55

1.3. Struktura sieci osadniczej

Podstawowym elementem struktury osadniczej są Pyrzyce, ośrodek subregionalny (powiat ziemski), znajdujący się w bezpośredniej strefie wpływów ośrodka wojewódzkiego. Ośrodki lokalnego rozwoju stanowią: Bielice, Dolice, Kozielice, Przelewice i Warnice, z czego Dolice (powiat stargardzki) i Warnice znajdują się w bezpośredniej strefie wpływów regionalnego ośrodka równoważenia rozwoju Stargardu Szczecińskiego. Ośrodkami uzupełniającymi są Tetyń, St. Przylep.

1.4. Funkcje obszaru

Podstawowe: intensywny rozwój rolnictwa, przetwórstwo rolno-spożywcze.

funkcje uzupełniające: turystyka ekstensywna, rozwój funkcji ochrony środowiska.

1.5. Istniejące formy ochrony prawnej przyrody:

- Rezerwaty przyrody „Brodogóry” (Nr 5, 5a), „Dęby Sądowskie” (Nr 16), „Stary Przylep” (Nr 62),

Projektowane formy ochrony prawnej przyrody:

- Park Krajobrazowy „Dolina Płoni”,
- OCK Dolina Płoni – jezioro Miedwie – część,
- OCK Okolice Tetyń – Załęże,
- OCK Okolice Ziemomyśla,
- OCK Dolina Małej Iny,
- OCK Okolice Brzezin,
- OCK Dolina Iny – część,

1.6. Projektowane formy obszarowej ochrony środowiska kulturowego:

- OK3 Obszar Kulturowy „Doliny Rzeki Płoni”,
- OK16 Obszar Kulturowy „Brzesko”,

- PK6 „Nieborowo” gm Pyrzyce,
- ZSOK5 Zespół wsi gm. Bielice,

1.7. Zamierzenia inwestycyjne w zakresie:

* Drogowe i kolejowe - modernizacja linii kolejowej Szczecin – Świnoujście – Poznań E 59 (etap II), - droga ekspresowa nr 3: • budowa obwodnicy Żabów, • budowa obwodnicy Pyrzyce, • budowa obwodnicy m. Mielęcinek – Mielęcín, - modernizacja drogi wojewódzkiej nr 122(wraz ze zmianą kwalifikacji na krajową): • przejęcie przez m. Dolice, - budowa drogi szybkiego ruchu S-3 (docelowo autostrady A – 3).
* Gospodarka wodna - ustanowienie zlewni rzeki Płoni jako zlewni wód wysokiej jakości: • zahamowanie degradacji zasobów wodnych, • uporządkowanie gospodarki ściekowej, w szczególności w zlewniach rzek stanowiących źródła wody dla ujęć komunalnych.
* Gazownictwo - gazociąg w.c. Pyrzyce – Bielice – Kozielice – Banie - Widuchowa ze stacją red. – pom. I^o w m. Liniach, Kozielicach, - gazociąg w.c. Wołdowo – Równe - Mostkowo ze stacją red. – pom. I^o w Wołdowie, Równem, - gazociąg w.c. Mosty – Odolanów [kier. południowy] gazociąg kierunkowy.
* Energetyka - linia 110 kV Dolna Odra – Myślibórz.
* Ścieżki rowerowe - międzynarodowa trasa rowerowa – Tysiąca Jezior (Pojezierna).

Uwaga: zadania inwestycyjne objęte programem rządowym i kontraktem wojewódzkim oznaczono **drukiem pogrubionym**

Nr V A – OBSZAR POLICKO - GOLENIOWSKI

1.1. Podstrefa obejmuje gminy miejsko-wiejskie: Police i Goleniów. Administracyjnie gminy wchodzi w skład powiatów Police i Goleniów.

1.2. Powierzchnia podstrefy	–	695 km ²
w tym powierzchnia użytków rolnych	–	216,9 km ²
powierzchnia lasów	–	343,0 km ²
Ludność podstrefy	–	74262 os
Wskaźnik gęstości zaludnienia	–	106 os./km ²
Ogólna liczba podmiotów gospodarczych	–	6943
Liczba obiektów turystycznych	–	4
Liczba miejsc noclegowych	–	188

w tym całorocznych

–

188

1.3. Struktura sieci osadniczej

Podstawową strukturę osadniczą stanowią m. Goleniów i m. Police – ośrodki subregionalne, wchodzące w obszar aglomeracji szczecińskiej. Rolę ośrodków wspomagających pełnią Kliniska, Lubczyna, Mosty (gm. Goleniów) oraz Trzebież (gm. Police). Ważny ośrodek turystyczny to Trzebież oraz ośrodki turystyki wodnej Lubczyna, Czarna Łąka. Rozwój ośrodków mniejszych na kierunkach powiązań komunikacyjnych głównych.

1.4. Funkcje obszaru

Podstawowe: funkcje przemysłowe oraz przetwórstwo rolno-spożywcze.

Uzupełniające: rolnictwo i leśnictwo, turystyka.

1.5. Istniejące formy ochrony prawnej przyrody:

- Rezerwat przyrody: „Świdwie” (Nr 64) - część, „Olszanka” (Nr 52) - część, „Uroczysko Święta” (Nr 69), „Wilcze Uroczysko” (Nr 72) – część,

1.6. Projektowane formy ochrony prawnej przyrody:

- OCK Ujście Odry – część,
- OCK Dolina Stępnicy i Gowienicy – część,

1.7. Zamierzenia inwestycyjne w zakresie:

* Drogowe i kolejowe

- droga ekspresowa nr 3:
 - budowa węzła „Święta” wraz z budową drogi łącznikowej do m. Żdźary,
- przebudowa i modernizacja drogi krajowej nr 6 do parametrów drogi ekspresowej:
 - budowa wiaduktu nad północnym obejściem m. Goleniów w ciągu ul. Wolińskiej,
 - modernizacja drogi na odcinku Goleniów – Nowogard,
- stała przeprawa Police – Święta,
- modernizacja linii kolejowej Szczecin – Świnoujście E 59 (etap II),
- **projektowana linia szybkiej kolei regionalnej (Police – Szczecin, Goleniów - Szczecin) prowadzona po istniejącej linii kolejowej,**
- budowa drogowego przejścia granicznego Dobieszczyń – Hintersee,
- budowa zachodniego obejścia drogowego m. Szczecin,
- budowa zachodniego obejścia kolejowego m. Szczecin,
- modernizacja drogi wojewódzkiej nr 115.

* Gospodarka wodna

- **transgraniczna ochrona wód podziemnych - budowa kanalizacji sanitarnej i rozbudowa oczyszczalni ścieków w gm Police,**
- modernizacja i odbudowa wałów przeciwpowodziowych wzdłuż rzeki Odry Skolwin – Jasienica 8 km,
- modernizacja i odbudowa wałów przeciwpowodziowych wzdłuż rzeki Odry Police 5 km.

* Gazownictwo
- gazociąg w.c. Bernau – Szczecin z odgałęzieniem do Polic (stacja red. – pom. I ^o) oraz Dolnej Odry gazociąg w.c. Police – Nowe Warpno,
- gazociąg w.c. Police – Skarbimierzyce,
- gazociąg w.c. Nowogard – granica RP [kier. Niemcy] – gazociąg kierunkowy,
- gazociąg w.c. Mosty – Odolanów [kier. południowy] gazociąg kierunkowy,
- wariantowe połączenie układu „Balticpipe” z systemem PGNiG S.A. w woj. zachodniopomorskim,
- terminal gazu skroplonego LNG –gm. Police.
* Energetyka
- linia 220 kV Police – Reclaw,
- linia 110 kV Stepnica – Goleniów,
- GPZ Trzebież z liniami 110 kV do Polic.
* Ścieżki rowerowe
- międzynarodowa trasa rowerowa – wokół Zalewu Szczecińskiego.

Uwaga: zadania inwestycyjne objęte programem rządowym i kontraktem wojewódzkim oznaczono **drukiem pogrubionym**

Nr V B - PAS PRZYGRANICZNY KOŁBASKOWO – DOBRA SZCZECIŃSKA

1.1. Podstrefa obejmuje gminy wiejskie: Dobra Szczecińska i Kołbaskowo. Administracyjnie gminy wchodzą w skład powiatu polickiego.

1.2. Powierzchnia podstrefy	–	215,0 km ²
w tym powierzchnia użytków rolnych	–	135,9 km ²
powierzchnia lasów	–	31,8 km ²
Ludność podstrefy	–	14261 os
Wskaźnik gęstości zaludnienia	–	66 os./km ²
Ogólna liczba podmiotów gospodarczych	–	2175
Liczba obiektów turystycznych	–	-
Liczba miejsc noclegowych	–	-
w tym całorocznych	–	-

1.3. Struktura sieci osadniczej

Podstawową strukturę osadniczą stanowią ośrodki rozwoju lokalnego Kołbaskowo i Dobra Szczecińska. Ośrodkami uzupełniającymi są: Przeclaw (gm. Kołbaskowo), Dołuje i Mierzyn (gm. Dobra Szczecińska). Cechą charakterystyczną – tendencje rozwojowe szeregu miejscowości (wzrost liczby ludności, wzrost ilości podmiotów gospodarczych).

1.4. Funkcje obszaru

Podstawowe: obsługa transportu gospodarczego i turystycznego (strefa nadgraniczna), funkcje przemysłowe, wielofunkcyjny rozwój usług.

Uzupełniające: rozwój funkcji mieszkaniowych (strefa podmiejska Szczecina).

1.5. Istniejące formy ochrony prawnej przyrody:

- Rezerваты przyrody: „Świdwie” (Nr 64) - część, „Kanał Kwiatowy” (Nr 41) „Kurowskie Błota”(Nr 44), „Wzgórze Widokowe nad Międzyodrzem” (Nr 77),
- Park Krajobrazowy Dolina Dolnej Odry - część,

Projektowane formy ochrony prawnej przyrody:

- Park Krajobrazowy „Puszcza Wkrzańska” – część.

1.6. Projektowane formy obszarowej ochrony środowiska kulturowego:

- ZSOK8 Zespół wsi nadgranicznych gmin Kołbaskowo i Dobra Szczecińska,

1.7. Zamierzenia inwestycyjne w zakresie:

* Drogowe i kolejowe
- <u>autostrada A-6:</u>
• modernizacja mostu przez rzekę Odrę Zachodnią,
- budowa zachodniego obejścia drogowego m. Szczecin,
- budowa zachodniego obejścia kolejowego m. Szczecin,
- modernizacja drogi krajowej nr 10.
* Gospodarka wodna
- modernizacja drogi wodnej rzeki Odry na odcinku Hohensaaten – Szczecin:
• doprowadzenie rzeki do IV-V klasy technicznej,
• przystosowanie odrzańskiej drogi wodnej do całorocznej żeglugi,
- zbudowanie systemu monitorowania sytuacji hydrologicznej zlewni rzeki Odry z systemem ostrzegania (na odcinku Kostrzyn – Szczecin).
* Gazownictwo
- gazociąg w.c. Bernau – Szczecin z odgałęzieniem do Polic oraz Dolnej Odry,
- gazociąg w.c. Police – Skarbimierzyce ze stacją red. – pom. I ^o w Sławoszewie i Skarbimierzycach,
- gazociąg w.c. Nowogard – granica RP [kier. Niemcy] – gazociąg kierunkowy.
* Energetyka
- linia 220 kV Pomorzany – Krajnik.
* Ścieżki rowerowe
- międzynarodowa trasa rowerowa – wokół Zalewu Szczecińskiego.

Nr VC podstrefa rozwoju aglomeracji szczecińskiej

1.1. Podstrefa obejmuje gminę miejską Szczecin (powiat grodzki), gminę miejską Stargard Szczeciński, gminę miejsko – wiejską Gryfino, gminy wiejskie: Stare Czarnowo, Kobylanka, Stargard Szczeciński. Administracyjnie gminy Gryfino, Stare Czarnowo wchodzi w skład powiatu gryfińskiego, gminy Kobylanka, Stargard Szczeciński w skład powiatu stargardzkiego.

1.2. Powierzchnia podstrefy	–	1196,0 km ²
w tym powierzchnia użytków rolnych	–	541,1 km ²
powierzchnia lasów	–	282,9 km ²
Ludność podstrefy	–	540628 os

Wskaźnik gęstości zaludnienia	–	452 os./km ²
Ogólna liczba podmiotów gospodarczych	–	71420
Liczba obiektów turystycznych	–	77
Liczba miejsc noclegowych	–	7048
w tym całorocznych	–	4810

1.3. Struktura sieci osadniczej

Głównym elementem sieci osadniczej jest Szczecin pełniący rolę centrum administracyjnego województwa oraz centrum naukowego, kulturalnego i gospodarczego. Ważny ośrodek w zakładanej strukturze miast o znaczeniu europejskim. Miasto, jako główny ośrodek administracyjny Pomorza Zachodniego, rozwijać będzie funkcje usługowe regionalne. Z uwagi na bliskość dynamicznie rozwijającego się Berlina posiada szansę pełnienia ośrodka wspomagającego jego funkcje usługowe i rekreacyjne.

Utrzymana zostaje historyczna funkcja gospodarki morskiej z koniecznością modernizacji i przekształcenia jej potencjału w celu stworzenia nowoczesnego miasta portowego, dobrze powiązanego z zewnętrzną infrastrukturą komunikacyjną.

Przewiduje się utrzymanie istniejących funkcji przemysłowych z konieczną ich restrukturyzacją oraz rozwój przemysłów opartych na wiedzy.

Funkcje miasta jako ośrodka naukowego muszą być dalej wzmacniane, w szczególności w zakresie rozwoju istniejących uczelni, pozauczelnianych ośrodków naukowych, tworzenia nowych uczelni o innych niż występujące kierunkach kształcenia (artystyczne itp.).

Szczecin rozwijać będzie funkcje turystyczne jako ośrodek o znaczeniu międzynarodowym i krajowym, w szczególności turystykę miejską (bogactwo środowiska kulturowego), turystykę specjalistyczną wodną powiązaną perspektywicznie z zakładanym usprawnieniem śródlądowych dróg wodnych.

Jako ośrodek o dominującej roli w strukturze województwa zachodniopomorskiego, ogniskujący potencjał naukowy i gospodarczy, pełnić będzie wiodącą rolę jako centrum innowacyjności i wdrożeń przemysłowych.

Strukturę w obszarze aglomeracyjnym uzupełniają: Stargard Szczeciński jako regionalny ośrodek równoważenia rozwoju oraz subregionalny ośrodek rozwoju – Gryfino. Rolę ośrodków lokalnego rozwoju pełnią Kobyłka i Stare Czarnowo. Do ośrodków wspomagających należą Pęczyno, Sowno (gm. Stargard Szczeciński), Kołbacz (Stare Czarnowo), Nowe Czarnowo (gm. Gryfino). Tendencje rozwojowe większości miejscowości obszaru.

1.4. Funkcje obszaru

Podstawowe: rozwój wielofunkcyjny z preferencją dla rozwoju gospodarki morskiej i funkcji przemysłowych, funkcje transportowe i turystyczne, usługi o znaczeniu ponadregionalnym.

Uzupełniające: funkcja turystyczna – agroturystyka (dla terenów otwartych), funkcje ochrony środowiska przyrodniczego, funkcje rolnicze i gospodarki leśnej.

Inne: funkcje specjalne (obronne).

1.5. Istniejące formy ochrony prawnej przyrody:

- Rezerваты przyrody: „Buczynowe Wąwozy” (Nr 8), „Bukowe Zdroje” (Nr 9), „Trawiasta Buczyna” (Nr 68), „Źródłiskowa Buczyna” (Nr 81), „Kołowskie Parowy Nr 43”, „Ozy Kiczarowskie” (Nr 55), „Zdroje” (Nr 78),
- Szczeciński Park Krajobrazowy „Puszcza Bukowa”,
- Park Krajobrazowy Dolina Dolnej Odry – część,

Projektowane formy ochrony prawnej przyrody:

- Park Krajobrazowy „Puszcza Wkrzańska” - część
- OCK Dolina Płoni – jezioro Miedwie- część
- OCK Dolina Tywy – część
- OCK Ujście Odry – część,
- OCK Strefa krawędziowa doliny Regalicy,
- OCK Okolice Chlebowo – Wysoka Gryfińska,
- OCK Dolina Iny – część.

1.6. Projektowane formy obszarowej ochrony środowiska kulturowego:

- OK3 Obszar Kulturowy „Doliny Rzeki Płoni” (fragment),
- PK5 „Kołbacz” gm. Stare Czarnowo,
- ZSOK3 grupa wsi na skarpie nadodrzańskiej gm. Gryfino,
- ZSOK9 Zespół urbanistyczny Szczecina,
- ZSOK Zespół urbanistyczny Stargardu Szczecińskiego,

1.7. Zamierzenia inwestycyjne w zakresie:

* Drogowe i kolejowe

- modernizacja linii kolejowej Szczecin – Świnoujście – Poznań E 59 (II etap),
- **modernizacja kolejowego przejścia granicznego Szczecin – Gumieńce – Grambow / Tantow,**
- **budowa stacji postojowej Zaleskie Łęgi,**
- autostrada A-6:
 - modernizacja mostu przez rzekę Odrę Wschodnią,
 - modernizacja drogi na odcinku węzeł Morwowa – węzeł Kijewo,
- droga krajowa nr 31:
 - modernizacja drogi na odcinku Nowe Brynki – Czepino,
- droga ekspresowa nr 3:
 - modernizacja drogi na odcinku węzeł Rzęsnica – węzeł Kijewo,
 - budowa wschodniej obwodnicy m. Szczecin,
- droga ekspresowa nr 10:
 - modernizacja drogi krajowej na odcinku Szczecin – Stargard Szczeciński,
 - budowa południowego obejścia Stargardu Szczecińskiego,
 - modernizacja na odcinku miejskim,
- budowa drogi szybkiego ruchu S-3 (docelowo autostrady A – 3),
- modernizacja drogi krajowej nr 20 (szlak Tysiąca Jezior w granicach województwa),
- modernizacja linii kolejowej Szczecin – Koszalin – Gdańsk – Kaliningrad,
- przebudowa mostów (droga wodna Odry):
 - most kolejowy Podjuchy,
 - most kolejowy przy Dworcu Głównym,

• most Długi, - modernizacja drogi krajowej nr 13 – odcinek ul. Mieszka I w m. Szczecin, - projektowana linia szybkiej kolei regionalnej (Police – Szczecin, Gryfino – Szczecin, Stargard – Szczecin, Goleniów - Szczecin) prowadzona po istniejącej linii kolejowej - budowa centrum logistycznego (Ostrów Grabowski).
* Gospodarka wodna - modernizacja drogi wodnej rzeki Odry na odcinku Hohensaaten – Szczecin: • doprowadzenie rzeki do IV-V klasy technicznej, • przystosowanie odrzańskiej drogi wodnej do całorocznej żeglugi, - zbudowanie systemu monitorowania sytuacji hydrologicznej zlewni rzeki Odry z systemem ostrzegania (na odcinku Kostrzyn – Szczecin), - modernizacja i odbudowa wałów przeciwpowodziowych wzdłuż rzeki Odry i jeziora Dąbie: • Skolwin – Jasienica 8 km, • Międzyodrze 40 km, • Wyspa Pucka (część wschodnia) 6 km, • Żabnica – Łubnica – autostrada 3,5 km, • Klucz – Żydowce, • Gryfino 3,5 km, - odbudowa przekroju rzeki Odry dla przepuszczenia przepływu wody katastrofalnej o prawdopodobieństwie występowania $p=1\%$, - zabezpieczenie linii brzegowej jez. Dąbie (ochrona brzegu przed rozmywaniem) - udrożnienie ujściowego odcinka rzeki Regalicy oraz jez. Dąbie dla bezpiecznego przeprowadzania lodu, - budowa drugiej nitki magistrali wodociągowej (jez. Miedwie – Szczecin), - budowa zbiornika retencyjnego - Strachocin (rz. Krąpiel), - ustanowienie zlewni rzeki Płoni jako zlewni wód wysokiej jakości: • zahamowanie degradacji zasobów wodnych, • uporządkowanie gospodarki ściekowej, w szczególności w zlewniach rzek stanowiących źródła wody dla ujęć komunalnych, - budowa kanalizacji sanitarnej i rozbudowa oczyszczalni ścieków gm. Gryfino, - uporządkowanie systemów kanalizacji i budowa oczyszczalni ścieków dla Szczecina.
* Gazownictwo - gazociąg w.c. Bernau – Szczecin z odgałęzieniem do Polic oraz Dolnej Odry (stacja red. – pom. I^o), - gazociąg w.c. Szczecin Podjuchy - Gryfino ze stacją red. – pom. I^o w Wełtyniu i Gryfinie, - gazociąg w.c. Stargard – Kalisz Pomorski, - gazociąg w.c. Mosty – Odolanów [kier. południowy] gazociąg kierunkowy, - gazociąg w.c. Nowogard – Odolanów [kier. południowy] gazociąg kierunkowy.
* Energetyka - linia 220 kV Police – Reclaw, - GPZ Szczecin – Wronia, - stacja elektroenergetyczna 220 / 110 kV Pomorzany z liniami 220 kV do Krajnika i Morzyczyna, - linia 110 kV Dolna Odra – Myślibórz, - linia 110 kV Morzyczyn – Dobrzany.
* Ścieżki rowerowe - międzynarodowa trasa rowerowa – wokół Zalewu Szczecińskiego, - międzynarodowa trasa rowerowa – Tysiąca Jezior.

* Inne

- rozbudowa Samodzielnego Publicznego Wojewódzkiego Szpitala Zespołonego przy ul. Arkońskiej w m. Szczecin,
- modernizacja szpitala w Stargardzie Szczecińskim.

Uwaga: zadania inwestycyjne objęte programem rządowym i kontraktem wojewódzkim oznaczono **drukiem pogrubionym**

Nr VI Strefa intensywnego wielofunkcyjnego rozwoju i urbanizacji – koszaliński obszar węzłowy

1.1. Strefa obejmuje: miasto Koszalin (powiat miejski), gminę miejsko – wiejską Sianów oraz gminy wiejskie: Biesiekierz, Manowo, Świeszyno.

1.2. Powierzchnia podstrefy	–	749,0 km ²
w tym powierzchnia użytków rolnych	–	322,1 km ²
powierzchnia lasów	–	326,9 km ²
Ludność podstrefy	–	141624 os
Wskaźnik gęstości zaludnienia	–	189 os./km ²
Ogólna liczba podmiotów gospodarczych	–	17435
Liczba obiektów turystycznych	–	23
Liczba miejsc noclegowych	–	1270
w tym całorocznych	–	791

1.3. Struktura sieci osadniczej

Podstawowym elementem struktury jest Koszalin – drugi co do wielkości i znaczenia ośrodki województwa zachodniopomorskiego o randze krajowego ośrodka równoważenia rozwoju obok funkcji ośrodka obsługi i usług regionalnych dla podregionu koszalińskiego, wymaga wzmocnienia funkcji administracyjnych jako administracyjny ośrodek wspomagający.

Rozwój Koszalina jako ośrodka naukowego i rozwoju wyższych uczelni powinien być uznany za priorytetowy, szczególnie w sytuacji, w której warunkiem rozwoju, w świetle wyzwań przyszłości i nowej cywilizacji technicznej, będzie wiedza i wynikający z niej możliwy rozwój gospodarczy tej części województwa, aktualnie wykazującej regres.

Wiążąca się z powyższym rola miasta to centrum innowacyjności i wdrożeń przemysłowych, określających drugą ważną funkcję.

Zakłada się utrzymanie funkcji przemysłowych i produkcyjnych przy daleko idącej modernizacji technologicznej, rozwój przemysłów wysokiej techniki (w tym powrót do tych kierunków, które posiadały utrwaloną pozycję i odpowiednio przygotowany potencjał kadrowy – elektronika, elektrotechnika) jako kierunków rozwoju funkcji przemysłowych obojętnych dla środowiska przyrodniczego.

Funkcja turystyczna miasta jako ośrodka o roli krajowego centrum turystyki dla atrakcyjnego turystycznie wschodniego obszaru województwa zachodniopomorskiego może stać się ważnym ogniwem w gospodarce regionu. Zakłada się rozwój turystyki kwalifikowanej. Czynnikiem warunkującym rozwój tej funkcji jest zapewnienie dostępności komunikacyjnej rejonu środkowego wybrzeża.

W bezpośredniej strefie oddziaływania znajdują się ośrodki rozwoju lokalnego: Sianów, Biesiekierz, Świeszyno, Manowo oraz podstrefa nadmorska IC (Będzino – Mielno). Obszar charakteryzuje intensywny rozwój strefy podmiejskiej i przekształcenia funkcjonalne jednostek osadniczych. Strukturę uzupełniają następujące ośrodki: Rosnowo, Niedalino, Bonin oraz ośrodki o funkcjach turystycznych: Strzekęcin, Osieki, Mostowo.

1.4. Funkcje obszaru

Podstawowe: naukowe i akademickie dla ośrodka węzłowego, turystyczne dla obszaru węzłowego (krajowe centrum turystyki), przemysłowe (wysokozaawansowanej technologii).

Uzupełniające: przemysłowe, rozwoju leśnictwa i rolnictwa (dla obszaru węzłowego), funkcji ochrony środowiska przyrodniczego (dla obszaru węzłowego).

Inne: Specjalne (dla fragmentów obszaru węzłowego).

1.5. Istniejące formy ochrony prawnej przyrody:

- Rezerwat przyrody: „Bielica” (Nr 3), „Jezioro Lubiatowskie” (Nr 34), „Jodły Karniszewickie” (Nr 39), „Parnowo” (Nr 56),
- OCK Koszaliński Pas Nadmorski - część,
- OCK Dolina Radwi (Mostowo – Zegrze),

Projektowane formy ochrony prawnej przyrody:

- OCK Okolice Manowa (doliny rzek: Dzierżęcinki i Unieść),
- OCK Dolina rzeki Radwi (środkowej i dolnej) - część,
- OCK Dolina Grabowej z dolnym odcinkiem Bielawy - część,

1.6. Projektowane formy obszarowej ochrony środowiska kulturowego:

- RK2 „Grzybnica” gm. Manowo,
- PK23 „Góra Chełmska” k. Koszalina,
- OK27 Obszar Kulturowy „Święte Góry”,
- ZSOK19 Sianów miasto i zespół wsi gm. Sianów,
- ZSOK21 Zespół wsi „Nad Radwią”,
- ZSOK23 Zespół urbanistyczny Koszalin (łączy ustalony obszar OK),

1.7. Zamierzenia inwestycyjne w zakresie:

* Drogowe i kolejowe - przebudowa i modernizacja drogi krajowej nr 6 do parametrów drogi ekspresowej: • budowa obwodnicy m. Koszalin i m. Sianów, - modernizacja linii kolejowej Szczecin – Koszalin – Gdańsk, - modernizacja połączenia kolejowego Mielno – Koszalin, - modernizacja i przebudowa drogi nr 11 jako ekspresowej z alternatywnym dowiązaniem do węzła Mścice-Mielno, - budowa obwodnicy śródmiejskiej łączącej drogi krajowe Nr 6 i Nr 11.
* Gospodarka wodna - ustanowienie zlewni rzeki Parsęty jako zlewni wód wysokiej jakości: • zahamowanie degradacji zasobów wodnych, • uporządkowanie gospodarki ściekowej, w szczególności w zlewniach rzek stanowiących źródła wody dla ujęć komunalnych, - modernizacja i rozbudowa (dla obszaru węzłowego) oczyszczalni ścieków w Jamnie, - modernizacja wysypiska (dla obszaru węzłowego) śmieci w Sianowie, - modernizacja stacji uzdatniania (dla obszaru węzłowego) w Mostowie.
* Gazownictwo - gazociąg w.c. Bobolice – Bonin ze stacją red. pom. I° w Manowie, - gazociąg w.c. Sianów - Jeżyczki – Darłowo, - gazociąg w.c. Gorzysław – Pszczółki [kier. Gdańsk] – gazociąg kierunkowy.
* Inne - budowa Szpitala Wojewódzkiego w Koszalinie, - modernizacja lotniska w Zegrzu Pomorskim i reaktywowanie jego działalności, - budowa ponadlokalnej infrastruktury turystycznej (węzłowej) nad jez. Jamno.

Uwaga: zadania inwestycyjne objęte programem rządowym i kontraktem wojewódzkim oznaczono **drukiem pogrubionym**

3.8.3. Obszary zróżnicowanej polityki przestrzennej

Obszary zróżnicowanej polityki przestrzennej odpowiadają w ogólnym zarysie podstawowym problemom wyselekcjonowanym w formie uwarunkowań rozwoju w poszczególnych analizach branżowych zdelimitowanych obszarowo. Charakteryzuje je, najogólniej biorąc, kumulacja zjawisk społeczno-gospodarczych i przestrzennych, wśród których do najważniejszych należą: występowanie barier i ograniczeń rozwoju (naturalnych, prawnych), konfliktów pomiędzy poszczególnymi formami użytkowania, intensywnej, często żywiołowej urbanizacji i nadkoncentracji zainwestowania na wrażliwych przyrodniczo obszarach. Problem zacofanych obszarów rolniczych i restrukturyzacji rolnictwa wiąże się z niekorzystnymi zjawiskami depopulacji i zdeformowanej struktury demograficznej oraz bezrobocia strukturalnego.

Wyselekcjonowane w opracowaniach branżowych obszary problemowe – cząstkowe pomija się w niniejszym omówieniu, ponieważ mają charakter ograniczeń i barier nietrwałych (obszary deficytu mocy, dysproporcji w relacjach: zapotrzebowanie na wodę a system kanalizacji itp.). Plan wskazuje sposób ich eliminacji, zaś realizacja będzie elastycznie dostosowywana do narastających potrzeb na poszczególnych obszarach.

Do głównych obszarów wymagających stosowania zróżnicowanej polityki przestrzennej należą:

- pasmo Odry – przechodzące przez obszar intensywnej urbanizacji aglomeracji szczecińskiej i obszar strefy nadmorskiej.

Pasma rozwojowe, stanowiące korytarz transportowy południe-północ, stymulujące dalszy intensywny rozwój, za czym dodatkowo przemawia nadgraniczne położenie, a jednocześnie obszar wymagający prowadzenia intensywnej polityki ochronnej w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego (wymiar międzynarodowy i regionalny) oraz ochrony przed zagrożeniem powodziowym (taki sam wymiar zjawiska). Instrument polityki przestrzennej stanowi aktualny dokument planistyczny o charakterze ponadregionalnym.

- obszary: metropolitalny i węzłowy intensywnej urbanizacji i rozwoju, obejmujące obszar aglomeracji szczecińskiej i obszar węzłowy Koszalina.

Obszary wymagające opracowania spójnego zagospodarowania, uwzględniającego rozwój własny (nadrzędny) ośrodka metropolitalnego, bądź węzłowego wraz z rozwojem własnym struktur osadniczych położonych w obszarze aglomeracji, bądź obszaru węzłowego. Wiąże się z tym koordynacja funkcjonalna (rozwój i podział funkcji), spójny i sprawny układ komunikacji i infrastruktury komunalnej (współpraca na poziomie komunalnym), zachowanie obszarów otwartych i takie kształtowanie ich struktury, by zapewnione były potrzeby w zakresie wypoczynku i wykorzystania rolniczego przy utrzymaniu walorów krajobrazowych.

- Obszary rozwoju turystyki koncentrujące się w pasie nadmorskim i pojezierzy.

Obszar pasa nadmorskiego charakteryzuje się konfliktem funkcji ochronnych i turystycznych. Poglębiają go procesy intensywnej urbanizacji, zróżnicowanej w skali intensywności w poszczególnych obszarach funkcjonalnych oraz tendencje „bezwzględne” rozwoju liniowego wzdłuż pasa przybrzeżnego. Opanowanie sytuacji jest w znacznym zakresie możliwe poprzez przygotowanie materiałów planistycznych określających dopuszczalny zakres sanacji istniejącego zagospodarowania, jego restrukturyzacji i innych procesów naprawczych.

Podobna sytuacja występuje w obszarze pojezierzy, ale w stopniu wielokrotnie mniejszym, stąd zdecydowana szansa ukierunkowania rozwoju i ochrony wartości obszaru poprzez analogiczne przygotowanie materiałów planistycznych.

- Obszary związane z obronnością

Stanowią obszary o ograniczonym gospodarczym wykorzystaniu, przy czym występują tu dwie grupy zagadnień o zróżnicowanym charakterze:

- obszary wielkoprzestrzenne (poligony),
- obszary pozostałe, najczęściej związane ze strukturami osadniczymi

Obszary wielkoprzestrzenne położone są w atrakcyjnych przyrodniczo rejonach województwa; ich użytkowanie specjalne dla niektórych elementów środowiska przyrodniczego stanowi istotne zagrożenie. Ze względu na to, że funkcjonują na zasadzie ustaleń nadrzędnych, ponadregionalnych i wiążą się z obronnością kraju, są w sensie ich utrwalonej pozycji poza dyskusją. Za otwarty należy uznać problem wykorzystania sytuacji związanej z intensywnym użytkowaniem ww. obszarów, który to fakt może stymulować ożywienie gospodarcze na poziomie lokalnym, pod warunkiem odpowiednich regulacji formalnych na poziomie krajowym. Dotyczyć one powinny zaopatrzenia gospodarczego, usług socjalnych i usług turystycznych.

Obszary pozostałe, włączone najczęściej w struktury urbanistyczne, pełnią istotną rolę w strukturze gospodarczej obszarów, natomiast otwartą sprawą jest (zwłaszcza w sytuacji reorganizacji systemu obronnego) „wyzwalanie” obszarów szczególnie ważnych dla rozwoju kierunkowego miast (np. Kołobrzeg – otwarcie zachodniego, nadmorskiego kierunku rozwoju).

- Obszary niekorzystnych zjawisk społeczno-gospodarczych (depresji gospodarczej, depopulacji itd.)

Obejmują środkowo-wschodni obszar województwa, są wynikiem transformacji gospodarczej. Charakteryzują się określonymi we wstępie zjawiskami. Suma tych niekorzystnych zjawisk tworzy istotny problem rozwojowy. Stosowane aktualnie sposoby ich rozwiązywania poprzez programy rozwoju i wsparcia bez systemowych rozwiązań, a więc pomocy zewnętrznej, będą nieskuteczne wobec skali problemu.

Instrumentami polityki przestrzennej dla zdefiniowanych wyżej obszarów problemowych muszą się stać plany zagospodarowania przestrzennego obszarów funkcjonalnych bądź problemowych. Taki wymóg postawić należy następującym obszarom:

- obszar metropolitalny Szczecina,
- obszar węzłowy Koszalina,
- obszar strefy nadmorskiej (dla poszczególnych obszarów funkcjonalnych),
- obszar pasa pojezierzy (z uściśleniem zakresów obszarowych opracowania),
- obszar pasma odrzańskiego posiada opracowanie planistyczne o charakterze ponadregionalnym,
- obszary problemów społeczno-gospodarczych wymagają innych instrumentów działania, których odniesienia przestrzenne mieszczą się w ogólnych kryteriach ustaleń przestrzennych.

Oddzielny problem stanowi przeniesienie przyjętych założeń i kierunków rozwoju, zawartych w planie zagospodarowania przestrzennego województwa, na poziom lokalny.

Ustawa o zagospodarowaniu przestrzennym nakłada na samorządy gmin obowiązek opracowania i uchwalenia studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, w których uwzględnione muszą być ustalenia strategii rozwoju województwa zawarte w planie zagospodarowania przestrzennego województwa.

W studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin muszą być uwzględnione zapisy dotyczące struktury przestrzennej województwa, zasad w zakresie ochrony i kształtowania przestrzeni oraz w odpowiednim zakresie ustalenia dotyczące infrastruktury. Skala w jakiej opracowany jest Plan województwa oraz wynikająca z niego ogólność szeregu zapisów, wynikająca z celu podstawowego jakim jest kształtowanie polityki przestrzennej województwa, może wymagać uszczegółowienia (doprecyzowania) szeregu ustaleń. Racjonalne wydaje się założenie, by uszczegółowienie, o którym mowa nastąpiło w odpowiedniej skali.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego daje podstawę do przygotowania takich materiałów w skali o odpowiedniej szczegółowości, dostosowanej do praktyki lokalnego planowania przestrzennego. Stosowne „wyciągi” z Planu dla gmin należałoby przełożyć na skalę 1:25000. Wskazane byłoby sporządzenie podobnych materiałów dla samorządów powiatowych w skali 1:50000.

Za otwartą uznaje się konieczność wdrożenia opracowań, których sporządzenie wynika z przepisów szczególnych, względnie z uwarunkowań zewnętrznych.

4. Realizacja ponadlokalnych celów publicznych

Na realizację ponadlokalnych celów publicznych składają się, zgodnie z art. 54b ust. 3 oraz art. 54b ust. 5 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym, odpowiednie zadania rządowe wpisane do rejestru zadań rządowych oraz zadania samorządowe wynikające z przyjętych programów wojewódzkich.

Obok zadań rządowych, znajdujących się w rejestrze wojewódzkim (art. 61 ust. 1), w projekcie planu zawarto wykaz zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych jako rekomendacji do odpowiednich programów rządowych oraz programów samorządu województwa.

4.1. Zadania rządowe służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych

Zadania rządowe obejmują cztery zadania programu centralnego wynikające z udziału Sił Zbrojnych RP w Programie Inwestycji Traktatu Północnoatlantyckiego, wymagające uwzględnienia w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego (sporządzone przez Ministerstwo Obrony Narodowej i znajdujące się w rejestrze Urzędu Mieszkalnictwa i Rozwoju Miast) oraz dwa zadania programu wojewódzkiego. Szczegółowy wykaz informacji dotyczących zadań rządowych zawarto w poniższym zestawieniu tabelarycznym.

Lp.	Organ sporządzający program centralny	Symbol z rejestru UMiRM	Dokument zatwierdzający program centralny	Nazwa gminy	Opis zadania rządowego	Data rozpoczęcia i zakończenia negocjacji z gminą	data i numer umowy	Podjęcie uchwały o przystąpieniu do sporządzenia planu	Data ogłoszenia uchwały o miejsc. planie zag. przestrz.
Zadania rządowe programu centralnego									
	Ministerstwo Obrony Narodowej	BDG-1/722-684/00	protokół ustaleń nr 51/2000	Wierzchowo	modernizacja lotniska Miroslawiec				
	Ministerstwo Obrony Narodowej	BDG-1/722-684/00	protokół ustaleń nr 51/2000	Świdwin	modernizacja lotniska Świdwin				
	Ministerstwo Obrony Narodowej	BDG-1/722-684/00	protokół ustaleń nr 51/2000	Kalisz Pomorski	modernizacja składnicy MPS Cybowo				
	Ministerstwo Obrony Narodowej	BDG-1/722-684/00	protokół ustaleń nr 51/2000	Świnoujście	modernizacja Portu Wojskowego Świnoujście				

Zadania rządowe programu wojewódzkiego									
	Wojewoda			Szczecin	Modernizacja kolejowego przejścia granicznego Szczecin Gumieńce – Grambow Tantow	12.12.1996 16.07.1997	umowa z dnia 25.11.1997	uchwała RM w Szczecinie nr XVIII/542/98 z 23.02.1998	Dz. Urz. nr 9 z 16.04.1998
	Wojewoda			Szczecin	Budowa stacji postojowej Szczecin Zaleskie Łęgi do obsługi składów pasażerskich	12.12.1996 16.07.1997	umowa z dnia 25.11.1997	uchwała RM w Szczecinie nr XVIII/542/98 z 23.02.1998	Dz. Urz. nr 9 z 16.04.1998

4.2. Zamierzenia inwestycyjne na sieci dróg krajowych województwa zachodniopomorskiego (według wytycznych GDDKiA).

Lp.	Inwestycja	Nazwa zadania
1.	droga krajowa nr 3 (E-65) na odcinku Świnoujście - Szczecin	- budowa węzła Międzyzdroje, - modernizacja drogi na odcinku przejścia przez Woliński Park Narodowy, - budowa obwodnicy m. Dargobądz, - budowa obwodnicy m. Wolin z budową nowego mostu przez rz. Dziwnę, - budowa węzła „Parłówko” wraz z budową obwodnicy m. Troszyn i Ostromice, - budowa obwodnicy m. Miękowo, - budowa węzła „Święta” wraz z budową drogi łącznikowej do m. Żdźary, - modernizacja drogi na odcinku węzeł Rzęsnica-węzeł Kijewo, - budowa wschodniej obwodnicy m. Szczecina.
2.	droga krajowa nr 3 (E-65) na odcinku południowym	- budowa obwodnicy m. Żabów, - budowa obwodnicy m. Pyrzyce, - budowa obwodnicy m. Mielęcinek i Mielęcín, - modernizacja obwodnicy m. Lipiany, - modernizacja drogi na odcinku Lipiany-Renice-Smolary-granica województwa.
3.	autostrada A-6	- wzmocnienie konstrukcji istniejących na jezdni północnej mostów przez rzekę Odrę Zachodnią i Wschodnią, - modernizacja drogi na odcinku węzeł „Morwowa”- węzeł „Kijewo”
4.	droga krajowa nr 6	- budowa wiaduktu nad północnym obejściem m. Goleniów w ciągu ul. Wolińskiej, - modernizacja drogi na odcinku Goleniów-Nowogard, - modernizacja drogi na odcinku Nowogard-Płoty, - budowa obwodnicy m. Płoty, - modernizacja drogi na odcinku Płoty - Pniewo, - budowa obwodnicy m. Karlino, - budowa obwodnicy m. Koszalin i Sianów, - budowa obwodnicy m. Sławno.

5.	Droga krajowa nr 10	- modernizacja drogi krajowej na odcinku Szczecin-Stargard Szczeciński, - budowa południowego obejścia Stargardu Szcz., - budowa obwodnicy m.Suchań, - budowa obwodnicy m. Recz, - budowa obwodnicy m. Kalisz Pomorski, - budowa obwodnicy m. Mirosławiec, - budowa obwodnicy m. Wałcz.
6.	Droga krajowa nr 31	- modernizacja drogi na odcinku Nowe Brynki –Czepino, - modernizacja skrzyżowania drogi krajowej nr 31 i nr 26 oraz drogi wojewódzkiej nr 124 w m.Chojna, - modernizacja drogi na odcinku Widuchowa – Lisie Pole,
7.	Droga krajowa nr 20	- budowa obejścia m. Węgorzyno.

4.3. Wybrane zadania wynikające z kontraktu wojewódzkiego na lata 2001-2002.

Lp.	Zadanie	Lokalizacja	Podmiot uprawniony
1.	Modernizacja drogi krajowej nr 13	odcinek ul. Mieszka I w mieście Szczecinie	Zarząd Miasta Szczecina w imieniu gminy Szczecin
2.	Budowa mostu w ciągu drogi wojewódzkiej nr 103 wraz z przebudową skrzyżowania dróg wojewódzkich nr 103 i 107	miasto Kamień Pomorski i powiat kamieński	Zachodniopomorski Zarząd Dróg Wojewódzkich w Koszalinie
3.	Modernizacja dróg wojewódzkich nr 102, 108, 122, 124, 203	- odcinek drogi 108 pomiędzy m.Truskolas-Mechowo, - przejście drogowe przez m. Kołczewo i m. Wiselka, - przejście przez m. Cedynia w ciągu drogi woj. nr 124, - przejście przez m. Dolice w ciągu drogi woj. nr 122, - budowa ronda w m. Darłowo	Zachodniopomorski Zarząd Dróg Wojewódzkich w Koszalinie
4.	Budowa Szpitala Wojewódzkiego w Koszalinie	Powiat grodzki Koszalin	Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego
5.	Przebudowa i modernizacja szpitala w Białogardzie	Powiat białogardzki	Starostwo Powiatowe w Białogardzie
6.	Modernizacja szpitala w Stargardzie Szczecińskim	Powiat stargardzki	Starostwo Powiatowe w Stargardzie Szczecińskim
7.	Rozbudowa Samodzielnego Publicznego Wojewódzkiego Szpitala Zespołonego przy ul.Arkońskiej w Szczecinie	Powiat grodzki Szczecin	Samodzielny Publiczny Wojewódzki Szpital Zespołony przy ul.Arkońskiej w Szczecinie
8.	Budowa kanalizacji sanitarnej i rozbudowa oczyszczalni ścieków	Gmina Gryfino	Urząd Miasta i Gminy Gryfino,
9.	Transgraniczna ochrona wód podziemnych w gminie Police - budowa kanalizacji sanitarnej i rozbudowa oczyszczalni ścieków	Gmina Police	Urząd Miasta i Gminy Police

4.4. Proponowane zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych

Dział	L.p	Nazwa zadania	Lokalizacja
Infrastruktura komunikacyjna i transportowa	1.	Budowa autostrady A-3 (odcinek od Szczecina do A-2)	odcinek Szczecin – granica województwa
	2.	Droga krajowa nr 6 – jako droga ekspresowa	odcinek Szczecin – granica województwa
	3.	Modernizacja kolejowego przejścia granicznego Gumieńce – Grambow – Tantow (kontynuacja)	m. Szczecin
	4.	Budowa stacji postojowej Zaleskie Łęgi – kontynuacja budowy	m. Szczecin
	5.	Centrum logistyczne	m. Szczecin
	6.	Budowa obejścia zachodniego drogowego m. Szczecina	gm. Dobra, Kołbaskowo, Police
	7.	Budowa obejścia zachodniego kolejowego m. Szczecina	gm. Dobra, Kołbaskowo, Police
	8.	Droga krajowa nr 11 – jako droga ekspresowa	
	9.	Modernizacja linii kolejowej Szczecin-Koszalin-Gdańsk-Kaliningrad	
	10.	Szybki pociąg podmiejski w relacji Goleniów – Szczecin, Gryfino – Szczecin, Police Szczecin, Stargard Szcz. – Szczecin	
	11.	Modernizacja wejścia do portu Kołobrzeg	m. Kołobrzeg
	12.	Doprowadzenie rzeki Odry do IV – V klasy technicznej na odcinku Hohensaaten – Szczecin	budowa stopnia wodnego w m. Piaski, pogłębienie koryta rzeki Odry na odcinku m. Piaski do Hohensaaten Przebudowa mostów (kolejowy Podjuchy, most Długi, Kolejowy przy Dworcu Głównym Przystosowanie odrzańskiej drogi wodnej do całodobowej żeglugi
	13.	Doprowadzenie rzeki Odry do III klasy technicznej na odcinku Hohensaaten – Kostrzyń	Odcinek rzeki Odry: Hohensaaten – Kostrzyń
Infrastruktura techniczna	14.	Zbudowanie systemu monitorowania sytuacji hydrologicznej zlewni rzeki Odry z systemem ostrzegania	Odcinek rzeki Odry od Kostrzyna do Szczecina

15.	Modernizacja i odbudowa wałów przeciwpowodziowych wzdłuż rzeki Odry, jeziora Dąbie i Zalewu Szczecińskiego, w tym: Cedynia – 9,5 km Gryfino – 3,5km Klucz – Żydowce Żabnica – Łubnica – Autostrada – 3,5 km Wyspa Pucka (część wschodnia wyspy) – 6,0 km Międzyodrze – poldery - 40 km Skolwin – Jasienica - 8 km Police – 5 km Kanał Torfowy - 3,0 km	Rejon górnej i środkowej rzeki Odry
16.	Zabezpieczeni linii brzegowej jeziora Dąbskie, Roztoki Odrzańskiej	Jezioro Dąbskie, Roztoka Odrzańska – 4 km
17.	Udrożnienie ujściowego odcinka rzeki Regalicy oraz jeziora Dąbie dla bezpiecznego przeprowadzenia łodów	Jezioro Dąbskie
18.	Odbudowa przekroju rzeki Odry dla przepuszczenia przepływu wody katastrofalnej o prawdopodobieństwie występowania $p=1\%$	Odra ujściowy odcinek - 20 km
19.	Budowa drugiej nitki magistrali wodociągowej	Jezioro Miedwie – Szczecin
20.	Ustanowienie zlewni rzeki Wołcznicy, Płoni, Radwi i Parsęty jako zlewni wód wysokiej jakości	Zlewnia rzeki Wołcznicy, Płoni, Radwi i Parsęty
21.	Stworzenie regionalnego systemu zaopatrzenia w wodę zachodniej części pasa nadmorskiego opartego na zasobach wód podziemnych i powierzchniowych (zlewnia rzeki Wołcznicy i jez. Ostrowo)	Zlewnia rzeki Wołcznicy, wyspa Wolin i Uznam.
22.	Zahamowanie degradacji zasobów wodnych i uporządkowanie gospodarki ściekowej w szczególności w zlewniach rzek stanowiących źródło wody dla ujęć komunalnych – Płoni, Radwi i Parsęty	Województwo zachodniopomorskie
23.	Realizacja programu małej retencji, opracowanie programu obejmującego retencjonowanie wód i przerzuty w rejonu deficytowe.	Województwo zachodniopomorskie
24.	Wprowadzenie kompleksowych rozwiązań organizacyjnych pozwalających na podejmowanie zintegrowanych działań inwestycyjnych i porządkowych w gospodarowaniu wodami	Województwo zachodniopomorskie
25.	Opracowanie i wdrożenie planów gospodarki odpadami wojewódzkimi, powiatowymi i gminnymi	Województwo zachodniopomorskie

26.	Budowa zakładów utylizacji odpadów zwierzęcych	Województwo zachodniopomorskie lokalizacja zgodnie z planem gospodarki odpadami.
27.	Budowa zakładów termicznej utylizacji odpadów, odpadów niebezpiecznych i weterynaryjnych.	Województwo zachodniopomorskie lokalizacja zgodnie z planem gospodarki odpadami
28.	Budowa zakładów utylizacji odpadów przemysłowych.	Województwo zachodniopomorskie lokalizacja zgodnie z planem gospodarki odpadami
29.	Rekultywacja składowisk odpadów, likwidacja mogiłników.	Województwo zachodniopomorskie lokalizacja zgodnie z planem gospodarki odpadami
30.	GPZ Zastań lub GPZ Dziwnówek wraz z liniami 110 kV do Kamienia Pom. i Niechorza	Wolin, Kamień Pom., Dziwnów, Świerzno, Karnice, Rewal
31.	GPZ Resko z liniami 110 kV do Świdwina i Łobza	Resko, Łobez, Radowo Małe, Świdwin
32.	Linia 220 kV Police – Reclaw	Police, Szczecin, Goleniów, Stepnica, Wolin
33.	Linia 110 kV Kamień Pomorski – Niechorze	Kamień Pomorski, Świerzno, Karnice, Rewal
34.	GPZ Stepnica z liniami 110 kV do Reclawia i Goleniowa	Goleniów, Stepnica, Wolin
35.	GPZ Trzebież z liniami 110 kV do Polic	Police, Nowe Warpno
36.	GPZ Szczecin-Wronia	Szczecin, Dobra
37.	Stacja elektroenergetyczna 220/110 kV Pomorzany z liniami 220 kV do Krajnika i Morzyczyna	Szczecin, Kołbaskowo, Gryfino, Stare Czarnowo, Kobylanka
38.	Wariantowo: linia 110 kV Dolna Odra – Myślibórz wraz z GPZ Banie lub linia 110 kV Myślibórz - Dębno	Gryfino, Banie, Kozielice, Myślibórz, Dębno

39.	Dyslokacja stacji elektroenergetycznej 220/110 kV z Morzyczyna do Małkocina wraz z liniami WN i NN	Kobylanka, Stargard, Stara Dąbrowa
40.	Ciąg linii 110 kV relacji: Morzyczyn – Dobrzany – Recz – Kalisz Pom. – Mirosławiec wraz z GPZ-mi w Dobrzanach, Reczu, Kaliszu Pom.	Kobylanka, Stargard, Marianowo, Dobrzany, Recz, Drawno, Kalisz Pom., Mirosławiec
41.	Linia 110 kV Choszczno - Recz	Choszczno, Recz
42.	Linia 110 kV Barlinek - Krzęcin	Barlinek, Pełczyce, Krzęcin
43.	Ciąg linii 110 kV relacji: Czaplinek – Wierzchowo – Mirosławiec z GPZ w Wierzchowie	Czaplinek, Wierzchowo, Złocieniec, Kalisz Pom., Mirosławiec
44.	Ciąg linii 110 kV relacji: Mirosławiec – Tuczo – Człopa z GPZ-mi w Tucznie i Człopie	Mirosławiec, Tuczo, Człopa
45.	Wariantowe połączenie układu „Balticpipe” z systemem PGNiG S.A. w woj. zachodniopomorskim	Rewal, Karnice, Gryfice, Trzebiatów, Płoty, Nowogard, Goleniów
46.	Gazociąg w.c. Nowogard – granica RP (kier. Niemcy)- gazociąg kierunkowy	Nowogard, Osina, Goleniów, Stepnica, Police, Dobra
47.	Gazociąg w.c. Gorzysław – Pszczółki (kier. Gdańsk) – gazociąg kierunkowy	Trzebiatów, Kołobrzeg, Siemysł, Gościno, Dygowo,
48.	Gazociąg w.c. Nowogard – Odolanów (kier. południowy) – gazociąg kierunkowy	Nowogard, Dobra Now., Maszewo, Stara Dąbrowa, Stargard Szcz., Marianowo, Suchań, Choszczno, Krzęcin, Bierzwnik
49.	Gazociąg w.c. Mosty – Odolanów [kier. południowy] – gazociąg kierunkowy	Goleniów, Maszewo, Stargard Szcz., Dolice, Przelewice, Pełczyce, Barlinek
50.	Gazociąg w.c. Bernau – Szczecin z odgałęzieniami do Polic [stacja red.-pom. I°] i Dolnej Odry [stacja red.-pom. I°]	Kołbaskowo, Dobra, Police, Gryfino
51.	Terminal gazu skroplonego LNG	Police
52.	Gazociąg w.c. Olszanka – Wolin [druga nitka]	Stepnica, Wolin

53.	Gazociąg w.c. Police – Nowe Warpno ze stacją red.-pom. I° w Karcznie	Police, Nowe Warpno
54.	Gazociąg w.c. Police – Skarbimierzyce ze stacjami red.-pom. I° w Sławoszewie i Skarbimierzach	Police, Dobra
55.	Gazociąg w.c. Kamień Pom. – Karnice ze stacją red.-pom. I° w Wrzosowie	Kamień Pom., Świerzno, Karnice
56.	Gazociąg w.c. Kamień Pom. – Świerzno ze stacją red.-pom. I° w Świerznie	Kamień Pom., Świerzno
57.	Gazociąg w.c. Szczecin Podjuchy – Gryfino ze stacjami red.-pom. I° w Wełtyniu i Gryfinie	Szczecin, Stare Czarnowo, Gryfino
58.	Gazociąg w.c. Pyrzyce – Bielice – Kozielice – Banie – Widuchowa ze stacjami red.-pom. I° w Liniach, Kozielicach, Baniach i Lubiczu	Pyrzyce, Bielice, Kozielice, Banie, Widuchowa
59.	Gazociąg w.c. Wołdowo – Mostkowo – Lipiany – Myślibórz – Trzcіńsko Zdrój – Chojna ze stacjami red.-pom. I° w Wołdowie, Równem, Mostkowie, Lipianach, Myśliborzu, Trzcіńsku i Chojnie	Przelewice, Barlinek, Myślibórz, Lipiany, Trzcіńsko Zdrój, Chojna
60.	Gazociąg w.c. Zielin – Moryń – Cedynia ze stacjami red.-pom. I° w Moryniu i Cedyni	Mieszkowice, Moryń, Cedynia
61.	Gazociąg w.c. Dębno – Witnica (druga nitka)	Dębno, Witnica (woj. lubuskie)
62.	Gazociąg w.c. Suchanówko – Marianowo – Dobrzany – Chociwel – Ińsko – Węgorzyno ze stacjami red.-pom. I° w Marianowie, Dobrzanach, Chociwlu, Ińsku, Cieszynie i Węgorzynie	Suchań, Marianowo, Dobrzany, Chociwel, Ińsko, Węgorzyno
63.	Gazociąg w.c. Długoleka – Dobra Nowogardzka – Orle ze stacjami red.-pom. I° w Dobrej i m. Orle	Nowogard, Dobra Now., Radowo Małe
64.	Gazociąg w.c. Potuliniec – Resko – Wicimice – Brojce – Rymań – Siemyśl – Sławoborze – Karlino – Biesiekierz ze stacjami red.-pom. I° w Resku, Wicimicach, Brojcach, Rymaniu, Siemyślu, Sławoborzu, Ramlewie	Płoty, Resko, Brojce, Rymań, Siemyśl, Gościno, Karlino, Sławoborze, Białogard, Biesiekierz
65.	Gazociąg w.c. Stargard – Kalisz Pom.	Stargard, Suchań, Recz, Drawno, Kalisz Pom.
66.	Gazociąg w.c. Recz – Pełczyce [druga nitka]	Recz, Suchań, Choszczno, Pełczyce
67.	Gazociąg w.c. Piła – Wałcz – Mirosławiec – Kalisz Pomorski	Wałcz, Mirosławiec, Kalisz Pomorski
68.	Gazociąg w.c. Mirosławiec – Tuczno – Człopa ze stacji red.-pom. I° w Tucznie i Człopie	Mirosławiec, Tuczno, Człopa

69.	Gazociąg w.c. Mirosławiec – Wierzchowo – Złocieniec – Ostrowice – Drawsko ze st. red.-pom. I° Kluczawo, Ostrowice, Rydzewo, Wierzchowo	Mirosławiec, Wierzchowo, Złocieniec, Ostrowice, Drawsko
70.	Gazociąg w.c. Koszanowo – Kłęczewo ze st. red.-pom. I° w Kłęczewie	Świdwin, Brzeźno
71.	Gazociąg w.c. Wierzchowo – Bonin ze stacją redukcyjno – pomiarową I° w Manowie	Szczecinek, Bobolice, Manowo
72.	Gazociąg w.c. Szczecinek – Biały Bór z odgałęzieniem do Drzonowa st. red.-pom. I° w Białym Borze i Drzonowie	Szczecinek, Biały Bór
73.	Gazociąg w.c. Szczecinek – Borne Sulinowo – ze st. red.pom. I° w Bornym Sulinowie	Szczecinek, Borne Sulinowo
74.	Gazociąg w.c. Wierzchowo – Grzmiąca ze st. red.-pom. I° w Grzmiącej	Szczecinek, Grzmiąca
75.	Gazociąg w.c. Bobolice – Żydowo – Polanów ze st. red.-pom. I° w Żydowie i Polanowie	Bobolice, Polanów
76.	Gazociąg w.c. Sianów – Jeżyczki – Darłowo ze st. red.-pom. I° w Jeżyczkach	Sianów, Darłowo
77.	Gazociąg w.c. Białogard – Połczyn Zdrój ze st. red.-pom. I° w Osówku	Białogard, Połczyn Zdrój, Tychowo
78.	Gazociąg w.c. Sycevice – Postomino ze st. red.-pom. I° w Postominie	Postomino, woj. pomorskie